

วารสารสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE FOR LOCAL
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม- มีนาคม 2563

Vol.4 No.1 January - March 2020

ISSN 2586-9493

ISSN 2697-4967(Online)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2563
Vol.4, No.1 January - March 2020
ISSN: 2586-9493 (ISSN: 2697-4967 Online)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หลักสูตรสาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
2. เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ด้านองค์ความรู้ ความคิด แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจน เทคนิคการวิจัยใหม่ ๆ ต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ

กำหนดการของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยลักษณะของผลงานที่รับการตีพิมพ์มีอยู่ 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์ โดยมีกำหนดการออกเล่มวารสารเป็นรายไตรมาส ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม

ฉบับที่ 2 ระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายน

ฉบับที่ 3 ระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน

ฉบับที่ 4 ระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม

ข้อระเบียบของวารสาร

1. เป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และจะต้องเขียนบทความตามแบบฟอร์มของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่กำหนดให้เท่านั้น เช่น มีชื่อและที่อยู่ผู้พิมพ์ครบถ้วน, มีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ, มีเอกสารอ้างอิงเป็นรูปแบบเดียวกัน เป็นต้น (สามารถดาวโหลดแบบฟอร์มได้ใน <http://social.rmu.ac.th/web/>)
2. เป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือ วารสาร และอื่นใดมาก่อน
3. เป็นบทความที่จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ไม่น้อยกว่า 2 คน ตามที่กองบรรณาธิการคัดสรรตรงตามสาขาวิชาและไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเจ้าของผลงานหรือผู้พิมพ์ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ

เป็นแบบ **Double blinded** คือ มีการปกปิดชื่อเจ้าของบทความแก่ผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าของบทความไม่ทราบชื่อของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาการลงตีพิมพ์ในวารสารภายหลังจากกองบรรณาธิการได้พิจารณาผลงานในเบื้องต้นแล้ว

5. หากบทความใดได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ เจ้าของผลงานหรือผู้พิมพ์จะต้องแก้ไขต้นฉบับให้เสร็จและส่งคืนกองบรรณาธิการภายในเวลาที่กำหนด มิฉะนั้นจะถือว่าสละสิทธิ์การตีพิมพ์

6. ผู้ส่งผลงานหรือผู้พิมพ์จะต้องส่งผ่านระบบออนไลน์เว็บไซต์ของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเท่านั้น (<http://social.rmu.ac.th/web/>)

คำแนะนำสำหรับผู้ส่งบทความ (ผู้พิมพ์)

1. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ จะต้องศึกษากระบวนการระเบียบ ขั้นตอน ข้อกำหนด ของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตามที่วารสารได้กำหนดไว้ โดยกระบวนการจะเป็นแบบการจัดการแบบออนไลน์

2. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ ต้องทำตามฟอร์มรูปแบบ (Format) ของวารสารที่กำหนดให้ไว้เท่านั้น

3. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ ต้องตรวจสอบดูว่าบทความที่ส่งมาต้องมีความเกี่ยวข้องกับ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา, สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สาขาวิชารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์

4. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ ต้องตรวจสอบดูว่าบทความที่ส่งมาต้องจัดอยู่ใน 3 ประเภทนี้ ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์

5. ผู้ส่งบทความหรือผู้พิมพ์ ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดและคำแนะนำของวารสารอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะ ถ้าบทความใดยังไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และไม่แก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะอย่างสมบูรณ์ วารสารขอสงวนสิทธิ์ไม่ออกหนังสือตอบรับในทุกกรณี

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

1. บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1.1 บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบบทความทุกฉบับที่ส่งมาเพื่อขอตีพิมพ์ ว่ามีการส่งบทความเป็นไปตามกระบวนการตามขั้นตอนที่วารสารได้กำหนดไว้

1.2 บรรณาธิการมีหน้าที่กลั่นกรองบทความทุกฉบับให้เรียบร้อยเหมาะสมตามรูปแบบองค์ประกอบหรือเป็นไปตามสาขาวิชาของวารสารที่กำหนดไว้

1.3 บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบและกลั่นกรองทุกบทความที่ส่งมาเพื่อขอตีพิมพ์ ว่าต้องไม่เคยหรือได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใด ๆ มาก่อน

1.4 หากบรรณาธิการตรวจและกลั่นกรองพบว่าบทความนั้น ๆ เคยหรือได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใด ๆ มาก่อนแล้ว บรรณาธิการจะติดต่อผู้พิมพ์เพื่อขอคำชี้แจงว่าใช่หรือไม่อย่างไร ถ้าพบว่าใช่บรรณาธิการจะขอยุติกระบวนการแล้วแจ้งผลการปฏิเสธนำส่งกลับไปยังผู้พิมพ์ทันที

1.5 บรรณาธิการมีหน้าที่กลั่นกรองคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความนั้น ๆ ให้ตรงตามคุณสมบัติหรือตามความเชี่ยวชาญของศาสตร์สาขาวิชานั้นเฉพาะ

1.6 บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ ผู้ประเมินบทความ

และผู้ที่เกี่ยวข้อง อื่น ๆ ในบทความนั้น ๆ

1.7 บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความนั้น ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้นิพนธ์กับผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความ

1.8 เมื่อได้รับผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความนั้น ๆ แล้ว บรรณาธิการจะทำการตรวจสอบผลและส่งกลับไปยังผู้นิพนธ์เพื่อทำการแก้ไข (หากได้แก้ไข) แล้วส่งกลับมาตามระบบเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต่อไป

2. บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Duties of Reviewers)

2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องพิจารณาบทความที่ปราศจากอคติส่วนตัว โดยจะต้องมีทัศนคติ แนวความคิด มุมมองที่เป็นกลางหรือต้องพิจารณาตามหลักทางวิชาการที่เป็นเหตุและผล

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและมีความรู้ ความเข้าใจ หรือความเชี่ยวชาญในการพิจารณาบทความเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี

2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงความสำคัญเกี่ยวกับเวลาหรือกรอบระยะเวลาในการประเมินบทความ โดยใช้เวลาอย่างเหมาะสมไม่ควรใช้เวลานานจนเกินไป

2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เรียกรับผลประโยชน์จากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือในกรณีใด ๆ ที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของวารสารที่กำหนดไว้

2.5 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการพิจารณาบทความให้บุคคลอื่นได้รับรู้

2.6 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีจริยธรรมและจรรยาบรรณ โดยจะต้องไม่คัดลอกผลงานหรือนำเอาผลงานไปดัดแปลงเป็นผลงานของตนเอง

2.7 หากผู้ทรงคุณวุฒิไม่สามารถพิจารณาหรือประเมินบทความนั้น ๆ ได้ ให้รีบติดต่อบรรณาธิการเพื่อขอส่งบทความกลับคืน โดยชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นนั้น ๆ

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

3.1 ผู้นิพนธ์ต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ และอื่น ๆ ของวารสารให้เข้าใจอย่างถูกต้องและทันท่วงที

3.2 ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของบทความตนเองให้ดีก่อน ว่าได้เขียนบทความเป็นไปตามรูปแบบและองค์ประกอบที่วารสารกำหนดไว้หรือไม่

3.3 ผู้นิพนธ์ต้องส่งบทความผ่านหรือเข้าระบบแบบออนไลน์เท่านั้น

3.4 ผู้นิพนธ์ต้องมีจริยธรรม ในตนเอง โดยจะต้องไม่แอบอ้างนำเอาบทความหรือผลงานของบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับการอนุญาต มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่

3.5 ผู้นิพนธ์ต้องมีจรรยาบรรณในตนเอง โดยจะต้องไม่นำบทความหรือผลงานของตนที่เคยตีพิมพ์มาแล้วจากแหล่งอื่น มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่ซ้ำซ้อนอีก

3.6 ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ระเบียบ ข้อบังคับที่วารสารกำหนดอย่างเคร่งครัด

3.7 หากผู้นิพนธ์ได้รับทราบผลหรือรับรู้ถึงผลการประเมินแล้ว ถ้าผ่านการพิจารณาโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไขบทความ ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร็วและต้องแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างครบถ้วน

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราศรี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทงศักดิ์ ปัดสินธุ์

นายนครินทร์ ม่วงอ่อน (เลขาบรรณาธิการ)

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการของวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย กองบรรณาธิการจากภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น จำนวน 14 คน ดังนี้

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรหรือ	มหาวิทยาลัยมหิดล
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พจน์ ไชยเสนา	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เอ็มอีธรรม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
6. รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ อัดไพบุลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษอรีย์ ยี่หมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส ชมผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิราชย์ นันชนันตี	มหาวิทยาลัยนครพนม
14. ดร.สุธิกิติ ฝอดสูงเนิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2563 มีดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ โสภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
4. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ธันณชัย สิงห์มาตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
6. รองศาสตราจารย์วัฒนา สุทธิพันธุ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญชา พุฒินากุล มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รจนา ป่องธนู มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (อุดรธานี)
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จาตุรงค์ ศรีวีงษ์วรรณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทร ศรีจอมแสง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิราชย์ นันชนันต์ มหาวิทยาลัยนครพนม
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิบปีย์ ชยาฯ จันทร์ดอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส ชมผา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เสนาเวียง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชนะ ยี่สารพัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิกกร สายแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์รัชช์ วมิตรไมตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
24. ดร.ทิวาวรรณ आयูวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
25. ดร.สุริยนต์ หลาบหนองแสง มหาวิทยาลัยนครพนม
26. ดร.นพดล อัครฮาการ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
27. ดร.วรพล สุรพัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
28. ดร.สังวาล สมบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
29. ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
30. ดร.ปรียัติ นามสง่า มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
31. ดร.บพิตร เค้าหัน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
32. ดร.พิษณุ บุญศรีอนันต์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการตรวจพิสูจน์อักษร ตรวจรูปแบบ และตรวจการอ้างอิง

1. อาจารย์ศรีณยา อัดถากกร
2. อาจารย์นุจรี ใจประนบ

สำนักพิมพ์

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่อยู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เลขที่ 80 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000 โทร. 043-722118

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE FOR LOCAL RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY) ฉบับนี้เป็นฉบับประจำปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2563 เนื้อหาของบทความฉบับนี้อยู่ในขอบข่ายตามระเบียบข้อกำหนดของวารสาร 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสังคมวิทยา สาขาวิชาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยลักษณะของบทความแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์ ซึ่งวารสารในฉบับดังกล่าวนี้ มีผู้นิพนธ์ให้ความสนใจ ส่งบทความเข้าสู่ระบบเพื่อขอรับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นจำนวนมาก แต่บทความที่ผ่านการคัดเลือกจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) กลับกรองพิจารณาอย่างเข้มข้นและเคร่งครัด จนได้บทความที่มีคุณภาพ จำนวน 22 บทความ เท่านั้น ได้แก่ บทความจากผู้นิพนธ์ภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 15 บทความ บทความภายในมหาวิทยาลัย จำนวน 7 บทความ โดยลักษณะของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในฉบับนี้ แบ่งเป็นบทความวิจัย จำนวน 16 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 6 บทความ

สุดท้ายนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ฉบับประจำปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2563 จะเป็นประโยชน์ที่มีคุณค่าทางวิชาการ ต่อชุมชน ท้องถิ่น สังคม ประเทศชาติ และผู้อ่าน ตลอดจน ขอขอบท่านพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) กองบรรณาธิการทั้งภายใน-ภายนอกมหาวิทยาลัย คณะกรรมการท่านผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน และผู้นิพนธ์ทุกท่าน มายัง ณ โอกาสนี้ ไว้พบกันใหม่ในวารสารฯ ฉบับหน้า ต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.วาริช ราศรี
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สารบัญ

	หน้า
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ Factor Affecting Finance Operations Based on Electronic Local Administrative Accounting System of Local Administrative Organizations. ชลสิทธิ์ สีนารอด ¹ , และ จุฑามาส ชมผา ² Chonlasit Seenarod ¹ , and Chuthamas Chompha ²	2
รูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย Model of Social Responsibility of University. วุฒิกกร เดชกวินเลิศ Wuttikon Detkawinlerd	10
ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิต นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา The Need for The Development of Desirable Characteristics of Physical Education Teachers to Support The Production of Teacher Students in Physical Education Program. ทิวารัตน์ ประเสริฐสังข์ ¹ , จรูญ เบญจมาตย์ ² , และ อนุสรณ์ จันทร์ประทักษ์ ³ Tiwarat Prasertsung ¹ , Charoon Benmat ² , and Anusorn Chanprathak ³	18
การพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Human Capital Development in Higher Education Institution A Case Study of Rajabhat Maha Sarakham University. กาญจนา ครูพิพรหม Karnjana Krupiprom	27
อิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี The Influence of Satisfaction on Loyalty for the music festival destination. พนัชกร สิมะขจรบุญ ¹ , และ อภิษฐา เนียมศิริ ² Panuschagone Simakhajornboon ¹ , and Apitta Neamsiri ²	34
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปัจจัยดึงดูดในการเดินทางท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว A Confirmatory Factor Analysis of pull factors regarding Thailand – Laos Cross-border Tourism. ปารณีย์ บุญไชย ¹ , กมลทิพย์ เหล่าอรระคะ ² , และ เฉลิมเกียรติ สุริยะวงศ์ ³ Paranee Boonchai ¹ , Kamonthip Laoakka ² , and Chalermkiat Suriyawong ³	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม Factors Affecting People’s Participation in Creating the Community Development Plan in Maha Sarakham Province. นุจรี ใจประนบ ¹ , รังสรรค์ สิงห์เลิศ ² , และ ศศิธร เขาวรัตน์ ³ , Nutjaree Chaipranop ¹ , Rungsun Singhalert ² and Sasithorn Chaowarat ³	50
ปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น The Problem Legislative Dishonesty Before of Executive Locality and Member of Locality Assembly. กิตติศักดิ์ นิธิณัฐเจริญกุล Kittisak Nithinatcharoenkun	58
ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ Democratic Citizenship of Students in Educational Institutes under the Office of the Secondary Education Area 24 Kalasin Province. สุรศักดิ์ พุทธา ¹ , และ อติศักดิ์ จันทไทย ² Surasak Buddha ¹ , and Adesak Juntathai ²	64
แนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด Guidelines for knowledge development to promote careers of community business groups in Roi Et Province. ธีระเดช จันทศักดิ์ ¹ , ณรงค์ฤทธิ์ โสภา ² , และ แดนวิชัย สายรักษา ³ Theeradet Juntakut ¹ , Narongrit Sopa ² , and Danwichai Sairaksa ³	71
การสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของ คาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม The Creating of Music Subject Activity Package on Rhythm practice in the international music by applying on the Carl Orff Concept for Mathayomsuksa 1 students Huai Ton Pittayakhom School. แพรวา ภัยแคล้ว Praewa Paiklaew	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) Education Administration of Rajabhat University into ASEAN Community Based on The Quality Assurance of ASEAN (AUN-QA) ภคศักดิ์ กัลยาณมิตร Pisak Kalyanamitra	87
แนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดมรดกในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น The guidelines Reactivation and Inherit of Mor Lam Puen in Khon Kean Province. วุฒิสิทธิ์ จีระกมล Wutthisit Jeerakamon	96
ความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย The Opinions of to Free Marijuana Policy of Community Enterprise Group in Nong Khai Province. วารัฐ ส้วงวงศ์ ¹ , แดนวิชัย สายรักษา ² , และ รังสรรค์ สิงห์เลิศ ³ Wareerat Sangwong ¹ , Danwichai Sairaksa ² , and Rangson Sianghaiert ³	105
ชนิดและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในป่าโคกข้าวตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดมหาสารคาม Species and Local Wisdom Utilization of Wild Mushrooms in Khok Kao forest Chuen Chom Sub-District Chuen Chom District Maha Sarakham Province. เนตรชนก จันทร์สว่าง ¹ , ยุวดี อินสาราน ² , มานิตย์ อัญญาโพธิ์ ³ , เนตรนภา เรืองไชย ⁴ , อรุณรัตน์ อุทัยคู ⁵ , และ ปริญญาศักดิ์ เจียรแม่ ⁶ Natchanok Jansawang ¹ , Yuwadee Insumran ² , Manit Anyabho ³ , Netnapha Reangchai ⁴ , Arunrat Uthaiku ⁵ , and Parinyasak Jeramai ⁶	114
การพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว The Potential Development of Community Business in Champasak Province, Lao People's Democratic Republic. เที่ยงธรรม นวลประเสริฐ ¹ , ศศิธร เขาวรัตน์ ² , และ ธนชัย สิงห์มัตย์ ³ Boonthieng Nouanpaseuth ¹ , Sasithorn Chaowarat ² , and Tananchai Singmat ³	122
บทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทการเลือกตั้งท้องถิ่น The role of citizens in political participation in the context of local elections. พระวรชาติ ปยุตโต (ทะสา) ¹ , สุเนตร ธนศิลปพิชิต ² , และ อติศักดิ์ จันทร์ไทย ³ Phra Worachat Tasa ¹ , Sunait Thanasinlapaphichit ² , and Adesak Juntathai ³	130

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาชุมชนภายใต้ภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบล Community development under the main mission of the Subdistrict Administrative Organization. สุนทร ธนศิลป์พิชิต ¹ , อติศักดิ์ จันทไทย ² , และ อรอุมา รัตนพล ³ Sunait Thanasinlaphaphichit ¹ , Adesak Juntathai ² , and Ornuma Ratanapon ³	139
รูปแบบการเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เหมาะสม Appropriate Forms of Local Democracy Promotion. อติศักดิ์ จันทไทย ¹ , สุนทร ธนศิลป์พิชิต ² , และ อรอุมา รัตนพล ³ Adesak Juntathai ¹ , Sunait Thanasinlaphaphichit ² , and Ornuma Ratanapon ³	148
The Development of Education in Indonesia: After the New Order Government. Rezquita Bagas Prakasih ¹ , Siwach Sripokangkul ² , Muhammad Kamil ³ , and Hevi Kurnia Hardini ⁴	156
Student Movement in the Enforcement of Democracy (Rejection Revision Act 2019 Corruption Eradication Commission) Imam Yusuf Abdulah ¹ , Siwach Sripokangkul ² , Tri Sulistyarningsih ³ , and Muhammad Kamil ⁴	161
Indonesia's Role in the Paris International Conference on Cambodia: Reconciliation and Conflict Resolution in Cambodia. Riko Ratna Setiawan ¹ , Siwach Sripokangkul ² , Muhammad Kamil ³ , and Hevi Kurnia Hardini ⁴	166
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	172

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่
**Factor Affecting Finance Operations Based on Electronic Local Administrative
Accounting System of Local Administrative Organizations.**

ชลสิทธิ์ สีนารอด¹, และ จุฑามาส ชมผา²
Chonlasit Seenarod¹, and Chuthamas Chompha²

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากฎนิเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
¹Doctoral Student of Philosophy Program in Regional Development Strategies
Ubon Ratchathani Rajabhat University

²Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Ubon Ratchathani Rajabhat University
¹E-mail: Chonrasit.seenarod@hotmail.com

Received: 25 December 2019

Revised: 18 January 2020

Accepted: 29 January 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการใช้ระบบบัญชีบริหารอิเล็กทรอนิกส์ท้องถิ่น (e-LAAS) และ 2. เพื่อหาปัญหาและอุปสรรคในการใช้ระบบบัญชีบริหารอิเล็กทรอนิกส์ท้องถิ่น (e-LAAS) เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุบลราชธานีที่ใช้หรือเกี่ยวข้องกับระบบการบัญชีบริหารท้องถิ่นอิเล็กทรอนิกส์ (e-LAAS) จากเทศบาลตำบล 25 แห่ง จำนวน 120 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ความแปรปรวนหรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวหรือการทดสอบค่า (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) มีปัจจัย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1.1) ระดับอายุ 1.2) ตำแหน่งหน้าที่ 1.3) การฝึกอบรมการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) 1.4) ประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ มีผลต่อศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของผู้ใช้ปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) 2) ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ 2 ประการ คือ 2.1) ฝ่ายบริหารระดับเทศบาลไม่เห็นความสำคัญของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS และ 2.2) ไม่มีการผลักดันให้มีการบังคับใช้อย่างจริงจังจากรวมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งหากไม่มีมาตรการบังคับย่อมให้อำนาจฝ่ายบริหารเลือกปฏิบัติหรือชะลอระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS หรือเลือกปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS แค่เพียงบางส่วนเท่านั้น ไม่ให้ตนเองเสียผลประโยชน์หรือถูกตรวจสอบได้ง่าย

คำสำคัญ: ระบบบัญชีการบริหารท้องถิ่นอิเล็กทรอนิกส์ (e-LAAS), เทศบาลตำบล, จังหวัดอุบลราชธานี

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the factors influence the efficiency in using Electronic Local Administration Accounting System (e-LAAS) and 2) to study problems and obstacles in using Electronic Local Administration Accounting System (e-LAAS.) This research applied mixed methodology of qualitative and quantitative research. The target group used in the research is the officials of the sub-district municipality in Ubon Ratchathani province that use or are related to the electronic local management accounting system (e-LAAS) from 25 sub-district municipality, consisting of 120 people. The research instruments were in - depth interview form and questionnaires. And the collected data were analyzed for variance or one-way analysis of variance or F-test. The results of the research revealed that 1) There are 4 factors which are 1.1) Age level 1.2) Position 1.3) Training on the use of computer accounting for the Local Administrative Organization (e-LAAS) 1.4) Computer experience Affecting the

potential, knowledge, and ability of users to operate the computer 2.1) The municipality management does not see the importance of the e-LAAS computer accounting system and 2.2) there is no push for serious enforcement from the Department of Local Administration Ministry of Interior If there is no compulsory measure, it is empowering management to discriminate or slow down the e-LAAS computer accounting system or partially select e-LAAS computer accounting system only. Do not let yourself lose benefits or be easily examined.

Keywords: Electronic Local Administration Accounting System, sub-district municipality, Ubon Ratchathani Province.

บทนำ

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติของไทยในปัจจุบัน การบริหารงานแบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เป็นการบริหารงานภาครัฐแบบใหม่ด้วยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานและให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะทำให้เกิดการพัฒนาด้านข้อมูลของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ทุกระดับให้เชื่อมโยงกันทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และที่สำคัญสามารถขยายขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในการให้บริการประชาชน เพราะการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการให้บริการประชาชนโดยวิธีการใช้งานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์จะทำให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ประชาชนเกิดความพึงพอใจก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานของรัฐเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เป็นการยกระดับความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารราชการที่ประชาชนมีต่อภาครัฐ ซึ่งนอกจากประโยชน์ในแง่การให้บริการแล้วรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ยังถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐ ช่วยให้หน่วยงานของรัฐมีศักยภาพ สามารถปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีพลวัต ทันสมัย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ช่วยเสริมประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐโดยสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อภาครัฐได้อย่างแท้จริงและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาระบบราชการเป็นไปตามเป้าหมายในที่สุด (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2561)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ถือได้ว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารงานภาครัฐแบบใหม่ด้วยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานและให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติการบริหารงานท้องถิ่น การจัดทำทะเบียนและรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) โดยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) มีระบบที่สำคัญ 5 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบงบประมาณ เป็นระบบย่อยสำหรับการบริหารจัดการงบประมาณ ร่างเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเบ็ดเตล็ดเฉพาะการ รวมทั้งการร่างเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฉบับเพิ่มเติมและการโอนงบประมาณในระหว่างปีงบประมาณ เป็นระบบตั้งต้นสำหรับการบริหารทางการเงิน โดยการรับ - จ่ายเงิน ในระบบจะเชื่อมโยงกันกับงบประมาณและทำการลงบัญชีให้โดยอัตโนมัติ 2) ระบบรายรับ เป็นระบบย่อยสำหรับการบริหารจัดการเรื่องรายรับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับกระบวนการรับเงินภาษีจัดสรรและเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง รวมทั้งกระบวนการจัดเก็บเงินรายได้ที่เป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง สามารถเชื่อมโยงกับระบบแผนที่ภาษีในส่วนที่เป็นภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย รวมทั้งอากรและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ โดยเมื่อมีการรับเงินในระบบแล้ว ระบบจะลงบัญชีให้โดยอัตโนมัติ 3) ระบบรายจ่าย เป็นระบบย่อยสำหรับการบริหารจัดการเรื่องการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การจัดทำรายงานขอซื้อ/ขอจ้าง การทำสัญญา ฎีกา การเบิกจ่าย จนถึงการพิมพ์เช็ค ใบถอน ใบโอนเงินธนาคาร นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงในส่วนของการยืม/คืนเงินงบประมาณ การใช้จ่ายเงินสะสม การรับ/คืนเงินประกันสัญญา ประกันของ ประกันผลงาน ประกันสัญญาเช่าและอื่น ๆ การลงบัญชีเป็นการลงบัญชีให้โดยอัตโนมัติ สำหรับระบบรายจ่ายผู้บริหารท้องถิ่นสามารถติดตามบริหารการใช้จ่ายงบประมาณได้จากในระบบงาน 4) ระบบบัญชี เป็นระบบย่อยสำหรับการบริหารจัดการทางด้านบัญชี รายงานทางการเงิน ซึ่งสามารถออกรายงาน

เพื่อแสดงสถานะการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นรายวัน รายเดือน รายไตรมาส และประจำปี และ 5) ระบบรายงานผู้บริหาร เป็นระบบย่อยสำหรับการแสดงรายงานต่าง ๆ ทางด้านการเงินการคลังให้กับผู้บริหารของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการเรียกดูข้อมูลการปฏิบัติงานต่าง ๆ การรับ-จ่ายเงิน และงบการเงินต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมทั้งประเทศ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) แต่อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) พบว่า ยังเกิดปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในภาครัฐของไทยที่ยังขาดทักษะ ความรู้ ความชำนาญ อาทิ ด้านการสื่อสารข้อมูลและการจัดวางเครือข่าย รวมถึงการขาดบุคลากรด้านเทคนิคสำหรับการดูแลระบบสื่อสารและเครือข่ายทั่วประเทศ นอกจากนี้ รูปแบบของข้อมูลและซอฟต์แวร์ที่ใช้ยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถใช้งานร่วมกันได้ระหว่างหลายกระทรวง โดยปัญหาดังกล่าวนี้ อาจเกิดจากการที่ภาครัฐขาดหน่วยงานกลางสำหรับทำหน้าที่ให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแต่ละหน่วยงานจึงต่างแยกกันพัฒนาสร้างเครือข่ายข้อมูลของตนเองทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นเครือข่ายความเร็วสูงได้ เป็นต้น

ดังนั้น จากความสำคัญและปัญหาอุปสรรคดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจะนำไปสู่แนวทางสำหรับการพัฒนาการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS)
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุบลราชธานีที่ใช้หรือเกี่ยวข้องกับระบบการบัญชีบริหารท้องถิ่นอิเล็กทรอนิกส์ (e-LAAS) จากเทศบาลตำบล 25 แห่ง จำนวน 120 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง
2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2) แบบสอบถาม (Questionnaire)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการใช้แบบสอบถาม 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนหรือการทดสอบค่า (F-test)
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติการทดสอบหาค่าความแปรปรวนหรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวหรือการทดสอบค่า (F-test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-

ปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) โดยจากการประเมินทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้งานหรือเกี่ยวข้องกับระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น 120 ตัวอย่าง จากการสุ่มเลือกตัวอย่างเทศบาลตำบล 25 แห่ง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นสอดคล้องกัน (วัดจากที่ตอบว่า “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” หรือ “เห็นด้วย” รวมกันเกินครึ่งหนึ่ง (50%) ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ว่าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และความสามารถเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี ร้อยละ 80.9 เทศบาลตำบลมีจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานโปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS เพียงพอ ร้อยละ 80 ผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการในการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการการใช้งานโปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ร้อยละ 72.5 ผู้ปฏิบัติงานได้รับการฝึกอบรมการใช้งานโปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ร้อยละ 50 ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS)

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ฝ่ายบริหารระดับเทศบาลที่ไม่เห็นความสำคัญของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ไม่มีความรู้และความเข้าใจในระบบดังกล่าว ว่าเมื่อทำไปแล้วจะให้ประโยชน์อย่างไร ระบบนี้ส่งผลได้อย่างไร เพราะบางครั้งเมื่อปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ฯ ทำให้การดำเนินงานล่าช้า เพราะระบบจะทำงานเป็นขั้นตอน ฝ่ายบริหารอ้างว่าระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จะทำให้เกิดความล่าช้า เพราะต้องรอเอกสารสำหรับการลงข้อมูลในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ฝ่ายบริหารจะมองภาพรวมขององค์กร เน้นผลสัมฤทธิ์ของการบริหาร ไม่นับกระบวนการ วิธีการ และเห็นว่าเป็นเรื่องยากที่ฝ่ายบริหารจะมีความเข้าใจระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS เนื่องจากฝ่ายบริหารมีภาระหน้าที่มาก โดยผู้บริหารมักจะให้ความสำคัญกับโครงการที่จะได้รับประโยชน์ด้วย เช่น โครงการก่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน การพัฒนาโรงเรียน หรือการสนับสนุนโครงการอื่น ๆ ที่สามารถมองเห็นได้เชิงประจักษ์เพื่อหวังคะแนนนิยมมากกว่าการให้ความสำคัญกับสิ่งที่จับต้องไม่ได้เหมือนระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS 2) ไม่มีการผลักดันให้มีการบังคับใช้อย่างจริงจังจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จะรวมถึงระบบข้อมูลรายรับ รวมถึงระบบข้อมูลรายจ่าย เป็นระบบย่อยสำหรับการบริหารจัดการเรื่องการจ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การจัดทำรายงานขอซื้อ/ขอจ้าง การทำสัญญา ฎีกา การเบิกจ่าย จนถึงการพิมพ์เช็ค โบนัส โบนัสเงินของธนาคาร นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงในส่วนของการยืม/คืน เงินงบประมาณ การใช้จ่ายเงินสะสม การรับ/คืนเงินประกันสัญญา ประกันของ ประกันผลงาน ประกันสัญญาเช่าและอื่น ๆ การลงบัญชีเป็นการลงบัญชีให้โดยอัตโนมัติสำหรับระบบข้อมูลรายจ่ายผู้บริหารท้องถิ่นสามารถดูรายงานต่าง ๆ และติดตามบริหารการใช้จ่ายงบประมาณได้ เป็นต้น ซึ่งหากไม่มีมาตรการบังคับยอมให้อำนาจฝ่ายบริหารเลือกปฏิบัติ หรือชะลอระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS หรือ เลือกปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS แค่เพียงบางส่วนเท่านั้น ไม่ให้ตนเองเสียผลประโยชน์หรือถูกตรวจสอบได้ง่าย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS)

ได้แก่ 1) ระดับอายุ มีผลต่อศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของผู้ใช้ปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) 2) ตำแหน่งหน้าที่มีผลต่อศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของผู้ปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) 3) การฝึกอบรมการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) และ 4) ประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ โดยผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ใช้งานหรือผู้ปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ที่มีระดับอายุแตกต่างกัน มีศักยภาพ ความรู้ ความสามารถในการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ที่แตกต่างกันจริงโดยผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของระดับความเห็นของผู้ใช้งานหรือเกี่ยวข้องมีระดับอายุแตกต่างกันมีผลต่อระดับค่าเฉลี่ยระดับศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ

ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (The mean difference is significant at the 0.05 level) โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.016 ค่า F เท่ากับ 3.578 โดยกลุ่มอายุที่มีค่าเฉลี่ยระดับศึกษายก ความรู้ ความสามารถของผู้ใช้ปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) มากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น คือ กลุ่มอายุระหว่าง 30 - 39 ปี

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS)

พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) มีปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) ฝ่ายบริหารระดับเทศบาลไม่เห็นความสำคัญของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ไม่มีความรู้และความเข้าใจในระบบดังกล่าว ทำให้การดำเนินงานล่าช้า เพราะระบบจะทำงานเป็นขั้นตอน ฝ่ายบริหารอ้างว่าระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จะทำให้เกิดความล่าช้า เพราะต้องรอเอกสารสำหรับการลงข้อมูลในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ฝ่ายบริหารจะมองภาพรวมขององค์กร เน้นผลสัมฤทธิ์ของการบริหาร ไม่เน้นกระบวนการ วิธีการ และเห็นว่าเป็นเรื่องยากที่ฝ่ายบริหารจะมีความเข้าใจระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS เนื่องจากฝ่ายบริหารมีภาระหน้าที่มาก และ 2) ไม่มีการผลักดันให้มีการบังคับใช้อย่างจริงจังจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จะรวมถึงระบบข้อมูลรายรับ รวมถึงระบบข้อมูลรายจ่าย เป็นระบบย่อยสำหรับการบริหารจัดการเรื่องการจ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การจัดทำรายงานขอซื้อ/ขอจ้าง การทำสัญญา ฎีกา การเบิกจ่าย จนถึงการจัดพิมพ์เช็ค ใบถอน ใบโอนเงินของธนาคาร นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงในส่วนของการยืม/คืน เงินงบประมาณ การใช้จ่ายเงินสะสม การรับ/คืนเงินประกันสัญญา ประกันของ ประกันผลงาน ประกันสัญญาเช่าและอื่น ๆ การลงบัญชีเป็นการลงบัญชีให้โดยอัตโนมัติ สำหรับระบบข้อมูลรายจ่ายผู้บริหารท้องถิ่นสามารถดูรายงานต่าง ๆ และติดตามบริหารการใช้จ่ายงบประมาณได้ เป็นต้น ซึ่งหากไม่มีมาตรการบังคับขย้อมให้อำนาจฝ่ายบริหารเลือกปฏิบัติหรือชะลอระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS หรือเลือกปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS แต่เพียงบางส่วนเท่านั้นไม่ให้เห็นเองเสียผลประโยชน์หรือถูกตรวจสอบได้ง่าย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) พบว่า 1) ระดับอายุ มีผลต่อศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของผู้ใช้ปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) 2) ตำแหน่งหน้าที่มีผลต่อศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของผู้ใช้ปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) 3) การฝึกอบรมการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) และ 4) ประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเมื่ออภิปรายผลกับผลการศึกษาของพรวิวัฒน์ ประวัง (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Electronic Local Administration Accounting System: e-LAAS) ในเขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และเปรียบเทียบความแตกต่างข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่าง 5-10 ปี การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่ ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมา คือ ด้านระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ด้านบุคลากร ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านผู้บริหาร จากการศึกษาอิทธิพลของเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีอิทธิพลต่อปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ด้านบุคลากร ด้านผู้บริหาร ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและด้านระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 90% เพศและระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 90% และ 95% ตามลำดับ ทั้งนี้ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในเทศบาลตำบลจังหวัดอุบลราชธานี

สะท้อนออกมาอย่างชัดเจนว่า 1) มีบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนี้ส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถของผู้ใช้ปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ได้ 2) ไม่มีอุปสรรคด้านระบบ (ซอฟต์แวร์) การทำงานของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) และ 3) ไม่มีอุปสรรคด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และวัสดุอุปกรณ์ (ฮาร์ดแวร์) ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) มากนัก แต่ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่แท้จริงกลับเป็นอุปสรรคจากฝ่ายบริหารที่ไม่มีความจริงจังเพื่อผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างแท้จริง ในขณะที่กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องก็ไม่ได้สร้างข้อบังคับหรือกำหนดบทลงโทษ ในกรณีการละเว้นไม่ปฏิบัติตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS)

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS)

พบว่า 1) ฝ่ายบริหารระดับเทศบาลไม่เห็นความสำคัญของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ไม่มีความรู้และความเข้าใจในระบบดังกล่าว ทำให้การดำเนินงานล่าช้า เพราะระบบจะทำงานเป็นขั้นตอน ฝ่ายบริหารอ้างว่าระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จะทำให้เกิดความล่าช้า เพราะต้องรอเอกสารสำหรับการลงข้อมูลในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ฝ่ายบริหารจะมองภาพรวมขององค์กร เน้นผลสัมฤทธิ์ของการบริหาร ไม่เน้นกระบวนการ วิธีการ และเห็นว่าเป็นเรื่องยากที่ฝ่ายบริหารจะมีความเข้าใจระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS เนื่องจากฝ่ายบริหารมีภาระหน้าที่มาก และ 2) ไม่มีผลการผลักดันให้มีการบังคับใช้อย่างจริงจังจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จะรวมถึงระบบข้อมูลรายรับ รวมถึงระบบข้อมูลรายจ่าย เป็นระบบย่อยสำหรับการบริหารจัดการเรื่องการจ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การจัดทำรายงานขอซื้อ/ขอจ้าง การทำสัญญา ฎีกา การเบิกจ่าย จนถึงการพิมพ์เช็ค ใบถอน ใบโอนเงินของธนาคาร นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงในส่วนของการยืม/คืน เงินงบประมาณ การใช้จ่ายเงินสะสม การรับ/คืนเงินประกันสัญญาประกันของ ประกันผลงาน ประกันสัญญาเช่าและอื่น ๆ การลงบัญชีเป็นการลงบัญชีให้โดยอัตโนมัติสำหรับระบบข้อมูลรายจ่ายผู้บริหารท้องถิ่นสามารถดูรายงานต่าง ๆ และติดตามบริหารการใช้จ่ายงบประมาณได้ เป็นต้น ซึ่งหากไม่มีมาตรการบังคับยอมให้อำนาจฝ่ายบริหารเลือกปฏิบัติหรือชะลอระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS หรือ เลือกปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS แต่เพียงบางส่วนเท่านั้น ไม่ให้ตนเองเสียผลประโยชน์หรือถูกตรวจสอบได้ง่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา ชิตทวงค์ (2552) ได้ศึกษาปัญหาการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการปฏิบัติงานกรณีที่สหกรณ์ใช้โปรแกรมระบบบัญชีสำเร็จรูปและด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาในด้านการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดทำบัญชีของสหกรณ์เป็นปัญหามากที่สุด คือ เมื่อโปรแกรมระบบบัญชีสำเร็จรูปมีปัญหาหรือเกิดขัดข้อง สหกรณ์ขาดผู้ที่ใช้คำปรึกษาแนะนำ และทำการแก้ไข ส่วนปัญหาด้านบุคลากร คือ เจ้าหน้าที่บัญชีหรือผู้ทำหน้าที่ในการจัดทำบัญชีให้แก่สหกรณ์ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าที่ควร และปัญหาในด้านการปฏิบัติงานทั่วไปเกิดจากสหกรณ์ขาดเจ้าหน้าที่ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ในเชิงนโยบาย (Policy) ควร มีมาตรการบังคับโดยอาจจะออกเป็นกฎหมายหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ทั้งระบบ (100%) ซึ่งหากไม่มีมาตรการบังคับยอมให้อำนาจฝ่ายบริหารเลือกปฏิบัติหรือชะลอระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS หรือเลือกปฏิบัติระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS แต่เพียงบางส่วนเท่านั้น เพื่อไม่ให้ตนเองเสียผลประโยชน์หรือถูกตรวจสอบได้ง่าย เพราะปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่แท้จริงกลับเป็นอุปสรรคจากฝ่ายบริหารที่ไม่มีความจริงจังเพื่อผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างแท้จริง ในขณะที่กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องก็ไม่ได้สร้างข้อบังคับหรือกำหนดบทลงโทษในกรณีการละเว้นไม่ปฏิบัติตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) (ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีมาตรการจูงใจสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ทั้งระบบ (100%) เช่น อาจจะจัดสรรงบประมาณสนับสนุน หรือรางวัลอื่น ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ฝ่ายบริหารผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ประเทือง ม่วงอ่อน ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและทำให้งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีคุณค่า ขอขอบพระคุณคณะกรรมการอาจารย์ผู้สอบป้องกันวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ที่สุด และขอบคุณบุคคลอีกหลายท่าน ที่เป็นส่วนสำคัญและได้สละเวลาให้การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นางสาวฉวีวรรณ ภักดี เจ้าหน้าที่งานการเงินและบัญชีปฏิบัติการ เทศบาลตำบลห้วยชะยุ้ง นางสุนีย์ พันธุ์พิพัฒน์ เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ปฏิบัติการ เทศบาลตำบลห้วยชะยุ้ง นายอุบล จันทรชนะ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ เทศบาลตำบลห้วยชะยุ้ง นางกมลทิพย์ วงศ์นามเภาว้ เจ้าหน้าที่งานพัสดุชำนาญงานเทศบาลตำบลห้วยชะยุ้ง นายปรภทร อ่ำพลพงษ์ ผู้ช่วยงานการเงินและบัญชีเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ นางรจนา เป้าทอง นักพัฒนาชุมชนชำนาญงานเทศบาลตำบลม่วงสามสิบ นางสาวฉวีรุณษา ศรีภักดี ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่งานการเงินและบัญชีเทศบาลตำบลนาจาน นางปิ่นณภัสร์ หอมทรัพย์ เจ้าหน้าที่งานธุรการชำนาญงานเทศบาลตำบลนาจาน นางสาวมุกดา ดวงดี ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลตำบลนาจาน นางสาวจันทร์รา คัตรินทร์ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัสดุเทศบาลตำบลนาจาน จึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). **e-LAAS Knowledge Management System**. สืบค้นออนไลน์จาก <http://km.laas.go.th/LaasKM/> (สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2560)
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2561). **e -Government**. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- พรวิณี ประวัง. (2555). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (**Electronic Local Administration Accounting System: e-LAAS**). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย.
- รจนา ชิตทะวงศ์. (2552). ปัญหาการจัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย
Model of Social Responsibility of University

วุฒิกกร เดชกวินเลิศ

Wuttikon Detkawinlerd

นักศึกษาดามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหาร

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Doctoral Student of Philosophy Program in Public and Business Administration Jurisprudence

School of Law Sripatum University

E-mail: worachat_dat@hotmail.com

Received: 12 January 2020

Revised: 25 January 2020

Accepted: 3 February 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาหลักการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักเกณฑ์และมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสากลและมหาวิทยาลัยของต่างประเทศ 3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมตามพันธกิจมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ 4. เพื่อจัดทำรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยตามพันธกิจมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและศึกษาจากตัวบุคคลโดยมีกลุ่มเป้าหมาย อาทิ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและพนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ประกอบไปด้วยหลักการ ได้แก่ หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักการรับผิด หลักความโปร่งใส หลักการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม หลักการยอมรับถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักหลักนิติธรรม หลักการเคารพต่อแนวปฏิบัติสากล หลักสิทธิมนุษยชน และหลักธรรมาภิบาล 2) หลักเกณฑ์และมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสากลและมหาวิทยาลัยของต่างประเทศที่สอดคล้องตามพันธกิจ 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 3) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมตามพันธกิจมหาวิทยาลัย 4 ด้าน ประกอบไปด้วยหลักการ 6 ข้อ คือ หลักธรรมาภิบาลองค์กร หลักสิทธิมนุษยชน หลักการปฏิบัติด้านบุคคลากร หลักการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม หลักความต้องการของสังคม หลักการติดตามและการประเมินผล และ 4) รูปแบบที่ได้ต้องมีหลักการและการดำเนินการอันจะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน ที่ประกอบด้วย 6 หลักการดังกล่าวข้างต้น

คำสำคัญ: รูปแบบ, พันธกิจหลัก, ความรับผิดชอบต่อสังคม

Abstract

The purpose of this research were 1) to study social the principles related to the higher education of socially responsible university, 2) to study and analyze the international principles and standards of social responsibility which were applied within foreign universities, 3) to analyze elements of university social responsibility through the four missions of university, including graduate production, research, academic service and art and culture preservation, and 4) to manage university social responsibility model through the four missions of university, including graduate production, research, academic service and art and culture preservation. This study was qualitative research. The data was collected from related document and target group. Research methodology was in-dept interview, and the target group contained eighteen people. The data was content analysis. The research found that the following results. 1) University should run organization with the missions, presenting social responsibility. 2) The international principles and standards of social responsibility should be applied to Thai universities with Thai contexts. 3) Social

responsibility's elements with the four missions included the following six principles; Organization governance, Human rights, Personnel practices, Environmental recognition, According to the social needs, Follow up Evaluation Improvement and Development 4) The model of social responsibility could be applied within university and corresponded with the university missions. The effective model helped develop educational quality and standard which mainly conducted to the success of country development and the results of this study had met all purposes of this research.

Keywords: Model, Primary Mission, Social Responsibility

บทนำ

การพัฒนาประเทศมีความสำคัญต่อการสร้างความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาทุกด้าน เพื่อขับเคลื่อนประเทศด้าน เศรษฐกิจ ความมั่นคง และความสงบสุขของประชาชน การสร้างบุคลากรของประเทศจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาที่เป็นระดับการศึกษาสูงสุดที่จะสร้างประชาชนของประเทศให้มีองค์ความรู้และศักยภาพในการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) องค์กรที่มีหน้าที่นี้ก็คือ มหาวิทยาลัยในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยจะต้องผลิตกำลังคนและสร้างองค์ความรู้ไปพัฒนาประเทศชาติในทุกด้าน ถือได้ว่าเป็นการบ่มเพาะความคิด บ่มเพาะชีวิตและบ่มเพาะจิตวิญญาณของผู้เรียนให้มีองค์ความรู้ที่ถูกต้อง (ไพโรทศร์ สีนลารัตน์, 2560: 3) เพื่อสร้างให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประกอบอาชีพตามที่นักศึกษาที่มีความต้องการและตอบสนองความต้องการของสังคมด้านองค์ความรู้ มหาวิทยาลัยจึงเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อสังคม ดังนั้นการดำเนินการของมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม มิฉะนั้นก็จะส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาปัจจุบันมีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาที่ตกต่ำลงไปเมื่อเทียบกับหลายประเทศ แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ถอยห่างออกไปจากหลักความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดเป็นปัญหาการจัดการอุดมศึกษาที่ปรากฏในปัจจุบัน การดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีพันธกิจหลัก 4 ด้านตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ คือ ด้านการผลิตบัณฑิต พันธกิจด้านการวิจัย พันธกิจด้านการบริการวิชาการแก่สังคม พันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่กล่าวมาโดยเริ่มจากการแก้ปัญหาตามพันธกิจทั้ง 4 ด้านนี้เป็นอันดับแรก ความรับผิดชอบต่อสังคมจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดี อีกทั้งช่วยพัฒนามาตรฐานและคุณภาพที่ดีและความคาดหวังของสังคมที่มีต่อมหาวิทยาลัย (อนันตชัย ยูระประณม, 2550: 25)

ในการศึกษาและวิจัยจะต้องนำหลักการที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางที่จะให้มหาวิทยาลัยแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย 1. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility) 2. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) 3. หลักการรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) 4. หลักความโปร่งใส (Transparency) 5. หลักการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical Behavior) 6. หลักการยอมรับถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Interests) 7. หลักหลักนิติธรรม (Rule of Law) 8. หลักการเคารพต่อแนวปฏิบัติสากล (International Norms of Behavior) 9. หลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) 10. หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) 11. หลักการจัดการด้านศึกษา (Education Management) รวมทั้งการนำเอาหลักเกณฑ์และองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยภายใต้หลักความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสากล (International Organization for Standardization – ISO) ซึ่งมีหลักการ 7 ประการ คือ ด้านธรรมาภิบาล ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านการปฏิบัติด้านแรงงาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติที่เป็นธรรม ด้านประเด็นด้านผู้บริโภคน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน โดยนำหลักการแต่ละด้านมาใช้ในการวิเคราะห์ จะทำให้ได้คำตอบที่สามารถสะท้อนถึงการมีหรือไม่มีรับผิดชอบต่อสังคมมหาวิทยาลัย เมื่อได้เปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เพื่อนำเอาประเด็นที่ขาดหายไปหรือไม่ถูกต้องสมบูรณ์ไปใช้เพื่อการจัดทำเป็นรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย (กระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม, 2551: 5)

นอกจากนี้ยังได้นำความรับผิดชอบต่อสังคมมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ (University Social Responsibility Network) ที่ให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการกำหนดความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ในพันธกิจของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะ

เป็นการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยจะกำหนดเป็นพันธะสัญญาต่อความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเป้าหมายเชิงกลยุทธ์หลัก ยุทธศาสตร์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดพื้นฐานให้มหาวิทยาลัยต้องปฏิบัติในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการประกันถึงองค์ความรู้ที่ได้มาตรฐานและเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา ในการสร้างความมั่นใจว่านักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาสามารถมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ มาเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย มหาวิทยาลัยต่างประเทศสำหรับการวิจัยนี้ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเกียวโต (Tokyo University) ประเทศญี่ปุ่น มีรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการส่งเสริม การศึกษาการวิจัยและกิจกรรมทางสังคมที่มุ่งเน้นชุมชนกับชุมชนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั่วโลก ด้วยการศึกษ 2) มหาวิทยาลัยวอชิงตัน (Washington University in St. Louis USA) สหรัฐอเมริกา มีลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพยายามที่จะค้นคว้าหาความรู้และเผยแพร่ความรู้ผ่านการวิจัยและการสอน ซึ่งการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ห้องเรียนและห้องทดลอง การศึกษาด้านการบริการให้กับประชาชนทั่วไปและสังคมโดยรวม 3) มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวล (New South Wales University) เครือรัฐออสเตรเลียเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ในการรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดความสำคัญด้านกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย ครอบคลุมถึงความเป็นเลิศทางวิชาการการมีส่วนร่วมทางสังคมและกำหนดให้ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยในการดำเนินการอย่างเป็นระบบในระดับท้องถิ่น และระดับโลก 4) มหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ (Manchester University) ประเทศอังกฤษ มีการกำหนดพันธะสัญญาต่อความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเป้าหมายเชิงกลยุทธ์หลัก ยุทธศาสตร์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยมีพื้นฐานในด้านการวิจัยและการค้นพบสามารถสร้างความแตกต่างในเชิงบวกต่อสังคม อีกทั้งผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการสร้างความมั่นใจว่านักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาสามารถมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ 5) มหาวิทยาลัยพื้นฐานปักกิ่ง (Beijing Normal University) สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการปลูกฝังจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ในหมู่นักศึกษามหาวิทยาลัยผ่านงานอาสาสมัคร มีความพยายามในการสร้างเวทีสำหรับงานอาสาสมัครของนักศึกษามหาวิทยาลัย งานอาสาเป็นแนวทางสำคัญในการดูแลความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในรูปแบบต่าง ๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยควรมีส่วนร่วมในท้องเรียนทางสังคมอย่างจริงจังเพื่อนำความรู้ไปปฏิบัติและให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น (สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์, 2550) ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศดังกล่าวจะนำมากำหนดรูปแบบในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะนำมาเปรียบเทียบเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมในงานวิจัยนี้

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กับพนักงานมหาวิทยาลัยของไทยภายใต้หัวข้อวิจัยเรื่องรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย โดยมีความรับผิดชอบต่อสังคมในพันธกิจ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การผลิตบัณฑิต 2) การวิจัย 3) การบริการวิชาการ และ 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถือได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้มหาวิทยาลัยได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยในระดับสากล รวมทั้งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยไทย ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักเกณฑ์และมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสากลและมหาวิทยาลัยของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมตามพันธกิจมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
4. เพื่อจัดทำรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยตามพันธกิจมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและคณาจารย์พนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหารที่กำหนดนโยบายนายคณบดีมหาวิทยาลัยหรือผู้ที่มอบหมายในฐานะที่เป็นฝ่ายกำหนดนโยบายและออกกฎหมายวิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 9 คน คือ กลุ่มอธิการบดีหรือผู้ที่มอบหมายในฐานะที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยในการสั่งการตามการบังคับบัญชาสูงสุดของมหาวิทยาลัย

1.2 กลุ่มตัวแทนพนักงานมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวนทั้งสิ้น 9 คน ได้แก่ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) ที่ใช้กับกลุ่มเป้าหมายผู้บริหารและคณาจารย์พนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 18 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย การสนทนา และการลงพื้นที่การสังเกตการณ์ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จาก เอกสารต่าง ๆ อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์แบบคุณภาพในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

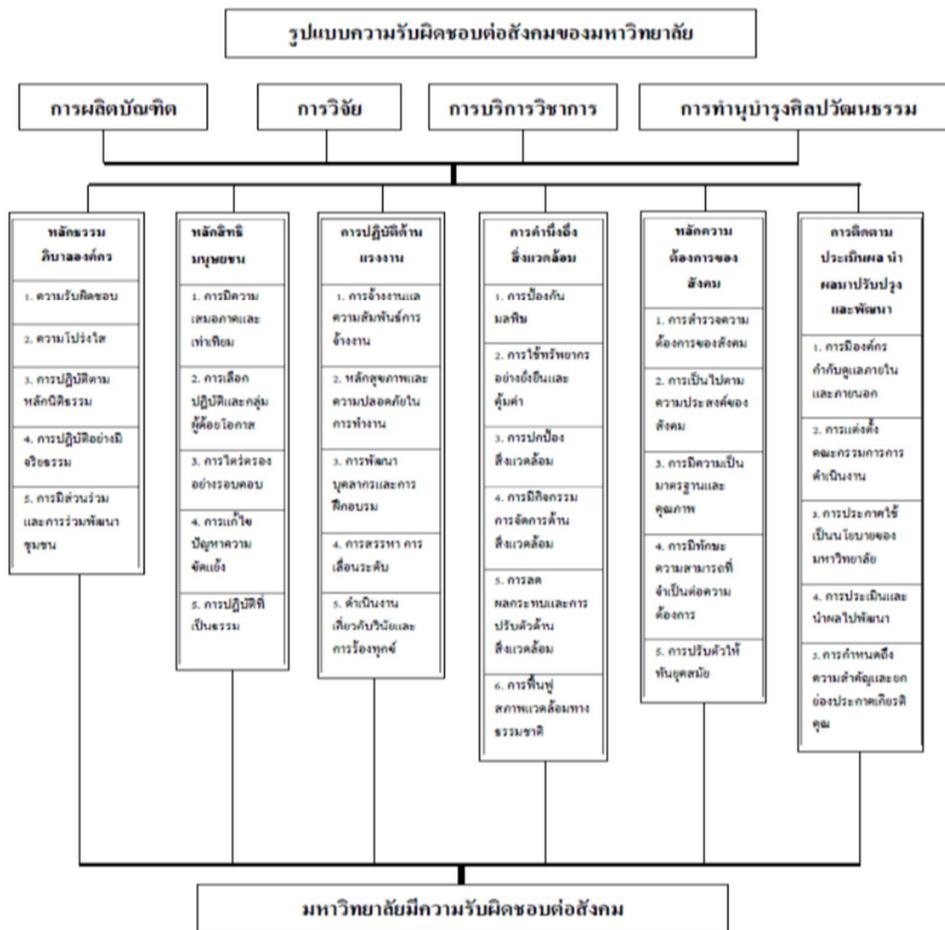
1. เพื่อศึกษาหลักการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการวิจัยพบว่า มีหลักการที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยที่ประกอบไปด้วย หลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical behavior) หลักการยอมรับถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Interests) หลักหลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักการเคารพต่อแนวปฏิบัติสากล (International Norms of Behavior) หลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และหลักการจัดการด้านศึกษาในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยหลักการดังกล่าวมาได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักเกณฑ์และมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสากลและมหาวิทยาลัยของต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยได้จัดทำเป็นรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยเป็นหลักการและลักษณะการดำเนินการที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีที่มาจากหลายแห่งและเป็นที่ยอมรับตามความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสากลและมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ รวมทั้งการดำเนินงานที่มหาวิทยาลัยในประเทศได้ดำเนินการที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมมีลักษณะการดำเนินงานที่สอดคล้องตามพันธกิจ 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งพิจารณาความเหมาะสมของความรับผิดชอบต่อสังคมตามบริบทของมหาวิทยาลัยไทยที่สามารถปฏิบัติได้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสม

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมตามพันธกิจมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า การใช้วิธีวิทยาการวิจัยโดยการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึก การมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) และการรับฟังความคิดเห็น (Hearing) ตามลำดับ โดยการศึกษาและวิจัยจะทำการศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การได้คำตอบที่จะสร้างเป็นรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีมหาวิทยาลัยที่ถือเป็นองค์กรที่ต้อง

แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นกัน เนื่องจากพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยมี 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จะต้องมีหลักการและการดำเนินการเพื่อให้มหาวิทยาลัยมีการดำเนินการอันจะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยที่ประกอบด้วยหลักการทั้งหมด 6 หลักการ คือ 1) หลักธรรมาภิบาลองค์กร 2) หลักสิทธิมนุษยชน 3) หลักการปฏิบัติด้านบุคลากร 4) หลักการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม 5) หลักความต้องการของสังคม 6) หลักการติดตามและประเมินผล

4. เพื่อจัดทำรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยตามพันธกิจมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า ตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน จะต้องมีหลักการและการดำเนินการเพื่อให้มหาวิทยาลัยมีการดำเนินการอันจะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยที่ประกอบด้วยหลักการทั้งหมด 6 หลักการ คือ 1) หลักธรรมาภิบาลองค์กร 2) หลักสิทธิมนุษยชน 3) หลักการปฏิบัติด้านบุคลากร 4) หลักการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม 5) หลักความต้องการของสังคม 6) หลักการติดตามและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลมาปรับปรุงและพัฒนามาใช้เป็นแนวทางการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมใน 4 พันธกิจของมหาวิทยาลัยตามแผนภูมิภาพ ดังนี้

แผนภูมิภาพที่ 1 รูปแบบแนวทางการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมใน 4 พันธกิจของมหาวิทยาลัย คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาหลักการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ประกอบไปด้วยหลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical behavior) หลักการยอมรับถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Interests) หลักหลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักการเคารพต่อแนวปฏิบัติสากล (International Norms of Behavior) หลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และหลักการจัดการด้านศึกษา ในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักเกณฑ์และมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสากลและมหาวิทยาลัยของต่างประเทศ พบว่า การดำเนินงานที่มหาวิทยาลัยในประเทศได้ดำเนินงานที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมมีลักษณะ การดำเนินงานที่สอดคล้องตามพันธกิจ 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมตามพันธกิจมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิต บัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า จะต้องมีการและการดำเนินการเพื่อให้ มหาวิทยาลัยมีการดำเนินการอันจะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยที่ประกอบด้วยหลักการทั้งหมด 6 หลักการ คือ 1) หลักธรรมาภิบาลองค์กร 2) หลักสิทธิมนุษยชน 3) หลักการปฏิบัติด้านบุคลากร 4) หลักการคำนึงถึง สิ่งแวดล้อม 5) หลักหลักความต้องการของสังคม 6) หลักการติดตามและประเมินผล

4. เพื่อจัดทำรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยตามพันธกิจมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า ตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน ที่ประกอบด้วย หลักการทั้งหมด 6 หลักการ คือ 1) หลักธรรมาภิบาลองค์กร 2) หลักสิทธิมนุษยชน 3) หลักการปฏิบัติด้านบุคลากร 4) หลักการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม 5) หลักความต้องการของสังคม 6) หลักการติดตามและประเมินผล ตามแผนภูมิภาพที่ 1 ในข้างต้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยมีประเด็นข้อสรุป หลักการ 6 หลักการที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย ดังนี้

1. **หลักธรรมาภิบาลองค์กร** โดยหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารจัดการที่ดีที่นำมาใช้บริหารงานในทุกองค์กรที่ผ่าน มา มหาวิทยาลัยได้นำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแนวทางในการดำเนินการตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิต บัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อสรุปการวิจัยคือการดำเนินการในพันธกิจ 4 ด้านของมหาวิทยาลัยยังขาดการนำเอาหลักธรรมาภิบาลองค์กรมาใช้ตั้งข้อ ค้นพบที่เป็นข้อสรุปตามหลักธรรมาภิบาลองค์กรที่ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อสังคม ความโปร่งใส การปฏิบัติตามหลักนิติธรรม การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนและร่วมพัฒนาชุมชนให้เกิดการดำเนินการตามพันธกิจมหาวิทยาลัย ทั้ง 4 ด้าน

2. **หลักสิทธิมนุษยชน** ตามหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ผ่านมหาวิทยาลัยได้นำหลักสิทธิมนุษยชนมาเป็นแนวทางในการดำเนินการตามพันธกิจหลักของ มหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่ยังไม่สามารถ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อสรุปการวิจัยคือการดำเนินการในพันธกิจ 4 ด้าน ของมหาวิทยาลัยยังขาดการคำนึงถึง หลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ตั้งข้อค้นพบที่เป็นข้อสรุปตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ประกอบด้วย การมีความเสมอภาคและเท่าเทียม การเลือกปฏิบัติและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การไตร่ตรองอย่างรอบคอบ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการปฏิบัติที่เป็นธรรม ให้เกิดการดำเนินการตามพันธกิจมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ด้าน

3. **การปฏิบัติด้านบุคลากรในการปฏิบัติด้านบุคลากร** เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับบุคลากรรวมถึงการ กำกับดูแลบุคลากรที่ปฏิบัติงานและการให้สิทธิประโยชน์อื่นที่เกิดขึ้นจากการทำงานที่ผ่านมหาวิทยาลัยได้นำการปฏิบัติ

ด้านบุคลากร มาเป็นแนวทางในการดำเนินการตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อสรุปการวิจัยคือการดำเนินการในพันธกิจ 4 ด้าน ของมหาวิทยาลัยยังขาดการคำนึงถึงการปฏิบัติด้านบุคลากรมาใช้ตั้งข้อค้นพบที่เป็นข้อสรุปตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ประกอบด้วย การจ้างงานและความสัมพันธ์การจ้างงานสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรม การสรรหาการเลื่อนระดับและการดำเนินงานเกี่ยวกับวินัยและการร้องทุกข์ให้เกิดการดำเนินการตามพันธกิจมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ด้าน

4. การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นการดำเนินการขององค์กรที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม จากกิจกรรมขององค์กรต่อสิ่งมีชีวิตที่อยู่ตามธรรมชาติที่ผ่านมามหาวิทยาลัยได้นำการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมาเป็นแนวทางในการดำเนินการตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อสรุปการวิจัยคือการดำเนินการในพันธกิจ 4 ด้านของมหาวิทยาลัยยังขาดการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมาใช้ตั้งข้อค้นพบที่เป็นข้อสรุปตามหลักการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วย การป้องกันมลพิษ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและคุ้มค่า การปกป้องสิ่งแวดล้อม การมีกิจกรรมการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวด้านสิ่งแวดล้อม และการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้เกิดการดำเนินการตามพันธกิจมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ด้าน

5. หลักความต้องการของสังคม ในหลักความต้องการของสังคมเป็นการดำเนินการขององค์กรที่คำนึงการดำเนินการให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม โดยสังคมสามารถรับรู้รับทราบหรือเข้ามามีส่วนได้เสียของการดำเนินงานและสังคมสามารถเข้าร่วมในการกำหนดการดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมมาเป็นแนวทางในการดำเนินการตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อสรุปการวิจัยคือการดำเนินการในพันธกิจ 4 ด้านของมหาวิทยาลัยยังขาดหลักความต้องการของสังคมมาใช้ตั้งข้อค้นพบที่เป็นข้อสรุปตามหลักความต้องการของสังคมที่ประกอบด้วย การสำรวจความต้องการของสังคม การเป็นไปตามความประสงค์ของสังคม การมีความเป็นมาตรฐานและคุณภาพ การมีทักษะที่จำเป็นต่อความต้องการของสังคมและการปรับตัวให้ทันยุคสมัยให้เกิดการดำเนินการตามพันธกิจมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ด้าน

6. การติดตามและประเมินผล นำผลมาปรับปรุงและพัฒนา ลักษณะการติดตาม ประเมินผล นำผลมาปรับปรุงและพัฒนาเป็นการดำเนินการขององค์กรที่มีการดำเนินงานที่สามารถการติดตาม ประเมินผล นำผลมาปรับปรุงและพัฒนาไปใช้ในการดำเนินการในครั้งต่อไปได้ รวมทั้งมีลักษณะการกำกับควบคุมดูแลและสามารถตรวจสอบความถูกต้องมาเป็นแนวทางในการดำเนินการตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อสรุปการวิจัยคือการดำเนินการในพันธกิจ 4 ด้านของมหาวิทยาลัยยังขาดการติดตาม ประเมินผล นำผลมาปรับปรุงและพัฒนามาใช้ตั้งข้อค้นพบที่เป็นข้อสรุปตามหลักการติดตาม ประเมินผล นำผลมาปรับปรุงและพัฒนาที่ประกอบด้วย การมีองค์กรกำกับดูแลภายในและภายนอก การแต่งตั้งคณะกรรมการ การประกาศใช้เป็นนโยบายของมหาวิทยาลัย การประเมินและนำผลไปพัฒนาและการกำหนดถึงความสำคัญและยกย่องประกาศเกียรติคุณให้เกิดการดำเนินการตามพันธกิจมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ด้าน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 รูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย จะต้องมีการ ระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยรองรับในการดำเนินการของมหาวิทยาลัยที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในพันธกิจ 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเกิดความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยและนำความรับผิดชอบต่อสังคมสู่การปฏิบัติ รวมทั้งประกาศใช้เป็นยุทธศาสตร์ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยและกำหนดในรายวิชาเรียนว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมในการเรียนการสอนของแต่ละมหาวิทยาลัยให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยทั่วกัน

1.2 ควรจะต้องมีการเผยแพร่รูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย สามารถนำไปปรับใช้หรือประยุกต์กับกลุ่มบุคคลหรือองค์กรทางด้านอื่น ๆ ได้ หากต้องการที่จะให้องค์กรมีรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นจากการวิจัยนี้ มีเพียงหลักการและการดำเนินงานที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมแต่ยังไม่มีตัวชี้วัดของหลักการในแต่ละด้าน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะทำการศึกษาในเรื่องตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยในแต่ละด้าน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยตามงานวิจัยครั้งนี้สู่การปฏิบัติในการปฏิบัติตามหลักการดำเนินการในแต่ละด้านสามารถกำหนดตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ได้ ยิ่งจะส่งผลต่อการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยในการทำให้เป็นกฎ ระเบียบหรือข้อบังคับรวมทั้งการประเมินตามตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณภาพส่งผลต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ของศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์และให้ความเมตตาการุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และได้สละเวลาช่วยให้คำแนะนำหลักการในทางวิชาการที่เป็นประโยชน์และมีค่าอย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จและสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ภูศรี ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.นันทพล กาญจนวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนา สาขานิติรัฐกิจและการบริหาร ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และร่วมให้คำปรึกษา รวมทั้งได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าที่ได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก การเข้าร่วมการมีส่วนร่วมออกแบบ ร่วมออกแบบและการสัมภาษณ์รับทราบความคิดเห็น สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของทุกท่านนั้นมีความสำคัญต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นการเพิ่มเนื้อหาให้สาระครบถ้วนสมบูรณ์ซึ่งเป็นไปตามวิธีวิทยการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงอุตสาหกรรม. (2551). ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม. กรุงเทพฯ:

กระทรวงอุตสาหกรรม.

ไพฑูรณ์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2560). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์. (2550). อนาคตที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อนันต์ชัย ยूरประถม. (2550). CSR จากแนวคิดสู่วิธีปฏิบัติ. สืบค้นออนไลน์จาก http://www.stjohn.ac.th/sju/med/intranet/download/26_01_2011_12_25_58_csr.pdf. (สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2562)

ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา
เพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา
**The Need for The Development of Desirable Characteristics of Physical Education
Teachers to Support The Production of Teacher Students in
Physical Education Program.**

ทิวาร์ตน์ ประเสริฐสังข์¹, จรูญ เบญจมาตย์², และ อนุสรณ์ จันทร์ประทักษ์³
Tiwarat Prasertsung¹, Charoon Benmat², and Anusorn Chanprathak³
อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
^{1,2,3}Lecturer from the Faculty of Education Rajbhat Maha-Sarakham University
¹E-mail: paradox_tak@hotmail.com

Received: 21 January 2020
Revised: 6 February 2020
Accepted: 14 February 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 2. ศึกษาความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งเป็นงานวิจัยแบบเชิงปริมาณ มีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 170 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาที่เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ($\bar{x}=4.56$) ด้านน้ำใจนักกีฬาความโอปอ้อมอารีและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\bar{x}=4.55$) ด้านความรักและความศรัทธาในวิชาชีพพลศึกษาและการกีฬา ($\bar{x}=4.54$) ด้านอารมณ์ความสนุกสนานและความรักเด็ก ($\bar{x}=4.54$) ด้านบุคลิกภาพและสุขภาพ ($\bar{x}=4.53$) ด้านหลักการและปรัชญาการพลศึกษาและการกีฬา ($\bar{x}=4.47$) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความกระตือรือร้น ($\bar{x}=4.47$) ด้านความรับผิดชอบและด้านวิชาการทั่วไป ($\bar{x}=4.46$) วิชาการศึกษาและวิชาชีพพลศึกษา ($\bar{x}=4.40$) ตามลำดับ 2) มีความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาที่หนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษามากที่สุด

คำสำคัญ: ความต้องการในการพัฒนา, คุณลักษณะอันพึงประสงค์, ครูพลศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1) to find out the importance of desirable characteristics of physical education teachers in a perspective of teacher students of physical education program, 2) to find out the need for development of desirable characteristics of physical education teachers to support the production of teacher students in Physical Education Program. The target group used in this research was 170 teacher students of Physical Education Program in Rajabhat Maha Sarakham University. The research tool was 5 rating scale. Statistics used in this research were mean and standard deviation. The study

found that 1) The importance of the desirable characteristics of physical education teachers The overall picture is in the high level ($\bar{x}=4.00$) When considering in each aspect, it is found that The importance of the desirable characteristics of physical education teachers, ranked by average, from highest to lowest, namely the professional ethics of teachers ($\bar{x}=4.56$), sportsmanship, generosity and generosity ($\bar{x}=4.55$) in love and Faith in physical education and sports professions (4.54) Personality and health ($\bar{x}=4.53$), principles and philosophy of physical education and sports ($\bar{x}=4.47$), originality and enthusiasm ($\bar{x}=4.47$), responsibility and general academic ($\bar{x}=4.46$) Academic education and vocational education physical education ($\bar{x}=4.40$) respectively. 2) There is a need for the development of desirable characteristics of physical education teachers that support the production of students in the teaching profession. Physical Education Program In general, the needs are at a high level ($\bar{x}=4.49$) When considering each aspect found that Students have the desire to develop desirable characteristics of physical education teachers regarding teaching and learning activities and student development activities, able to develop the desirable characteristics of physical education teachers the most.

Keywords: The Need for the Development, Desirable Characteristics, Physical Education Teachers

บทนำ

การเตรียมคนไทยให้มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และในสังคมอาเซียน รวมทั้งการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและมีลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมไทยและสังคมโลก การดำเนินชีวิตของคนยุคใหม่ที่ต้องการค้นพบและใช้ศักยภาพที่แตกต่างของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประกอบอาชีพและช่วยเหลือสังคม การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนได้พัฒนาความแตกต่างระหว่างบุคคลคือได้ค้นพบและเพิ่มพูนศักยภาพที่แตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่นอันนำไปสู่การทำงานร่วมกันซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งแก่ประเทศ แต่การจัดการศึกษาจะบรรลุเป้าหมายนี้ได้ต้องพัฒนาคุณภาพครูและการบริหารจัดการของสถานศึกษาควบคู่กันไป เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองและยกระดับศักยภาพด้านนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถริเริ่มพัฒนานวัตกรรมระดับชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ (มาเรียม นิลพันธ์ และคณะ, 2555 อ้างใน Tiwarat Prasertsung and Charoon Benmat, 2019)

การที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาได้นั้น ต้องประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน สังคม เป็นต้น แต่สิ่งที่สำคัญที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายและสามารถนำผลที่ได้ไปพัฒนาประเทศชาติให้มีความก้าวหน้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ได้แก่ ครูผู้สอน ซึ่งจะต้องผ่านการฝึกฝน อบรมวิชาความรู้และคุณธรรมจริยธรรมจนกระทั่งสำเร็จวิชาชีพครูจึงจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้อย่างได้ ดังนั้นวิชาชีพครูจึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าวิชาชีพอื่น (ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, 2557 อ้างใน Tiwarat Prasertsung and Charoon Benmat, 2020) ครู มีบทบาทในการเรียนรู้ของนักเรียน ครูที่มีคุณภาพควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรมและจริยธรรม เสียสละตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของนักเรียน ประเทศนั้นจะมีพลเมืองที่เก่งและฉลาด มีศักยภาพและสามารถที่จะแข่งขันกับทุกประเทศในโลกได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2540 อ้างใน ฤทธิ เทพโทอานวย และหุริย มีกุดเกวียน, 2558)

ครูพลศึกษาและกีฬานั้น เป็นครูหรือนักการศึกษาคนหนึ่งในโรงเรียนบทบาทและความรับผิดชอบของครูพลศึกษาและกีฬา จึงต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานทุกอย่างในโรงเรียนเช่นเดียวกับที่ครูหรือนักการศึกษาคนอื่น ๆ โดยทั่วไปในโรงเรียนครูที่จะต้องกระทำและรับผิดชอบ แต่สำหรับครูพลศึกษาและกีฬานั้น นอกจากจะมีบทบาทและหน้าที่ดังกล่าวแล้วยังจะต้องมีบทบาทและความรับผิดชอบในการที่จะส่งเสริมและดำเนินการวิชาชีพพลศึกษาและกีฬาเพื่อให้นักเรียนตลอดจนบุคคลที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงได้รับประโยชน์หรือได้มีพัฒนาการตามอุดมคติของการพลศึกษาและการกีฬาควบคู่กัน

ไปอีกด้วย ครูพลศึกษาและกีฬาในโรงเรียนนั้นถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของโครงการสอนวิชาพลศึกษาและกีฬาในโรงเรียนการที่โครงการสอนวิชาพลศึกษาและกีฬาในโรงเรียนหนึ่งโรงเรียนใดจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนหรือบรรลุผลตามอุดมคติของการพลศึกษาและกีฬาหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด และการที่โรงเรียนหรือผู้บริหารตลอดจนผู้ปกครองหรือชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงจะให้ความสนับสนุนและร่วมมือในโครงการสอนวิชาพลศึกษาและกีฬาในโรงเรียนนั้นหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและการอุทิศตนเองเพื่อความสำเร็จของโครงการสอนวิชาพลศึกษาและกีฬาในโรงเรียนนั้นด้วยเป็นสำคัญ (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2548) การพัฒนาครูและการจัดการเรียนการสอนครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของครูพลศึกษาจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้แนะแนวทางและเป็นผู้ร่วมเรียน/ผู้ร่วมศึกษานอกจากนี้ ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ขัดขวางการพัฒนาครูพลศึกษาและการเรียนการสอนต้องปรับแก้ให้ถูกจุดและครอบคลุมแนวทางการพัฒนาครูต้องทำควบคู่กันไปทั้งด้านนโยบายที่มาสนับสนุนและการพัฒนาตนเองของครูพลศึกษา ซึ่งต้องอาศัยความรับผิดชอบของตนเองและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (พงษ์เอก สุกใส, 2561 อ้างใน Tiwarat Prasertsung and Charoon Benmat, 2019)

ดังนั้น จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อันจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาและจะได้นำไปพัฒนานักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษาในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ศึกษาความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รวมทั้งหมดจำนวน 170 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ใช้กับกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งหมดจำนวน 170 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา แบ่งออกเป็น 9 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 42 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาที่หนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 15 ข้อ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 57 ข้อ โดยให้กลุ่มเป้าหมายทำในระบบออนไลน์
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้ง 3 ตอน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ ดังนี้
 - 4.1 แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage)
 - 4.2 แบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์เทียบระดับและน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยมาแปลความหมายพิจารณาตามเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria)

4.3 ตอนที่ 3 ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาที่หนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์เทียบระดับ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=170)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	112	65.90
1.2 หญิง	58	34.10
รวม	170	100
2. ชั้นปี		
2.1 ปีที่ 1	34.70	59
2.2 ปีที่ 2	15.30	26
2.3 ปีที่ 3	15.90	27
2.4 ปีที่ 4	18.20	31
2.5 ปีที่ 5	15.90	27
รวม	170	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 65.90 เพศหญิง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10 โดยจำแนกตามชั้นปี ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 34.70 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20 และชั้นปีที่ 5 จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตารางที่ 2 แสดงความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รายการประเมิน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1. ด้านวิชาการทั่วไป วิชาการศึกษา และวิชาชีพพลศึกษา	4.40
2. ด้านหลักการและปรัชญาการพลศึกษาและการกีฬา	4.47
3. ด้านความรักและความศรัทธาในวิชาชีพพลศึกษาและการกีฬา	4.54

รายการประเมิน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
4. ด้านความรับผิดชอบ	4.46
5. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความกระตือรือร้น	4.47
6. ด้านบุคลิกภาพและสุขภาพ	4.53
7. ด้านน้ำใจนักกีฬา ความโอปอ้อมอารี และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.55
8. ด้านอารมณ์ ความสนุกสนาน และความรักเด็ก	4.54
9. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.56
โดยภาพรวม	4.00

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย 9 ด้าน ซึ่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ได้แก่ 1) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ($\bar{x}=4.56$) 2) ด้านน้ำใจนักกีฬา ความโอปอ้อมอารีและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\bar{x}=4.55$) 3) ด้านความรักและความศรัทธาในวิชาชีพพลศึกษาและการกีฬา ($\bar{x}=4.54$) 4) ด้านอารมณ์ความสนุกสนานและความรักเด็ก ($\bar{x}=4.54$) 5) ด้านบุคลิกภาพและสุขภาพ ($\bar{x}=4.53$) 6) ด้านหลักการและปรัชญาการพลศึกษาและการกีฬา ($\bar{x}=4.47$) 7) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความกระตือรือร้น ($\bar{x}=4.47$) 8) ด้านความรับผิดชอบและด้านวิชาการทั่วไป ($\bar{x}=4.46$) 9) วิชาการศึกษาและวิชาชีพพลศึกษา ($\bar{x}=4.40$) ตามลำดับ

2. ศึกษาความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รายการประเมิน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
1. เตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา ก่อนเข้าศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยการจัดฝึกอบรม/กิจกรรม	4.46
2. การจัดฝึกอบรม/กิจกรรมให้กับนักศึกษาในแต่ละชั้นปี	4.45
3. การจัดฝึกอบรม/กิจกรรมควรมีความเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี	4.46
4. จัดฝึกอบรม/กิจกรรมให้ตรงตามความต้องการของนักศึกษา	4.46
5. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วมกัน	4.53
6. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาด้วยตนเอง	4.51
7. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาร่วมกัน	4.51
8. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาของนักศึกษาแต่ละชั้นปี	4.45
9. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.51

รายการประเมิน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
10. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาด้วยวิธีที่หลากหลาย	4.51
11. หลักสูตรมีการส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา	4.52
12. การปรับตัวของนักศึกษาพร้อมที่จะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา	4.52
13. เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีส่วนในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา	4.48
14. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา	4.54
15. สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาโดยการกำหนดนโยบาย/กิจกรรมเตรียมความพร้อม/จัดอบรม/กิจกรรมพัฒนานักศึกษา	4.49
โดยภาพรวม	4.49

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิต นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.49$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา ($\bar{x}=4.54$) 2) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการตัดสินใจร่วมกัน ($\bar{x}=4.53$) 3) หลักสูตรมีการส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา ($\bar{x}=4.52$) 4) การปรับตัวของนักศึกษาพร้อมที่จะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา ($\bar{x}=4.52$) 5) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาด้วยตนเอง ($\bar{x}=4.51$) 6) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาร่วมกัน ($\bar{x}=4.51$) 7) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{x}=4.51$) 8) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาด้วยวิธีที่หลากหลาย ($\bar{x}=4.51$) 9) สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาโดยการกำหนดนโยบาย/กิจกรรมเตรียมความพร้อม/จัดอบรม/กิจกรรมพัฒนานักศึกษา ($\bar{x}=4.49$) 10) เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีส่วนในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา ($\bar{x}=4.48$) 11) เตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา ก่อนเข้าศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยการจัดฝึกอบรม/กิจกรรม ($\bar{x}=4.46$) 12) การจัดฝึกอบรม/กิจกรรมควรมีความเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ($\bar{x}=4.46$) 13) การจัดฝึกอบรม/กิจกรรมให้ตรงตามความต้องการของนักศึกษา ($\bar{x}=4.46$) 14) การจัดฝึกอบรม/กิจกรรมให้กับนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ($\bar{x}=4.45$) และ 15) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาของนักศึกษาแต่ละชั้นปี ($\bar{x}=4.45$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิต นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ศึกษาความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมของความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษามากที่สุด คือ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ($\bar{x}=4.56$)

2. ศึกษาความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิต นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา เพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.49$) และ ความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา ($\bar{x}=4.54$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. **ศึกษาความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม** พบว่า นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ด้านวิชาการทั่วไป วิชาการศึกษาและวิชาพลศึกษา ด้านความรักและความศรัทธาในวิชาชีพพลศึกษาและการกีฬา ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความกระตือรือร้น ด้านบุคลิกภาพและสุขภาพ ด้านน้ำใจนักกีฬา ความโอปอ้อมอารีและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านอารมณ์ ความสนุกสนานและความรักเด็ก และด้านจรรยาบรรณวิชาชีพรูโดยพบว่าด้านจรรยาบรรณวิชาชีพรูมีความสำคัญมากที่สุด สอดคล้องกับพิพัฒน์ ต้นวิบูลย์วงศ์ (2557) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูพลศึกษา และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 คุณลักษณะทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูพลศึกษาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา และเห็นใจแก่ผู้อื่น และไม่ดื่มสุราหรือของมึนเมาในเวลาราชการ อีกทั้งยังสอดคล้องกับบรรจง สลึงค์ (2534) กล่าวว่าถึง ครูพลศึกษาด้านคุณธรรมและความประพฤติไว้ว่า มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู เป็นผู้มีศีลธรรมและความประพฤติที่ดีงามประพฤติอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน กล่าวได้ว่าครูพลศึกษาที่ดีจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะที่แตกต่างและเพิ่มเติมนอกเหนือจากครูคนอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น

2. **ศึกษาความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม** พบว่า นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษาโดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาพลศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษา เนื่องด้วยการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่หลากหลายช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกิดการคิดและสร้างสรรค์งานเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พัฒนาการสื่อสาร การแก้ปัญหา และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ดีตรงตามความต้องการของนักศึกษาและสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาดังที่วีรศักดิ์ เพ็ญชอบ (2548) กล่าวว่า การเรียนการสอนครูพลศึกษาและกีฬาจะบรรลุผลตามความมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาและกีฬาตามที่ต้องการหากครูพลศึกษาและกีฬาได้รู้บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองและพยายามทำตนและปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติให้พร้อมทำให้สามารถปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองได้เป็นอย่างดีและสมบูรณ์ พร้อมทั้งมีธรรมะเป็นอารมณ์ประดับตัวเพื่อให้เป็นครูพลศึกษาและกีฬาที่มีความงามทั้งกาย วาจา และใจ เป็นที่รัก ที่นิยม เลื่อมใส เชื่อถือของนักเรียนและผู้พบเห็นโดยทั่วไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 สถาบันการศึกษา ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและนักศึกษาครูพลศึกษามีศักยภาพต่อไป

1.2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาพลศึกษา ควรนำผลวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูพลศึกษาเพื่อหนุนเสริมการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาพลศึกษา จากอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาพลศึกษา

2.2 ควร ศึกษาความต้องการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู จากนักศึกษาสาขาวิชาอื่น ๆ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความเมตตาอย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ภูศรี ที่ปรึกษางานวิจัย ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำความรู้ ประสบการณ์ และข้อคิดในเรื่องต่าง ๆ อันมีคุณค่า และมีประโยชน์ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้คำแนะนำ ข้อสังเกตต่าง ๆ แก่ไขและปรับปรุงงานวิจัยตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดกระบวนการวิจัยทำให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ต่อยอดองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนา

ตลอดจน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการออกแบบและพัฒนาการจัดการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

บรรจง สลึงศ์. (2534). คุณลักษณะของครูประถมศึกษาตามทรรศนะผู้บริหารโรงเรียนศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิพัฒน์ ต้นวิบูลย์วงศ์. (2557). คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูพลศึกษา และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฤทธิ เทพโทอำนวย และทฤษฎี มีกุดเกวียน. (2558). คุณลักษณะของนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษาที่จะออกฝึกประสบการณ์ วิชาชีพตามความคิดเห็นของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วารสารราชพฤกษ์, 13(3), 27-32.

วรศักดิ์ เทียรชอบ. (2548). รวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีสอนและการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Tiwarat Prasertsung, Charoon Benmat. (2019). **A Demand of Instructional Management Using Educational Innovation for Supporting a Production of Physical Education Teachers.** In

IASTEM International Conference. 18th-19th September 2019. (pp.51-53). Kuala Lumpur, Malaysia.
Bhubaneswar: R.K Printers.

Tiwarat Prasertsung, Charoon Benmat. (2020). **A Model of Learning and Innovation Skills Development in 21st Century of Student Teachers in Rajabhat University group in Northeast Region.** In SCIENCEFORA International Conference. 5th January 2020. (pp.1-4). Canberra, Australia.
Bhubaneswar: R.K Printers.

การพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
**Human Capital Development in Higher Education Institution A Case Study of
Rajabhat Maha Sarakham University.**

กาญจนา ครูพิพรหม
Karnjana Krupiprom

นักศึกษารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Master Student of Political Science (Public Policy) Mahasarakham University
Email: karnjana1206@hotmail.com

Received: 6 February 2020

Revised: 18 February 2020

Accepted: 25 February 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาทุนมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่สังกัด และประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 285 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบง่ายของทางโรยมาเน่ และมีกลุ่มเป้าหมายสัมภาษณ์เชิงลึก คือ บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ ได้แก่คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน **t-test** และ **F-test (One-way ANOVA)** ความถี่ และการวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{x}=4.17$) ด้านความผูกพันในงาน ($\bar{x}=4.04$) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{x}=3.78$) ด้านการจูงใจ ($\bar{x}=3.57$) และด้านภาวะผู้นำ ($\bar{x}=3.55$) 2) เปรียบเทียบเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่สังกัด และประเภทบุคลากรที่แตกต่างพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีเพศ หน่วยงานที่สังกัด และประเภทบุคลากร ต่างกัน มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 3.1) ด้านโครงสร้างองค์กร ควรมีการบริหารจัดการให้มีลักษณะยืดหยุ่นและมีความคล่องตัวเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน 3.2) ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำควรรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน 3.3) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ควรสร้างบรรยากาศในการทำงานมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ 3.4) ด้านการจูงใจ ควรมีการเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสม และ 3.5) ด้านความผูกพันในงาน ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจในหน้าที่ของตนเอง

คำสำคัญ: การพัฒนาทุนมนุษย์, สถาบันอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Abstract

The purpose of this research was 1) to investigate levels of The Human Capital Development in Higher Education Institution A Case Study of Rajabhat Maha Sarakham University. 2) to study the comparison of The Human Capital Development in Higher Education Institution A Case Study of Rajabhat Maha Sarakham University. among genders, educational levels, work experiences, workplaces, and types of jobs, and 3) to study on suggestions and guidelines for human capital development in higher education institutions from the case study. Research tools for data collecting were a questionnaire and an interview form. Samples of the study were 285 staffs who were working in Rajabhat Maha Sarakham University. This sample size was calculated by employed Taro Yamane's method. The Interviewees were 10 staffs of

Rajabhat Maha Sarakham University who were selected by purposive sampling method. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation, T-test and F-test (One-way ANOVA) were employed for hypothesis testing, and frequency. The results of the revealed that 1) The level of human capital development in higher education institutions Overall is in the high level (\bar{x} = 3.82) when considered in each aspect Found that it is at a high level in all aspects In order of average order from highest to lowest, namely organization structure (\bar{x} = 4.17), job commitment (\bar{x} = 4.04), organization culture (\bar{x} = 3.78), motivation (\bar{x} = 3.57) and leadership (\bar{x} = 3.55) Gender comparison Education level Duration of work Affiliation And different types of personnel found that The personnel with different educational levels and working period have different opinions. As for sex workers Affiliation And different types of personnel have different opinions Statistical difference at the level of .05 and 3) Suggestions include 3.1) Organizational structure Management should be flexible and agile for speed in work. 3.2) Leadership Leaders should listen to opinions and problems of subordinates equally. 3.3) Organizational culture Should create a transparent and verifiable work atmosphere. 3.4) Incentives should be promoted with appropriate salaries and compensation, and 3.5) Engagement. Should promote activities that make personnel proud of their duties.

Keywords: The Human Capital Development, Higher Education Institution, Rajabhat Maha Sarakham University

บทนำ

องค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรระหว่างประเทศ องค์กรข้ามชาติ เรื่อยลงมาถึงองค์กรขนาดเล็กในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน จำเป็นต้องปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอด้วยพลังการขับเคลื่อนของบุคลากรในองค์กรจากพลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถของบุคลากรในองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร การบริหารทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรมนุษย์ จึงนับเป็นภารกิจสำคัญยิ่งขององค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งหลักการบริหารองค์กรสมัยใหม่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคลมากยิ่งขึ้นตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี (เสถียร ภูมิแคตา, 2550)

ปัจจุบัน ท่ามกลางยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดนที่มีการผูกพันอยู่ตลอดเวลาที่มีภาวะความเสี่ยงซึ่งไม่อาจคาดการณ์ได้ล่วงหน้านั้น เป็นการยากที่ผู้บริหารจะสามารถบริหารองค์กรให้พ้นฝ่าวิกฤตความผันผวนของปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวไปได้โดยลำพัง องค์กรจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อรับมือและตอบสนองต่อความผันผวนของปัจจัยแวดล้อมที่รุนแรง อยู่ตลอดเวลา สิ่งหนึ่งที่สำคัญในองค์กรที่มีการปรับเปลี่ยนหรือปรับตัวได้ดีในทุกสภาวะการณนั้นก็คือ ทรัพยากรมนุษย์ เพราะทรัพยากรมนุษย์ คือ ผู้สร้างสรรค์และขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปในทิศทางที่ได้กำหนดไว้หรือการนำพาให้องค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทรัพยากรมนุษย์เป็นทุนมนุษย์ที่มีอยู่ในทุกองค์กรที่ไม่สามารถตีมูลค่าเป็นทรัพย์สินหรือประเมินค่าเป็นเงินทองได้ เนื่องจากเป็นทุนมนุษย์ที่แตกต่างจากทุนอื่น ๆ เป็นทุนที่มีชีวิตมีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตใจ และสามารถขับเคลื่อนพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรให้เกิดความสำเร็จ ซึ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านมามักจะมองทรัพยากรมนุษย์เป็นเพียงค่าใช้จ่ายขององค์กร (Cost) ฉะนั้น เพื่อให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ก้าวไปสู่ยุค 4.0 องค์กรจึงควรมองทรัพยากรมนุษย์เป็นทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่สำคัญที่สุดที่ควรค่าแก่การลงทุน การปรับตัวขององค์กรในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อก้าวไปสู่ยุค 4.0 ได้นั้น องค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์หรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มากขึ้น และต้องดึงศักยภาพที่มีอยู่ภายในตัวทรัพยากรมนุษย์ออกมาใช้ให้ได้มากที่สุด (ทวิศักดิ์ สุทกาทิน, 2551: 2-3)

สถาบันอุดมศึกษา ถือได้ว่าเป็นแหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ การบริหารงานในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ระดับสูงที่มีบทบาทชี้นำร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมไทยทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จความก้าวหน้าหรือความล้มเหลวขององค์กร เพื่อให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการและสถาบันอุดมศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว จึงต้องมีกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น หลากหลาย มีระบบจูงใจคนรุ่นใหม่เข้าสู่ระบบมีการจัดหาคนเข้าทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของหน่วยงาน มีกระบวนการสำรวจความต้องการทรัพยากรบุคคลเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความสามารถและทักษะในเวลาที่ต้องการ ดังนั้น กระบวนการในการวางแผนอัตรากำลังทรัพยากรบุคคลอุดมศึกษา จึงเป็นหน้าที่สำคัญที่

ผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำการวางแผนว่าองค์กรมีความต้องการบุคลากรที่จะเข้ามาปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ นั้นอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมทั้งเพื่อให้มีการใช้กำลังคนที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่บทบาทและภารกิจสำคัญยิ่งในการให้การศึกษา การส่งเสริมวิชาการ การบริการวิชาการการวิจัยแก่ชุมชน ท้องถิ่น สังคม ตลอดจน สิ่งหนึ่งที่เป็นหน่วยขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยที่สำคัญ คือ การพัฒนาทุนมนุษย์ที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยให้บรรลุตามเป้าหมายสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ฉบับที่ 12 ระยะ 5 ปี (2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่มีกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคลและการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการและสนับสนุน เพื่อสนับสนุนการบรรลุวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยในการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสังคม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ ทั้งการวางแผน อัตรากำลัง การสรรหา การคัดเลือก การพัฒนาขีดความสามารถ และความก้าวหน้าในสายอาชีพ การสนับสนุนและธำรงรักษา ผู้มีความรู้ ความสามารถให้คงอยู่กับมหาวิทยาลัย ระบบสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การวิจัย รวมทั้งระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน (กองบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2560)

ดังนั้น จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษาให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นอันจะนำพาองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาทุนมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่สังกัด และประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทั้งหมดจำนวน 993 คน อาทิ 1) ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 124 คน 2) ลูกจ้างประจำ จำนวน 12 คน 3) พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา (งบแผ่นดิน) จำนวน 248 คน 4) พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา (งบรายได้ของมหาวิทยาลัย) จำนวน 561 คน 5) พนักงานราชการ จำนวน 40 คน 6) ลูกจ้างชาวต่างประเทศ จำนวน 8 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 285 คน ที่มาจากประชากร โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 10 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ 1) ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 2 คน 2) ลูกจ้างประจำ จำนวน 1 คน 3) พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา (งบแผ่นดิน) จำนวน 2 คน 4) พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา (งบรายได้) จำนวน 3 คน 5) พนักงานราชการ จำนวน 1 คน และ 6) ลูกจ้างชาวต่างประเทศ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์ (Interview) กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้ออกจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) ในแต่ละประเด็น แล้วใช้โปรแกรม Nvivo เพื่อช่วยวิเคราะห์และจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติโดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ วิเคราะห์ตอนที่ 1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ตอนที่ 2 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยายและสรุปผลการวิจัย การวิเคราะห์เปรียบเทียบสถิติที่ใช้ ได้แก่ t-test F-test (One-way ANOVA)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ ค่า t-test F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 6-10 ปี หน่วยงานที่สังกัดสังกัดสำนักงานอธิการบดี และประเภทบุคลากรเป็นพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา (งบรายได้) ส่วนระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{x}=4.17$) ด้านความผูกพันในงาน ($\bar{x}=4.04$) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{x}=3.78$) ด้านการจูงใจ ($\bar{x}=3.57$) และด้านภาวะผู้นำ ($\bar{x}=3.55$) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาทุนมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่สังกัด และประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีเพศ หน่วยงานที่สังกัด และประเภทบุคลากร ต่างกัน มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านโครงสร้างองค์กร คือ 1.1) การกำหนดตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ 1.2) การบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการเพื่อป้องกันการตัดสินใจที่ผิดพลาด และ 1.3) การแบ่งสายการบังคับบัญชาตามลักษณะงาน หรือการจัดกลุ่มงานเพื่อช่วยลดขั้นตอนในการทำงานให้รวดเร็วขึ้น 2) ด้านภาวะผู้นำ คือ 2.1) ผู้นำสามารถกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน และให้โอกาสแก่บุคลากรในองค์กรให้เป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง 2.2) ผู้นำต้องกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกและยึดมั่นในหลักคุณธรรม และ 2.3) ผู้นำต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้เป็นตัวอย่างเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของบุคลากรทุกคน 3) ด้านวัฒนธรรมองค์กร คือ 3.1) การสร้างวัฒนธรรมในการทำงานให้มีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้น 3.2) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมุ่งเน้นความสำเร็จของงานและการบริการ 3.3) การสร้างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นความถูกต้อง เหมาะสม เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และ 3.4) การยึดมั่นในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัยเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ 4) ด้านการจูงใจ คือ 4.1) การสร้างกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการยอมรับ เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และความรู้สึกผูกพันกับองค์กร 4.2) การให้ค่าตอบแทน รางวัลและสวัสดิการที่เหมาะสม และ 4.3) การส่งเสริมให้มีการปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน 5) ด้านความผูกพันในงาน คือ 5.1) การสร้างแรงบันดาลใจ ความภูมิใจและความเต็มใจให้เกิดขึ้นในองค์กร 5.2) การมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ 5.3) การมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร และ 5.4) การส่งเสริมการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นของบุคลากรในมหาวิทยาลัย ทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนอย่างเป็นธรรม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่าระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{x}=4.17$) ด้านความผูกพันในงาน ($\bar{x}=4.04$) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{x}=3.78$) ด้านการจูงใจ ($\bar{x}=3.57$) และด้านภาวะผู้นำ ($\bar{x}=3.55$) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาทุนมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่มีเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่สังกัด และประเภทบุคลากรที่แตกต่าง พบว่า เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่สังกัด และประเภทบุคลากรที่แตกต่าง บุคลากรที่มีระดับการศึกษาและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีเพศ หน่วยงานที่สังกัด และประเภทบุคลากร ต่างกัน มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า 3.1) ด้านโครงสร้างองค์กร ควรมีการบริหารจัดการให้มีลักษณะยืดหยุ่นและมีความคล่องตัวเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน 3.2) ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำควรรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน 3.3) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ควรสร้างบรรยากาศในการทำงานมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ 3.4) ด้านการจูงใจ ควรมีการเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสม และ 3.5) ด้านความผูกพันในงาน ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจในหน้าที่ของตนเอง

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามมีการส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธอร์คัตต์ คองคาสวีสต์ (2550: 20-21) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับทุนมนุษย์การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนา และพบว่าองค์กรควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากร เพื่อสร้างทุนมนุษย์ที่พร้อมด้วยทักษะ ความสามารถ และศักยภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นในองค์กรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและคงไว้ซึ่งศักยภาพทางการแข่งขันในระยะยาวขององค์กรต่อไป ซึ่งสามารถสรุปความสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างองค์กรมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) สูงกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะว่า ความสัมพันธ์ของบุคลากรหรือสายการบังคับบัญชาในมหาวิทยาลัยฯ มีความเหมาะสม มีสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน รวมถึงมีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเสาวลักษณ์ นิกรพิทยา (2558: 39-40) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์กรบริหารส่วนตำบลกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ และพบว่าโครงสร้างองค์กร (Organization Structure) เป็นระบบความสัมพันธ์ของงานและคนในองค์กรซึ่งต้องจัดให้มีความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันจนเกิดผลสำเร็จจากการทำงาน เครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงวิธีจัดโครงสร้างองค์กร คือ ผังการจัดองค์กร (Organization Chart) ซึ่งอธิบายถึงการจัดตำแหน่งของงานภายในองค์กร ทำให้ทราบว่าใครจะทำอะไรที่ไหน รายงานหรือขึ้นตรงต่อผู้ใดทำให้เห็นระบบความเชื่อมโยงในการสื่อสารและระบบการไหลเวียนของงาน

3. ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) น้อยกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะว่า การเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ของผู้นำขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการนโยบายบางนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ เนื่องจากการปรับเปลี่ยนการดำรงตำแหน่งตามวาระ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thompson (2008) (อ้างถึงใน พิชญานุกา พิมพ์สิทธิ์, 2558: 37-38) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและอิทธิพลของพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อผลการปฏิบัติงานของ

ผู้ตามและพบว่า พื้นฐานทางอารมณ์ ความเชื่อใจในภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำงานของผู้ตาม

4. ผลการวิจัยการเปรียบเทียบการพัฒนาทุนมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ที่มีเพศ ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะว่า ลักษณะการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน รวมถึงแนวคิด และแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองของเพศชายและเพศหญิงมีความพร้อมที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพศาล มะระพฤกษ์วรรณ และคณะ (2542: 13) ที่ได้ศึกษาการจัดและพัฒนางานองค์กรทางการเมืองและพบว่า การสร้างแรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่ควรทำให้เกิดขึ้นในองค์กรและจากการดำเนินธุรกิจที่มีการแข่งขันกันมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาด้านมนุษยธรรม ผลผลิต และคุณภาพของงานลดลง โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกทางด้านจิตใจ ตลอดจนการคิดหาวิธีการในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงาน เสถียรภาพหรือความเป็นปึกแผ่นของหน่วยงานจะเกิดขึ้นไม่ได้

5. ผลการวิจัยการเปรียบเทียบการพัฒนาทุนมนุษย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ที่มีหน่วยงานที่สังกัด ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานมีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิชญญา พิมพ์สิงห์ (2558) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทุนมนุษย์ของบุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีพบว่า ปัญหาในการพัฒนาทุนมนุษย์ บุคลากรสายวิชาการมีภาระงานมากจึงทำให้ไม่มีเวลาทำผลงานพัฒนาตนเอง งบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาบุคลากร บุคลากรขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และกฎระเบียบการลาศึกษาต่อมีข้อจำกัดมากเกินไปไม่มีความยืดหยุ่น

6. ผลการวิจัยข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ประเด็นเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสมมีค่าความถี่สูงสุด ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะว่า การเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนยังมีความเหลื่อมล้ำกันของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมพงษ์ เกษมสิน (2553) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาองค์กรและแรงจูงใจพบว่า แรงจูงใจที่เกี่ยวกับการทำงานเป็นภาระหน้าที่อื่นสำคัญที่นักบริหารและหัวหน้าหน่วยงานจะต้องสร้างสรรค์และจัดให้มีมากขึ้นในองค์กรหรือหน่วยงานเพื่อเป็นปัจจัยในการบริหารงานในองค์กร เพราะแรงจูงใจหรือการจูงใจ จะช่วยบำบัดความต้องการความจำเป็นหรือความเดือดร้อนของบุคคลในองค์กรได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ด้านโครงสร้างองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น มหาวิทยาลัยฯ ควรให้ความสำคัญในการนำปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรไปเป็นแนวทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยฯ เป็นอันดับแรก เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารมีความเหมาะสมช่วยให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ และการแบ่งงานให้ปฏิบัติมีความเหมาะสมช่วยให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ

1.2 จากผลการวิจัยข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ประเด็นเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสม มีค่าความถี่สูงสุด ดังนั้นมหาวิทยาลัยฯ ควรให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าว โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน มีความเป็นธรรมในการเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสมตามความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากร

1.3 จากผลการวิจัยข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่สำคัญพบว่า ควรปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้มีลักษณะยืดหยุ่นและมีความคล่องตัวเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน ด้านภาวะผู้นำ ได้แก่ ผู้นำควรรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน ด้านวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ควรสร้างบรรยากาศในการทำงานมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ด้านการจูงใจ ได้แก่ ควรมีการเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสม และด้านความผูกพันในงาน ได้แก่ ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจในหน้าที่ของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ

- 2.2 ควร ศึกษาการพัฒนาการบริหารงานบุคคลสมัยใหม่ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลให้มีความครอบคลุมเหมาะสมกับการบริหารงานในยุคปัจจุบัน
- 2.3 ควร ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- 2.4 ควร มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้แนวทางใหม่ในการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณา สละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำ ควบคุมคุณภาพวิทยานิพนธ์ และให้ความเห็นและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนกระทั่งวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยจะนำความรู้ความสามารถไป พัฒนาการปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อตนเองสังคมและประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารงานบุคคล. (2560). แผนพัฒนาบุคลากรระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564). สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทวีศักดิ์ สุททวาทิน. (2551). การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็นเพรส.
- ธำรงค์ศักดิ์ คงคาสวัสดิ์. (2550). ทูมนมนุษย์การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- พิชญานญา พิมพ์สิงห์. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทุนมนุษย์ของบุคลากรสายวิชาการ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ไพศาล มะระพฤษ์วรรณ. (2542). การจัดและพัฒนางานองค์กรทางการเมือง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสถียร ภูมิแกดำ. (2550). ความสัมพันธ์ของการบริหารงานบุคคลกับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานของบุคลากรใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. รายงานการศึกษาอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2553). การพัฒนางานองค์กรและแรงจูงใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2558). การวางแผนอัตรากำลังทรัพยากรบุคคลอุดมศึกษา. คู่มือปฏิบัติงานกลุ่มมาตรฐานการบริหารงานบุคคล สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร.
- เสาวลักษณ์ นิกิตพิทยา. (2558). การพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์กรบริหารส่วนตำบลกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี
The Influence of Satisfaction on Loyalty for the music festival destination

พันธ์กร สิมะขจรบุญ¹, และ อภิษฐา เนียมศิริ²
 Panuschagone Simakhajornboon¹, and Apitta Neamsiri²

¹อาจารย์ ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²นักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Lecturer from the Faculty of Management Science Silpakorn University

²Student of Management Science Silpakorn University

¹E-mail: Panuschagone@gmail.com

Received: 21 February 2020

Revised: 3 March 2020

Accepted: 9 March 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ได้มาจากการสังเคราะห์ทบทวนวรรณกรรมและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงโดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (0.772-0.903) มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 138 คน ที่ได้มาจากการสุ่มด้วยการวิเคราะห์กำลัง (Power Analysis) ด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.4 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลในสถิติแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (Partial Least Square: PLS) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Smart PLS 3.0 ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี โดยภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ ภาพลักษณ์เชิงความคิด และภาพลักษณ์โดยรวม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ ที่ $\beta=0.382$, $t=6.486$, $\beta=0.302$, $t=3.311$ และ $\beta=0.220$, $t=2.535$ ตามลำดับ โดยความพึงพอใจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดี ($\beta=0.812$, $t=24.185$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสมการโครงสร้างนี้อธิบายความภักดีได้ร้อยละ 65.9 ($R^2=0.659$) มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรีในการสร้างความภักดีของลูกค้า โดยผ่านความพึงพอใจที่เกิดจากความสอดคล้องในภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ ภาพลักษณ์โดยรวม และภาพลักษณ์เชิงความคิด

คำสำคัญ: อิทธิพลเชิงสาเหตุ, ความภักดี, เทศกาลดนตรี

Abstract

The purposes of this study were to investigate the influence of Satisfaction on Loyalty for the music festival destination. Is quantitative research. The research tool is questionnaire from the literature review and testing the reliability with the alpha cronbach coefficient (0.772-0.903). The questionnaire was distributed online to people with experienced in attending music festivals in Thailand. and 138 responses following the power analysis randomness with G*Power 3.1.9.4 program. The data were analyzed by the partial least squares statistical analysis method (PLS) with Smart PLS 3.0 software. The result found the influence of Satisfaction on Loyalty for the music festival destination by Affective Image, Cognitive Image, and Overall Image has a positive influence on Satisfaction at $\beta=0.382$, $t=6.486$, $\beta=0.302$, $t=3.311$, and $\beta=0.220$, $t=2.535$ consequentlv. Satisfaction has a positive influence on Loyalty ($\beta=0.812$, $t=24.185$). This structural model can describe Loyalty at 65.9% ($R^2=0.659$). From the results of research, it is useful to the Music festival tourism service to create customer loyalty through the satisfaction that results from the Affective Image, Overall Image, and Cognitive Image.

Keywords: Influence, Loyalty, Music festival

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักให้แก่ประเทศและกระตุ้นให้เกิดการลงทุนผลิตสินค้าและบริการ อันเป็นการช่วยสร้างแรงงาน สร้างอาชีพ และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ซึ่งจะสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) โดยในปี 2561 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ 38,277,300 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.54 จากปีก่อน ก่อให้เกิดรายได้ 2,007,503 ล้านบาท เติบโตขึ้นร้อยละ 9.63 และมีจำนวนนักท่องเที่ยวไทยเที่ยวไทย 226.08 ล้านคนต่อครั้ง ก่อให้เกิดรายได้ 1,068,180 ล้านบาท ซึ่งมีรายได้รวมจากการท่องเที่ยว

กว่า 3,075,683 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) และคาดว่าในปี 2562 จะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 41.1 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.5 ก่อให้เกิดรายได้ 2.21 ล้านล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และมีนักท่องเที่ยวไทยเที่ยวไทยจำนวน 166 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ก่อให้เกิดรายได้ 1.12 ล้านล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ซึ่งจะมียาได้รวมจากการท่องเที่ยวมูลค่ากว่า 3.33 ล้านล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่สร้างรายได้เป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศ และเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่สัมพันธ์กับอุตสาหกรรมอื่น ๆ อาทิ อุตสาหกรรมการขนส่ง โรงแรม และภัตตาคาร โดยในแต่ละปีสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ และสร้างกระแสเงินหมุนเวียนภายในประเทศนับแสนล้านบาท ซึ่งในปี 2557 ธุรกิจการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานถึง 6 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14 ของการจ้างงานทั้งหมด รวมทั้งยังช่วยกระจายรายได้และการจ้างงานไปสู่ชนบทอีกด้วย (เสาวณี จันทพงษ์ และกัมพล พรพัฒน์ไพศาลกุล, 2557)

การท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี (Music Festival) เป็นเทศกาลที่ผสมผสานเสียงดนตรีเข้ากับศิลปะการแสดงได้อย่างลงตัว อีกทั้งยังช่วยสร้างความบันเทิงด้วยการรวมศิลปินต่าง ๆ จึงดึงดูดนักท่องเที่ยวที่รักในเสียงดนตรีได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันมีเทศกาลดนตรีเกิดขึ้นอยู่ทั่วโลก เนื่องจากมีผู้จัดที่มีคุณภาพมากมาย อาทิ **Funjai** ที่สนับสนุนนักดนตรีอินดี้ในประเทศไทย เมื่อเกิดการรวมตัวกันจึงทำให้กลายเป็นเทศกาลดนตรีที่มีแต่ผู้คนจดจำ นอกจากนี้เทศกาลดนตรียังช่วยสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศและก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้ประกอบการอื่น ๆ อาทิ ผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหาร บริษัทขนส่ง รวมไปถึงร้านจำหน่ายสินค้าอุปโภคและบริโภค (ปิยะพงษ์ หมื่นประเสริฐดี, 2559) ซึ่งในปี 2553 การท่องเที่ยวเชิงดนตรีสามารถทำรายได้ถึง 1.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ และในปี 2555 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีทั้งหมดกว่า 6.5 ล้านคน โดยมีค่าใช้จ่ายรวมประมาณ 1.3 พันล้านปอนด์ ในการท่องเที่ยวจากทั่วโลก นอกจากนั้นยังสร้างงานให้กับบุคคลในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งเทศกาลดนตรีสามารถสร้างงานถึง 24,251 ตำแหน่ง ให้แก่คนในท้องถิ่น การจัดงานเทศกาลดนตรีให้เกิดความประทับใจและเกิดการกลับมาใช้บริการซ้ำหรือความภักดีต่อผู้จัดงานนั้น ภาพลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้จัดต้องคำนึงถึง ซึ่งภาพลักษณ์นั้นเกิดจากองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมในการจัดงาน เนื่องจากผู้เข้าร่วมชมงานเทศกาลดนตรีไม่ได้ต้องการเพียงงานที่มีเฉพาะเสียงเพลง จึงต้องสร้างภาพลักษณ์ในการมีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานเกิดความสะดวกสบายมากที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกมองในรูปแบบของภาพลักษณ์ต่าง ๆ ได้แก่ 1) ภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ 2) ภาพลักษณ์โดยรวม และ 3) ภาพลักษณ์เชิงความคิด ซึ่งภาพลักษณ์ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจของนักท่องเที่ยวในอนาคต โดยเมื่อนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับภาพลักษณ์ที่ดีย่อมส่งผลต่อการรับรู้ถึงคุณค่าที่ได้จากรับจากการท่องเที่ยวและเกิดความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองตรงตามความคาดหวัง ซึ่งจะนำไปสู่ความภักดีในที่สุด (Swarbrooke and Horner, 2007)

ดังนั้น จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรีเกี่ยวกับภาพลักษณ์ในเทศกาลดนตรียังไม่พบผลงานวิจัยมากนัก ส่วนใหญ่จะพบในการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ ซึ่งด้วยเหตุนี้การเพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางให้แก่ผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรีในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้นตลอดจน สามารถพัฒนาคุณภาพของบริการให้มีความแตกต่างจากงานอื่น ๆ และสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของลูกค้ามากที่สุดจนสามารถนำไปสู่ความภักดีของลูกค้าได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Questionnaire) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์การเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย
1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์การเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย สุ่มตัวอย่างโดยอ้างจากสูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรม **G*Power** ในการกำหนดค่า **power (1-β)** เท่ากับ **0.95** ค่าอัลฟา (α) เท่ากับ **0.05** จำนวนตัวแปรทำนายเท่ากับ **5** ค่าขนาดของอิทธิพล (**effect size**) เท่ากับ **0.15** ผลที่ได้คือขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน **138** คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลหรือข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

2.2 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามภาพลักษณ์ ประกอบด้วย 1) ภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ 2) ภาพลักษณ์โดยรวม และ 3) ภาพลักษณ์เชิงความคิด ความพึงพอใจและความภักดี

2.3 ส่วนที่ 3 คำถามแสดงความคิดเห็นเป็นคำถามแบบปลายเปิด ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหาและความสมบูรณ์ของข้อคำถามและทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างในการศึกษา 30 ตัวอย่าง ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha) ใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่า 0.7 ขึ้นไป (Hair et al, 2010) จึงถือว่าค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมดยอมรับได้ ส่วนอำนาจจำแนก (Item-total correlation) มีค่าระหว่าง 0.403-0.785 ซึ่งผ่านเกณฑ์ 0.20 ขึ้นไป (Streiner and Norman, 1995)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้เก็บจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 138 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยสามารถจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสถิติหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเพื่อจัดกลุ่มปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันให้เป็นองค์ประกอบเดียวกัน

2) การวิเคราะห์ Partial Least Square: PLS เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมในการวิเคราะห์ตัวแบบเส้นทาง (Path Model) ที่มีความซับซ้อน (Sarstedt & Ringle Hair, 2017) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม และตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Smart PLS 3.0 โดยพิจารณาจากค่าดัชนีต่าง ๆ ได้แก่ 1.1) การวิเคราะห์โมเดลการวัด คือ การประเมินความเชื่อมั่นของตัวแปรโดยการคำนวณค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Indicator Loadings) ควรค่ามากกว่า 0.70 (Hair et al., 2010) 1.2) การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง การวิเคราะห์คุณภาพรวมของโมเดลกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ (1) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of Determination; R2) และค่าสัมประสิทธิ์ความถูกต้องของการทำนายที่ปรับแล้ว (R2 adj) ซึ่งหากมีค่าต่ำกว่า 0.25 แสดงว่าโมเดลมีคุณภาพต่ำ ค่าตกอยู่ 0.50 แสดงว่ามีคุณภาพปานกลางและค่าตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไปแสดงว่ามีคุณภาพสูง (Hair et al, 2010) (2) วัดจากค่าการทำนายความแม่นยำของรูปแบบเส้นทาง (Cross-Validated Redundancy; Q2) ซึ่งควรมีค่ามากกว่าศูนย์ (3) วัดค่าขนาดของผลกระทบ (Effect size; f2) โดยค่า 0.01, 0.06, 0.14 แสดงถึงคุณภาพการวัดตัวแปรทำนายในระดับต่ำ กลาง และสูงตามลำดับ (Khalilazdeh & Tasci, 2010) 1.4) การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และอิทธิพลรวม (Total Effect) ด้วยการ Bootstrapping จำนวน 200 resampling ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (Path Coefficient; β) ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.10 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (Partial Least Square: PLS) โดยวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักตัวแปร ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปร ค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ ความตรงเชิงเหมือน ค่ารากที่สองของค่าความแปรปรวนเฉลี่ย (VAVE) และสหสัมพันธ์ และอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องอิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การเข้าชมงานเทศกาลดนตรีในประเทศไทย จำนวน 138 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (n=138)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	82	59.4
1.2 หญิง	56	40.6
รวม	138	100

2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 20 ปี	19	13.8
2.2 21-25 ปี	97	70.3
2.3 26-30 ปี	12	8.7
2.4 31-35 ปี	5	3.6
2.5 ตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป	5	3.6
รวม	138	100
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	28	20.3
3.2 ปริญญาตรี	109	79.0
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.7
รวม	138	100
4. อาชีพ	99	71.7
4.1 นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา		
4.2 ธุรกิจส่วนตัว	21	15.2
4.3 พนักงานบริษัท	13	9.4
4.4 ข้าราชการ	4	2.9
4.5 พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	0.7
รวม	138	100
5. รายได้ต่อเดือน		
5.1 น้อยกว่า 10,000 บาท	72	52.2
5.2 ระหว่าง 10,001-20,000 บาท	46	33.3
5.3 ระหว่าง 20,001-30,000 บาท	16	11.6
5.4 ระหว่าง 30,001-40,000 บาท	4	2.9
รวม	138	100
6. ความถี่ในการเข้าร่วมเทศกาลดนตรี		
6.1 1 ครั้ง	54	39.1
6.2 2-5 ครั้ง	61	44.2
6.3 6-10 ครั้ง	8	5.8
6.4 มากกว่า 10 ครั้ง	15	10.9
รวม	138	100

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 138 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (82 คน ร้อยละ 59.4) อยู่ในช่วงอายุ 21-25 ปี (97 คน ร้อยละ 70.3) มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (109 คน ร้อยละ 79.0) อาชีพเป็นนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา (99 คน ร้อยละ 71.7) มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท (72 คน ร้อยละ 52.2) และมีความถี่ในการร่วมงานเทศกาลดนตรีอยู่ในช่วง 2-5 ครั้ง (61 คน ร้อยละ 44.2)

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดและสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักตัวแปร ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปร ค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ และความตรงเชิงเหมือน

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	\bar{X}	S.D.	λ	t-statistic	α	CR	R ²	C.V. com Q ²	C.V. Red Q ²	AVE
AID	AID2	4.47	0.664	0.780	9.036	0.772	0.867	-	0.361	-	0.685
	AID3	4.46	0.641	0.868	15.457						
	AID3	4.19	0.806	0.832	10.095						
OID	OID2	3.74	0.874	0.849	13.962	0.862	0.905	-	0.485	-	0.706
	OID3	3.59	0.949	0.799	10.406						
	OID4	3.72	0.886	0.880	13.525						
	OID5	3.89	0.902	0.830	12.784						
CID	CID1	4.10	0.757	0.824	11.424	0.835	0.888	-	0.423	-	0.665
	CID2	3.59	0.918	0.795	10.848						
	CID3	4.08	0.846	0.818	10.301						
	CID4	3.74	0.984	0.825	9.331						

SAT	SAT1	4.10	0.767	0.838	17.486	0.903	0.928	0.580	0.547	0.383	0.721
	SAT2	4.30	0.778	0.848	19.010						
	SAT3	4.26	0.708	0.864	23.148						
	SAT4	4.26	0.757	0.860	25.962						
	SAT5	4.25	0.733	0.836	18.693						
LYT	LYT1	4.30	0.731	0.902	16.841	0.847	0.898	0.659	0.459	0.421	0.688
	LYT2	4.30	0.731	0.863	16.132						
	LYT3	4.09	0.884	0.774	15.981						
	LYT4	4.27	0.824	0.772	13.669						

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวแปร โดยค่าน้ำหนักที่ได้ อยู่ที่ 0.772-0.902 โดยพบว่าตัวแปร AID1 (ท่านรู้สึกว่าการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เป็นงานที่มีความสนุกสนาน) ไม่ได้อยู่ในองค์ประกอบของภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ (AID) และตัวแปร OID1 (ท่านรู้สึกและคิดว่าการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เป็นงานที่มีคุณภาพในการจัดงานสูง) ไม่ได้อยู่ในองค์ประกอบของภาพลักษณ์โดยรวม (OID) จึงตัดออกไป ค่าอัลฟาของครอนบาค มีค่าระหว่าง 0.772-0.903 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ 0.70 เมื่อพิจารณาค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ (CR) พบว่าแต่ละองค์ประกอบมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ 0.70 โดยมีค่าระหว่าง 0.867-0.928 ขณะเดียวกันการประเมินความตรงเชิงเหมือน โดยคำนวณจากค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนขององค์ประกอบที่สกัดได้ (AVE) พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 โดยมีค่าระหว่าง 0.665-0.721 สามารถสะท้อนว่าตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบมีคุณภาพและสามารถอธิบายรูปแบบการวัดในองค์ประกอบของตนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยืนยันคุณภาพของสมการโครงสร้างด้วยค่าดัชนีความเหมาะสม (Fit Indexes) ด้วยค่าการทำนายความแม่นยำของรูปแบบเส้นทาง (C.V. Red Q²) ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ 0.383-0.421

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระหว่างค่ารากที่สองของค่าความแปรปรวนเฉลี่ย (VAVE) และสหสัมพันธ์

องค์ประกอบ	Correlation Matrix				
	AID	OID	CID	SAT	LYT
ภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ (AID)	(0.828)				
ภาพลักษณ์เชิงความคิด (CID)	0.487*	(0.816)			
ความภักดี (LYT)	0.610*	0.703*	(0.830)		
ภาพลักษณ์โดยรวม (OID)	0.480*	0.764*	0.605*	(0.840)	
ความพึงพอใจ (SAT)	0.634*	0.656*	0.812*	0.634*	(0.849)

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่ารากที่สองของค่าความแปรปรวนเฉลี่ยขององค์ประกอบที่สกัดได้ สูงกว่าค่าความสหสัมพันธ์ที่มีค่า 0.480-0.812 แสดงให้เห็นว่าโมเดลดังกล่าวมีความตรงเชิงจำแนกและสามารถนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างได้

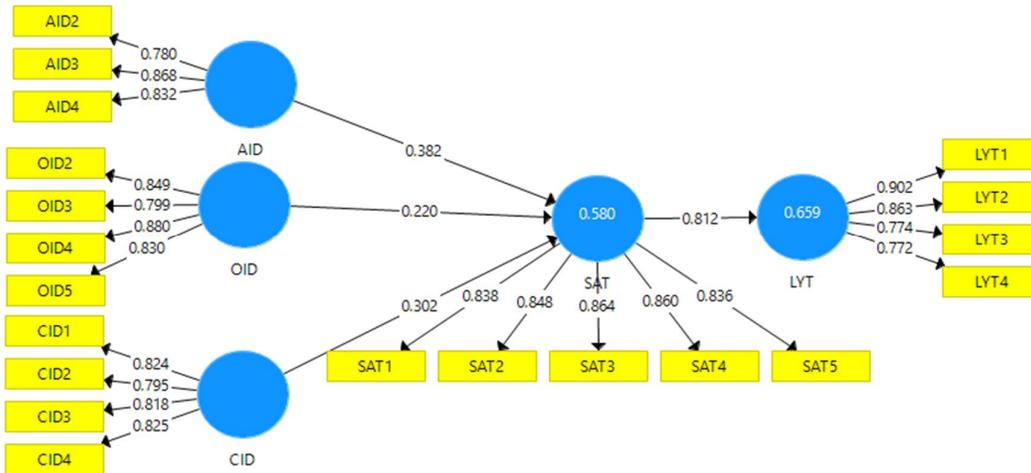
2.1) การวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4 สรุปผลทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	Path	β	t-stat	p-value	f ²	ผลการทดสอบ
H1	AID --> SAT	0.382	6.486	0.000	0.255	ยอมรับ
H2	OID --> SAT	0.220	2.535	0.012	0.086	ยอมรับ
H3	CID --> SAT	0.302	3.311	0.001	0.046	ยอมรับ
H4	SAT --> LYT	0.812	24.185	0.000	1.931	ยอมรับ

*p-value < 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า 1) ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 มีภาพลักษณ์เชิงอารมณ์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($\beta=0.382$, $t=6.486$) 2) ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 มีภาพลักษณ์โดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($\beta=0.220$, $t=2.535$) 3) ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 มีภาพลักษณ์เชิงความคิดมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($\beta=0.302$, $t=3.311$) 4) ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 มีความพึงพอใจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดีที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($\beta=0.812$, $t=24.185$) ซึ่งเป็นไปตามแผนภูมิมภาพ ดังนี้

แผนภูมิภาพที่ 1 โมเดลสมการโครงสร้างกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วนแสดงปัจจัยภาพลักษณ์ความพึงพอใจและความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี

ตารางที่ 5 อิทธิพลทางตรงและทางอ้อม

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)	ค่าความผันแปร (R ²)	อิทธิพล (Effect)	ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)			
			AID	OID	CID	SAT
ความพึงพอใจ (SAT)	0.580	ทางตรง	0.382	0.220	0.302	-
		ทางอ้อม	-	-	-	-
		รวม	0.382	0.220	0.302	-
ความภักดี (LYT)	0.659	ทางตรง	-	-	-	0.812
		ทางอ้อม	0.310	0.179	0.245	-
		รวม	0.310	0.179	0.245	0.812

จากตารางที่ 5 และแผนภูมิภาพที่ 1 พบว่า ภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ (AID) ($\beta=0.310$) ภาพลักษณ์เชิงความคิด (CID) ($\beta=0.245$) และภาพลักษณ์โดยรวม (OID) ($\beta=0.179$) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดี (LYT) โดยผ่านความพึงพอใจ (SAT) ค่าอำนาจการทำนายของภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ (AID) ภาพลักษณ์โดยรวม (OID) และภาพลักษณ์เชิงความคิด (CID) สามารถทำนายความพึงพอใจ (SAT) ได้ร้อยละ 58.0 ($R^2=0.580$, $R^2 \text{ adj}=0.570$) สมการโครงสร้างสามารถอธิบายความภักดี (LYT) ร้อยละ 65.9 ($R^2=0.659$, $R^2 \text{ adj}=0.656$)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องอิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี พบว่า อิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี ประกอบด้วย ภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ ภาพลักษณ์เชิงความคิด และภาพลักษณ์โดยรวม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ ($\beta=0.382$, $t=6.486$), ($\beta=0.302$, $t=3.311$) และ ($\beta=0.220$, $t=2.535$) ตามลำดับ ความพึงพอใจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดี ($\beta=0.812$, $t=24.185$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สมการโครงสร้างนี้อธิบายความภักดีได้ร้อยละ 65.9 ($R^2=0.659$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องอิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเทศกาลดนตรี มีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ภาพลักษณ์เชิงอารมณ์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ เนื่องจากนักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกที่ดีต่องานเทศกาลดนตรีและเห็นว่าการเทศกาลดนตรีนั้น เป็นงานที่มีความสนุกสนาน น่าตื่นตาตื่นใจ จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสอดคล้องกับ Kim & Richardson (2003) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดจากความโน้มเอียงของจิตใจ ซึ่งจะแสดงออกเพื่อโต้ตอบต่อสิ่งเร้นอกจากนี้ยังมี Baloglu and McCleary (1999) และ Swarbrook (2007) (อ้างใน จรรยา วาหลง, 2550) ได้พบว่าหลังจากนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและประเมินจากการได้เห็นหรือได้ยินนั้น จึงเกิดความรู้สึกที่ดีและประทับใจต่อ

แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จึงจัดเป็นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่น่าประทับใจเกี่ยวกับพระพุทธรูปใหญ่ความสวยงามของหาดทรายและน้ำทะเลในเกาะสมุย สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจที่จะไปท่องเที่ยวในแหล่งนั้น ๆ

2. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ภาพลักษณ์โดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ เนื่องจากนักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกและคิดว่างานเทศกาลดนตรีเป็นงานที่มีคุณภาพในการจัดงานสูงมีศูนย์อำนวยความสะดวกและให้บริการข้อมูลที่ดียอดเยี่ยมและในการเดินทางไปเป็นเรื่องที่สะดวกสบาย ตลอดจน มีความอบอุ่นและปลอดภัย จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสอดคล้องกับ Echther C.M. and Ritchie J. R. B. (2003) ได้อธิบายไว้ว่า ภาพลักษณ์โดยรวมเป็นภาพลักษณ์ที่เกิดจากการรับรู้และเป็นการประเมินความรู้สึกต่อคุณลักษณะต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมทั้งความรู้สึกและการนึกคิดของนักท่องเที่ยว และ Kozak & Decrop (2009) ได้พบว่า หากแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีการบริหารจัดการที่ดีมีความศรัทธา น่าเชื่อถือและมีภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่การท่องเที่ยวจะทำให้ลูกค้านั้นเกิดความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เช่น นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปเยือนตลาดนัดศรีคยา ประจวบคีรีขันธ์ เกิดภาพลักษณ์โดยรวมต่อตลาดนัดศรีคยาในด้านความน่าเชื่อถือ ความเอาใจใส่การสร้างความมั่นใจและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไว้วางใจต่อตลาดนัดศรีคยา (อ้างใน มนต์สินี บุญมีศรีสง่า, 2556)

3. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า ภาพลักษณ์เชิงความคิดมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ เนื่องจากนักท่องเที่ยวคิดว่าสถานที่จัดงานเทศกาลดนตรีนั้น มีการออกแบบที่มีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ สถานที่จัดงานได้อย่างลงตัวโดยมีความเป็นธรรมชาติสวยงาม สะอาด และปราศจากมลภาวะ ตลอดจน เป็นการบอกเล่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจและดึงดูดใจ จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสอดคล้องกับ Huse & Bowditch (1977) ที่ได้อธิบายไว้ว่าภาพลักษณ์เชิงความคิด คือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของบุคคลแล้วนำข้อมูลที่นำมาแปลเป็นการกระทำและความนึกคิด โดยภาพลักษณ์เชิงความคิดจะเป็นภาพลักษณ์ที่เกิดจากการรับรู้ โดยการเห็นหรือการได้ยินจากสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการรับรู้ที่ตนเองนั้นมีประสบการณ์การท่องเที่ยวเอง จึงก่อให้เกิดความเชื่อหรือความรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้น ซึ่งเป็นการจูงใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจที่จะมาสัมผัส (Baloglu and McCleary (1999) และ Aker (1996) ได้พบว่า การรับรู้ที่ดีเกิดขึ้นเมื่อความคาดหวังของลูกค้าตรงกับการรับรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ถ้าความคาดหวังของลูกค้าที่ตั้งไว้ตรงกับการรับรู้จริงลูกค้าก็จะเกิดความพึงพอใจ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตระหนักว่าแหล่งท่องเที่ยวในภูเก็ตนั้นมีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป รวมถึงเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าในการไปพักผ่อนจึงเกิดเป็นภาพลักษณ์เชิงความคิดต่อนักท่องเที่ยวว่าควรไปท่องเที่ยวในแหล่งนั้น ๆ (อ้างใน ปิยาภรณ์ ณ ตะกั่วทุ่ง และคณะ, 2559)

4. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดี เนื่องจากนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจอย่างยิ่งในการไปร่วมงานเทศกาลดนตรีในแง่ความแตกต่างจากงานอื่น ๆ รวมไปถึงมีกิจกรรมด้านความบันเทิงที่หลากหลายตรงตามความต้องการและบุคคลที่รู้จักกันแล้วแต่พูดถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการไปร่วมงานเทศกาลดนตรีจึงส่งผลให้เกิดความภักดีต่อตราสินค้านั้น ๆ สอดคล้องกับธนุพัชร ล้อประดิษฐ์พงษ์ (2549) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ความภักดีเป็นความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่เกิดจากความคาดหวังที่มีต่อตราสินค้าหรือบริการนั้น ๆ นอกจากนี้ยังมี Caruana (2002) และ จงจันต์ เจริญจอหอ (2560) ได้พบว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดความภักดีและเป็นการยืนยันการกระทำแบบซ้ำเติมในแหล่งท่องเที่ยวเดิม โดยวัดจากความต่อเนื่องในการซื้อซ้ำหรือท่องเที่ยวซ้ำ โดยนักท่องเที่ยวที่มีความภักดีจะเกิดพฤติกรรมการบอกต่อ และการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ เช่น นักท่องเที่ยวชาวอินทรีมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเกิดความพึงพอใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยในด้านความสวยงามและความเป็นเอกลักษณ์ จึงทำให้อยากมาท่องเที่ยวซ้ำและมีการบอกต่อให้กับเพื่อนหรือครอบครัวให้มาท่องเที่ยวในแหล่งนั้น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นความภักดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ พบว่า 1) ความพึงพอใจ ประกอบด้วย 1.1) การรับรู้ด้านคุณภาพ เป็นความคาดหวังของลูกค้าที่ได้รับจากธุรกิจที่ให้บริการ 1.2) การรับรู้ด้านคุณค่า เป็นการประเมินของลูกค้านำด้านคุณภาพของสินค้าหรือบริการที่มีความสัมพันธ์กับราคา และ 1.3) ด้านความคาดหวังของลูกค้า เป็นความคาดหวังในตัวสินค้าหรือบริการของลูกค้าที่ควรจะเป็นไปตามการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า 2) ภาพลักษณ์ ประกอบด้วย 2.1) ภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ เกิดจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและประเมินจากการได้เห็นหรือได้ยินในการท่องเที่ยวอื่น ๆ จึงมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งท่องเที่ยวอื่น 2.2) ภาพลักษณ์เชิงความคิดเกิดจากการรับรู้โดยการเห็นหรือการได้ยินจากสื่อต่าง ๆ ตลอดจนมีประสบการณ์การท่องเที่ยวเอง จึงก่อให้เกิดความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่นั้น ซึ่งเป็นปัจจัยในการจูงใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจที่จะมาสัมผัส และ 2.3) ภาพลักษณ์โดยรวมเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับการประเมินความรู้สึกต่อคุณลักษณะต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมทั้งความรู้สึกและการนึกคิดของนักท่องเที่ยว และ 3) ความภักดี เป็นผลมาจากการที่ลูกค้ามีความพึงพอใจต่อตราสินค้าหรือบริการนั้น ๆ จึงกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ พบว่า การจัดงานเทศกาลดนตรี ผู้จัดต้องมีความสามารถในการสร้างความพึงพอใจเพื่อจะนำไปสู่ความภักดีของลูกค้า ซึ่งจะต้องประกอบด้วยภาพลักษณ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ภาพลักษณ์เชิงอารมณ์ 2) ภาพลักษณ์เชิง

ความคิด และ 3) ภาพลักษณ์โดยรวม โดยผู้จัดต้องคำนึงถึงภาพลักษณ์เหล่านี้จึงจะสามารถนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้ที่มาเยือนงานเทศกาลดนตรีได้

2. ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ค่าอำนาจการทำนายของตัวแปรสมการโครงสร้าง (R^2) มีค่าเท่ากับร้อยละ 65.9 แสดงว่ายังมีตัวแปรอื่นที่สามารถนำมาใช้ในการพิจารณางานวิจัยครั้งต่อไปได้ เช่น คุณค่าที่ได้รับในการท่องเที่ยว ความไว้นื้อเชื่อใจของลูกค้า เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.2 งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณงานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวเชิงดนตรีโดยตรงเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). แผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2555-2559). (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- _____. (2561). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2561 (Tourism Statistics 2018). เข้าถึงได้จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=497&filename=index
- _____. (2562). แนวโน้มท่องเที่ยว ปี 2562. สืบค้นออนไลน์จาก <https://www.bltbangkok.com/CoverStory/> (สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562)
- จงจันต์ เจิมจ่อหอ. (2560). คุณค่าตราสินค้าแฮลท์แบรนด์ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าในเขตอำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. นครราชสีมา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- จรรยา วาหลวง. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไทยในเกาะสมุย สุราษฎร์ธานี. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพัชร์ ล้อประดิษฐ์พงษ์. (2549). คู่มือสำรวจความพึงพอใจลูกค้า. กรุงเทพฯ: ประชุมทองพรินทร์ดิงกรุ๊ป.
- ปิยะพงษ์ หมื่นประเสริฐดี. (2559). กรุงเทพเมืองดนตรี. สืบค้นออนไลน์จาก <https://pyfungjai.wordpress.com> (สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2561)
- ปิยาภรณ์ ณ ตะกั่วทุ่ง, ระพีพรรณ พิริยะกุล และนภาพร ชันธณภา. (2559). ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวภูเก็ตด้านหน้าทางด้านสัญลักษณ์และด้านอารมณ์ส่งผ่านการรับรู้ความคุ้มค่าและการตระหนักแหล่งท่องเที่ยวภูเก็ตเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าเกิดในใจนักท่องเที่ยว. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 หน้าที่ 59-75
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดจัดรถเช่าในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และกิมพล พรพัฒน์ไพศาลกล. (2557). ภาคบริการท่องเที่ยวของไทย: ความสำคัญ ความท้าทาย และความยั่งยืน. สืบค้นออนไลน์จาก <https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/> (สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2561)
- Baloglu S. and McClear K. W. (1999). A model of destination Image Formation. *Annals of Tourism Research* 26 (4): 868-897
- Caruana A. (2002). **Service loyalty: The effect of service quality and the mediating role of customer satisfaction.** *European Journal of Marketing*, 36 (7/8), pp.811-828.
- Hair, J. F. (Jr) et al. (2010). **Multivariate Data Analysis: A Global Perspective.** 7th Ed. New York: Pearson.
- Khalizadeh J. & Tasci A.D.A. (2010). **Large sample size significance level and the effect size: Solutions to perils of using big data for academic research.** *Tourism Management*, 62: 89-96.
- Kim H. & Richardson S. L. (2003). **Motion picture impacts on destination images.** *Annals of Tourism Research*, 30(1), 216-237.
- Sarstedt M. Ringle C.M. & Hair J.F. (2017). **Partial Least Squares Structural Equation Modeling.** Homburg et al. (eds.) *Handbook of Market Research.* Springer International Publishing.
- Streiner D.L. & Norman G.R. (1995). **Health Measurement Scales: A practical guide to their development and use.** 2nd ed. Oxford: Oxford University Press.
- Swarbrooke John and Horner Susan. (2007). **Consumer Behavior in Tourism.** 2nd edition. Butterworth-Heinemann, Oxford.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปัจจัยดึงดูดในการเดินทางท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว
**A Confirmatory Factor Analysis of pull factors regarding Thailand - Laos
 Cross-border Tourism**

ปารณีย์ บุญไชย¹, กมลทิพย์ เหล่าอรรค², และ เฉลิมเกียรติ สุริยวงค์³
 Paranee Boonchai¹, Kamonthip Laoakha², and Chalermkiat Suriyawong³

อาจารย์ คณะการท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{1,2,3}Lecturer from the Faculty of Tourism and Hotel Management Mahasarakham University

¹Email: Paranee.B@msu.ac.th

Received: 31 January 2020

Revised: 28 February 2020

Accepted: 10 March 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสำรวจองค์ประกอบปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว และ 2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักท่องเที่ยวข้ามพรมแดนชาวลาว จำนวน 12 คน โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกและนักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางข้ามพรมแดนมายังจังหวัดหนองคาย จำนวน 400 คน โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญเพื่อใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติขั้นสูงมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบปัจจัยดึงดูดในการเดินทางท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1.1) ด้านบรรยากาศร้านค้า (Retail Atmosphere) 1.2) ด้านการต้อนรับของคนท้องถิ่น (Local Hospitality) 1.3) สินค้า (Product-Oriented) และ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าองค์ประกอบเหล่านี้สามารถใช้วัดปัจจัยดึงดูดในการเดินทางท่องเที่ยวข้ามพรมแดนได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว ที่ได้นี้ สามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดการศึกษาและเป็นแนวทางในการวางแผนการตลาดท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว ได้

คำสำคัญ: การวิเคราะห์, องค์ประกอบปัจจัยดึงดูด, การทางท่องเที่ยวไทย-ลาว

Abstract

The purposes of this study were 1. to explore the factors of attraction factors in Thai-Laos cross-border tourism and 2. to analyze the confirmatory factors of tourist factors in Thai-Laos border crossing It is a combined research between quality methods and quantitative research (Mixed Methods). The research tools were interview forms and questionnaires. With a target group consisting of 12 tourists crossing the Lao border By accidental selection method for in-depth interviews and 400 Lao tourists traveling across the border to Nong Khai Province. By accidental selection method to use questionnaires as a tool for data collection. Then the data were analyzed by using advanced statistics to analyze the exploratory factor (Exploratory Factor Analysis) and confirm the element analysis. (Confirmatory Factor Analysis) The results of the research are as follows: 1) There are 3 main factors for attracting tourists to travel across the Thai-Laos border, namely 1.1) Retail Atmosphere 1.2) Local Hospitality 1.3) Products (Product-Oriented) and 2) analyze the confirmatory factors of tourist attraction across the Thai-Laos border. Consistency in harmony with empirical data Shows that these elements can be used to measure attraction factors for cross-border travel The results of the analysis of the attracting factors in Thai - Laos cross border travel can be used as an educational framework and as a guideline for planning the cross - border Thai tourism marketing.

Keywords: Analysis, factors attraction factors, traveling across the Thai-Laos border

บทนำ

ปัจจุบัน หลายประเทศให้ความสนใจกับการพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยพื้นที่ชายแดนส่วนมากตั้งอยู่ในเขตชนบท มีรายได้ทางเศรษฐกิจน้อย การพัฒนาการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนนั้นสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อีกรูปแบบหนึ่ง (Stoffelen & Vanneste, 2017) การท่องเที่ยวข้ามพรมแดน หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปในประเทศที่ติดกับประเทศของตน ทั้งนี้การเดินทางจะต้องผ่านพิธีการระหว่างประเทศ เช่น พิธีการตรวจคนเข้าเมือง พิธีการศุลกากร เป็นต้น (Timothy, 2005) การท่องเที่ยวข้ามพรมแดนสามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบใหญ่ คือ การท่องเที่ยวขาออก (Outbound Tourism) และการท่องเที่ยวขาเข้าในประเทศ (Inbound Tourism) ซึ่งการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว 2 กลุ่มดังกล่าวจะมีผลต่อดุลการท่องเที่ยวของประเทศนั้น ๆ กล่าวคือ หากค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่างประเทศของคนในประเทศมากกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามา ประเทศนั้นก็จะมีเปรียบกับภาวะการค้าดุลทางการท่องเที่ยว แต่ในทางกลับกันหากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามามีจำนวนมากกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในประเทศที่เดินทางออกไปเที่ยวต่างประเทศ ประเทศนั้นก็จะได้รับดุลการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่แต่ละประเทศจะพยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวขาเข้ามากกว่าการท่องเที่ยวขาออก เนื่องจากการท่องเที่ยวขาเข้าจะเป็นแหล่งนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งจึงพยายามที่จะค้นหาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ตอบสนองได้ตรงความต้องการของนักท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก (Ngo, 2018)

การศึกษาด้านแรงจูงใจนักท่องเที่ยวได้ถูกกล่าวไว้อย่างหลากหลายรูปแบบ อาทิ สุวีริณีย์ โสภณสิริ (2554) กล่าวว่าพฤติกรรมเกิดมาจากแรงจูงใจหรือความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองสำหรับการท่องเที่ยวที่แรงจูงใจก็คือแรงขับภายในที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเลือกจะไปท่องเที่ยวที่ใดที่หนึ่ง นอกจากนั้น Crompton (1979) และ Iso-Aloha (1982) ได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็นปัจจัยผลักดันกับปัจจัยดึง (Push and Pull Factors) ทำให้การเลือกจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแตกต่างกัน ปัจจัยผลัก (Push Factors) หมายถึง ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นภายในให้คนตัดสินใจเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวหรือออกจากสภาพแวดล้อมเดิม เช่น การหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่ซ้ำซ้อน (Escape) ความต้องการค้นหา (Self-Exploratory) การพักผ่อนหย่อนใจ (Relaxation) ความต้องการมีเกียรติยศ ชื่อเสียง (Prestige) เป็นต้น ส่วนปัจจัยดึง (Pull Factors) เกิดจากแรงกระตุ้นภายนอกที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจว่าจะเดินทางไปเที่ยวยังสถานที่ใด โดยทั่วไปแรงดึงดูดจะเกี่ยวข้องกับลักษณะหรือองค์ประกอบของสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เช่น สภาพภูมิอากาศ ชายหาด สิ่งอำนวยความสะดวก หรือการที่ค่าบัตรโดยสารเครื่องบินมีราคาถูก เป็นต้น (Dann, 1977) การศึกษาและเข้าใจในแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจะทำให้เกิดการตลาดสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม (Park et al, 2019) การศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวข้ามพรมแดนที่ผ่านมาพบว่า แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวสามารถเกิดได้จากหลายปัจจัย เช่น ความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและภูมิประเทศ (del Rio et al, 2017) การมุ่งเน้นในเรื่องการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พัก ค่ารับประทานอาหาร และเลือกซื้อสินค้าในประเทศเพื่อนบ้าน (Frent, 2016) นอกจากนั้นยังพบว่าปัจจัยด้านความคล้ายคลึงทางด้านวัฒนธรรมและภาษายังมีผลต่อแรงจูงใจในการข้ามพรมแดนอีกด้วย (Boonchai and Freathy, 2018)

จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทยที่มีอาณาเขตติดกับนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จังหวัดหนองคายมีอำเภอที่อยู่ติดกับลำน้ำโขง 6 อำเภอ คือ อำเภอสังคม อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอเมือง อำเภอโพนพิสัย และอำเภอรันทวาปี และมีอาณาเขตที่มีลักษณะทอดยาวตามลำน้ำโขงระยะทาง 210.60 กิโลเมตร ความกว้างของพื้นที่ทอดขนานไปตามลำน้ำโขงโดยเฉลี่ยประมาณ 20-25 กิโลเมตร ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงการท่องเที่ยวชายแดนในจังหวัดหนองคายตามแนวคิดของ Timothy (2001) พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนในจังหวัดหนองคายเป็นในลักษณะ Connected Spaces คือ แหล่งท่องเที่ยวจะถูกคั่นกลางด้วยพรมแดนระหว่างประเทศ เช่น แม่น้ำ หรือเส้นเขตแดนที่มนุษย์สร้างขึ้นและแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองประเทศจะถูกเชื่อมโยงให้สามารถเดินทางเข้าออกได้โดยจุดผ่านแดน ได้แก่ สะพานมิตรภาพไทย-ลาว จังหวัดหนองคาย โดยเมื่อวิเคราะห์ถึงโอกาสและแนวโน้มการพัฒนาตลาดท่องเที่ยวชายแดนระหว่างจังหวัดหนองคายและนครหลวงเวียงจันทน์

นั้นพบว่า มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งเพราะเนื่องจากการคมนาคมที่สะดวก สบาย รวดเร็ว อันจะเป็นโอกาสในการพัฒนาส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนระหว่างไทย-ลาว ร่วมกัน

ดังนั้น จากความสำคัญในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต้องการจะศึกษาวิจัยในประเด็นหัวข้อเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปัจจัยดึงดูดในการเดินทางท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว เพื่อเป็นฐานข้อมูลทางวิชาการอันจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจในการสร้างรายได้ให้กับประเทศและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างไทย-ลาว ให้มีความเจริญเติบโตและยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจองค์ประกอบปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ นักท่องเที่ยวข้ามพรมแดนชาวลาว จำนวน 12 คน โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก และนักท่องเที่ยวชาวลาวที่เดินทางข้ามพรมแดนมายังจังหวัดหนองคาย จำนวน 400 คน โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญเพื่อใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล
2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaires)
3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ (Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaires) ตลอดจน การเก็บรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรและลดจำนวนตัวแปร หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปรโดยพิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของพูลฟังก์ สุขสว่าง (2557)
5. **สถิติที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และสถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. **เพื่อสำรวจองค์ประกอบปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว** ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ผลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 และเพศชาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 กลุ่มที่มีอายุมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มอายุ 18-25 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 43.6 รองลงมาอายุ 26-35 ปี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 และน้อยสุดกลุ่มอายุ 56 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีสถานภาพโสด จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมา สมรสและมีบุตรอาศัยด้วย จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 33.4 และน้อยสุด หย่าร้าง/หม้าย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 นอกจากนั้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมา มีการศึกษาระดับ ปวช. หรือ ปวส. จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 และระดับมัธยมปลาย จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8

แสดงถึงความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของกลุ่มตัวอย่างและส่วนใหญ่เป็นเจ้าของธุรกิจและหรือมีธุรกิจส่วนตัว จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาเป็นข้าราชการ/เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 ตามลำดับ

ต่อมาผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยนำองค์ประกอบหลักและปัจจัยที่ได้จะเริ่มเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อลดจำนวนตัวแปรที่มีอยู่เดิมให้มีการรวมกัน โดยขั้นแรกพิจารณาว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากหรือไม่ ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติทดสอบ 2 ค่า คือ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) และสถิติ Bartlett's test of sphericity (สุภมาศ อังศุโชติ, 2554) ผลจากการศึกษาได้ค่า KMO เป็น .891 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันมากเนื่องจากค่าดัชนีมีค่ามากกว่า 0.80 ขึ้นไป เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's test of Sphericity พบว่ามีค่าเท่ากับ 4014.499, $df=351$, $p>0.01$ แสดงว่าข้อมูลเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบในระดับดีมาก (Hair et al, 2010) และเพื่อจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน ผู้วิจัยได้สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) โดยใช้วิธี Principal Axis Factoring และหาค่าไอเกน (Eigenvalues) ร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance) และร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cumulative %) พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1 มี 3 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 50.26 ของความแปรปรวนทั้งหมด นอกจากนั้น ยังพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 0.40 ขึ้นไป (โดยไม่พิจารณาว่าเป็นจำนวนบวกหรือจำนวนลบ) เพื่อให้ตัวแปรสัมพันธ์กับองค์ประกอบในลักษณะที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ตามที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ตัวแปรปัจจัยดึงดูด	Loading estimates	% of Variance	Reliability
1. บรรยากาศร้านค้า (Retail Atmosphere)		18.54	.782
1.1 คุณภาพของร้านค้า	.616		
1.2 ความหลากหลายของร้านค้าในบริเวณเดียวกัน	.761		
1.3 การตกแต่งภายนอกร้านค้า	.824		
1.4 ความน่าเชื่อถือของร้านค้า	.715		
2. การต้อนรับของคนท้องถิ่น (Local Hospitality)		18.13	.759
2.1 ร้านค้าตกแต่งสะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น	.694		
2.2 การต้อนรับเป็นมิตร	.721		
2.3 ความคล้ายคลึงกันของภาษาและวัฒนธรรม	.815		
2.4 ความคุ้นเคยกับสถานที่	.729		
2.5 บรรยากาศของเมืองที่สวยงาม	.670		
3. สินค้า (Product-Orientation)		13.59	.771
3.1 ความหลากหลายของสินค้า	.744		
3.2 คุณภาพของสินค้า	.853		
3.3 สินค้าราคาถูก	.642		

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยดึงดูดในการมาเดินทางท่องเที่ยวมี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบรรยากาศของร้านค้า (Retail Atmosphere) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยย่อยเรียงตามค่าน้ำหนักได้ คือ การตกแต่งบริเวณร้านค้าให้สวยงาม (.824) ความหลากหลายของร้านค้าในบริเวณเดียวกัน (.761) ความน่าเชื่อถือของร้านค้า (.715) และคุณภาพของร้านค้า (.616) 2) ปัจจัยด้านไมตรีจิตของเจ้าบ้าน (Local Hospitality) ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ปัจจัยย่อย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ การมีวัฒนธรรมและภาษาที่ใกล้เคียงกัน (.815) ความคุ้นเคยกับสถานที่ (.729) การต้อนรับอย่างเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น (.721) ร้านค้าตกแต่งสะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น (.694) และบรรยากาศของเมืองที่สวยงาม (.670) 3) ปัจจัยด้านสินค้า

(Product Orientation) ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยย่อย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ คุณภาพสินค้า (.853) ความหลากหลายของสินค้าและบริการ (.744) และสินค้าราคาถูก (.642) ตามลำดับ

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยตั้งต้นในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อยืนยันว่าปัจจัยตั้งต้นในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว เหล่านี้สามารถนำมาใช้วัดได้จริงและโครงสร้างขององค์ประกอบไม่แปรเปลี่ยนไปเมื่อถูกนำไปใช้ต่างกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ด้วยโปรแกรม AMOS 20.0 พบว่า ข้อมูลของโมเดลทางเลือกที่ยังไม่ปรับโมเดลไม่ได้มาตรฐานบางตัว (ในตารางที่ 2) แสดงว่าโมเดลมีแนวโน้มไม่สอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงพิจารณาปรับโมเดล (Model Modification) เพื่อหาความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมได้โดยพิจารณาตัวแปรประจักษ์ค่า MI (Modification Index) ที่มีค่าดัชนีสูงและพิจารณาถึงความเหมาะสมและ

เป็นไปได้ทางทฤษฎีประกอบ โดยพิจารณาปรับครั้งละ 1 พารามิเตอร์ ตามที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2 ดังนี้

ดัชนีตรวจสอบความสอดคล้อง	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าดัชนีที่วัดได้ (ก่อนปรับ)	ค่าดัชนีที่วัดได้ (หลังปรับ)	ผลการพิจารณา
ค่าสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-square)	ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้น้อยกว่าไคสแควร์ ตารางหรือ พิจารณา ค่า p-value ต้องมากกว่า 0.05	84.43 P=0.00 ^{NO}	5.860 P=1.953	สอดคล้อง Model Fit
ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ ($\chi^2_{model} / df_{model}$)	มีค่าน้อยกว่า 2.00	3.576 ^{NO}	1.953	สอดคล้อง
Comparative Fit Index (CFI)	มีค่ามากกว่า 0.90	.923	.991	สอดคล้อง
Tucker – Lewis Index (TLI)	มีค่ามากกว่า 0.90	.900	.917	สอดคล้อง
Norm Fit Index (NFI)	มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ (ขึ้นอยู่กับระดับที่นักวิจัยกำหนด)	.897	.992	สอดคล้อง
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือ 0.08	.082 ^{NO}	.05	สอดคล้อง
Parsimony Normed Fit Index (PNFI)	ใช้เปรียบเทียบโมเดลทางเลือกอื่น (Alternative model) โมเดลใดมีค่า PNFI สูงกว่าจะเป็น โมเดลที่ดีกว่า	.693	.649	สอดคล้อง
Akaike Information Criterion (AIC)	ใช้เปรียบเทียบโมเดลทางเลือกอื่น (Alternative model) โมเดลใดที่มีค่า AIC น้อยกว่าจะเป็นค่าโมเดลที่ดีกว่า	260.380	174.431	สอดคล้อง

^{NO} ค่าไม่สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 หลังจากมีการปรับค่าโมเดลพบว่า ตัวแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสามารถอธิบายโมเดลได้ คือ 1) ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (df2) มีค่าเท่ากับ 1.95 แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่าไคสแควร์สัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 2.00 2) ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ .991 แสดงว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ เนื่องจากค่า CFI มีค่า 0.90 ขึ้นไป ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.049 หมายถึง ตัวแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนั้นค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.05 และเมื่อนำทั้ง 12 ตัวแปรมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองด้วยวิธีประมาณค่าเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของข้อมูลเชิง

ประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ บรรยากาศร้านค้า การต้อนรับของคนท้องถิ่น และสินค้า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardize Regression Weights) เป็นบวกอยู่ระหว่าง .553 -.829 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานอยู่ที่ระหว่าง .023 -.091 แสดงให้เห็นว่าโมเดลของปัจจัยดึงดูดด้านการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนที่ประกอบไปด้วยปัจจัยด้าน บรรยากาศของร้านค้า การต้อนรับของคนท้องถิ่นและสินค้ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงอาจกล่าวได้ว่าการวิเคราะห์ปัจจัยดึงดูดดังกล่าวสามารถยืนยันความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้วัดปัจจัยดึงดูดในการเดินทางท่องเที่ยวข้ามพรมแดนได้

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

องค์ประกอบปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว	b	S.E	t	R2
1. บรรยากาศร้านค้า (Retail atmosphere)				
1.1 คุณภาพของร้านค้า	.553	.076	9.57***	.305
1.2 ความหลากหลายของร้านค้าในบริเวณเดียวกัน	.611	.076	10.53***	.373
1.3 การตกแต่งร้านค้าที่สวยงาม	.841	.088	13.10***	.707
1.4 ความปลอดภัยในการเดินชมสินค้า	.715	-	-	.511
2. การต้อนรับของคนท้องถิ่น (Local Hospitality)				
2.1 ร้านค้าตกแต่งสะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น	.684	.077	11.46***	.468
2.2 การต้อนรับเป็นมิตร	.721	.091	10.34***	.520
2.3 ภาษาและวัฒนธรรมตรงกัน	.728	-	-	.530
2.4 ความคุ้นเคยกับเมือง	.589	.068	11.39***	.347
2.5 สภาพแวดล้อมเมืองที่สวยงาม	.667	.081	10.87***	.445
3. สินค้า (Product-orientation)				
3.1 ความหลากหลายของสินค้า	.633	.069	10.49***	.401
3.2 คุณภาพของสินค้า	.593	.074	9.85***	.352
3.3 สินค้าราคาถูก	.829	-	-	.687
4. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง				
4.1 บรรยากาศร้านค้า <-> การต้อนรับของคนท้องถิ่น	.584	.023	7.08***	.341
4.2 สินค้า <-> บรรยากาศร้านค้า	.675	.026	8.04***	.456
4.3 สินค้า <-> การต้อนรับของคนท้องถิ่น	.693	.028	8.17***	.480
X2 = 84.431, df = 45 (p <.001), Df2 = 1.876, CFI = 0.977, NFI = 0.952, IFI = 0.977, PNFI = 0.649, RMSEA = 0.048, *** p < .001				

*b = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่จะนำมาสร้างสมการพยากรณ์

*S.E = ค่าพยากรณ์ตัวแปรตาม

*t = สถิติทดสอบว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่สามารถใช้พยากรณ์ตัวแปรตามได้บ้าง

*R2 = ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของคุณ

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลต่อบรรยากาศร้านค้ามากที่สุด ได้แก่ การตกแต่งร้านค้าที่สวยงาม (.841) รองลงมาได้ คือ ความปลอดภัยในการเดินชมสินค้า (.715) ซึ่งข้อมูลสามารถอธิบายได้ร้อยละ 70.7 และ 51.1 ตามลำดับ ในส่วนของปัจจัยดึงดูดด้านการต้อนรับของคนท้องถิ่น ภาษาและวัฒนธรรมตรงกันส่งผลต่อปัจจัยนี้มากที่สุด (.728) รองลงมาได้แก่ การต้อนรับที่เป็นมิตร (.721) ข้อมูลสามารถอธิบายได้ร้อยละ 50.3 และ 50.2 ตามลำดับ และปัจจัยด้านสินค้าพบว่า สินค้าราคาถูกมีผลต่อการตัดสินใจด้านสินค้ามากที่สุด (.829) ข้อมูลสามารถอธิบายได้ร้อยละ 68.7 และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับการต้อนรับจากคนท้องถิ่นมีค่าน้ำหนักสูงสุด (.693) รองลงมาได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของร้านค้ากับสินค้า (.675) และบรรยากาศของร้านค้ากับการต้อนรับของคนท้องถิ่น (.584) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อสำรวจองค์ประกอบปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยดึงดูดด้านการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว มี 3 องค์ประกอบหลัก 12 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบรรยากาศของร้านค้า (Retail Atmosphere) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยย่อยเรียงตามค่าน้ำหนักได้ คือ การตกแต่งบริเวณร้านค้าให้สวยงาม (.824) ความหลากหลายของร้านค้าในบริเวณเดียวกัน (.761) ความน่าเชื่อถือของร้านค้า (.715) และคุณภาพของร้านค้า (.616) 2) ปัจจัยด้านไมตรีจิตของเจ้าบ้าน (Local Hospitality) ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ปัจจัยย่อย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ การมีวัฒนธรรมและภาษาที่ใกล้เคียงกัน (.815) ความคุ้นเคยกับสถานที่ (.729) การต้อนรับอย่างเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น (.721) ร้านค้าตกแต่งสะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น (.694) และบรรยากาศของเมืองที่สวยงาม (.670) 3) ปัจจัยด้านสินค้า (Product Orientation) ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยย่อย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ คุณภาพสินค้า (.853) ความหลากหลายของสินค้าและบริการ (.744) และสินค้าราคาถูก (.642) ตามลำดับ

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว พบว่า การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน โดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จากนั้นเมื่อทำการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวแปรสังเกตได้ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า สามารถยืนยันผลจากการจัดกลุ่มองค์ประกอบข้างต้น จะเห็นได้จากค่าพารามิเตอร์ทางสถิติและความตรงของโมเดลบ่งชี้ถึงความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในส่วนของวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนด้วยการนำคะแนนรายองค์ประกอบ จำนวน 3 องค์ประกอบ มาวิเคราะห์เพื่อแสดงความตรงเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรม AMOS 20.0 แสดงให้เห็นว่าโมเดลกับภาพรวมมีความกลมกลืนกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว มีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว เมื่อนำปัจจัยด้านประชากรพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้สูง อาชีพมั่นคง รวมถึงการที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างยังอยู่ในวัยหนุ่มสาว สถานภาพโสด บ่งบอกถึงความสามารถในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ มีความสามารถทางการท่องเที่ยวต่างประเทศ มีอิสระทางด้านเวลา และไม่มีภาระรับผิดชอบสูงเหมือนกลุ่มครอบครัวทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวข้ามพรมแดนในจังหวัดหนองคาย นอกจากนี้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่นักการตลาดต้องพิจารณาในการวางแผนการตลาดท่องเที่ยวข้ามพรมแดนสำหรับนักท่องเที่ยวชาวลาว คือ ควรให้ความสำคัญกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของร้านค้า การจัดตกแต่งสถานที่ให้สวยงาม มีการจัดกลุ่มร้านค้าให้มีคุณภาพและมีความหลากหลาย นอกจากนี้ภาพลักษณ์ของเมืองที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวข้ามพรมแดนชาวลาวก็มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางข้ามพรมแดนเช่นกัน ปัจจัยดึงดูดอันดับสุดท้ายได้แก่ สินค้าที่มีราคาถูกและมีความหลากหลาย เป็นต้น

ตลอดจน งานวิจัยฉบับนี้สามารถสนับสนุนทฤษฎีด้านการตลาดสมัยใหม่ของ Kotler et al (2016) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจ 4.0 คือ ความสามารถในการนำข้อมูลมหาศาลที่มีอยู่มาแปรเปลี่ยนเป็นความเข้าใจลูกค้าอย่างลึกซึ้ง ทั้งความต้องการความปรารถนา รูปแบบในการดำเนินชีวิต ค่านิยม การแสวงหาคุณค่า (Value Proposition) ซึ่งจากงานวิจัยพบว่า แม้ว่านักท่องเที่ยวข้ามพรมแดนกลับให้ความสำคัญกับสถานที่ ร้านค้า สินค้า และราคา แต่ปัจจัยด้านไมตรีจิตของเจ้าบ้าน (Hospitality) กลับมีความสำคัญในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน เมื่อวิเคราะห์ถึงค่าความสัมพันธ์ของปัจจัยแฝงพบว่า หากนักการตลาดต้องการที่จะโฆษณาเชิงชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาซื้อสินค้าข้ามพรมแดน ควรมุ่งเน้นการโฆษณาเรื่องการเดินทางมาซื้อสินค้าในเมืองที่มีการต้อนรับอย่างเป็นมิตรจากคนท้องถิ่น และเรื่องการเดินทางมาซื้อสินค้าในร้านค้าที่มีบรรยากาศที่สวยงามปลอดภัยในการเลือกซื้อสินค้า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ควร มีการส่งเสริม สนับสนุน ให้มีมาตรการร่วมระหว่างไทย-ลาว ที่เอื้อต่อการกระตุ้นหรือเกิดปัจจัยดึงดูดให้มีการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทย-ลาว อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวข้ามพรมแดนจากหลากหลายสถานที่และหลากหลายจังหวัด เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของโมเดลปัจจัยดึงดูดด้านการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงปัจจัย ความต้องการตามสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2557). **หลักการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ 6(2) หน้า 136-146.

สุวีร์ณัสญ์ โสภณสิริ. (2554). **การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: อินทนิล.

สุภมาศ อังศุโชติพ (2554). **สถิติวิเคราะห์สำหรับวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL**. กรุงเทพฯ: เจริญดีมีนคังการพิมพ์.

Boonchai, P., & Freathy, P. (2018). **Cross-border tourism and the regional economy: a typology of the ignored shopper**. *Current Issues in Tourism*, 1-15.

Crompton, J. (1979). **Motivations of pleasure vacations**. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 408- 424.

Dann, G.M.S. (1977). **Anomie, Ego-Enhancement and Tourism**. *Annals of Tourism Research*, 4 (4): 184-94.

Frent, C. (2016). **Measuring tourism at the border: A critical analysis of the Icelandic context**.

Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, 16, 87-97. <https://doi.org/10.1080/15022250.2016.1244597>.

Hair, J., Black, W., Babin, B., and Anderson, R. (2010). **Multivariate Data Analysis**. Prentice-Hall

Iso-Ahola, S.E. (1982). **Toward a social psychological theory of tourism motivation: a rejoinder**. *Annals of Tourism Research*, 9, 256-262.

Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2016). **Marketing 4.0: Moving from traditional to digital**. John Wiley & Sons.

Ngo, T. T. N. (2018). **Pull factors influencing tourist perception in rural tourism: The case study of Ca Mau province**. *Viet Nam. Science & Technology Development Journal-Social Sciences & Humanities*, 2(2), 36-49.

Park, J., Musa, G., Moghavvemi, S., Thirumoorthi, T., Taha, A. Z, Mohtar, M., & Sarker, M. M. (2019). **Travel motivation among cross border tourists: Case study of Langkawi**. *Tourism Management Perspectives*, 31, 63-71.

del Río, J. A. J, Agüera, F. O, Cuadra, S. M, & Morales, P. C. (2017). **Satisfaction in border tourism: An analysis with structural equations**. *European Research on Management and Business Economics*, 23(2), 103-112. <https://doi.org/10.1016/j.iedeen.2017.02.001>.

Stoffelen, A. & Vanneste, D. (2017). **Tourism and cross-border regional development: insights in European contexts**. *European Planning Studies*, 25(6), 1013-1033.

Timothy, D. (2001). **Tourism and political boundaries**. London: Routledge.

_____. (2005). **Shopping Tourism**. *Retailing and Leisure*. 10.21832/9781873150610.

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม
**Factors Affecting People's Participation in Creating the Community Development
 Plan in Maha Sarakham Province.**

นุจรี ใจประชน¹, รังสรรค์ สิงห์เลิศ², และ ศศิธร เขาวรัตน์³

Nutjaree Chaipranop¹, Rungsun Singhalert² and Sasithorn Chaowarat³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขายุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctoral Student of the Regional Development Strategies program Rajabhat Maha Sarakham University

^{2,3}Lecturer from the faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University

¹Email: Nutjaree.soc@gmail.com

Received: 1 February 2020

Revised: 27 February 2020

Accepted: 10 March 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม จากอำเภอ 13 อำเภอ จำนวน 400 คน/ครัวเรือน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบระดับชั้น และการสุ่มอย่างง่าย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โปรแกรมสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมการเชิงโครงสร้างเพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยและสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม มี 4 ปัจจัย โดยเรียงจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ (.828) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (.064) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (.021) และปัจจัยด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (.026) ตามลำดับ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แผนพัฒนาชุมชน, การมีส่วนร่วม, ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

Abstract

The purpose of the study was to study factors affecting people's participation in creating the community development plan in Maha Sarakham province. The samples were 400 people/family from 13 districts in Maha Sarakham province. The stratified random sampling was used for the sampling method. The statistics for analysis were mean, percentage, and standard deviation. The Structural Equation Model (SEM) and Pearson Correlation were employed to prove the hypothesis of the study. The results of the study showed that factors affecting people's participation in creating the community development plan in Maha Sarakham province consisted of 4 factors: knowledge (.828), motivation (.064), leadership (.021), and Learning and participation (-.026) considering coefficient values. These factors affected people's participation in creating the community development plan at the .05 level of significance.

Keywords: Community Development Plan, Participation, Factors Affecting people's Participation

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยช่วงเวลาที่ผ่านมามีความก้าวหน้าตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 ได้มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจหรือรายได้ประชาชาติหรือ (GDP: Gross Domestic Product) ที่มุ่งหวังให้ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยที่สูงขึ้น แต่กลับเป็นเพียงประชาชนบางกลุ่มเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรและมีโอกาสในการสร้างงานสร้างอาชีพและเกิดรายได้ที่สูงขึ้น แต่คนส่วนใหญ่ในประเทศโดยเฉพาะชนบทยังเผชิญกับปัญหาความยากจน

สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้และผลประโยชน์ในการพัฒนาระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกใช้ไปเพื่อการผลิตและตอบสนองความต้องการของมนุษย์อย่างสิ้นเปลืองจนเกิดเป็นปัญหาตามมา (กรมการพัฒนาชุมชน, 2553) การแก้ไขปัญหาและทิศทางการพัฒนาที่ผ่านมาของประเทศไทยเป็นการวางแผนจากระดับนโยบายและนำมาถ่ายทอดให้กับระดับปฏิบัติการลงมาขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วนหรือที่เรียกกันว่า การพัฒนาจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง (Top Down) ตลอดระยะเวลากว่า 50 ปี ที่ประเทศไทยดำเนินการพัฒนาในรูปแบบ การจัดการอำนาจจากส่วนกลางทำให้ภาคชนบทอ่อนแอลง สะท้อนให้เห็นถึงการแก้ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยความรู้ทาง วิชาการหรือชุดความรู้ในรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศ แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจปัญหา ความต้องการ และศักยภาพด้านความรู้ ของประชาชนในพื้นที่และอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการค้นหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วย ตนเอง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2558)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมและมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็น เครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการ แบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 จึงได้เกิดกระแสการพัฒนาแนวใหม่ที่เน้นให้ความสำคัญกับชุมชนให้ชุมชนเป็น ศูนย์กลางของการพัฒนา เพราะเชื่อว่าชุมชนมีศักยภาพที่จะกำหนดทิศทางของชุมชนด้วยตนเอง (ศุภวิทย์ อายวัฒน์, 2550) การให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและกำหนดทิศทางการพัฒนาด้วยตนเอง เพื่อสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งและสามารถ พึ่งตนเองได้นั้น ชุมชนจะต้องมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ค้นหา และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้มีการรับรู้สิ่งใหม่และพร้อม รับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยแผนชุมชนหรือแผนพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อคนใน ชุมชนท้องถิ่นได้รู้จักตนเองและเข้าใจชุมชนของตน รู้ปัญหา ความต้องการ ร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา ลงมือปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ภายใต้อัตลักษณ์และทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น (สถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน, 2558) ดังนั้นแผนชุมชนจึงเป็นการกำหนดอนาคตและกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยเกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่มี การรวมตัวกันจัดทำแผนพัฒนาชุมชนขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองให้เป็นไปตามที่ต้องการ และสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ กระบวนการในการจัดทำแผนชุมชน มีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเริ่มตั้งแต่ระดับชุมชน หรือหมู่บ้าน ก่อนที่จะเชื่อมโยงมาเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับตำบลและจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาให้ครอบคลุมใน ทุกด้าน โดยกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนมี 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเตรียมการวางแผนสร้างทีมงาน ขับเคลื่อน ขั้นที่ 2 การวางแผนการรกร่างแผนประชาพิจารณ์และกำหนดข้อตกลงร่วม ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดกลยุทธ์นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนที่ 5 การติดตาม ประเมินผลถอดบทเรียน แผนพัฒนาชุมชนที่ถูกกำหนดโดยภาครัฐถึงแม้จะมีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ ยังเป็นลักษณะการ มีส่วนร่วมแบบแยกส่วน ประชาชนยังเข้าไม่ถึงข้อมูลของการพัฒนาอย่างแท้จริงทำให้แผนพัฒนาชุมชนที่ได้นำไปสู่การปฏิบัติที่ ยังไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่หน่วยงานตั้งเป้าเอาไว้ ดังนั้นแผนพัฒนาชุมชนจึงเป็นแผนที่เกิดจากความจำเป็น และความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและเป็นการเชื่อมโยงไปยังแผนพัฒนาทุกระดับ ทั้งในส่วนของแผนพัฒนาระดับตำบล แผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาจังหวัดสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2558) จากการขับเคลื่อนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่ผ่านมาทั้งของหน่วยงานพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดมหาสารคาม พบว่าการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนกว่าร้อยละ 60 มีปัญหาในการบริหารจัดการ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนมักเข้าใจว่าการจัดทำ แผนพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน ชาวบ้านมีหน้าที่เพียงเข้าไปร่วมในเวทีประชาคม ซึ่งอยู่ภายหลังการจัดทำร่างแผนพัฒนาชุมชนในจุดนี้ทำให้การนำแผนไปสู่การปฏิบัติการเพื่อพัฒนาชุมชนในบางพื้นที่จึงยังคง มีปัญหาการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน, 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยจะทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 13 อำเภอ ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในรูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่เหมาะสมเป็นชุมชนเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึง ปี พ.ศ.2561 จำนวน 254,097 คน/ครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 400 คน/ครัวเรือน โดยการคัดเลือกตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ครัวเรือนละ 1 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรคำนวณของ Taro Yamane (1973) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.5 ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ จำนวน 399.37 ตัวอย่าง แต่ผู้วิจัยใช้ตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน/ครัวเรือน และสุ่มตัวอย่างแบบระดับชั้น (Stratified Random Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอ ตำบล และชุมชน และการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับสลากเลือกจากรายชื่อผู้มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปให้ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามแบบของ Likert (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2558) ซึ่งแบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.979

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน/ครัวเรือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) และสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่อวิเคราะห์และอธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติขั้นสูง (LISREL) และสถิติที่พื้นฐาน คือ ร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐานในการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) และสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตัวอย่างในการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 69.5 เพศชาย จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 ส่วนมากมีอายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมาคืออายุ 56- 65 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง จำนวน 54 คน

คิดเป็นร้อยละ 13.5 สถานภาพภายในชุมชนเป็นลูกบ้าน จำนวน 303 คน คิดเป็น ร้อยละ 75.8 รองลงมาเป็นคณะกรรมการชุมชน จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 เคยเข้ารับการอบรมหรือมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49 และไม่เคย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51 ตามลำดับ

2. ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเพื่อเป็นการทดสอบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดมีความเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปร

	PAR	LED	KNOW	MO	PROC
PAR	1				
LED	.731**	1			
KNOW	.822**	.813**	1		
MOTI	.747**	.749**	.826**	1	
PROC	.541**	.439**	.622**	.669**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทดสอบสมมุติฐานต่อไปได้ตัวแปรเชิงสาเหตุ ได้แก่ ตัวแปรด้านภาวะผู้นำ (LED) ด้านความรู้ (KNOW) ด้านแรงจูงใจ(MOTI) และด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (PROC) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ตัวแปร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .439 ถึง .822 ซึ่งไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์กันเองสูงเกิน 0.85 ขึ้นไป จึงสามารถนำไป

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระทุกตัวส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Multiple Linear Regression ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระทุกตัวส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ในจังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Multiple Linear Regression

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	T	Sig.
(Constant)	-.012	.095		-3.131	.000**
LED	.021	.042	.521	2.499	.000**
MOTI	.072	.053	.664	3.359	.000**
PROC	-.031	.039	-.426	-2.795	.000**
KNOW	.214	.013	.828	16.249	.000**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรด้านภาวะผู้นำ (LED) ด้านความรู้ (KNOW) ด้านแรงจูงใจ (MOTI) และด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (PROC) จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชุด ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง พบว่า ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ในจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 4 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรด้านภาวะผู้นำ (LED) ด้านแรงจูงใจ (MOTI) ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (PROC) และ ด้านความรู้ (KNOW)

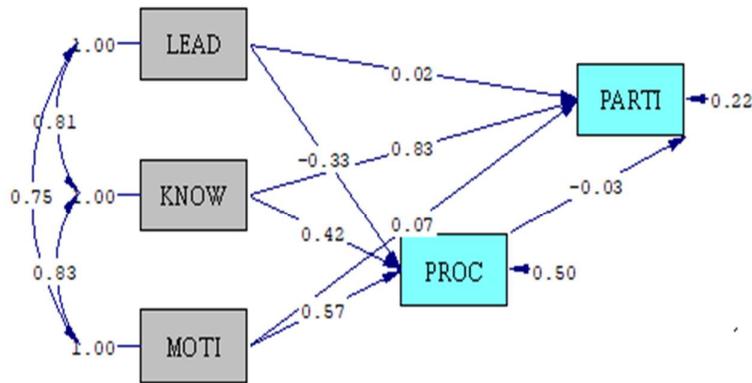
4. ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination) $R^2 = 0.780$ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination) ได้แสดงไว้ในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.883 ^a	.780	.778	.40748

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีผลต่อตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ร้อยละ 78.0 ($R^2 = 0.780$)

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผลการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) หรือสมการเชิงโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุสมการเชิงเส้นอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของตัวแปรต้น ได้แก่ ตัวแปรด้านภาวะผู้นำ (LED) ด้านความรู้ (KNOW) ด้านแรงจูงใจ (MOTI) และด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (PROC) ที่ส่งผลทั้งโดยตรง โดยอ้อมและโดยรวมต่อตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ดังแสดงเป็นแผนภาพที่ 1 ดังนี้

Chi-Square=0.00, df=0, P-value=1.00000, RMSEA=0.000

แผนภาพที่ 1 รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคามตัวแบบสุดท้าย

จากแผนภาพที่ 1 พบว่า ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบสุดท้ายของการวิจัยมีความกลมกลืนของตัวแบบหลังจากที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงตัวแบบแล้ว เพื่อให้ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบสมมติฐานกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแบบจำลองใช้ค่าดัชนีต่าง ๆ รวมทั้งดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบอยู่ตามเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งได้แสดงไว้ในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบสุดท้ายของการวิจัย

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา	ค่าตัวแบบสุดท้ายของการวิจัย	ผลการพิจารณา
χ^2	Chi-Square /df = < 3	$\chi^2 = 0.00, df = 0$	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥0.90	1.00	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥0.90	0.99	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	≤0.05	0.000	ผ่านเกณฑ์
RMR	≤0.05	0.003	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4 พบว่า โมเดลความสำเร็จในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 0.00 ที่องศาอิสระ

(df) 0 มีค่าความน่าจะเป็น (p-value of X^2) เท่ากับ 0.41 นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้ว่าค่าไค-สแควร์ (X^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมุติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่แตกต่างกันหรือรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมุติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าดัชนีอัตราส่วนไค-สแควร์ สัมพัทธ์ (Chi-square/df) มีค่าเท่ากับ 0.00 อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด คือ น้อยกว่า 3.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 1.00 และ 0.99 ตามลำดับ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มากกว่า 0.90 ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.003 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.050 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ น้อยกว่า 0.05 แสดงว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมุติฐานการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่า แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการพัฒนาร่วมกันของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ในจังหวัดมหาสารคาม มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ผลทางตรง ทางอ้อม และโดยรวมดังแสดงไว้ในตารางที่ 5 ดังนี้

ตัวแปรเชิงสาเหตุ	ตัวแปรเชิงสาเหตุ	ตัวแปรผลลัพธ์ภายในแบบจำลองที่ปรับปรุงใหม่	
		Par	Proc
LED	DE	0.02	-1.13
	IE	0.01	0.80
	TE	0.03	-0.33
KNOW	DE	0.83	1.22
	IE	-0.01	-0.80
	TE	0.82	0.42
MOTI	DE	0.07	1.38
	IE	-0.02	-0.81
	TE	0.05	0.57
R ²		0.53	0.47

จากตารางที่ 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคามได้รับผลโดยรวมสูงสุดมาจาก ความรู้ (KNOW) เท่ากับ 0.82 รองลงมา ได้แก่ แรงจูงใจ (MOTI) เท่ากับ 0.05 และ ภาวะผู้นำ (LED) เท่ากับ 0.03 โดยตัวแปรเชิงสาเหตุทั้ง 3 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ได้ร้อยละ 78 ($R^2 = 0.78$)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม มี 4 ปัจจัย โดยเรียงจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (ค่าβ) จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ (.828) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ (.064) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ (.021) และปัจจัยด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ (.026) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านความรู้ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของประยงค์ พุทธา (2557) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าคือ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าคือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย คือ ระดับความรู้ เป็นปัจจัยเชิงบวก โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ (0.747) ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการแปรผันของตัวแปรตามได้ร้อยละ 55.8 ซึ่งสอดคล้องกับชัยยุทธ รัตนประทุมวรรณ (2544) ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นกระบวนการที่พัฒนาความรู้การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาได้ดีขึ้นและทำให้ปัญหาของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาลดลงและพบว่าความรู้การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาดีขึ้นกว่าก่อนดำเนินกิจกรรมแทรกแซง ดังนั้นการที่ประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเพิ่มขึ้นจะส่งผลโดยตรงต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนมากขึ้น อาจเป็นเพราะว่าระดับความรู้ในตัวบุคคลเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความตระหนักภายในตัวบุคคลถึงประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางทิศทางการพัฒนาด้วยตนเองผ่านการกระทำในระดับบุคคลและกลุ่ม

2. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกริช โภมลศรี (2557) ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาหน่วยบริการปฐมภูมิตามเกณฑ์คุณภาพเครือข่ายบริการปฐมภูมิ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .551$) อาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบในการสร้างความตระหนักให้กับประชาชนทั้งในด้านของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และประชาชนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างเต็มประสิทธิภาพมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกันทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนได้

3. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา มิ่งสมร (2559) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.05) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้นำภายในชุมชนจะต้องมีภาวะผู้นำซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้แทนประชาชนในชุมชนเป็นบุคคลที่ประชาชนในชุมชนให้การยอมรับทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และในการประสานความร่วมมือภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

4. ปัจจัยด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยวิวัฒน์ หามนตรี (2554) การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง ปัจจัยที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย การสื่อสารประชาสัมพันธ์หลายแบบหลายช่องทางผู้นำท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์ แกนนำชุมชนมีความเสียสละอุทิศตนเพื่อส่วนรวม เครือข่ายองค์กรชุมชนเชื่อมประสาน ปัจจัยด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับความเป็นจริงวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนและยังช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ทุกคนได้รับการยอมรับให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการเรียนรู้ต้องเป็นไปเพื่อตอบสนองและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและจะต้องเป็นไปอย่างสอดคล้องกับบริบทของชุมชนสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการขับเคลื่อนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นต้น ควรให้การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของประชาชนด้านความรู้ ความเข้าใจผ่านกิจกรรมเสริมศักยภาพต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจถึงปัญหาและสามารถที่จะเสนอทางเลือกในการพัฒนาไปสู่การทำแผนพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพได้

1.2 ในการนำผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนไปปรับใช้ในพื้นที่อื่น ควรคำนึงถึงบริบทและเงื่อนไขของพื้นที่นั้น ๆ ด้วยเพราะแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันและงานวิจัยนี้ถูกศึกษาภายใต้เงื่อนไขและบริบทของพื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้การทำงานพัฒนามีความสอดคล้องและเหมาะสมและเกิดประโยชน์กับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านวัฒนธรรมชุมชน ปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและส่งเสริมให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความเข้มแข็งและเกิดความต่อเนื่องมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีต้องขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนางานวิจัย ตลอดจนขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ส่งเสริม สนับสนุน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2553). คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัดมหาสารคาม. (2560). โครงการสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่จังหวัดมหาสารคามประจำปี 2560. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม.
- เจษฎา มิ่งสมร. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์. ฉะเชิงเทรา.
- ชัยยุทธ รัตนประทุมวรรณ. (2544). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐกริช โกมลศรี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาหน่วยบริการปฐมภูมิตามเกณฑ์คุณภาพเครือข่ายบริการปฐมภูมิ จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์.
- ดุขฎิ อายุวัฒน์. (2550). กระบวนการวางแผนพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประยงค์ พุทธิธา. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2558). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิวัฒน์ หามนตรี. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2556, 39-4.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2558). นโยบายคณะกรรมการสถาบันฯ เพื่อการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน. กรุงเทพฯ: องค์กรมหาชน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). รายงานสถิติประชากรและเคหะ. สืบค้นออนไลน์จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/population.html> (สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2561)
- Yamane Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 2nd.ed., New York: Harper and Row.

ปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
**The Problem Legislative Dishonesty Before of Executive Locality and Member
of Locality Assembly.**

กิตติศักดิ์ นิธิรัฐเจริญกุล
Kittisak Nithinatcharoenkun

คณะกรรมการภาคประชาชนบริหารราชการ สำนักงานอัยการสูงสุดจังหวัดสระบุรี
Committee on Public Sector Administration Office of Attorney Saraburi
E-mail: a52272790704@hotmail.com

Received: 18 February 2020

Revised: 3 March 2020

Accepted: 11 March 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น 2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น 3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) อาทิ ตัวบทกฎหมาย บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นจากการที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นมีส่วนได้เสียในผลประโยชน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังคงมีจำนวนมากจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากภาคประชาชนในท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ 2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่รัดกุมพอ จึงควรเสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การการปรับปรุงทั้งด้านงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง เสนอให้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ โครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะในขั้นตอนการตรวจรับงาน และ 3) ปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพ ควรเสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรอิสระทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย, การทุจริต, ผู้บริหารท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this study were 1. To study the legal problems of dishonesty of local administrators and members of local councils 2. To study the legal measures of foreign countries and Thailand regarding the legal problems of dishonesty of the local administrators and members of the local council 3. to study and analyze the information regarding the legal problems of dishonesty of the local administrators And local council members Which is a qualitative research By studying and collecting data from relevant documents (Document Research) such as laws, articles, articles of the Supreme Court judgment Thesis, dissertation related to malpractice of local administrators and members of local councils. And the data obtained for analysis in content The results of the research revealed that 1) The problems of dishonesty of the local administrators or members of the local council due to the local administrators or Local council members have vested interests in the local government organization. There is still a lot of need for cooperation from the local people to participate in the investigation. 2) Legal measures relating to the malpractice of local administrators, the current law is not tight enough Therefore, it should be proposed to improve the internal structure of the local government organization. Budget improvements

Procurement Propose to appoint people to be a procurement audit committee. In order to publicize to the public to recognize various projects, especially in the process of checking the work and 3) The legal problem of dishonesty of the local administrators or members of the local council is still ineffective Should propose to improve the structure outside the local government organization By adding power and authority to independent bodies to oversee local government organizations

Keywords: The Problem Legislative, Dishonesty, Executive Locality

บทนำ

การปกครองท้องถิ่น เป็นผลมาจากการกระจายอำนาจทางปกครองของรัฐด้วยประสงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเองแต่การที่ท้องถิ่นจะสามารถบริหารงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น จำเป็นต้องมีระบบการคลังเป็นของตนเอง กล่าวคือ มีระบบในการจัดหารายได้และค่าใช้จ่ายรายได้นั้น เพื่อจัดทำบริการสาธารณะตามความต้องการของราษฎรในท้องถิ่น ซึ่งท้องถิ่นจะกำหนดรายได้ รายจ่ายเองโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้มิได้และโดยที่การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นด้วยความมุ่งหมายให้ประชาชนปกครองตนเอง (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2547: 43) หลักการกระจายอำนาจการปกครอง จะต้องยึดถือหลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล และการบริหารการเงินการคลังของตนเองภายใต้กรอบของกฎหมายและภายใต้หลักความเป็นรัฐเดี่ยวในระบอบประชาธิปไตย (จรัส สุวรรณมาลา, 2558)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริตและการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการป้องกัน การก้าวก้าวการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมี 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 2) เทศบาล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 3) สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 4) ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 5) การบริหารราชการเมืองพัทยา จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยทั้ง 5 รูปแบบ มีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ในการบริหารงานในเขตท้องถิ่นของตนเองแต่ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันนี้มักพบว่ามีกรณีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นด้วยกันหลายลักษณะ (พรชัย รัตมีแพทย์, 2541: 214)

จากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 หมวด 6 ว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม มาตรา 126 มีบทบัญญัติว่า “นอกจากเจ้าพนักงานของรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดดำเนินกิจการดังต่อไปนี้ คือ 1) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี 2) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด 3) รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วน

หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด 4) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุมหรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ทางราชการหรือกระทบต่อความมีอิสระ (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2546)

ดังนั้น จากหลักการและความสำคัญในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่องปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาหรือเพื่อนำไปสู่การสร้างมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) อาทิ ตัวบทกฎหมาย บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เมื่อรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้อ่านวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เข้าไปรับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจะสังเกตเห็นว่า ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น มีลักษณะการกระทำที่ขัดต่อนโยบายของส่วนราชการเป็นจำนวนมาก
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ในสหรัฐอเมริกาหรือสหราชอาณาจักร จะมีการควบคุมการขัดกันของผลประโยชน์และมีมาตรการถอนตัวจากการลงทุนหรือกิจกรรมที่ตนได้มีส่วนได้เสีย การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับการดำรงตำแหน่งสาธารณะ รวมทั้งจะมีบทลงโทษทางแพ่งแก่อดีตผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงที่พ้นจากตำแหน่งแล้วด้วย ส่วนสำหรับกฎหมายในประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 จะสังเกตเห็นว่าถึงแม้จะมีบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว แต่ก็ยังพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น มีการฝ่าฝืนกฎหมายอยู่จำนวนมาก

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นพบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เข้าไปมีส่วนเป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี ซึ่งถึงแม้จะมีบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว แต่ก็ยังพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น มีการกระทำการทุจริตต่อหน้าที่อยู่อีกไม่มีการเกรงกลัวต่อกฎหมายแต่อย่างใด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พบว่า ปัญหาในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นจากการที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือ สมาชิกสภาท้องถิ่นมีส่วนได้เสียในผลประโยชน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังคงมีจำนวนมากจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากภาคประชาชนในท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พบว่า มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่รัดกุมพอ จึงควรเสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การการปรับปรุงทั้งด้านงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง เสนอให้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ โครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะในขั้นตอนการตรวจรับงาน และ

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พบว่า ปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพ ควรเสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรอิสระทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น มีประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พบว่า มักจะเป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เข้าเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 126 วรรคหนึ่ง วรรคสอง) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น เข้าไปรับสัมปทานหรือค่อไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาใน

ลักษณะดังกล่าวในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 126 วรรคสาม) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการที่ปรึกษาตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ทางราชการหรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นให้ใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วยโดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าพนักงานของรัฐ (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 126 วรรคสี่) สำหรับกรณีวินิจฉัยว่าการกระทำอย่างไรจึงถือเป็นกรณีมีส่วนได้เสียนั้น มีปัญหาข้อพิพาทเกิดขึ้นหลายกรณี ซึ่งจากการศึกษาความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาและคำวินิจฉัยของศาลปกครอง พบว่าการใช้ดุลพินิจของผู้กำกับดูแลในการวินิจฉัยว่ากรณีอย่างไรจึงถือว่ามีมีส่วนได้เสียนั้น ยังไม่มีกรอบแนวทางในการพิจารณาที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบางประการที่กฎหมายรับรองสิทธิหน้าที่ต่อกันไว้เช่น สิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม หน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูกันระหว่างบิดามารดากับบุตรมาเป็นมูลเหตุในการพิจารณาความมีส่วนได้เสียทำให้เป็นความสัมพันธ์ที่ต้องห้ามในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

2. มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น พบว่า ในสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ต่างมีบทควบคุมการ ขัดกันของผลประโยชน์ (วุดพิงซ์ พาณิชยส์สวอย, 2542) การถอนตัวจากการลงทุนหรือกิจกรรมที่ตนได้มีส่วนได้เสียที่กำหนดให้มีการเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สิน การวางทรัพย์สินฝากไว้กับทรัสต์และนอกจากนี้ยังกำหนดวิธีการลงโทษทั้งทางแพ่งและอาญาแก่ผู้ฝ่าฝืน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศนั้นสามารถช่วยลดการขัดผลประโยชน์กันได้และด้วยวิธีการเหล่านี้เอง (กมล กอบกับกิจ, 2543) สำหรับในประเทศไทยกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 บัญญัติไม่ให้ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในกิจการที่กระทำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหรือที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะกระทำ ดังนั้นจะเห็นว่าบทบัญญัติเรื่องการเป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น กฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะให้สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่ในขณะดำรงตำแหน่งด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและรักษาผลประโยชน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

3. ปัญหาทางกฎหมายในการทุจริตต่อหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พบว่า ซึ่งนอกจากผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นจะกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 และยังพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทุจริตคอร์รัปชันมากขึ้น รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 หมวด 6 ว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการอบรมหรือมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นในการรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่นตามหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

1.2 ควร เสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง เสนอให้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการตรวจสอบโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะในขั้นตอนการตรวจรับงาน รวมไปถึงการหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาดำเนินการเรื่องจัดซื้อจัดจ้างนี้ เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้ขายมากจนเกินไป

1.3 ควร เสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้างภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์อิสระมากขึ้น เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ให้มีอำนาจมากกว่าปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายครอบคลุมประเด็นหรือมีน้ำหนักของผลการวิจัยมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีต้องขอกราบขอบพระคุณท่านครูบาอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญในทางกฎหมาย นักวิจัย และนักวิชาการที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ด้วบทกฎหมาย บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ มาเป็นหลักการและเนื้อหาให้กับผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กมล กอบกับกิจ. (2543). **มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขผลประโยชน์ขัดกันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและ**

ข้าราชการระดับสูงในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วุฒิพงษ์ พาณิชย์สวย. (2542). **การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับการดำรงตำแหน่งสาธารณะ.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรัส สุวรรณมาลา และคณะ. (2558). **ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทย.** คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนับสนุนทุนวิจัย โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). **ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ.** กรุงเทพฯ: วิทยุชุมชน.

พรชัย รัตมีแพทย์. (2541). **หลักกฎหมายปกครองท้องถิ่นไทย.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ราชกิจจานุเบกษา.(2560). **รัฐธรรมนูญ ฉบับปีพุทธศักราช 2560.** เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2543). **การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์

**Democratic Citizenship of Students in Educational Institutes under the Office of the
Secondary Education Area 24 Kalasin Province.**

สุรศักดิ์ พุทธา¹, และ อติศักดิ์ จันทร์ไทย²
Surasak Buddha¹, and Adesak Juntathai²

Received: 20 February 2020

Revised: 6 March 2020

Accepted: 12 March 2020

¹อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

²อาจารย์พิเศษ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

¹Lecturer from the Faculty of Social Sciences Mahamakut Buddhist University, KalasinBuddhist College

²Special Instructor from the Faculty of Social Sciences Mahamakut Buddhist University, KalasinBuddhist College

¹E-mail: mordindang_s@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 338 คน ที่ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายชั้น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ T-test และ One Way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$) พฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.80$) และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง/กิจกรรมชุมชนของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.10$) ตามลำดับ และผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้เรียนที่มีอายุ อาชีพของผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง/กิจกรรมชุมชนของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พฤติกรรมเรียนรู้ของนักเรียน แตกต่างกัน มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 เป็นไปตามสมมติฐาน และ 2) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ ได้แก่ 2.1) ควร กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม 2.2) ควร สร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ปกครองและชุมชน ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน 2.3) ควรจัดการเรียนการสอนในทุกรายวิชาสอดแทรกบูรณาการหน้าที่พลเมืองเน้นการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและการปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง, ระบอบประชาธิปไตย, สถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1. To study the citizenship characteristics of students in schools under the Office of Secondary Education Service Area 24, Kalasin Province and 2. To make suggestions to school administrators and teachers in learning management in order to strengthen democratic citizenship is a quantitative research (Quantitative Research) The research tools are questionnaires. There are sample

groups used in the research are The subjects were 338 students in educational institutions under the Office of Educational Service Area 24, Kalasin Province, which were obtained from the sample size determination using the Krejcie and Morgan table (1970) and using multi-level randomization. And the data obtained to be analyzed with statistical programs, including Percentage, mean, standard deviation And inferential statistics, namely T-test and One Way ANOVA. The results of the study revealed that 1) democratic citizenship characteristics The overall picture is in the high level (= 3.91) When considering each aspect found that The parenting behavior of democratic parents was at a high level (= 3.90). Learning behavior to enhance citizenship of the students was at a high level (= 3.80) and participation in political activities / community activities of those who Governing was at a moderate level (= 3.10) respectively. and the results of the research hypothesis test Learners who are old Occupation of parents Participation in political activities / community activities of parents Democratic parenting The learning behaviors of the students are different, they are citizenship in democracy in general and in different aspects. With statistical significance at 0.5 according to the hypothesis and 2) to make recommendations as follows: 2.1) concrete policies and guidelines for citizenship development should be established for 2.2) should create a network for the citizenship development of learners with the department Government, private sector, parents and communities Suggestions for teachers 2.3) Teaching and learning should be conducted in all subjects, including integration of civic duties, with an emphasis on respecting different opinions and observing social rules by using activities as a base.

Keywords: Citizenship, Democracy, Educational Institutes

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มีบทบัญญัติใหม่เรื่องความเป็นพลเมืองและหน้าที่พลเมืองปรากฏอยู่ในมาตรา 26-27 มีสาระสำคัญคือการกำหนดให้ประชาชนชาวไทยทุกคนเป็นพลเมืองพร้อมกำหนดสิ่งที่พลเมืองต้องปฏิบัติและหน้าที่ของพลเมืองหลายประการ เช่น มาตรา 26 ประชาชนชาวไทยย่อมมีฐานะเป็นพลเมืองพลเมืองต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เคารพหลักความเสมอภาค ยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรม มีค่านิยมที่ดี มีวินัย ตระหนักในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม รู้รักสามัคคี มีความเพียร และพึ่งตนเอง พลเมืองต้องไม่กระทำการที่ทำให้เกิดความเกลียดชังระหว่างคนในชาติหรือศาสนาหรือไม่ช่วยให้เกิดการเลือกปฏิบัติเป็นการปฏิบัติหรือการใช้ความรุนแรงระหว่างกันรัฐมีหน้าที่ต้องปลูกฝังให้พลเมืองยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีค่านิยมประชาธิปไตย ตลอดจน จัดให้มีการศึกษาอบรมในทุกระดับ ทุกประเภท และทุกกลุ่มอายุ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตามมาตรา 27 พลเมืองมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) ปกป้องและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติศาสนาพระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ (2) ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด (3) เสียภาษีอากรโดยสุจริต (4) ใช้สิทธิทางการเมืองโดยสุจริตและมุ่งถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม (5) ช่วยเหลือราชการ ช่วยเหลือในการป้องกันและขจัดการทุจริตประพฤติมิชอบช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ รักการศึกษารวม ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพโดยสุจริต ปกป้องพิทักษ์ อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งสงวนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับหน้าที่ความเป็นพลเมืองขึ้นมาก่อนสิทธิและเสรีภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

นโยบายการจัดการศึกษา การขยายการศึกษาภาคบังคับและการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดสาระการเรียนรู้เป็น 8 กลุ่ม ซึ่งสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้ในกลุ่มสาระที่ 4 คือกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส.2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรม ไทย ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ซึ่งประกอบไปด้วยตัวชี้วัดที่ 1. วิเคราะห์และปฏิบัติตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนประเทศชาติ และสังคมโลก สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับของ ชุมชนและท้องถิ่นเช่น ข้อตกลงในชุมชน หมู่บ้าน เป็นต้น ตัวชี้วัดที่ 2. วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคมและการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) โครงสร้างทางสังคมท้องถิ่น 2) การจัดระเบียบทางสังคมในท้องถิ่น 3) สถาบันทางสังคมท้องถิ่น เช่น วัด โรงเรียน 4) การขัดเกลาทางสังคมในท้องถิ่น 5) วิธีการขัดเกลาทางสังคมในท้องถิ่น 6) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในท้องถิ่น 7) การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทางสังคมในท้องถิ่น ตัวชี้วัดที่ 3. ปฏิบัติตน และมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตนเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะพลเมืองดีของชุมชนและท้องถิ่น 2) เคารพกฎกติกาของท้องถิ่น 3) เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น 4) มีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 5) มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชนและท้องถิ่น 6) เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การปกครองระดับท้องถิ่น 7) มีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 8) มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต 9) เป็นบุคคลตัวอย่างด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของ ชุมชนและท้องถิ่น ตัวชี้วัดที่ 4. วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือก รับวัฒนธรรมสากล สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) ลักษณะและความสำคัญ ของวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่สำคัญ 3) การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น 4) แนวทางการอนุรักษ์ วัฒนธรรมในท้องถิ่นที่ดีงาม เช่น การธำรงรักษาการเผยแพร่ การสืบทอด เป็นต้น วิธีเลือกรับวัฒนธรรมท้องถิ่น สาระที่ 2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส.2.2 เข้าใจกระบวนการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตัวชี้วัดที่ 1. วิเคราะห์ ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นประกอบด้วย ปัญหาการเมืองที่สำคัญที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น สถานการณ์การเมืองการปกครองท้องถิ่น อิทธิพลของระบอบการเมืองท้องถิ่นที่มี ผลต่อการดำรงชีวิต ตัวชี้วัดที่ 2. เสนอแนวทางทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจและการประสานประโยชน์ ร่วมกันระหว่างประเทศ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วย การประสานประโยชน์ร่วมกันในท้องถิ่นและระหว่างท้องถิ่น ต่าง ๆ เช่น การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างหมู่บ้าน การแลกเปลี่ยนเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมด้านวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคมในท้องถิ่น ตัวบ่งชี้ที่ 3. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสาระการ เรียนรู้ท้องถิ่น ประกอบด้วย การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่มี ผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นเทศบาล โดยประชาชน เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

ดังนั้น จากหลักการและความสำคัญในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการจะศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเป็น พลเมืองจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ นำมาสู่นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละแห่งสอดคล้องตามหลักพื้นฐานสามประการของความเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้เรียนในสถานศึกษา ภายใต้หัวข้อการวิจัยเรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ทราบ

ถึงคุณลักษณะและแนวทางจัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียนและครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียนและครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 4 ประจำปีการศึกษา 2560 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 12 แห่ง ซึ่งมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2,009 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน ที่มาจากกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970: 608; อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายชั้น (Multi-Stage Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) มาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 5 ตอน คือ 1) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง/กิจกรรมชุมชนของผู้ปกครอง 3) ตอนที่ 3 การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบประชาธิปไตย 4) ตอนที่ 4 พฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน 5) ตอนที่ 5 ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ดำเนินการติดต่อประสานกับหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ประสานงานขออนุญาตผู้อำนวยการเขตและผู้อำนวยการสถานศึกษาอย่างเป็นทางการเมื่อได้รับการตอบรับแล้วจึงได้กำหนดตารางเวลาในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ยืนยันกำหนดการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลและเดินทางไปยังสถานที่ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลตามตารางโดยเริ่มต้นจากสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์และในสถานศึกษาอีก 11 อำเภอ รวม 12 สถานศึกษาตามลำดับ ดำเนินการเข้าพบผู้บริหารและขออนุญาตคณะครูผู้สอนสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน ดำเนินการแยกแยะข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลขเพื่อนำไปวิเคราะห์คำนวณหาค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปพื้นฐาน อาทิ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบสมมติฐาน ค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูล T-test ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรที่ศึกษาของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ค่าสถิติที่ใช้การเปรียบเทียบข้อมูล F-test (One-way ANOVA) ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้สูตรของ Scheffe's (อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด. 2554)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โดยภาพรวม

อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.90$) พฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.80$) และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง/กิจกรรมชุมชนของผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.10$) ตามลำดับ และผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย สมมติฐานที่ยอมรับ ผู้เรียนที่มีอายุ อาชีพของผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง/กิจกรรมชุมชนของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พฤติกรรมเรียนรู้ของนักเรียน แตกต่างกัน มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนสมมติฐานที่ปฏิเสธ ผู้เรียนที่มีผลการเรียน รายได้ของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียน และครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ 1) ควร กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม 2) ควร สร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ปกครองและชุมชน ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน และ 3) ควร จัดการเรียนการสอนในทุกรายวิชาสอดแทรกบูรณาการหน้าที่พลเมืองเน้นการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและการปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.91$) การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$) พฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.80$) และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง/กิจกรรมชุมชนของผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.10$) ตามลำดับ และผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย สมมติฐานที่ยอมรับ ผู้เรียนที่มีอายุ อาชีพของผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง/กิจกรรมชุมชนของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พฤติกรรมเรียนรู้ของนักเรียน แตกต่างกัน มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนสมมติฐานที่ปฏิเสธ ผู้เรียนที่มีผลการเรียน รายได้ของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียน และครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ 1) ควร กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม 2) ควร สร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ปกครองและชุมชน ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน และ 3) ควร จัดการเรียนการสอนในทุกรายวิชาสอดแทรกบูรณาการหน้าที่พลเมืองเน้นการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและการปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน คือ ด้านการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพและกติกาสังคมที่เป็นธรรม และด้านรับผิดชอบตนเอง ผู้อื่นและสังคม อธิบายผลได้ว่า พ่อแม่ผู้ปกครองให้ความสำคัญและอนุญาตให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมของชุมชน มีการอบรมเลี้ยงดูแบบมีความเป็นประชาธิปไตย รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยชัย วิกิติภูมิ ประเทศ (2556) ที่ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 410 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการเคารพกติกา ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

2. การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบประชาธิปไตย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.90$) ทั้งนี้ อธิบายได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมที่เป็นหน่วยย่อยที่สุดที่มีความสำคัญต่อเด็กและเยาวชน ครอบครัวประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าพ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูกในทางเดียวกันศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูก็เชื่อว่าพ่อแม่เป็นพระพรหมของลูกที่คอยปกป้องรักษา ปัดป้องภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง พ่อและแม่เป็นครูคนแรกที่มีบทบาทและมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพัฒนาการของลูก รวมถึงบุคลิกภาพและความคิดของเด็กในการสร้างพลเมืองที่ตระหนักถึงค่านิยมและหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อสังคม วัฒนธรรม พฤติกรรมของเด็ก ส่งผลให้เด็กมีทัศนคติได้ทั้งรูปแบบเผด็จการหรือประชาธิปไตยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทนี วะสินกะสิน และคณะ (2547) พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีผลโดยตรงต่อบุคลิกภาพและทัศนคติ โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) บรรยากาศแบบอัตตาธิปไตย ครอบครัวให้สิทธิขาดกับพ่อ เด็กจะเกิดความอ่อนแอทางความคิด ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง 2) บรรยากาศแบบให้เสรีภาพสุดขีด การพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการรับฟังปัญหาภายในครอบครัว มีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยมาก เด็กไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกและผิดออกจากกันได้ทั้งนี้ ถ้าลูกสิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายจึงจะสามารถประพฤตินอกกรอบได้ 3) บรรยากาศแบบประชาธิปไตย พ่อแม่เปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็น เด็กจะเกิดความเชื่อมั่น กล้าเผชิญความจริงกล้ารับผิดชอบ มีความเสียสละ รู้จักการให้อภัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัย วิกิติภูมิ ประเทศ (2556) ที่ได้วิจัยความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่นักศึกษาได้รับจากครอบครัวมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง ($\bar{x}=4.16$)

3. พฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.80$) ทั้งนี้ อธิบายผลได้ว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีส่วนในการ ฟัง พูด อภิปราย ลงมือปฏิบัติ สื่อสารและสร้างความรู้ ได้แสดงออกด้วยการตั้งคำถาม-คำตอบเชิงสนทนาและเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ความเป็นพลเมืองผ่านสื่อ มีตัวอย่างประกอบ มีแรงบันดาลใจ ได้เรียนรู้ความเป็นพลเมืองผ่านโครงการ/กิจกรรมที่ครูเป็นผู้ดำเนินการ ได้เรียนรู้ความเป็นพลเมืองผ่านโครงการ/กิจกรรมที่ครูให้แนวคิดและนักเรียนดำเนินการเอง สถานศึกษาหรือครูมอบหมายหน้าที่ประจำวันให้รับผิดชอบและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เนื้อหาความเป็นพลเมืองในหลักสูตรที่ได้เรียนรู้ มีจุดเน้นด้านความเป็นไทย รักชาติศาสน์กษัตริย์และค่านิยม 12 ประการ สถานศึกษามีสื่อการเรียนรู้ที่เสริมสร้างแรงบันดาลใจด้านความเป็นพลเมืองห้องเรียนมีสื่อการเรียนรู้ที่เสริมสร้างแรงบันดาลใจด้านความเป็นพลเมือง

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง/กิจกรรมชุมชนของผู้ปกครอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=3.10$) ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า การให้ความร่วมมือกับองค์กรของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่น

(องค์กรที่กระจายอำนาจปกครอง) เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือในองค์กรที่แบ่งอำนาจปกครอง เช่น ตำบล อำเภอ และการให้ความร่วมมือกับองค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับประเทศ เช่น สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา เพื่อเสนอแนะนโยบาย ร้องเรียน เสนอความคิดเห็น การชุมนุมเรียกร้องหรือประท้วงอย่างสันติเพื่อประโยชน์ของชุมชน ผู้ปกครองมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว ไกลครอบครัว มีอิทธิพลน้อยต่อการดำรงชีวิต ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชัช วิภัติภูมิประเทศ (2556) ที่ได้วิจัยความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งมียุทธศาสตร์เพื่อสำรวจความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองนาน ๆ ครั้ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้เป็นรูปธรรม สร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเอกชน ผู้ปกครองและชุมชน ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน ควรจัดการเรียนการสอนในทุกรายวิชาสอดแทรกบูรณาการหน้าที่พลเมือง เน้นการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและการปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควร ศึกษาความเป็นพลเมืองของผู้เรียน โดยศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรที่มีบริบทเกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของผู้เรียนตามหลักพื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนชัดเจนมากยิ่งขึ้นและควรที่จะมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้ในกลุ่มผู้เรียนที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายการให้บริการของเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและมัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จากหน่วยงานและบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัยและคณะกรรมการตรวจผลงานวิจัยประจำสถาบัน กราบนมัสการขอขอบคุณ พระครูสุธีวรสาร ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ผู้บังคับบัญชาที่เมตตาอนุญาตและให้คำแนะนำปรึกษาตลอดการทำวิจัย ขอขอบคุณ ขอบใจ นักศึกษาคณะสังคมศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ที่ช่วยเหลือในการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้ง 12 แห่ง ในเขต สพม. 24 กาฬสินธุ์ ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยและคณะเข้าเก็บข้อมูล อนุเคราะห์ข้อมูล ประโยชน์และคุณค่าจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ เพื่อนร่วมงานทุกคน ทุกท่านที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือในการจัดทำวิจัยและก่อให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการปลูกฝังค่านิยมความเป็นพลเมืองของชาติไทยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ธัญชัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ราชกิจจานุเบกษา.(2560). รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560

วันทนี วาลิกะสิน และคณะ. (2547). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมสงเคราะห์. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

พ.ศ. 2553-2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

แนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
Guidelines for knowledge development to promote careers of community business groups in Roi Et Province.

Received: 21 January 2020

Revised: 18 February 2020

Accepted: 12 March 2020

ธีรเดช จันทัก¹, ณรงค์ฤทธิ์ โสภา², และ แดนวิชัย สายรักษา³
Theeradet Juntakut¹, Narongrit Sopa², and Danwichai Sairaksa³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขายุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctoral Student of the Regional Development Strategies program Rajabhat Maha Sarakham University

^{2,3}Lecturer from the faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: Theeradet@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด และ 3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึก แบบทดลอง และแบบประเมินผล โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 343 กลุ่ม ที่ได้จากการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วนตามชั้นภูมิและการสุ่มแบบง่าย และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 50 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและวิเคราะห์โดยใช้สถิติขั้นสูงลิสเรล (LISREL) การทดสอบสมมติฐานการวิจัยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Rank Test สถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) มีปัจจัย 6 ตัวแปร 1) การแสวงหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การถ่ายโอนความรู้ 5) ภาวะผู้นำ 6) การมีส่วนร่วม ซึ่งมีค่าสถิติเป็นไปตามเกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนของตัวแบบมีตัวแปรพยากรณ์ 4 ตัวแปร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเรียงตามลำดับค่าอิทธิพลจากมากไปหาน้อย คือ การแสวงหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายโอนความรู้ และการสร้างความรู้ ตามลำดับ สามารถอธิบายการผันแปรในตัวแปรผลลัพธ์ได้ร้อยละ 89 ($R^2 = 0.89$) 2) การสร้างแนวทางการพัฒนา จากปัจจัยสาเหตุ 4 ด้าน ได้จำนวน 8 กิจกรรม 1) การบันทึกความถี่ 2) การรู้จักตนเอง 3) ความคาดหวัง 4) บทบาทของผู้เรียน 5) การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 6) การสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม 7) การระดมสมองคิดค้นไม่แห่งความคิด 8) การแสดงบทบาทสมมติของครู และ 3) ผลการทดลอง และประเมินผลหลังการทดลอง มีการพัฒนาความรู้ได้ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการเปรียบเทียบก่อนและหลังทดลอง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาความรู้, การประกอบอาชีพ, กลุ่มธุรกิจชุมชน

Abstract

The purpose of this research were 1.To study the factors of knowledge development to promote the occupation of community business groups in Roi Et Province 2. To create guidelines for knowledge development to promote the occupation of community business groups in Roi Et Province and 3. To try and evaluate and develop knowledge to promote the occupation of community business groups in Roi Et Province as an integrated research (Mixed Methods) The research instruments were questionnaire, record, experimental and evaluation. The sample consisted of 343 community business groups in Roi Et Province, obtained from the use of Taroyamane's formula and using proportional random sampling and simple random sampling. And target group The researcher consisted of 50 experts, academics and other relevant

parties. The data were then analyzed and analyzed using advanced LISREL. Hypothesis testing uses Wilcoxon Signed Rank Test. Basic statistics such as values Average percentage, frequency, and standard deviation The results found that 1) There are 6 factors, 1) Knowledge seeking 2) Knowledge creation 3) Knowledge storage 4) Knowledge transfer 5) Leadership 6) Participation The statistics are in accordance with the index of conformity of the model with 4 predictive variables. With statistical significance at the .05 level, in order of the highest to least influence, namely knowledge seeking Knowledge storage Knowledge transfer And knowledge creation respectively, can explain the variation in the result variable 89% (= 0.89) 2) Creating the development guidelines From 4 factors in 8 areas: 1) Record goodness 2) Know oneself 3) Expectations 4) The role of learners 5) Build knowledge by oneself 6) Search for knowledge in groups 7 A) brainstorming, thinking tree, 8) teacher role-playing, and 3) experimental results and post-evaluation The knowledge was improved better than before the experiment with statistical significance at the level of .05 by comparing before and after the experiment.

Key words: Guidelines for Knowledge Development, Careers, Business community Groups

บทนำ

การพัฒนาไม่ควรยึดติดเฉพาะหน่วยงานระดับโลกเท่านั้น แต่ควรผนวกรวมการสื่อสารระดับกลุ่มคนในหมู่บ้าน ระดับหมู่บ้าน ระดับเครือข่ายของหมู่บ้านเข้าไว้ด้วยกัน โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์แบบองค์รวมและถือเอาปัญหาของชุมชนเป็นตัวตั้ง (problem-oriented approach) นอกจากนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาควรเน้นลักษณะเชิงโครงสร้างและเน้นระดับนโยบาย เช่น การคืนอำนาจสู่ประชาชน เพื่อการกำหนดชะตากรรมของชุมชนเอง ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวต้องใช้นโยบายการพัฒนาแบบกระจายอำนาจการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการพัฒนาจาก “ระดับโลก” หรือ “ระดับชาติ” มาสู่ระดับ “หมู่บ้าน” และ “ชุมชน” ซึ่งเน้นการพัฒนาปัจเจกบุคคลที่มีความรู้เป็นรูปธรรม (มากกว่า) และตัวชุมชนที่มีความเป็นนามธรรม (มากกว่า) ได้ฉายชัดให้เห็นถึงเป้าหมายของการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาว่าเป็นการพัฒนาเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับมงคล ด้านธานินทร์ (2551) และในปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก เหตุผลเพราะว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยในการบริหารที่มีความสำคัญมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างทรัพยากรมนุษย์กับทรัพยากรอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญและมีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรอื่น ๆ ทั้งหมด เนื่องจากทรัพยากรอื่นเมื่อใช้ไปแล้วย่อมมีการเสื่อมสลายสึกหรอหรือหมดไปในที่สุด แต่ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถจะพัฒนาและเพิ่มคุณค่าได้ และสามารถนำกลับมาใช้ได้อยู่เสมอ อีกทั้งยังมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะมนุษย์จะมีการสะสมความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานหรือพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นได้ สอดคล้องกับชาญ สุวดีสวัสดิ์ (2550) สอดคล้องกับสังคมไทยยังมีปัญหาความยากลำบากกับความเจริญด้วยเช่นกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวในปัจจุบัน มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งต้องย้อนกลับไปดูบางช่วงที่ผ่านมา เช่น การเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ เมื่อปี 2540 จึงเป็นโอกาสให้ทบทวนชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทย และทบทวนระบบเศรษฐกิจกันใหม่ ระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจพึ่งคนอื่นเป็นโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” ปรัชญาหรือฐานคิดเพื่อระบบเศรษฐกิจใหม่ที่มั่นคง (สุเทพ พันธ์ประสิทธิ์ และคณะ, 2551: 25)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) ฉบับที่ 10 (2550-2554) ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งคือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ยั่งยืนตลอดทั้งการแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ โดยรัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินนโยบายเพื่อลดปัญหาความยากจน เพื่อนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอให้กับรายจ่ายโดยการพึ่งตนเอง นำไปสู่การพอมีพอกิน เน้นการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนการส่งเสริมการดำเนินงานท้องถิ่นสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและมีการตลาดที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์นี้ โดยเฉพาะจะสามารถเพิ่มรายได้แก่ชุมชนได้ทางหนึ่ง ฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน

ทั้งระดับชุมชน ระดับภาค ระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางในการพัฒนาประเทศ และได้นำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็ง เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวให้รองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และยังคงให้ความสำคัญในการพัฒนาคนและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นการเข้าใจ เข้าถึง ร่วมพัฒนาอย่างสอดคล้องกับภูมิสังคม ซึ่งแนวโน้มของบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมี 5 บริบท ได้แก่ 1) การรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลก 2) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด 3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม 4) การเคลื่อนย้ายของประชากรอย่างเสรี และ 5) การเปลี่ยนแปลงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และฉบับที่ 12 ได้จัดทำเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (2560-2564) จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปี แรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมขณะเดียวกัน ยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (ภาคอีสาน) ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของสำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า เศรษฐกิจรายได้ของประชากรในจังหวัดร้อยเอ็ดมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. (23,000 บาท/คน/ปี) จากการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. ปี 2552 จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. (23,000 บาทต่อคนต่อปี) จำนวน 2,556 ครัวเรือน และมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี จำนวน 47,185.23 บาท/คน/ปี จัดเป็นลำดับที่ 2 ของภาคและลำดับที่ 38 ของประเทศ (สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด, 2554)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถโดยเน้นให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจน เพื่อต้องการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนภายใต้วิสัยทัศน์ไทยแลนด์ 4.0

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยมีกรดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 2,401 กลุ่ม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 343 กลุ่ม ที่ได้จากการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วนตามชั้นภูมิและการสุ่มแบบง่าย

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) ตัวแทนกลุ่มธุรกิจชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน และนักวิชาการ จำนวน 10 คน รวมกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน เพื่อใช้ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) กลุ่มทอผ้าไหมอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวมจำนวน 30 คน ประกอบไปด้วย กลุ่มทอผ้าไหมตำบลเชียงขวัญ กลุ่มทอผ้าไหมตำบลพลับพลา กลุ่มทอ

ผ้าไหมตำบลพระธาตุ กลุ่มทอผ้าไหมตำบลพระเจ้า กลุ่มทอผ้าไหมตำบลหม่มัน กลุ่มทอผ้าไหมตำบลบ้านเชียง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อในการทดลองตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบบันทึก (Note form) แบบทดลอง (Trial) และแบบประเมินผล (Evaluation form)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือการวิจัย อาทิ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบบันทึก (Note form) แบบทดลอง (Trial) และแบบประเมินผล (Evaluation form)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1) แบบเชิงคุณภาพ จะนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึก (Note form) มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) แบบเชิงปริมาณ จะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบทดลอง (Trial) และแบบประเมินผล (Evaluation form) มาทำการวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติขั้นสูงโปรแกรมลิสเรล (LISREL) อธิบายอิทธิพลเส้นทางด้วย (Path Analysis) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สถิติการทดสอบสมมติฐานด้วย Wilcoxon Signed Rank Test และสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัย 6 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) การแสวงหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การถ่ายโอนความรู้ 5) ภาวะผู้นำ 6) การมีส่วนร่วม ซึ่งมีค่าสถิติเป็นไปตามเกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนของตัวแบบมีตัวแปรพยากรณ์ 4 ตัวแปร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเรียงตามลำดับค่าอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มากที่สุด คือ การแสวงหาความรู้ (DE = 0.39) รองลงมา การจัดเก็บความรู้ (DE = 0.35) รองลงมา การถ่ายโอนความรู้ (DE = 0.15) และการสร้างความรู้ (DE = 0.06) ตามลำดับ โดยสามารถอธิบายการผันแปรในตัวแปรผลลัพธ์ ได้ร้อยละ 89 ($R^2 = 0.89$)

2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ได้แนวทางในลักษณะกิจกรรมในการพัฒนาจากปัจจัยสาเหตุ 4 ด้าน จำนวน 8 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การบันทึกความดี 2) การรู้จักตนเอง 3) ความคาดหวัง 4) บทบาทของผู้เรียน 5) การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 6) การสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม 7) การระดมสมองคิดค้นไม่แห่งความคิด 8) การแสดงบทบาทสมมติของครู ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาในระยะที่ 3

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองมีการพัฒนาทั้งในด้านการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายโอนความรู้ และการจัดการความรู้ของธุรกิจชุมชนได้ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีปัจจัย 6 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) การแสวงหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การถ่ายโอนความรู้ 5) ภาวะผู้นำ 6) การมีส่วนร่วม ซึ่งมีค่าสถิติเป็นไปตามเกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนของตัวแบบมีตัวแปรพยากรณ์ 4 ตัวแปร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถอธิบายการผันแปรในตัวแปรผลลัพธ์ ได้ร้อยละ 89 ($R^2 = 0.89$)

2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ได้แนวทางในลักษณะกิจกรรมในการพัฒนาจากปัจจัยสาเหตุ 4 ด้าน ได้จำนวน 8 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การบันทึกความดี

2) การรู้จักตนเอง 3) ความคาดหวัง 4) บทบาทของผู้เรียน 5) การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 6) การสืบเสาะแสวงหาความรู้ เป็นกลุ่ม 7) การระดมสมองคิดค้นไม้แห่งความคิด 8) การแสดงบทบาทสมมติของครู

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า หลังการทดลองมีการพัฒนาทั้งในด้านการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายโอนความรู้และการจัดการความรู้ของธุรกิจชุมชนได้ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. การอภิปรายผลจากการวิเคราะห์การพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มี 4 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อการพัฒนา ได้แก่ 1) การแสวงหาความรู้ 2) การจัดเก็บความรู้ 3) การถ่ายโอนความรู้ 4) การสร้างความรู้ ที่ผลการทดสอบสมมติฐาน แล้วมีผลต่อการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปร มีผลต่อแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น ผู้วิจัยจึง อภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 การแสวงหาความรู้ การแสวงหาองค์ความรู้เพื่อการเรียนร่วมกัน คือ การนำเอาข้อมูลสารสนเทศและความรู้ที่มีอยู่ในและภายนอกองค์กรมาถ่วงน้ำหนักและนำมาสร้างคุณค่า เช่น การสอนงาน การฝึกอบรมการสัมมนาการประชุม การแสดงผลงานระบบที่เกี่ยวกับการเรียนจากประสบการณ์ ตรงและการลงมือปฏิบัติดำเนินการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขององค์กร มีประโยชน์และมีผลต่อการดำเนินการขององค์กรที่ได้มาจากทั้งภายนอกองค์กร เช่น การเปรียบเทียบสมรรถนะกับองค์กรอื่น ๆ การจ้างที่ปรึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ การติดตามแนวโน้มทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การรวบรวมข้อมูลจากลูกค้า คู่แข่ง และแหล่งข้อมูล การร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ และการสร้างพันธมิตรและรูปแบบความร่วมมือต่าง ๆ และภายในองค์กร เป็นความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลในองค์กร เช่น การให้ความรู้กับบุคลากร เช่น การสอนงาน การฝึกอบรม การสัมมนา การประชุม การแสดงผลงาน ระบบที่เลี้ยง เป็นต้น การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการลงมือปฏิบัติ การสนับสนุนในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการปฏิบัติงานใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545: 11) ได้กล่าวว่า การสร้างองค์ความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ในองค์กรอีกทั้งยังเป็นการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน ให้องค์กรอีกด้วยและเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หากองค์กรอยู่กับความรู้เดิมที่มี แนวโน้มจะล้าสมัยลงไปทุกขณะท่ามกลางโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง องค์กรจะไม่สามารถปรับตัวให้มีความสามารถในการดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนไปได้ผู้บริหารจึงควรให้ความสนใจในการสร้างองค์ความรู้ให้กับองค์กรด้วย

1.2 การจัดเก็บความรู้ เป็นกระบวนการด้านเทคนิค เช่น การบันทึกเป็นฐานข้อมูล และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น การสร้างและการจัดจำส่วนบุคคลและการสร้างความสัมพันธ์ ตลอดจน การกักเก็บความรู้ที่สามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องในการจัดเก็บความรู้เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันสอดคล้องกับแนวคิดของเสนห์ จุ้ยโต (2550: 2) ได้กล่าวว่า การเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ สามารถเข้าถึงความรู้ และนำมาใช้งานได้ง่ายในอนาคต เช่น การอบรมหนังสือเวียนบอร์ด

1.3 การถ่ายโอนความรู้ สามารถได้ประโยชน์จากการเผยแพร่และแบ่งปันความรู้โดยการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งเทคโนโลยีจะมีบทบาทที่สำคัญมากในการถ่ายโอนความรู้ โดยสรุปการถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ หมายถึง การเคลื่อนย้ายการถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ที่เหมาะสมทั่วทั้งองค์กรอย่างรวดเร็ว (ทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนา) ซึ่งอาจจะใช้เครื่องมือกลไกอิเล็กทรอนิกส์หรือบุคคลที่จะส่งผ่านข้อมูลและภูมิปัญญาไปยังบุคคลทั่วทั้งองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ Marquardt (2002: 161) ได้กล่าวว่า การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้เป็นการเคลื่อนไหวของกลไกอิเล็กทรอนิกส์และบุคคลที่จะส่งผ่านข้อมูลและภูมิปัญญาไปยังองค์กร

1.4 การสร้างความรู้ เป็นการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่อันเกิด จากแรงผลักดันการหยั่งรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล โดยผ่านหลาย ๆ กระบวนการที่สลับซับซ้อน วิจัย เชื่อมโยงและผสมผสานผนวกองค์ประกอบของความรู้ที่

เคยเรียนรู้มาเข้าด้วยกันเพื่อสังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่สอดคล้องกับแนวคิดของเฮนรี่ จั๊ยโต (2550: 2) กล่าวว่า องค์กรต้องสร้างองค์ความรู้ใหม่แสวงหาความรู้จากภายนอกแต่รักษาองค์ความรู้เก่าโดยกำจัดความรู้ที่ไม่ได้แล้ว

1.5 การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการในการจัดการเชิงระบบของความรู้ ตั้งแต่การแสวงหา การรวบรวม และประมวลผลข้อมูลไปสู่สารสนเทศ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และปัญญาทางปฏิบัติตลอดจนการสร้างจัดระเบียบแลกเปลี่ยนความรู้ และมีการจัดเก็บความรู้ในลักษณะที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางที่สะดวก เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ทำงานทำให้เกิดการโอนถ่ายความรู้และมีการแพร่กระจายความรู้นั้นอย่างต่อเนื่องไปทั่วองค์กร โดยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอย่างตลอดชีวิตและสามารถนำความรู้ที่ได้จัดเก็บไว้ในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้ โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อยอดเพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรม อันจะเพิ่มมูลค่าและคุณค่าในองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคสังคมบนฐานความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย พาบุ (2552) ได้วิจัยเรื่องการจัดการความรู้ธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการความรู้ของธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบผลสำเร็จในกระบวนการจัดการธุรกิจเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีเป้าหมายเดียวกันมีความต้องการเหมือนกันมีได้ดำเนินธุรกิจเพื่อหวังผลกำไรเหมือนการจัดการธุรกิจสมัยใหม่แต่เป็นธุรกิจของชุมชนสร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ภายใต้วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของชุมชนผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการสมัยใหม่พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์โดดเด่นมีคุณภาพสร้างความประทับใจแก่ลูกค้าการจัดการความรู้ในกระบวนการจัดการธุรกิจจึงไม่ได้ยึดหลักการแบบเดียวกับการจัดการธุรกิจสมัยใหม่ การจัดการความรู้ของธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไม่ได้ดำเนินการอย่างชัดเจนในทุกขั้นตอนเมื่อวิเคราะห์การจัดการความรู้ในกระบวนการธุรกิจตามกรอบการวิจัยแล้ว สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการความรู้ในกระบวนการธุรกิจแต่ละขั้นตอนนี้แตกต่างกันทุกขั้นตอนมีการดำเนินงานคล้ายกันแต่กระบวนการมีการดำเนินงานแบบไม่เป็นเส้นตรงไม่มีรูปแบบไม่มีลำดับขั้น เนื่องจากความรู้ส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่เป็นความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) ที่ฝังอยู่ในตัวคนเป็นทักษะ (Skill) ที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสม เรียนรู้มาจากคนในครอบครัวและเครือข่าย การถ่ายโอนความรู้ที่เป็นทักษะไปสู่ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) จึงมีอยู่น้อย ส่วนมากจะเป็นการทำซ้ำ (Reproduction) ฉะนั้น ขั้นตอนการจัดการความรู้อาจจะก้าวกระโดดและสามารถสรุปจัดกลุ่มการจัดการความรู้ออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1) การกำหนดความรู้ การสร้างความรู้และการจัดหาความรู้ในกระบวนการนี้ ความรู้มาจากวัฒนธรรมภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชุมชน อาศัยกระบวนการทางสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการและกิจกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นการเล่าเรื่อง บอกต่อ สาธิต และฝึกปฏิบัติและความรู้ทางวิชาการสมัยใหม่เกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนมาให้ความรู้เพิ่มเติม 2) การจัดเก็บความรู้ การเผยแพร่ความรู้ และการใช้ความรู้ ในกระบวนการนี้ ความรู้ที่จัดเก็บจะเป็นความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภูมิปัญญา และวิถีชีวิตชุมชน เป็นทักษะที่ถูกถ่ายทอดสั่งสมมาจากครอบครัวและเครือข่าย ฝังลึกในตัวคน การจัดเก็บในรูปของความรู้ชัดเจน เช่น เอกสารประกอบการฝึกอบรม เอกสารรายงานการศึกษาวิจัยของบุคคลภายนอก เอกสารมาตรฐาน และเอกสารเผยแพร่ มีการเผยแพร่ความรู้โดยอาศัยกระบวนการทางสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการมีส่วนร่วม ด้วยการเล่าเรื่อง บอกต่อ ฝึกอบรม สาธิต ทดลองปฏิบัติ การศึกษาดูงาน การร่วมสินค้าและจัดจำหน่าย และ 3) การวัดผลการจัดการความรู้ ดำเนินการในทุกขั้นตอนการผลิตโดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจของลูกค้า การสั่งซื้อซ้ำ ตรวจสอบจากบัญชีรายจ่าย รายจ่าย บัญชีลูกค้า บัญชีการสั่งซื้อ สมุดบันทึก และรายงานการประชุม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการความรู้ธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ พบว่า ประกอบด้วย 1) ปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ 1.1) ภาวะผู้นำ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถสมาชิกเชื่อถือศรัทธาให้ความเคารพเชื่อฟังสามารถบริหารจัดการและนำกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ 1.2) คน กลุ่มมีสมาชิกที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันมีความต้องการเหมือนกัน มีความรักความสามัคคีมีความมุ่งมั่นเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวในการรักษาวัฒนธรรมภูมิปัญญาและพัฒนาความรู้สมัยใหม่ให้สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นสามารถสร้างงานสร้างอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน 1.3) วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นสร้างความภาคภูมิใจให้สมาชิกมีความเชื่อและศรัทธาผู้นำ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน พัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมภูมิปัญญาและวิถีชีวิตให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ต้องการของลูกค้า และ 1.4) ภาพลักษณ์ตราสินค้า เป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นที่รู้จักของลูกค้า และ 2) ปัจจัยรอง ได้แก่ 2.1) ความสัมพันธ์กับลูกค้า เป็นการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้กลับมาซื้อสินค้าอีก การจัดการประสบการณ์ลูกค้าเพื่อ

สร้างประสบการณ์ให้ลูกค้าให้เห็นคุณค่าของสินค้าและบริการ ทำให้เกิดการเรียนรู้จากลูกค้าแล้วนำไปสู่การพัฒนาการผลิตและการตลาดและ 2.2) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งอินเทอร์เน็ต การสร้างเว็บไซต์ การดำเนินงานระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นช่องทางประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ การตลาดและการกระจายสินค้าให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งการอภิปรายผลการสร้างแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชน โดยการนำ 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) การแสวงหาความรู้ 2) การจัดเก็บความรู้ 3) การถ่ายโอนความรู้ 4) การสร้างความรู้ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาร่างเป็นตัวแบบในการสร้างแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ จำนวน 8 กิจกรรม เพื่อเป็นกิจกรรมในการอบรม ประกอบด้วย 1) การบันทึกความดี 2) การรู้จักตนเอง 3) ความคาดหวัง 4) บทบาทของผู้เรียน 5) การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 6) การสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม 7) การระดมสมองคิดค้นไม่แห่งความคิด 8) การแสดงบทบาทสมมติของครูแสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาหรือกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาที่ได้นี้ ได้ผ่านกระบวนการการวิจัยในเชิงคุณภาพมาแล้ว โดยมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการได้ให้คำแนะนำคำชี้แนะและปรับปรุงแก้ไขในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ตอบสนองต่อตัวแปรที่พบจากการวิจัยในระยะที่ 1 และผู้วิจัยยังได้นำแนวทางการพัฒนาที่ได้ทั้งหมดไปให้ผู้เชี่ยวชาญอีกจำนวน 3 ท่าน ได้พิจารณาความเหมาะสมในการนำไปใช้

3. การอภิปรายผลการทดลองเปรียบเทียบค่าคะแนนในแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ไปทดลองกับกลุ่มทอผ้าไหมตำบลเชียงขวัญ กลุ่มทอผ้าไหมตำบลพลปากกลุ่มทอผ้าไหมตำบลพระธาตุ กลุ่มทอผ้าไหมตำบลพระเจ้า กลุ่มทอผ้าไหมตำบลหม่มัน กลุ่มทอผ้าไหมตำบลบ้านเชียง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวม 30 คน ผลการทดลองใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การแสวงหาความรู้ 2) การจัดเก็บความรู้ 3) การถ่ายโอนความรู้ 4) การสร้างความรู้ โดยการทดลองใช้การเปรียบเทียบค่าคะแนนก่อนและหลังการทดลองจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ **Wilcoxon Signed Rank Test** โดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบมีค่าระดับนัยสำคัญน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ .05 และใช้การวิเคราะห์รายตัวแปรตามผลการทดสอบพบว่า มีค่าระดับนัยสำคัญน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ .05 เช่นกัน แสดงว่า การประเมินผลหลังจากการทดลองมีความแตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติซึ่งผลการดำเนินงานดีขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1.1 การแสวงหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายโอนความรู้และการสร้างความรู้เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำแนวทางการพัฒนาทั้ง 8 กิจกรรมที่ได้ไปปรับใช้ในแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนได้ในทุกพื้นที่

1.2 ส่วนราชการ หรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในปีวิจัยทั้ง 4 ด้าน จำนวน 8 กิจกรรมไปปรับใช้ในการจัดทำแผนการอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีการวิจัยในนี้และประเด็นที่เกี่ยวข้องในจังหวัดอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยทางการพัฒนาความรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของกลุ่มธุรกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมและอาจารย์ทุกท่านในสาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑลที่ได้เมตตาให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ส.เอเชีย เพรส.
- ชาญ สวัสดิ์สาส์. (2550). คู่มือนักฝึกอบรมมืออาชีพ: การจัดดำเนินการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สวัสดิ์การสำนักงาน ก.พ.
- ธงชัย พาบ. (2552). การจัดการความรู้ธุรกิจสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มงคล ด่านธานินทร์. (2551). เศรษฐกิจชุมชน: พึ่งตนเองเชิงระบบหลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี
- สุเทพ พันประสิทธิ์ และคณะ. (2551). กลยุทธ์การจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชา ศึกษากรณี จังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 338.4791 ส781 ก
- เสนห์ จุ้ยโต. (2550). การบริหารสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ในสหกรณ์ ในประมวลสาระชุดวิชาการบริหารทรัพยากร มนุษย์ในสหกรณ์. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน่วยที่ 9 หน้า 9-1-9-46
- _____. (2550). การบริหารนวัตกรรมใหม่. โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Marquardt, M. J. (2002). **Building the Learning Organization: Mastering the 5 Elements for Daft, R. L. (2000). Management (5 th ed.).** Fort Worth: Dryden

การสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม

The Creating of Music Subject Activity Package on Rhythm practice in the international music by applying on the Carl Orff Concept for Mathayomsuksa 1 students Huai Ton Pittayakhom School.

แพรวา ภัยแคล้ว
Praewa Paiklaew

นักศึกษาลัทธิดุริยางคกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Master Student of Faculty Fine and Applied Arts (Music) Khon Kaen University

Email: pp_praewa@kkumail.com

Received: 25 February 2020

Revised: 11 March 2020

Accepted: 16 March 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม เป็นวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความรู้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสังเกต มีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม จำนวน 25 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณด้วยการใช้สถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ และเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ ประกอบไปด้วย 1.1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมแผนการสอนการปฏิบัติจังหวะ จำนวน 4 ชุด 1.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 1.3) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และยังพบว่าชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (87.20/ 82.80) เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และ 2) ดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.640 แสดงว่าชุดกิจกรรมนี้ ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.640 หรือคิดเป็นร้อยละ 80.40 และผลการทดสอบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนมีทักษะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การสร้างชุดกิจกรรมดนตรี, การปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากล, คาร์ล ออร์ฟ

Abstract

The purpose of this research were to 1. The Creating of Music Subject Activity Package on Rhythm practice in the international music by applying on the Carl Orff Concept for Mathayomsuksa 1 students Huai Ton Pittayakhom School, which has Effective in accordance with the criteria 80/80 and 2. To study the learning effectiveness index by of Music Subject Activity Package on Rhythm practice in the international music by applying on the Carl Orff Concept for Mathayomsuksa 1 students Huai Ton Pittayakhom School It is a mixed research between quality methods and quantitative research (Mixed Methods). The tools used in this research are the knowledge test. A set of music course activities on rhythm practice in international music by applying the concept of Carl Orff. Pre-post study test and

observation form has a sample group which is Mathayomsuksa 1 students Huai Ton Pittayakhom School 25 people by selected by Cluster Random Sampling. After that, the data were analyzed in both quantitative quantity by using basic statistics such as receiving the rest and qualitative analysis with content analysis. The result of the research found that 1) A set of music course activities on rhythm practice in international music by applying the concept of Carl Orff. Consisting of 1.1) Activity manual, lesson plan, practice plan, set of 4 sets 1.2) Learning Management Plan 1.3) Pre-test and post-test and found that A set of music course activities on rhythm practice in international music by applying the concept of Carl Orff for Mathayomsuksa 1 students Effective (87.20/82.80) According to set criteria and 2) effectiveness index by of Music Subject Activity Package on Rhythm practice in the international music by applying on the Carl Orff Concept for Mathayomsuksa 1 students Huai Ton Pittayakhom School The effectiveness index is 0.640. Show that this activity set Causing the students to gain knowledge equal to 0.640 or 80.40% and the test scores between before and after school had post-study skills significantly higher than before studying at the level of .01

Keywords: The Creating of Music Activity Package, Rhythm practice in the international music, Carl Orff

บทนำ

ภาษาที่ใช้ในการสื่ออารมณ์ความนึกคิดเพื่อถ่ายทอดจินตนาการ คือ เสียงดนตรีที่สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ทั่วโลกถึงแม้จะใช้คนละภาษาทำให้มนุษย์มีเอกลักษณ์ประจำตัว สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชาติ สามารถพัฒนาด้านจิตใจของมนุษย์ให้ไปในทิศทางที่ต้องการแม้กระทั่งพืชบางชนิดเรายังเห็นได้ว่าเมื่อเปิดเสียงดนตรีให้พืชฟังก็ยังสามารถทำให้เจริญเติบโตไปในทางที่ต้องการได้ เพราะฉะนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าดนตรีมีบทบาทสำคัญกับชีวิตของมนุษย์ในทุกช่วงวัย การตอบสนองของมนุษย์ต่อดนตรีก็แล้วแต่ว่ามนุษย์จะมีพื้นฐานหรือคุ้นเคยเกี่ยวกับดนตรีมากน้อยเพียงใด เช่นเดียวกันกับการเข้าใจภาษาหรือความรู้ในเรื่องที่มนุษย์ผู้นั้นถนัดก็ย่อมเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นดีกว่าเมื่อเกิดความเข้าใจก็ส่งผลไปถึงความรู้สึคนึกคิด การแสดงออกทางด้านอารมณ์ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมขึ้น จึงจะเห็นได้ว่าเสียงดนตรีมีความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 มีแนวคิดในการพัฒนาการศึกษาและวัฒนธรรมที่เด่นชัดมากขึ้น มีเจตนารมณ์เพื่อพัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้เปิดกว้างสำหรับผู้สนใจดนตรีที่เน้นทางด้านทักษะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิบัติเครื่องดนตรีได้โดยตรงรู้หลักการบรรเลงเครื่องดนตรีในเบื้องต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545) ตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่ 2.1 ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิเคราะห์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกลักษณะหรืออย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ทั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นในเฉพาะข้อที่ 2 อ่าน เขียนร้องโน้ตไทยและโน้ตสากลที่มีเครื่องหมายแปลงเสียงและข้อที่ 4 ร้องเพลงและเล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวงเท่านั้น เนื่องจากการทดลองใช้เวลาไม่มากตามที่หลักสูตรกำหนด อีกทั้งต้องนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามสภาพของโรงเรียน จึงได้นำเฉพาะบางส่วนที่จะสามารถทำให้ผู้เรียนสนใจในวิชาดนตรีมากขึ้น โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่านโน้ตสากลพร้อมปฏิบัติจังหวะพื้นฐาน ดังคำกล่าวที่ว่าของอรรถพร บรรจงศิลป์ (2551: 5) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบดนตรีไว้ว่า “องค์ประกอบดนตรีประกอบไปด้วยองค์ประกอบพื้นฐานต่าง ๆ คือ จังหวะ ทำนองเพลง เสียงประสาน ฉันทลักษณ์ อารมณ์ และแบบของเพลง (Style) องค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้เด็กเข้าใจดนตรีดียิ่งขึ้น”

คาร์ล ออร์ฟ ได้เสนอหลักการทางดนตรีศึกษาไว้ว่า การเรียนการสอนดนตรีควรเริ่มต้นจากเพลงและแนวคิดทางดนตรีที่ง่ายที่สุด ได้แก่ แนวคิดเรื่องจังหวะโดยการเริ่มต้นจากจังหวะของการพูดเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจแนวคิดในเรื่องของระดับเสียง ประโยคของดนตรี ลักษณะของเสียง และคำตัวโน้ตต่าง ๆ ต่อไป การตบมือ การตบที่ตัก (Patching) การย่ำเท้า การตีดนิ้วมือ การใช้เครื่องประกอบจังหวะของออร์ฟเป็นวิธีทางนำไปสู่การรับรู้เรื่องจังหวะ จากจุดนี้ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาด้านการ

แสดงออกทางดนตรี ในวิธีการของออร์ฟ ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะที่สำคัญและเน้นมากที่สุด ดังนั้น การสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์จัดว่าเป็นกฎแฉสำคัญในวิธีการของคาร์ล ออร์ฟ (Choksy et al., 2001: 15) ตลอดจน คาร์ล ออร์ฟ ได้พัฒนาความสามารถทางดนตรีด้วยการร้องและการปฏิบัติจังหวะสั้น ๆ ใช้การเคลื่อนไหว โดยมีหลักวิธีการสอนอย่างมีขั้นตอนเป็นระบบระเบียบวิธีการนี้จะเหมาะสมที่สุดสำหรับเมืองไทยเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่ยังไม่ค่อยดีนัก จึงไม่จำเป็นต้องซื้อเครื่องดนตรีที่มีราคาแพงสำหรับการเรียนการสอนดนตรี (พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล, 2545: 54)

จากหลักการและแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้วยการสังเกตการณ์ในเรียนการสอนและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม วิชาดนตรีพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านการเรียนวิชาดนตรีโดยการฟังบรรยายเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับดนตรี เช่น ประวัติความเป็นมาของดนตรี ทฤษฎีโน้ตเบื้องต้นหรือการเก็บรักษาเครื่องดนตรี ซึ่งนักเรียนไม่เคยปฏิบัติกับเครื่องดนตรีโดยตรงเพียงแค่ผ่านการฟังจากผู้สอนเท่านั้น ดังนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นคือความเบื่อหน่ายของผู้เรียนเป็นผลให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับการเรียนวิชาดนตรีและไม่ชอบ ซึ่งสามารถพบได้ทั่วไปในโรงเรียนที่ขาดงบประมาณในการซื้อเครื่องดนตรี ขาดสื่อการสอนในวิชาดนตรี ผนวกกับการที่นักเรียนไม่มีความใฝ่รู้ในตนเอง ไม่คุ้นเคยกับการเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้โดยตนเอง ทำให้การจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรียังไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาคือการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นดังกล่าวมาทั้งหมดนี้สามารถทำได้หลายวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการปฏิบัติดนตรีถึงแม้ยังขาดสื่อการเรียนการสอน ดังที่ สุกรี เจริญสุข (2546: 60) ได้กล่าวถึงการจัดการปัญหาของการจัดการเรียนสอนว่า “การศึกษาในโรงเรียนสามัญตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาขาดแคลนครูดนตรีในโรงเรียน ไม่มีเครื่องดนตรี ไม่มีอุปกรณ์ไม่มีห้องเรียนดนตรีในโรงเรียนเมื่อถึงชั่วโมงดนตรีก็ใช้ครูที่รู้ดนตรีไปสอนเรื่องอะไรไม่รู้ ขึ้นชื่อว่าดนตรีแล้วขาดแคลนไปหมดไม่มีอะไรช่วยอย่างเดียว ยกเว้นคือมีอยู่อย่างเดียวคือมีแต่ปัญหา” เนื่องจากจังหวะเป็นพื้นฐานของมนุษย์เป็นพื้นฐานในชีวิตของมนุษย์ เราจะพบกับจังหวะได้ในทุก ๆ วิถีจักร นับตั้งแต่การเกิดกลางคืน-กลางวัน การมีฤดูกาลทั้ง 4 ฤดู การขึ้น-ลงของน้ำ การหายใจ การเต้นของหัวใจ การเดิน หรือแม้กระทั่งการดำเนินชีวิตของคนบางครั้งเราจะพบว่าบางช่วงชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นอยู่ ๆ จังหวะดีก็อาจถูกฉลากกินแบ่งรัฐบาลรางวัลที่ 1 เป็นเศรษฐีภายในเพียงชั่วข้ามวัน แต่บางครั้งก็มีสะดุดไปบ้างจากคนที่ไม่มีเงินทองมากมายก็อาจจนลงได้ภายในไม่ข้ามคืนก็เป็นไปได้ทั้งหมดที่กล่าวมาก็ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับจังหวะทั้งสิ้นในทางดนตรีจังหวะเป็นพื้นฐานของดนตรีที่กำหนดช่วงเวลา ซึ่งเกี่ยวพันกับคณิตศาสตร์โดยตรง เมื่อเราเล่นดนตรี เราจะต้องสร้างเสียงดนตรีให้ลงไปในช่วงจังหวะได้อย่างถูกต้องจังหวะที่ใช้มีทั้งจังหวะช้าและเร็ว เพลงบางเพลงเมื่อเราฟังแล้วรู้สึกเย็นสบายผ่อนคลาย บางเพลงมีลักษณะเร้าร้อนสร้างอารมณ์ให้อยากเต้นรำ จังหวะจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้สึกและอารมณ์ เมื่อจังหวะเป็นหน่วยวัดเวลาหากผู้เรียนสามารถปฏิบัติจังหวะได้ก็จะทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนดนตรีมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่องการสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม เพื่อสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ ประสิทธิภาพการเรียนรู้อยู่ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากล อันจะส่งผลต่อผู้เรียนสามารถร้องเพลงหรือปฏิบัติจังหวะได้แม้ขาดเครื่องดนตรี ซึ่งหากผู้สอนใช้วิธีการสอนและจัดกิจกรรมที่น่าสนใจเหมาะสมกับเนื้อหาและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผู้เรียนก็จะมี ความสนใจในบทเรียนให้ความร่วมมือในการเรียนมากขึ้นส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตลอดจนสามารถพัฒนาทักษะทางดนตรีได้เรื่องอื่นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้อยู่ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 50 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความรู้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสังเกต

3. การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบวัดความรู้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ และแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ด้วยดำเนินการสอนด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 รายวิชาดนตรี โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 25 คน ชุดกิจกรรม ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 4 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาดังสิ้น 4 ชั่วโมง 2) หลังจากสอนด้วยชุดกิจกรรมในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยประเมินผลโดยใช้แบบประเมินระหว่างการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น บันทึกผลการเรียน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม 2) เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสังเกตกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) เชิงปริมาณ จะทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ 2) เชิงคุณภาพ จะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคมที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อ่านคิดวิเคราะห์ โดยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยด้อมพิทยาคม โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงผลไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

รายการ	\bar{X}	S.D	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ
1. ผลรวมคะแนนจากการทำแบบทดสอบย่อยทั้ง 4 ชุด (80 คะแนน)	69.76	1.786	87.20	$E_1 = 87.20$
2. คะแนนทดสอบหลังเรียน (20 คะแนน)	16.56	1.294	82.80	$E_2 = 82.80$

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบย่อยในชุดกิจกรรม รายวิชาดนตรี 4 ชุด เท่ากับ 69.76 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.20 ของคะแนนเต็ม และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเท่ากับ 16.56 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.80 ของคะแนนเต็ม จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อยใน

ชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม

และคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนไปหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมตามเกณฑ์ 80/80 ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม

จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบย่อยทั้ง 4 ชุด (80 คะแนน)		คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (20 คะแนน)	
	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ (E ₁)	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ (E ₂)
25 คน	69.76	87.20	16.56	82.80

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม มีประสิทธิภาพ (E₁/E₂) เท่ากับ 87.20/82.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) ของการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ผู้วิจัยสามารถแสดงผลได้ในตารางที่ 3 และ 4 ดังนี้

ตารางที่ 3 คะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม

นักเรียน จำนวน	คะแนนทดสอบก่อนเรียน (20 คะแนน)		คะแนนทดสอบหลังเรียน (20 คะแนน)	
	ความรู้ (10)	ปฏิบัติ (10)	ความรู้ (10)	ปฏิบัติ (10)
25 คน				
คะแนนรวม	228		402	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 228 คะแนน และผลรวมของผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 402 คะแนน

จากนั้นจะทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ซึ่งแสดงผลไว้ในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน	ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน	ค่าดัชนีประสิทธิผล
25	20	228	402	0.640

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.640 แสดงว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 80.40 หรือคิดเป็นร้อยละ 80.40

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติจังหวัด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

คะแนน	N	\bar{x}	S.D.	t	P
ทดสอบก่อนเรียน	25	9.12	1.616	-16.802	.000*
ทดสอบหลังเรียน	25	16.08	1.320		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนมีทักษะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ประกอบไปด้วย 1.1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม แผนการสอนการปฏิบัติจังหวะจำนวน 4 ชุด 1.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 1.3) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (87.20/82.80) เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม พบว่า ดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม ดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.640 แสดงว่าชุดกิจกรรมนี้ ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.640 หรือคิดเป็นร้อยละ 80.40 และผลการทดสอบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนมีทักษะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม สามารถอภิปรายผลการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

1. ในการสร้างชุดกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยได้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม พบว่า มีประสิทธิภาพ (87.20/82.80) สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งเอาไว้ที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสอนของคาร์ล ออร์ฟ เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากง่ายไปหายากสร้างสรรค์จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเน้นเรื่องการเคลื่อนไหวของร่างกาย โดยเริ่มจากการใช้คำพูด การร้องเพลง การเคลื่อนไหว และการแต่งทำนองหรือทำทางแบบทันทีทันใด นำจิตวิทยาการเรียนรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการสอนดนตรีมาใช้กับผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนทำให้เข้าใจบทเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถาวร ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข จัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำ เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนหรือในโรงเรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ อย่างหลากหลายและกว้างขวางทำให้แผนการจัดการจัดการกิจกรรมมีประสิทธิภาพ ส่วนรวมเพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้สอดคล้องกับสุขุม เทียนสุข (2550) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อีก่อนให้เกิดการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าเป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเทคนิคการเรียนการสอนการเลือกใช้สื่อการวัดผลประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็นเป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

2. ทักษะการปฏิบัติจังหวัดของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม พบว่า ดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.640 แสดงว่าชุดกิจกรรมนี้ ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.640 หรือคิดเป็นร้อยละ 80.40 ทั้งนี้เนื่องจากที่เป็นเช่นนี้เพราะชุดกิจกรรมเป็นสื่อทำให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย มีความน่าสนใจและผู้เรียนได้ฝึกซ้อมเนื้อหาบทเรียนและได้ทบทวนโดยการปฏิบัติไปพร้อมกับสื่อ ในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนต้องเป็นต้นแบบเพื่อให้นักเรียนดูเป็นแบบอย่างและทดลองปฏิบัติตาม อีกทั้งผู้สอนจะเลือกรูปแบบในการฝึกทักษะการปฏิบัติจังหวัดทางดนตรีจากง่ายไปยาก นักเรียนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถทางความคิดในการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างจังหวัดขึ้นมาด้วยตนเอง จนกระทั่งสามารถนำความรู้นั้นเชื่อมโยงไปสู่การฝึกปฏิบัติทางดนตรีทั้ง 6 ด้านได้แก่ การฟัง ด้านการขับร้อง ด้านการเล่น ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการอ่าน และด้านความคิดสร้างสรรค์มรุทธ์ สุทธิจิตต์ (2540: 71-72) ให้แนวคิดว่าคาร์ล ออร์ฟ คิดค้นวิธีการสอนโดยเน้น การเคลื่อนไหว และการเล่นดนตรีเป็นสื่อ ในการพัฒนาสาระดนตรี มีลักษณะโดยสร้างสรรค์ได้แก่ การเสนอแนะดนตรีให้แก่ผู้เรียนโดยเริ่มจากจังหวัดของการพูดและการเคลื่อนไหวซึ่งนำมาสู่การร้องและการเล่นเครื่องดนตรีและเครื่องดำเนินทำนอง ซึ่งสอดคล้องกับเสกสรร พรหมไชยา (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบทักษะด้านดนตรีและผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนการสอนดนตรีตามแบบของโซลตาน โคตย และคาร์ล ออร์ฟ กับการจัดการเรียนการสอนแบบพื้นฐาน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนดนตรีตามแบบของโซลตาน โคตย และคาร์ล ออร์ฟ มีทักษะทางด้านดนตรีและผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีสูงกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบพื้นฐาน เนื่องจากการเรียนการสอนทำให้มีความแม่นยำในเรื่องจังหวัดและโน้ตเป็นผลให้นักเรียนเรียนรู้ทฤษฎีดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ โดยใช้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรี เรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูผู้สอนควรทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิคการจัดการกิจกรรมอย่างดีก่อนนำไปใช้และควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียนทั้งในเรื่องของจุดประสงค์และขั้นตอนในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ โดยใช้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรี เรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูผู้สอนควรเลือกเรื่องที่กำหนดมาให้ให้นักเรียนอ่านให้เหมาะสมกับระดับชั้นหรือวัยของผู้เรียนหากเรื่องที่เตรียมมาให้ศึกษายากเกินไปนักเรียนอาจเกิดความเบื่อหน่ายหรือทอดทิ้งทำให้ขาดความสนใจในการเรียนรู้ได้

1.3 ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรให้ความสำคัญสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่โดยใช้ชุดกิจกรรมโดยการขยายเครือข่ายด้านวิชาการให้กว้างออกไปเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในระดับกลุ่มโรงเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสูงขึ้นไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเปรียบเทียบการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับวิธีสอนอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อยู่โดยใช้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเรื่องอื่นหรือในระดับชั้นอื่น ๆ และอาจประยุกต์ในการศึกษากับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

2.3 ควรศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อยู่โดยใช้ชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวัดในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ หรือเจตคติต่อการเรียนรู้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยในหัวข้อการสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรีเรื่องการปฏิบัติจังหวะในดนตรีสากลโดยการประยุกต์แนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์พิทยา สัพโส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ นายพวงศวิทย์ เดิมชัยภูมิ ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคมและนางรุ่งรัตน์ แก้วหาญ คุณครูที่เลี้ยงที่ให้คำแนะนำและข้อปรับปรุงเครื่องมือ ขอขอบคุณนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้วยต้อนพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดามารดาบูรพาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนและกำลังใจจนประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2540). **กิจกรรมดนตรีสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล. (2545). **ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานตามแนวคิดของ Kodaly ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559**. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิกจำกัด.

สุกรี เจริญสุข. (2546). **ดนตรีศึกษาของไทยปัจจุบัน**. วารสารเพลงดนตรี, 10 (ธันวาคม), 2.

สุขุม เทียนสุข. (2550). **การจัดการเรียนรู้การเป่าขลุ่ยตามแนวทฤษฎีการสอนของคาร์ล ออร์ฟ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านผาเวียง อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

เสกสรร พรมไชยา. (2549). **การเปรียบเทียบทักษะทางดนตรีและผลสัมฤทธิ์วิชาดนตรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนการสอนดนตรีตามแบบโซลตา โคตาย และคาร์ล ออร์ฟ กับการจัดการเรียนการสอนแบบพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรวรรณ บรรจงศิลป์. (2551). **การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Choksy Lois et al. (2001). **Teaching Music in the Twenty-first Century**. 2nd ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

การพัฒนาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
ตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA)

**Education Administration of Rajabhat University into ASEAN
Community based on The Quality Assurance of ASEAN (AUN-QA)**

Received: 16 February 2020

Revised: 7 March 2020

Accepted: 18 March 2020

ภิกษุณี กัลยาณมิตร

Pisak Kalyanamitra

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Lecturer from the faculty of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage
Email: Zumsa_17@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) และ 3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึก ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนบุคลากรระดับผู้บริหารของและประธานหลักสูตรฯ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหมด 39 แห่ง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) ประกอบด้วย 1.1) เน้นความต้องการของบุคลากรไปสู่เป้าหมายให้สำเร็จ 1.2) การพัฒนารูปแบบการเร่งส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรม 1.3) การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีมาใช้งาน 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ประกอบด้วย 2.1) ด้านวัฒนธรรมองค์กร 2.2) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2.3) ด้านผู้บริหารต้องสามารถกระตุ้น จูงใจให้บุคลากรมีความตั้งใจ และยอมรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ 4) ด้านกลยุทธ์การบริหาร 5) ด้านการทำงานเป็นทีม และ 3) แนวทาง ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 9 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 3.1) การผลิตบัณฑิตการพัฒนานักศึกษาการ 3.2) ด้านการพัฒนาการศึกษา 3.3) ด้านการวิจัย 3.4) ด้านการบริการวิชาการ 3.5) ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3.6) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 3.7) การพัฒนาองค์กรและระบบบริหาร 3.8) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 3.9) ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏ, เกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน

Abstract

The purpose of this research were 1. to study the readiness for Educational administration of Rajabhat University into ASEAN Community The Quality Assurance Criteria of ASEAN (AUN-QA) 2. to study factors related to readiness in educational administration of Rajabhat University towards the entry into the ASEAN Community according to the ASEAN Quality Assurance Criteria (AUN-QA) and 3. To find ways to develop a strategy for the development of education administration of Rajabhat University towards the entry into the ASEAN Community according to the ASEAN Quality Assurance Criteria (AUN-QA) is a Qualitative Research With research tools such as interview forms and memorandum Which has a target group, namely personnel representatives at the executive level of the program and the course president Of all 39 Rajabhat Universities and analyzed the content. The results of the revealed that 1) readiness in educational administration of Rajabhat University towards the entry into the ASEAN Community in

accordance with ASEAN Quality Assurance Criteria (AUN-QA) consisting of 1.1) emphasizing the need of personnel to achieve goals 1.2) Develop a model to promote moral activities. 1.3) Develop information technology systems using technology. 2) Related factors include 2.1) Cultural culture 2.2) Leadership in change leadership 2.3) Executives must be able to stimulate Motivate personnel to have intention and always accepting new learning. 4) Management strategies 5) Teamwork and 3) The guidelines consist of 9 important strategies, namely 3.1) Graduate Production, Student Development 3.2) Student Development 3.3) Research 3.4) Academic Services 3.5) Conservation, Rehabilitation of Natural Resources and Environment 3.6) Maintenance Art and culture 3.7) Organization development and management system 3.8) Educational quality assurance 3.9) Information technology system.

Key Words: Education Administration, Rajabhat University, The ASEAN Quality Assurance Criteria (AUN-QA)

บทนำ

อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN) เป็นองค์กรระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้ความร่วมมือกันของประเทศสมาชิก เพื่อความร่วมมือกันทางการเมือง ความมั่นคงเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีการขับเคลื่อนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ กำหนดทิศทางที่จะพัฒนาศักยภาพองค์กรและบุคลากรภายในประเทศให้เข้าสู่การแข่งขันได้ในเวทีสากลและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้ในระดับภูมิภาค บทบาทของการศึกษาของไทยโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานที่มีความต้องการของตลาดแรงงานและต้องการมีงานทำภายหลังจากจบการศึกษาแล้ว จึงมีความสำคัญในการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อม ดังนั้น การผลิตบัณฑิตของประเทศไทยให้มีคุณภาพ มีทักษะความรู้ที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558: 3-5)

เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN-UNIVERSITY NETWORK: AUN) ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1995 เป็นเครือข่ายที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของอาเซียน และในปี ค.ศ.1998 ได้มีการก่อตั้งเครือข่ายการประกันคุณภาพการศึกษาของอาเซียน (ASEAN-UNIVERSITY NETWORK QUALITY ASSURANCE: AUN - QA) (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2560: 2-7) โดยได้มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นที่ยอมรับของสถาบันอุดมศึกษาในเอเชียโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่เป็นสมาชิก การออกแบบแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพดำเนินการโดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละประเทศสมาชิกดำเนินการร่วมกับสหภาพยุโรป ในระยะเริ่มต้นคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาใช้ฐานความคิดจากยุโรปและปี 2553 ได้มีการจัดทำคู่มือที่มีการปรับเปลี่ยนตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับพื้นฐานความคิดและสถานการณ์ของอาเซียน ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการรองรับการมีคุณภาพของบัณฑิต โดยการควบคุม ตรวจสอบและประเมินการผลดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ และเป็นการประเมินการรับรองคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อเป็นหลักประกันว่าสถาบันการศึกษาได้มีการผลิตบัณฑิตที่จบการศึกษามีคุณภาพ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ, 2555: 7-11) ทั้งนี้ การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ได้ดำเนินการในระดับประเทศเท่านั้น แต่ในภูมิภาคอาเซียนได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เช่นกัน โดยในอาเซียนมีการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ 2 รูปแบบ คือ เครือข่ายการประกันคุณภาพการศึกษาอาเซียน ASEAN University Network Quality Assurance (AUNQA) และ The ASEAN Quality Assurance Network (AQAN) เครือข่ายการประกันคุณภาพการศึกษาของอาเซียน ประกอบด้วยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) มีสมาชิก 26 มหาวิทยาลัยจาก 10 ประเทศ เป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับคัดเลือกจากการเสนอชื่อมหาวิทยาลัยที่ประสงค์เข้าร่วมเป็นสมาชิกจากกระทรวงศึกษาธิการของประเทศนั้น ๆ แจ้งให้คณะกรรมการ AUN พิจารณาให้ความเห็นชอบในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก (ASEAN University Network, 2011: 2-4)

มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยจัดการศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยการจัดการเรียนการสอนเป็นการผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษา จึงต้องมีการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมในการบริหารและการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับเกณฑ์ตัวบ่งชี้ของการประกันคุณภาพการศึกษาของอาเซียน (AUN - QA) เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความสามารถประกอบอาชีพได้ในประเทศ ภูมิภาคอาเซียน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการจัดการเรียนการสอนตามระบบประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญโดยการทำความเข้าใจรูปแบบของการประกันคุณภาพการศึกษา

ของอาเซียน (AUN-QA) (กัญญาดา อนุวงศ์ และอาจริ ศุภสุธิกุล, 2561: 11) เริ่มจากการกำหนดผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่หลักสูตรคาดหวัง โดยคำนึงถึงการกระตุ้นสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ รู้จักวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถพัฒนาตนเอง เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการเรียนเพื่อการเรียนรู้ ทักษะการคิด วิเคราะห์ความเข้าใจประบวนการต่าง ๆ รวมทั้งทักษะเฉพาะทางการฝึกฝนให้ทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงกำหนดโครงสร้างและเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมิน ผู้เรียนว่าบรรลุตามผลการเรียนรู้ตามความคาดหวังและเป้าหมายของหลักสูตรและสอดคล้องตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียหรือไม่ คณาจารย์ภายในหลักสูตรร่วมกันกำหนดกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนที่มีความหลายหลายตามลักษณะ ของรายวิชาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความตื่นตัว มีความพร้อมในการเรียนรู้และรับความรู้ใหม่ ๆ รู้จักการเชื่อมโยง ความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ รู้จักการแก้ปัญหาเรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยอาจารย์ผู้สอนสร้าง บรรยากาศการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและฝึกความเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อให้เกิดการอยากเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพของผู้เรียน (Quality Learning) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2560: 3)

ดังนั้น การศึกษาความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและปรับปรุง การจัดการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) การค้นหาปัจจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนกับความพร้อมในการ บริหารการศึกษา การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการจัดการเรียนการสอน ตามระบบประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการรับการเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน ของหลักสูตรกับหลักสูตรเดียวกันที่มีการเปิดสอนในมหาวิทยาลัยอื่นทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ดังนั้นการดำเนินงานด้าน การประกันคุณภาพหลักสูตรนั้นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยทุกรายวิชามี ความเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์เพื่อนำไปสู่ผลการเรียนที่คาดหวังของบัณฑิตที่มีคุณภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกัน คุณภาพของอาเซียน (AUN-QA)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคม อาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA)
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ ตัวแทนบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวนทั้งหมด 39 แห่ง โดยแยกออกเป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 5 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลางจำนวน 9 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ จำนวน 8 แห่ง และมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคใต้ จำนวน 5 แห่ง และศึกษาระดับหลักสูตร จำนวน 1 หลักสูตรต่อมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) และแบบบันทึก (Note Form) สำหรับบุคลากรระดับ บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏและประธานหลักสูตรเกี่ยวกับสภาพความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราช ภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับบุคลากรระดับบริหารของ มหาวิทยาลัยราชภัฏและประธานหลักสูตรเกี่ยวกับสภาพความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการ เข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามระบบประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) ประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การจัด ประชุมกลุ่มย่อยและการจัดเวทีเสวนาสถาธารณะ ได้แก่ บุคลากรระดับบริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เช่น อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งที่เทียบเท่าและประธานหลักสูตร

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และเวทีเสวนาสถาธารณะ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แบบพรรณนา

ความโดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมู่เพื่อเรียบเรียงเป็นหัวข้อตามประเด็นที่ศึกษาและเขียนพรรณนาความเชิงร้อยแก้วเพื่อวิเคราะห์และสรุปผล

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-OA) ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-OA) ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านการประกันคุณภาพระดับมหาวิทยาลัย (Strategic) คือ แนวทางในการพัฒนาการประกันคุณภาพระดับมหาวิทยาลัย (Strategic) เพื่อให้เกิดการพัฒนานั้นควรเร่งเพิ่มศักยภาพของบุคลากรของมหาวิทยาลัยด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและภาระงานที่รับผิดชอบมีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีมาใช้งานเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยเร่งปรับวิธีการทำงานโดยเชื่อมโยงงานประจำกับงานประกันคุณภาพภายในมหาวิทยาลัย เร่งปรับปรุงกระบวนการประเมินผลระบบประกันคุณภาพภายในมหาวิทยาลัย เร่งส่งเสริมการติดตาม ประเมินผลปัจจัยและกระบวนการดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในและเร่งพัฒนางานตามหน้าที่และงานตามภารกิจของมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่องเป็นวัฒนธรรมองค์กร 2) ด้านการประกันคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพภายใน (Systemic) คือ การประกันคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพภายใน (Systemic) เป็นระบบที่สามารถมีการ Input ข้อมูลมีการ process ข้อมูล มีการ Output ออกมาเป็นผลได้ในทันที เช่น งานวิจัยมีการป้อนเข้าระบบก็จะทราบเองว่าได้กี่คะแนนไม่จำเป็นต้องมีการนำเสนออีก แต่ต้องสร้างความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพภายใน (Systemic) ตลอดจนเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-OA) และต้องไม่ทำให้รู้สึกว่าเป็นงานเอกสารที่มากขึ้นและทุกมหาวิทยาลัยมีระบบการประกันคุณภาพภายใน ควรบูรณาการเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียนประยุกต์ปรับให้สอดคล้องกับระบบฯ และ 3) ด้านการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (Tactical) คือ แนวทางในการพัฒนาการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร (Tactical) โดยมีการดำเนินงานให้ได้ตามมาตรฐานเทียบเคียงกับมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ดังนั้นตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรควรให้มีเนื้อหาครอบคลุมการส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา การวางระบบกระบวนการจัดการเรียนการสอน จำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ผลงานทางวิชาการ ผลงานวิจัยของคณาจารย์ สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ การดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งคุณภาพบัณฑิตซึ่งจะพิจารณา จากการมีงานทำหรือประกอบอาชีพอิสระ

2. ปัจจัยด้านองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-OA) ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านวัฒนธรรมองค์กร คือ มหาวิทยาลัยควรยึดการให้ทุกคนมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาตนเองให้พร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงเน้นความต้องการของบุคลากร เน้นการไปสู่เป้าหมายให้สำเร็จ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การนำไปปฏิบัติของบุคคล ทีม และองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งความเป็นเลิศและรอบรู้ วิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้างสร้างและสานวิสัยทัศน์การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและความคิดความเข้าใจเชิงระบบบุคคลในองค์กรเปิดใจยอมรับต่อประสบการณ์ ดังนั้นวัฒนธรรมองค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะองค์กรต้องเรียนรู้และพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ คุณค่าขององค์กรทำให้เกิดคุณภาพทางด้านผลผลิตและการทำงานหลายบังคับบัญชา และมีความเชื่อมั่นในสิ่งศรัทธาส่งเดียวกัน เช่น การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ 2) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ การพิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา มหาวิทยาลัยราชภัฏจำเป็นต้องมีการปรับตัวการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กรสู่ความสำเร็จผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ การประสานงานของคนในองค์กร ต้องให้ความสนใจกับบุคลากรทุกระดับ กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของผู้ร่วมงานมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการสื่อสารในองค์กรต้องชัดเจนและมีประสิทธิภาพสูง ซึ่งแนวทางการพัฒนาด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ควรมีการพัฒนาด้านการคิดอย่างเป็นระบบ กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ ๆ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ยึดหลักความนิติรัฐ นิติธรรมเป็นหลักต้องทำให้ผู้อื่นเกิดความไว้วางใจมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก้ปัญหาให้ส่วนรวมได้ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ต่อแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืนและปกป้องผู้อื่นได้อย่างเป็นธรรม 3) นอกจากนี้ผู้บริหารต้องสามารถกระตุ้น จูงใจให้บุคลากรมีความตั้งใจและยอมรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยผู้บริหารต้องเป็นต้นแบบที่ดี เพื่อให้บุคลากรเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการ

พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและสิ่งที่สำคัญคือทางด้าน IQ ที่มีความหลักแหลม สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้สปริตของผู้นำจะต้องมีผู้นำจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาที่ดีกว่าผู้นำต้องมีการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงว่าสิ่งที่ผ่านมา ควรจะทำอะไร เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่าตามกระแสโลกที่เปลี่ยนไปต้องมองไปข้างหน้าก่อนที่คนอื่นจะเห็น เช่น การมีวิสัยทัศน์ที่จะทำสิ่งนั้นให้รองรับอนาคตได้นั้นคือผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจะต้องลงมือทำและวัดผลว่ามีการเปลี่ยนแปลงแล้วหรือยัง ผู้นำต้องเข้มแข็งมีทิศทางที่ชัดเจน 4) ด้านกลยุทธ์การบริหาร คือ มหาวิทยาลัยควรเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรสร้างความเข้าใจในกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัด เกณฑ์การควบคุมการประเมินให้ชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ให้มากขึ้น ควรสร้างความเข้าใจให้บุคลากรมีเป้าหมายร่วมกัน จัดทำแผนปฏิทินมีการติดตามผลอย่างเป็นระบบ สร้างขวัญกำลังใจจากผลการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารเป็นส่วนหนึ่งหรือจุดเริ่มต้น และ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม คือ แนวการพัฒนาด้านการบริหารหรือการปฏิบัติงานเป็นทีม ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินการตามเป้าหมายและแผนงานที่วางไว้อย่างชัดเจน และเป็นปัจจัยที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สุดต่อสถานการณ์มากที่สุดต้องเน้นการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ พร้อมทั้งการสร้างทีมงานจะสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะของภาวะผู้นำ และกลยุทธ์การบริหารของผู้บริหาร ดังนั้นหากผู้บริหารให้ความสำคัญต่อทีมงานและสร้างทีมงานที่มีคุณภาพขึ้นมา ทีมงานนั้นจะช่วยสร้างคนที่มีประสิทธิภาพขึ้นมา และจะช่วยพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ ผู้บริหารและบุคลากรควรมีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนที่ผลงานมากกว่าการกระทำแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทุกคนเข้าใจและนำไปสู่แนวทางในการทำงานร่วมกันให้ได้ผลงานตามเป้าหมายที่วางไว้ทีมงานที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้หน่วยงานมีการเติบโตและก้าวหน้า โดยทุกคนในทีมต้องทุ่มเทความคิด แรงกาย เพื่องาน/ความสำเร็จของงาน

ตลอดจน ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) ยังพบว่า 1) ด้านความรับผิดชอบต่อ คือ แนวการพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ควรเร่งการพัฒนาในรูปแบบการเร่งส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมขององค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง การเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) ด้านหลักประชาธิปไตย คือ แนวทางในการพัฒนาด้านหลักประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่งพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่เป็นต้นแบบของสังคมได้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นองค์กรทางการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด ดังนั้นการพัฒนาด้านหลักประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมชุมชนต่อไป โดยต้องเร่งสร้างความศรัทธาและความเข้าใจในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กล่าวคือเป็นระบบที่ประกันสิทธิและเสรีภาพ มีความเสมอภาค มีความยุติธรรม เคารพหลักสิทธิมนุษยชน และเชื่อความมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปัจจัยเหล่านี้ปัจจัยด้านการบริหารงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดี โดยยึดหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาลอย่างจริงจัง ต้องลดความขัดแย้งภายในองค์กรลงต้องยึดการบริหารงานแบบประชาธิปไตยอย่างเคร่งครัด 3) ด้านการมีใจให้บริการการเน้นประชาชนเป็นสำคัญ คือ การให้บริการการเน้นประชาชนเป็นสำคัญ คือ พันธกิจหนึ่งของมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว ประชาชนหมายถึง นักศึกษา เราต้องดูแล และจะให้โอกาส 3 โอกาส ประการที่แรก โอกาสที่จะเข้ามาศึกษาเพราะมีพื้นที่ทุรกันดาน ประการที่สองให้ความรู้อย่างเต็มที่ แนวคิด องค์ความรู้ และประการที่สาม โอกาสออกไปข้างนอกเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัว การทำงานที่ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งพัฒนาการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นมากกว่า ศักยภาพอาจารย์ที่มีอยู่และเน้นการลงพื้นที่ให้บริการประชาชนในสิ่งที่ต้องการให้ชุมชนเป็นห้องเรียนรู้ นักศึกษาและประชาชน เรียนรู้ร่วมกัน 4) ด้านการบริหารแบบมืออาชีพ คือ การส่งเสริมให้ภายในหน่วยงานระหว่างสาขาวิชา คณะ รวมถึงบุคลากรสายผู้สอน และสายสนับสนุน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ ยุกระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล มุ่งเน้นให้การนำองค์กรเป็นไปอย่างมีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม การวางแผนยุทธศาสตร์และผลักดันสู่การปฏิบัติ 5) ด้านการลดขนาดองค์กร คือ แนวทางในการพัฒนาด้านการลดขนาดองค์กร เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนนั้นไม่น่าจะมีความสอดคล้องกับการขยายตัวของประชาคม ซึ่งการลดขนาดขององค์กรก็หมายถึงว่าต้องลดลงของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทั้งด้านการเรียนการสอนและด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งประโนนั้นน่าจะเป็นการเพิ่มผลกระทบทางลบให้กับสังคมโดยรวม ดังนั้นการลดขนาดขององค์กรจึงไม่จำเป็นควรปล่อยให้ไปไปตามกระแสพลวัตของการเปลี่ยนแปลงของตัวมันเองเอง แต่สิ่งสำคัญควรเร่งพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพในทุก ๆ มิติเพื่อรองรับกระบวนการเปลี่ยนแปลง

น่าจะสอดคล้องมากกว่า 6) ด้านการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ แนวทางในการพัฒนาด้านการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ นั้นควรเร่งปรับทัศนคติที่ดีของคนในองค์กรให้เข้าใจเป็นอย่างดีต่อแนวทางการพัฒนาองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ขององค์กร โดยองค์กรต้องมีแนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน มียุทธศาสตร์ กลยุทธ์และพันธกิจที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายที่แน่นอน มีขั้นตอนวิธีการประยุกต์ตัวชีวิตให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร มีงบประมาณเพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอและทั่วถึงทุกภารกิจขององค์กร มีกระบวนการในการสร้างความร่วมมือทุก ๆ มิติ มีการวิเคราะห์สถานการณ์ที่ตรงจุดแล้วมุ่งสู่การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาและท้ายที่สุดสามารถวิเคราะห์นำข้อมูลในการ การปฏิบัติมาปรับปรุงและแก้ไขให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการ และ 7) ด้านงบประมาณ คือ แนวทางในการพัฒนาด้าน งบประมาณนั้นหลักการบริหารงานในองค์กรจะประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายแล้วทรัพยากรทางการบริหารด้านงบประมาณ เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด เพราะการที่จะดำเนินกิจกรรมให้ สำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่หลากหลายมาประกอบกัน ด้าน งานงบประมาณเป็นตัวจัดทาและจัดสรร ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่งาน/โครงการต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อให้สามารถ ทำงานได้ตามหน้าที่ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นแหล่งงบประมาณของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็น งบประมาณแผ่นดิน งบประมาณจากเงินรายได้และงบประมาณจากเงินกองทุนของมหาวิทยาลัย จึงมีความต้องจัดสรรให้เพียงพอ และเหมาะสมกับกิจกรรมการบริหารทุก ๆ ด้าน

3. แนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคม อาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) ผลการวิจัยพบว่า หากในอนาคตมีสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและ อาจทำให้ไม่ตรงตามแผนที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยก็พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการ และปรับเปลี่ยน โครงสร้าง เพื่อรองรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น อาจมีการปรับโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานโดยการยุบ/รวม หน่วยงาน และปรับบทบาทของบุคลากร เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้อง และสามารถให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่าง ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการ เข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์และแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การผลิตบัณฑิต เป้าหมายหลักเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้มีความดีและทำงานเป็น กล่าวคือ เป็นบัณฑิตที่รู้เหตุผล คิดวิเคราะห์เป็น ทำเป็น ศึกษาพัฒนาด้วยตนเองได้ มีทักษะในการสื่อสาร มีปัญญาอันเกิดจากการ เรียนรู้จากความจริงและมีคุณธรรม 2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนาการศึกษา เป้าหมาย เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาเกิด กระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตและทักษะชีวิตที่จำเป็นเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข มีประโยชน์และลดละ ความเห็นแก่ตัว 3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการวิจัย เป้าหมายหลัก เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรม ราชูปถัมภ์เป็น “มหาวิทยาลัยวิจัย” 4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารวิชาการ เป้าหมายหลัก บริหารวิชาการโดยถ่ายทอด ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่ชุมชนอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน 5) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการ อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน เป้าหมายหลัก เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงานให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน โดยการประสานความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน 6) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป้าหมายหลัก ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติและฟื้นฟูวัฒนธรรมอันดีงามเพื่อนำกลับมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาประเทศใน ลักษณะของการใช้วัฒนธรรมนำการพัฒนา 7) ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาองค์กรและระบบบริหาร เป้าหมายหลัก เพื่อปฏิรูป โครงสร้างองค์กรและระบบบริหารให้เป็นไปตามหลักการ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อความมีประสิทธิภาพของ มหาวิทยาลัยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม 8) ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป้าหมายหลัก พัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นมาตรฐานกลางของมหาวิทยาลัยและเป็นที่ยอมรับของประชาคม ตลอดจนเป็นที่เปิดเผยต่อ สาธารณะ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างยั่งยืน และได้รับการรับรองจากองค์กรภายนอก และ 9) ยุทธศาสตร์ที่ 9 ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เป้าหมายหลัก จัดทาและพัฒนา ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการบริหาร การจัดการศึกษา การวิจัย การบริการวิชาการ และ การกิจอื่น ๆ ให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความเป็นเลิศทางวิชาการ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพ ของอาเซียน (AUN-QA) ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) พบว่า ความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่

ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) ประกอบด้วย 1.1) เน้นความต้องการของบุคลากรไปสู่เป้าหมายให้สำเร็จ 1.2) การพัฒนารูปแบบการเร่งส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรม 1.3) การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีมาใช้งาน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) ประกอบด้วย 2.1) ด้านวัฒนธรรมองค์กร 2.2) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2.3) ด้านผู้บริหารต้องสามารถกระตุ้น จูงใจให้บุคลากรมีความตั้งใจ และยอมรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ 4) ด้านกลยุทธ์การบริหาร 5) ด้านการทำงานเป็นทีม

3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) พบว่า แนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 9 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 3.1) การผลิตบัณฑิตการพัฒนานักศึกษากิจการ 3.2) ด้านการพัฒนานักศึกษา 3.3) ด้านการวิจัย 3.4) ด้านการบริการวิชาการ 3.5) ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3.6) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 3.7) การพัฒนาองค์กรและระบบบริหาร 3.8) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 3.9) ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. ความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) พบว่า จำนวนนักศึกษา จำนวนคณะ และจำนวนหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏนั้น ควรมีการทบทวนปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกเนื่องจากหลักสูตรที่เปิดมีความหลากหลายมาก ไม่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรมีการสร้างจุดแข็งร่วมกัน โดยสร้างนวัตกรรมทางด้านหลักสูตรในการเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ เป็นสหสาขาวิชา สร้างความเข้มแข็งทางวิชาการของแต่ละคณะแต่ละสาขาวิชาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งปัญหาคือ จำนวนนักศึกษาที่ลดลงทำให้คณะและสาขาวิชาต้องกลับมาทบทวน/ปรับหลักสูตรที่สร้างจุดแข็ง/จุดเด่นให้กับหลักสูตร

2. ปัจจัยด้านองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรควรมีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ และวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนที่ผลงานมากกว่าการกระทำแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ทุกคนเข้าใจและนำไปสู่แนวทางในการทำงานร่วมกัน ให้ได้ผลงานตามเป้าหมายที่วางไว้ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้หน่วยงานมีการเติบโตและก้าวหน้า โดยทุกคนในทีมต้องทุ่มเทความคิด แรงกาย เพื่องาน/ความสำเร็จของงาน ตลอดจน ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับความพร้อมในการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) โดยพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า 1) ด้านความรับผิดชอบ พบว่า ควรเร่งการพัฒนาในรูปแบบการเร่งส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมขององค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) ด้านหลักประชาธิปไตย พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นองค์กรทางการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด ดังนั้นการพัฒนาหลักประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมชุมชนต่อไป โดยต้องเร่งสร้างความศรัทธาและความเข้าใจในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 3) ด้านการมีใจให้บริการการเน้นประชาชนเป็นสำคัญ พัฒนาการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มากกว่า ศักยภาพอาจารย์ที่มีอยู่ และเน้นการลงพื้นที่ให้บริการประชาชนในสิ่งที่ต้องการให้ชุมชนเป็นห้องเรียนรู้ นักศึกษาและประชาชน เรียนรู้ร่วมกัน 4) ด้านการบริหารแบบมีอาชีพ พบว่า เพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรยกระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล มุ่งเน้นให้การนำองค์กรเป็นไปอย่างมีวิสัยทัศน์ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม 5) ด้านการลดขนาดองค์กร พบว่า ควรเร่งพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพในทุก ๆ มิติเพื่อรองรับกระบวนการเปลี่ยนแปลงน่าจะสอดคล้องมากกว่า 6) ด้านการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า ควรเร่งปรับทัศนคติที่ดีของคน

ในองค์กรให้เข้าใจเป็นอย่างดีต่อแนวทางการพัฒนาองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดผลสัมฤทธิ์ขององค์กร มีงบประมาณเพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอและทั่วถึงทุกภารกิจขององค์กร และสามารถนำข้อมูลในการการปฏิบัติมาปรับปรุง และแก้ไขให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการ และ 7) ด้านงานงบประมาณเป็นตัวจัดทาและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อนำไปสู่งาน/โครงการต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อให้สามารถทำงานได้ตามหน้าที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นแหล่งงบประมาณของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็น งบประมาณแผ่นดิน งบประมาณจากเงินรายได้และ งบประมาณจากเงินกองทุนของมหาวิทยาลัย จึงมีความต้องจัดสรรให้เพียงพอและเหมาะสมกับกิจกรรมการบริหารทุก ๆ ด้าน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) พบว่า ประกอบด้วย 9 ยุทธศาสตร์และแนวทางที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การผลิตบัณฑิต ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนาการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการวิจัย ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริการวิชาการ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพลังงาน ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาองค์กรและระบบบริหาร ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และ ยุทธศาสตร์ที่ 9 ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ทั้ง 9 ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหาร การศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามเกณฑ์ประกันคุณภาพของอาเซียน (AUN-QA) ที่สำคัญต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการออกแบบการบริการที่ยึดนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง โดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมมาใช้ให้มีการบริการที่หลากหลายรูปแบบเน้นการบริหารเชิงรุกและเป็นแบบเบ็ดเสร็จเพื่อลดขั้นตอน รวมถึงการเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริการที่เป็นเลิศมีระบบการรับประกันคุณภาพมาตรฐานให้บริการ

1.2 ควร มีการวางระบบและมาตรการที่มุ่งเน้นการบริหารงบประมาณ เพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่าสามารถลด ต้นทุนค่าใช้จ่ายก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจัดให้มีระบบและข้อมูลใช้ประกอบการวัดและวิเคราะห์รวมทั้งการตัดสินใจ

1.3 การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับหลักสูตรและคณะ แม้จะมีการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ทุกคนที่ภาระความรับผิดชอบในการดำเนินงานรายงานผลยังกระจุกเฉพาะกลุ่มบุคคลอยากให้แต่ละหลักสูตรมีแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบจริงไม่ใช่ทำเฉพาะแค่โครงสร้างงานการทำประกันคุณภาพการศึกษาหรือแต่งตั้งคณะกรรมการแต่มีเฉพาะคน บางกลุ่มในองค์กรปฏิบัติเท่านั้น

1.4 ฝ่ายงานประกันของมหาวิทยาลัยบางครั้งพยายามให้บทบาทและอิสระกับคณะกรรมการประกันคุณภาพ การศึกษาในการดำเนินงานมากแต่ก่อให้เกิดความยุ่งยากและไม่อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

1.5 ควร เอื้อต่อการดำเนินงานต่อบุคลากรมากขึ้นกว่านี้ มิใช่ใช้อำนาจจนโครงการพัฒนาไปไม่ได้สุดท้ายหมดเวลาหรือ หมดไตรมาส งบประมาณเบิกไม่ได้ ผู้รับผิดชอบต้องจ่ายเงินเอง

1.6 การบริหารจัดการและจัดโครงสร้างที่ถูกต้องเหมาะสมของมหาวิทยาลัยอัตรากำลังที่ควรเพิ่มให้เหมาะสม งบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารที่มีคุณภาพ

1.7 ควร มุ่งเน้นการบริหารที่ตอบสนองต่อความต้องการให้เหมาะสมกับสภาพสังคมจริง ณ ปัจจุบัน เพื่อให้เกิดผล ออกมาเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืน

1.8 การที่จะเข้า AUNQA ควรเป็นนโยบายระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากมีระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการ ประเมินการที่จะให้เข้าเป็นบางคณะอาจจะมีปัญหาในทางปฏิบัติได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการขยายผลด้วยการทำวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อีกทั้ง ต้องขยายผลไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรฯ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 39 แห่ง ซึ่งท่านได้ให้ คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างทาง

ดำเนินงาน ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง สำหรับความอนุเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะและความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านในการทำวิจัย นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำการศึกษาครั้งนี้ สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญาดา อนุวงศ์ และอาจรี ศุภสุธิกุล (2561). **แนวคิดและเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนในระดับหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2560). **Asean University Network Quality Assurance: UN-QA**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. (2555). **การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน 2558**. กรุงเทพฯ: สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2560). **การสร้างเครือข่ายประกันคุณภาพอาเซียน (ASEAN Quality Assurance Network: AQAN)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- ASEAN University Network. (2011). **ASEAN University Network Quality Assurance**. Bangkok: ASEAN University Network

แนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น
The guidelines Reactivation and Inherit of Mor Lam Puen in Khon Kean Province.

วุฒิสิทธิ์ จีระกมล

Wutthisit Jeerakamon

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Lecturer from the faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University

Email: Wutthisit.mu@gmail.com

Received: 24 February 2020

Revised: 12 March 2020

Accepted: 20 March 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาทำนองลำพื้นในจังหวัดขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ และ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสอบถาม มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 51 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 1 คน และกลุ่มบุคคลทั่วไป จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ทำนองลำพื้นในจังหวัดขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ หรือหมอลำอุดมศิลป์ เป็นหมอลำที่มีความเชี่ยวชาญการทำนองขอนแก่นเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญการแสดงหมอลำพื้นบ้าน การลำพื้นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ มีเทคนิคการลำโดยใช้ลูกคอและเสียงในลำคอ ในการลำมีการย้ายบันไดเสียง (Modulation) ระหว่างบันไดเสียง จีชาร์ปไมเนอร์ (G#m) มีเสียง G# A# B C# D# F# และกลุ่มเสียงชาร์ปดอเรียน (G#Dorian) มีเสียง G# A# C# D# E# สลับกัน เสียงแคนอยู่ในบันไดเสียงจีชาร์ปไมเนอร์ (G#m) เหมือนกับเสียงของหมอลำ วันดี พลทองสถิตย์ ทำนองแคนที่พบมีเสียง G# A# B C# D# E# เสียงโดรน (Drone) ของแคน คือ เสียง G# B C# และ A# โครงสร้างของกลอนลำ ประกอบด้วย การเกริ่นในส่วนถัดไปจะขึ้นต้นด้วยคำว่า แต่นั้นหรือปานั้นและในแต่ละท่อนจะจบด้วยคำว่า ก่อนแล้ว หรือแท้แล้ว และ 2) แนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 2.1) แนวทางการฟื้นฟู ประกอบด้วย (1) ด้านนโยบาย (2) ด้านการแสดงลำพื้น (3) ด้านการเผยแพร่ผลงาน 2.2) แนวทางการสืบทอด ประกอบด้วย (1) การสืบทอดให้กับสมาชิกภายในครอบครัวและการสืบทอดโดยขอเป็นลูกศิษย์กับหมอลำพื้น (2) การสืบทอดโดยสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษา

คำสำคัญ: แนวทางการฟื้นฟู, หมอลำพื้น, ทำนองลำพื้น

Abstract

The purposes of the study was 1. To study the melodies in Khon Kaen province of Mor Lam Wandee Polthongsatit and 2. To study the guidelines Reactivation and Inherit of Mor Lam Puen in Khon Kean Province. It is a mixture of research between quality methods and quantitative research (Mixed Methods). There are tools used in the research, including interview forms, observation forms and questionnaires. There are 51 main informants. A group of 10 experts or experts and 1 group of practitioners and 40 individuals by general selection. Data was collected from documents and field work. Then the data is analyzed in quantitative with basic statistics such as percentage, average, standard deviation. And analyzed in quality with content analysis. The results found that 1) The ground melody in Khon Kaen province of Mo Lam Wandee Polthongsatit or Mo Lam UdomSilp Is a northeastern Thai style folklore, an expert in local folklore performances. Mor Lam Wandee Ponthongsatit has a technique of using the tremolo and the sound in the throat. In the trunk there is a sound ladder (Modulation). between G# minor scale (G# A# B C# D# F#) and G# dorian mode (G# A# C# D# E#). Kaen sound was G# minor scale

that same the singer sound, it has G# A# B C# D# E# tempo and drone sound was G# B C# A#. The lyrics structure was included intro and the next part is start with the word Tae Nun or Pang Nun (these mean then) and each part is end with the words Korn Leaw or Tae Leaw. And 2) The guidelines Reactivation and Inherit of Mor Lam Puen in Khon Kean Province, namely 2.1) The guidelines Reactivation consist of (1) policy (2) floor showing (3) publishing (2.2) succession consisting of (1) Inheriting family members and inheritance by requesting to be a pupil with Mor Lam ground (2) Inheritance by educational institutions or institutions.

Keywords: The Guidelines Reactivation, Mor Lam Puen, The Melodies Lam Puen.

บทนำ

“หมอลำ” คือ ผู้ดำรงบทบาทสำคัญในการขับร้อง และทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ เป็นท่วงทำนองให้กับผู้ชม โดยใช้การลำ ซึ่งหมายถึงการขับร้อง การเปล่งเสียงหรือถ้อยคำให้เป็นท่วงทำนองต่าง ๆ ตามกลอนลำ ซึ่งเป็นบทร้องที่ถูกประพันธ์ขึ้นในลักษณะบทร้อยกรอง ไม่มีฉันทะตายตัวใช้สำหรับลำให้กับผู้ฟังได้รับรู้ถึงเนื้อความต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน นิทานชาดก คติสอนใจ คุณธรรม จริยธรรม จารีต ประเพณี ค่านิยม รวมถึงความเชื่อต่าง ๆ ของผู้คนในท้องถิ่น กลอนลำมีทั้งบทร้องที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่โบราณ ประพันธ์ขึ้นใหม่ และกลอนสดที่หมอลำใช้ปฏิภาณกวีแต่งขึ้นระหว่างลำ แสดงประกอบคลอไปกับเสียงแคน โดยมีหมอแคน ศิลปินผู้มีความชำนาญเป่าแคนในลักษณะ คลอ เคล้า ชัด ให้เข้ากับการลำ และลำดับขั้นตอนการแสดงหมอลำได้เป็นอย่างดี (บุษกร บินทสันต์ และชัชคม พรประสิทธิ์, 2553: 4) ความหมายของคำว่า หมอลำ เป็นคำประสมของคำว่า หมอ กับคำว่า ลำ หมอเป็นคำที่ชาวไทยลาวใช้เรียกผู้ชำนาญการ หรือ ผู้เชี่ยวชาญในกิจหรือวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง หมอ ในพื้นถิ่นไทยลาวมีหลายประเภท เช่น หมอลำ คือ ผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพขับร้อง ขับลำ หมอแคน คือ ผู้เชี่ยวชาญวิชาขับเป่าแคน หมอลำ ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการขับร้องหรือลำทำนองต่าง ๆ อย่างหลากหลาย แสดงการลำให้ถูกต้องตามแบบของการลำแต่ละประเภท และ ต้องถ่ายทอดความสามารถเหล่านี้ไปสู่ลูกศิษย์ได้ ซึ่งกว่าจะมีความสามารถดังกล่าวนี้ต้องใช้การศึกษาหาความรู้ ความมานะอดทน ผ่านการฝึกฝนเป็นเวลายาวนาน (สำเร็จ คำโหมง, 2537: 332)

หมอลำพื้น คือ หมอลำที่ลำเรื่องนิทาน คำว่า “พื้น” ในภาคอีสานหมายถึงเรื่องราว เช่น “เว้าพื้น” หมายถึง นิทานคนอื่น หมอลำพื้นเป็นหมอลำที่มีความเก่าแก่ดั้งเดิมเช่นเดียวกับหมอลำผีฟ้า หรือรุ่นเดียวกับ “การอ่านเทศน์” ของพระสงฆ์ในตอนเย็นก็เป็นได้ในสมัยโบราณเวลามีงานกฐิน งานทำบุญแจกข้าวออกอุทิศส่วนบุญให้ผู้ตาย มักจะจ้างหมอลำพื้นมาลำในงานส่วนเรื่องที่มีนิยามลำก็คือ เรื่องท้าวศรีโคตร จำปาสีตัน และสินไซ ฯลฯ สำหรับหมอลำพื้นจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้ นิยมลำคนเดียวมีหมอแคนเป็นผู้เป่าแคนเป็นดนตรีประกอบ ถ้าเป็นชายอาจใส่ผ้าโจงกระเบน หรือผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้าพาดบ่า ส่วนผู้หญิงนุ่งโจงกระเบน มีผ้าขาวม้าพาดบ่า เสื้อมักใช้เสื้อพื้นบ้านคอกลม สีน้ำเงิน มีดอกไม้ใหญ่กลั่นหอมทัดหูทั้ง 2 ข้าง เนื่องจากหมอลำจะต้องแสดงออกหลายบทบาท ทั้งเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้ร้าย เสนา เจ้าเมือง เป็นหญิง เป็นชาย เป็นผู้ดี จึงถือเอาผ้าขาวม้าเป็นตัวกำหนดบทบาทในแต่ละบทบาท เช่น ผ้าขาวม้าพันหัวแสดงว่าเป็นโจร ผ้าขาวม้ามัดเอวแสดงว่าไปทำงาน ผ้าขาวม้าพาดบ่าแสดงว่าเป็นผู้หญิง ผ้าขาวม้าทำเหมือนเปลแสดงว่าจะไกวเปลกล่อมลูก ฯลฯ สถานที่ที่ใช้แสดงชาวอีสานเรียกว่า “ฮ้านหมอลำ” นิยมใช้บริเวณบ้านปลูกเป็นป่าไม้ยกพื้นมุงด้วยใบมะพร้าวหรือใบตาลปูด้วยใบมะพร้าวในสมัยหมอลำพื้นโด่งดังนั้น ยังไม่มีตะเกียงเจ้าพายุไม่มีไฟฟ้ามีแต่ตะบองหรือซีโต้ เพื่อให้มีแสงสว่างในการแสดงหมอลำพื้น ผู้ฟังส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ (อุดม บัวศรี, 2528: 88-94) เมื่อพูดถึงทำนองลำพื้นจะมีหลายทำนอง มีทั้งทำนอง ลำทางสั้น ลำเดิน และลำทางยาว ลำทางสั้น หมายถึง ลำทำนองแบบเนื้อเต็ม ไม่มีเอื้อน ลำเดิน หมายถึง ลำเดินดงหรือลำเดินกลอนเป็นการลำดำเนินเรื่องแบบเนื้อเต็ม ที่มีจังหวะเร็วและให้อารมณ์ตื่นเต้นเร้าใจ ทั้งลำทางสั้นและลำเดินใช้แคนสายใหญ่แบบโบราณ บางทีก็เรียกว่าลายลำพื้น โดยมีเสียง ลา เป็นตัวโทนิก ทำหน้าที่แทนเสียง ซอล แบบลายสุดสะแนน ส่วนลำทางยาว เป็นการลำแบบมีเอื้อน คือ ทำเสียงสะอึกสะอื้นให้อารมณ์โศกสลดใช้แคนสายน้อยเป่าประกอบลำพื้นวิวัฒนาการแยกออกเป็น 2 ทาง คือ เป็นลำกลอนและลำหมู่ (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2558: 2)

หมอลำพื้น เป็นหมอลำที่เก่าแก่ในประเภทหมอลำ ในอดีตถือเป็นหมอลำที่สำคัญคอยให้ความบันเทิงในงานบุญหรืองานฉลองต่าง ๆ การลำพื้นจะเป็นการลำเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานที่ผสมกับคำสอนและความรู้ที่ซ่อนอยู่ในกลอนลำแต่ด้วย

ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ในปัจจุบันมีทางเลือกในการหาความบันเทิงที่สนุกและหลากหลายกว่า ทำให้หมอลำพื้นได้รับผลกระทบในด้านความนิยมที่ลดน้อยลง อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่สูญหายไปในอนาคต หมอลำพื้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้สืบทอด จึงอาจส่งผลให้หมอลำพื้นสูญสลายไปตามอายุขัยของหมอลำที่เพิ่มขึ้น หากไม่มีการเร่งเก็บรวบรวมองค์ความรู้และหาแนวทางในการฟื้นฟูและสืบต่อหมอลำพื้นไว้แล้วในอนาคตอันใกล้หมอลำพื้นอาจเหลือเพียงคำบอกเล่าก็เป็นได้ หมอลำวันดี พลทองสถิตย์ หรือหมอลำอุดมศิลป์เป็นผู้เชี่ยวชาญลำพื้นท่านเองขอนแก่นเป็นหมอลำผู้มีประสบการณ์ และเป็นอาจารย์พิเศษผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านของสาขาดุริยางคศิลป์ แขนงดนตรีพื้นเมือง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากผลงานอันโดดเด่นหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินมรดกอีสาน สาขาศิลปะการแสดง (ลำเรื่อง) ประจำปีพุทธศักราช 2559 จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น นอกจากนี้หมอลำวันดี พลทองสถิตย์ จะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถแล้ว ท่านยังมีความวิริยะอุตสาหะความตั้งใจต้องการเผยแพร่ศิลปะการแสดงหมอลำพื้นบ้านให้แก่เด็กและเยาวชนที่สนใจทั่วไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีเล็งเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูและสืบต่อหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นการอนุรักษ์และสืบต่อศิลปวัฒนธรรมอีสานประเภทหมอลำพื้นให้คงอยู่คู่กับชาวอีสาน อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการฟื้นฟูหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่นไม่ให้สูญหายไปและเป็นการเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจได้ศึกษาเกี่ยวกับหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทำนองลำพื้นในจังหวัดขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและสืบต่อหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่** กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ โดยการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการที่มีความรู้เกี่ยวกับหมอลำพื้น มีผลงานหนังสือ งานวิจัย บทความวิชาการ หรือเป็นผู้มีความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูและสืบต่อหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ หมอลำวันดี พลทองสถิตย์ เป็นหมอลำพื้นที่มีประสบการณ์และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะการแสดงหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับทำนองลำพื้นจังหวัดขอนแก่น จำนวน 1 คน และ 3) กลุ่มบุคคลทั่วไป คือ นักศึกษาดุริยางคศิลป์ แขนงดนตรีพื้นบ้าน คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2559 เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูและสืบต่อหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่นจำนวน 40 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่** ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ 2 แบบ คือ 1.1) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้รู้และกลุ่มผู้ปฏิบัติ เพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย 1.2) แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างโดยการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก จากกลุ่มผู้รู้และกลุ่มผู้ปฏิบัติ เพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย 2) แบบสังเกต (Observation) ใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย และ 3) แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อให้กลุ่มบุคคลทั่วไป ให้ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูและการสืบต่อหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น โดยแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่** ประกอบด้วย 1) การเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหมอลำพื้น และ 2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Action Research) ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายตามกระบวนการวิจัยที่วางเอาไว้

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่** ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คือ 1) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ในโปรแกรมสถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่า

เบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทำนองลำพื้นในจังหวัดขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ ผลการวิจัยพบว่า หมอลำวันดี พลทองสถิตย์ (หมอลำอุดมศิลป์) เป็นหมอลำที่มีชื่อเสียงและมีความเชี่ยวชาญทางด้านการลำพื้นทำนองขอนแก่นเป็นผู้ที่มีน้ำเสียงที่ไพเราะเป็นเอกลักษณ์ ด้วยประสบการณ์และผลงานการแสดงที่โดดเด่น หมอลำอุดมศิลป์จึงได้รับโอกาสเข้าไปเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะการแสดงหมอลำพื้นบ้าน สาขาดุริยางคศิลป์ แขนงดนตรีพื้นเมือง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีหน้าที่ในการสอนศิลปะการแสดงหมอลำพื้นบ้านให้นักศึกษาในเวลาว่าง หมอลำวันดี พลทองสถิตย์ ยังรับงานแสดงและเดินทางไปแสดงหมอลำพื้นตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น

ภาพที่ 1 การสาธิตแสดงลำพื้นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์

การศึกษาทำนองลำพื้นในจังหวัดขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ มีทำนองลำพื้น ดังนี้

1.1 การลำพื้นทำนองขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ ในขั้นตอนการลำเมื่อถึงเวลาลำ ก็จะมีลำเกริ่นขึ้นมาเลย ไม่มีเสียง "โอ..." ขึ้นมาก่อน มีการใช้เสียงที่เป็นเทคนิคเฉพาะตัว คือการใช้ลูกคอ และเสียงในลำคอ ทำให้เกิดลักษณะของเสียงการเอื้อนที่มีจังหวะ ดังตัวอย่าง ในรูปที่ 2 ท้องเพลงที่ 22 จะเป็นลักษณะการเอื้อนเสียงในลำคอ

ภาพที่ 2 ภาพโน้ตลักษณะการเอื้อนของของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์

1.2 บทเพลงลำพื้นที่ใช้ในการวิจัยนี้ เสียงของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ จะอยู่ในบันไดเสียงจีชาปไมเนอร์ (G#m) เช่นเดียวกับเสียงแคนแปดที่ใช้ประกอบการลำพื้นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ ก็อยู่ในบันไดเสียงจีชาปไมเนอร์ (G#m) ซึ่งเป็นแคนที่หมอลำวันดี พลทองสถิตย์ สร้างพิเศษให้เข้ากับเสียงของตนเอง เพื่อใช้ในการแสดงหมอลำ ในการลำพื้นทำนองขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ จะมีเทคนิคการย้ายบันไดเสียง (Modulation) สลับการลำอยู่ 2 กลุ่มเสียง คือ จีชาปไมเนอร์ (G#m) และจีชาปโดเรียน (G# Dorian) โดยบันไดเสียง จีชาปไมเนอร์ (G#m) เสียงที่พบ คือ G# A# B C# D#

องค์มหีเสนาเทวีเทียมผ่าง พระองค์ได้ลูกน้อยนางเหล่านั้นแม่นหญิง นามกรน้อยปทุมมาศรีสะอาด จอมนาถน้อยตอนนั้นลืบสี่ปี จักชินเจ้าคณิงแห่งความฝันโรราทวยลิวอดววยเมืองบ้าน อนาคตยฮ้อนเช่นหลวงบังเกิด คนลิมุกมอดเมี้ยนตายเกลี้ยงฮอดพระองค์ กะจั่งกินทานสร้างทานไปไปได้ขาด ผุงคนทุกยากไ้ทานให้อยู่สบาย แท้เหล่า (จบตอน)

2. เพื่อศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ดังนี้

2.1 แนวทางการฟื้นฟูหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น

1) ด้านนโยบาย ควรมีนโยบายสนับสนุนการจ้างงานให้กับศิลปินหมอลำพื้นเพื่อให้มีเวทีให้ศิลปินได้แสดงนโยบายจัดโครงการอบรมให้เด็กและเยาวชนเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหมอลำพื้น และ มีการอบรมเชิงปฏิบัติการวิธีการฝึกการลำพื้นจากวิทยากรหมอลำพื้นที่มีความชำนาญ นโยบายจัดให้มีโครงการประกวดแข่งขันการหมอลำพื้น โดยควรมุ่งเน้นไปที่กลุ่มที่เคยมาเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการด้านหมอลำพื้นเพื่อเป็นการต่อยอดความรู้หลังจากการประกวดแล้ว หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานเอกชนควรสนับสนุนในการจ้างงานเพื่อเป็นการช่วยฝึกฝนและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มหมอลำพื้นรุ่นใหม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินหมอลำพื้นให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

2) ด้านการแสดงลำพื้น หมอลำพื้นควรมีการแต่งกลอนลำพื้นที่มีเนื้อหาที่ทันสมัย แต่ยังคงทำนองการลำพื้นแบบเก่าไว้ดนตรีประกอบการลำพื้น ควรมีการประยุกต์เพิ่มเครื่องดนตรีเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับการลำพื้น เช่น เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ หรือ เครื่องดนตรีที่ค้อยโอบอุ้มทำนองลำพื้นให้มีความไพเราะมากขึ้น ส่วนของการแสดงควรมีการพัฒนาองค์ประกอบในการแสดง เช่น การแต่งกาย อุปกรณ์ในการแสดงหรืออุปกรณ์ประกอบฉาก

3) ด้านการเผยแพร่ผลงาน มีการนำทำนองลำพื้นไปใช้ประโยชน์ โดยการประยุกต์ใช้ร่วมกับดนตรีลูกทุ่งหมอลำให้มีความทันสมัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ดังตัวอย่างเพลงหน้าขาคอแหล่ของ ดร.จินดา แก่นสมบัติ ซึ่งเป็นการนำทำนอง และวิธีการลำพื้นทำนองมหาสารคาม มาใช้ในท่อนแรกของเพลง ดังตัวอย่างเนื้อร้องต่อไปนี้ (ขึ้นต้น) บัดตะละนี้...นงค์คราญหล่าหน้าขาคักแห่ เหลียวเบ็งคอกเพิ่นแหล่ ทาเบ็งแตงสาวเบ็งหน้าเจ้า ปานลัมคูปลานมัน เอ็ดให้ชายนอนฝัน ปวงละเมอลิเป็นบ้า โทษเถะหล่าไฟพาน้องแตง ทาปากแดงบีแข็งปั่น ไส่เสื่อสั้นโซ่พุง ผมหยองยู่เพราะนางตื่นนอนสาย กินข้าววางยบแปรงพัน หลังพระฉันท์เพลแล้ว (ท่อนจบ) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการนำทำนองลำพื้นมาใช้ เพื่อให้เกิดผลงานที่มีความสร้างสรรค์สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจริงและเป็นการเผยแพร่การลำพื้นให้กับผู้ฟัง สนับสนุนหมอลำพื้นผู้มีความชำนาญหรือหมอลำพื้นรุ่นใหม่ให้เข้าประกวดการขับร้องในรายการโทรทัศน์ เช่น รายการไม้ค้ทองคำหมอลำฝั่งเพชร เป็นต้น และมีการเผยแพร่การลำพื้นให้เข้าถึงได้ง่าย เช่น สื่อทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะการเผยแพร่โดย You tube, Facebook ที่เป็นสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทยในปัจจุบัน

2.2 แนวทางการสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น

1) การสืบทอดให้กับสมาชิกภายในครอบครัวและการสืบทอดโดยขอเป็นลูกศิษย์กับหมอลำพื้น โดยส่วนใหญ่ผู้เป็นพ่อแม่จะเป็นครูผู้สืบทอดให้กับลูกของตนเอง อีกลักษณะหนึ่งเป็นการสืบทอดโดยการขอเป็นลูกศิษย์กับหมอลำที่ตนเองชื่นชอบ การถ่ายทอดทั้งสองลักษณะจะเป็นการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะปัจจุบันควรมีการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการถ่ายทอดให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ด้วยการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วย เช่น การบันทึกเทป ซีดี หรือเครื่องบันทึกเสียงให้ผู้เรียนนำไปฝึกฝน แทนการจดจำเพียงอย่างเดียวหรือใช้วิธีการถ่ายทอดสดจากเว็บไซต์ You tube, Line, Facebook แทนการเรียนรู้แบบตัวต่อตัว เพราะผู้สอนและผู้เรียนอาจจะอาศัยอยู่ห่างไกลกันและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ครั้งละหลาย ๆ คน หากลูกศิษย์ไม่เข้าใจก็สามารถย้อนกลับไปดูใหม่ได้ แต่ถึงแม้ว่าการใช้เทคโนโลยีในการช่วยการถ่ายทอดจะมีประโยชน์หลายอย่างก็ตาม ผู้เรียนก็ควรเข้าไปพบครูหมอลำพื้นอย่างสม่ำเสมอเพื่อทดสอบความสามารถของตนเองต่อหน้าครูหมอลำพื้นและเพื่อรับการชี้แนะและสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและลูกศิษย์

2) การสืบทอดโดยสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษา แม้ในปัจจุบันมีสถาบันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีรายวิชาเอกที่เกี่ยวกับการขับร้องหมอลำแต่จำนวนสถาบันทางการศึกษาที่เปิดเรียนในสาขาเหล่านี้ยังมีจำนวนน้อย ซึ่งเป็นปัญหาจากข้อจำกัดเกี่ยวกับเงื่อนไขในการเปิดหลักสูตรฯ ของสถาบันอุดมศึกษา เพราะผู้ที่จบในระดับปริญญาโท-เอกทางด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานนั้นมีจำนวนน้อยและผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านกลลำพื้นนั้นก็จะเป็นเพียงชาวบ้านไม่มีคุณวุฒิทางด้านการศึกษาทำให้เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในการแก้ปัญหาควรมีรายวิชศึกษาทั่วไป

ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน และ มีเนื้อหาวิชาในส่วนของหมอลำพื้นมีการแสดงลำพื้นโดยเชิญหมอลำพื้นมาเป็นผู้สาธิต ส่วนสถาบันอุดมศึกษาที่สามารถเปิดสาขาวิชาเกี่ยวข้องกับหมอลำได้ ควรมีการเชิญหมอลำผู้มีความชำนาญในการลำพื้นมาเป็นอาจารย์พิเศษเพื่อถ่ายทอดวิธีการลำพื้นแบบต่าง ๆ มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการทางด้านหมอลำ มีโครงการสนับสนุนให้นักวิชาการ อาจารย์ และหมอลำพื้น จัดทำเอกสาร หนังสือ ตำรา มีการจัดเก็บกลอนลำพื้นแบบดั้งเดิมจากแผ่นเสียง เทป VDO บันทึกเสียงหมอลำพื้น หรือผู้ที่มีความสามารถในการลำพื้นแบบดั้งเดิม ถอดเทปก่อนลำแกะเสียงร้องเสียงแคน คัดลอกเป็นโน้ตดนตรีไทยหรือดนตรีสากล เพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลความรู้ด้านหมอลำพื้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับหมอลำพื้นให้กับผู้ที่สนใจ ส่วนสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา ควรเป็นการร่วมมือบูรณาการกับหน่วยงานของรัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น การเชิญหมอลำพื้นในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน มีการแจกเกียรติบัตรประกาศเกียรติคุณให้กับหมอลำที่ทำความรู้แก่นักเรียน ปัจจุบันนโยบายของภาครัฐ ก็มีนโยบายเกี่ยวกับการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เพื่อการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร เสริมความรู้ให้นักเรียน จากนโยบายนี้จึงเป็นโอกาสที่ดีที่สถานศึกษา ในภาคอีสานจะได้นำหมอลำพื้นในท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงความสำคัญของหมอลำพื้นที่เป็นวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์ต่อไป

โดยแนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น ที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับผลการสำรวจจากการใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสอบถามข้อมูลจากนักศึกษาสาขาดุริยางคศิลป์ แขนงดนตรีพื้นเมือง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพศชาย จำนวน 38 คน (ร้อยละ 95) เพศหญิง จำนวน 2 คน (ร้อยละ 5) โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการลำพื้นจากสถานศึกษา จำนวน 28 คน (ร้อยละ 43.08) จากสื่อโทรทัศน์/วิทยุ 9 คน (ร้อยละ 13.85) จากเวทีการแสดง จำนวน 21 คน (ร้อยละ 32.31) และจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 คน (ร้อยละ 10.77) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดทำนองลำพื้น กล่าวคือ ควรเผยแพร่การแสดงหมอลำพื้นทางสื่อโทรทัศน์หรือทางเว็บไซต์ ควรมีการเชิดชูเกียรติให้กับศิลปินหมอลำพื้นจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนนอกจากนี้ควรมีโครงการฝึกอบรมหรือจัดทำหนังสือ ตำรา เพื่อเป็นการเผยแพร่ทำนองลำพื้น เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาทำนองลำพื้นในจังหวัดขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ พบว่า การลำพื้นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ มีเทคนิคการลำโดยใช้ลูกคอและเสียงในลำคอ เสียงลำมีการย้ายบันไดเสียงระหว่างบันไดเสียงจีชาปไมเนอร์ ($G^{\#}m$) เสียง $G^{\#} A^{\#} B^{\#} C^{\#} D^{\#} F^{\#}$ และกลุ่มเสียงชาปโดเรียน ($G^{\#}Dorian$) เสียง $G^{\#} A^{\#} C^{\#} D^{\#} E^{\#}$ สลับกัน เสียงแคนอยู่ในจีชาปไมเนอร์ ($G^{\#}m$) เท่ากับเสียงหมอลำวันดี โดยหมอลำจะเป่าทำนองตามเสียงของหมอลำ ทำนองแคนที่ใช้มีเสียง $G^{\#} A^{\#} B^{\#} C^{\#} D^{\#} E^{\#}$ เสียงโดรนของแคน คือ เสียง $G^{\#} B^{\#} C^{\#}$ และ $A^{\#}$ กลอนลำพื้นมีโครงสร้าง การเกริ่น ถัดไปขึ้นต้นด้วยคำว่า แต่นั้นหรือปางนั้น และ ในแต่ละท่อนจบมีคำว่า ก่อนแล้ว หรือ แท้แล้ว

2. ศึกษาแนวทางการฟื้นฟูและการสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) แนวทางการฟื้นฟูหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น 1.1) ด้านนโยบายจัดโครงการอบรมให้ความรู้เรื่องหมอลำพื้น การประกวดหมอลำพื้น การจ้างหมอลำพื้น และยกย่องเชิดชูเกียรติศิลปินหมอลำพื้น 1.2) ด้านการแสดงลำพื้น ควรมีการพัฒนาในเรื่องการแสดง การแต่งกลอนลำให้มีความความทันสมัย แต่คงทำนองการลำพื้นแบบเก่าไว้พัฒนาองค์ประกอบในการแสดง 3) ด้านการเผยแพร่ผลงาน มีการนำทำนองลำพื้นไปใช้ประโยชน์ โดยการประยุกต์ให้มีความทันสมัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม สนับสนุนหมอลำพื้นรุ่นใหม่ให้เข้าประกวดการในรายการโทรทัศน์ เผยแพร่การลำพื้นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 2) แนวทางการสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น 2.1) การสืบทอดให้กับสมาชิกภายในครอบครัวและการสืบทอดโดยขอเป็นลูกศิษย์กับหมอลำพื้น เป็นการสืบทอดแบบ मुखปาฐะเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันควรมีการปรับปรุงรูปแบบด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบันทึกเสียงแทนการจดจำหรือใช้วิธีการถ่ายทอดสดจากสื่อออนไลน์ แทนการเรียนรู้อย่างตัวต่อตัว แต่ควรเข้าไปพบครูหมอลำพื้นอยู่เสมอเพื่อรับการชี้แนะและสาธิตให้ดู และ 2.2) การสืบทอดโดยสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการสอนหมอลำพื้นในสถานศึกษา เชิญผู้มีความชำนาญในการลำพื้นมาเป็นอาจารย์พิเศษ มีโครงการจัดทำเอกสาร หนังสือ ตำรา จัดเก็บกลอนลำพื้นแบบดั้งเดิมจากแผ่นเสียง VDO และบันทึกเสียงหมอลำพื้น คัดลอกเป็นโน้ตดนตรีไทยหรือดนตรีสากล เพื่อเป็นองค์ความรู้

เกี่ยวกับหมอลำพื้น หน่วยงานของรัฐระดับตำบล หรือหมู่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการนำหมอลำพื้นมาถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น มีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านการลำพื้น เทคนิคในการลำพื้นทำนองขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ จะอยู่ที่การใช้ลูกคอและการใช้เสียงในลำคอเพื่อใช้ประกอบการเอื้อนตามแบบของตนเอง ทำให้เกิดเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ สอดคล้องกับดวงฤทัย บุญสินชัย และจตุพร สีม่วง (2562: 137) ที่ได้กล่าวถึง กลวิธีการลำพื้นवादขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ คือ การเอื้อนเสียงของหมอลำวันดี ทำได้โดยการใช้ลูกคอในการเอื้อน โดยหมอลำวันดีจะเลือกตรงที่เอื้อนเสียงตรงท่ายประโยค ท่อนจบ และกลอนลำที่กล่าว ขึ้นชมหรือยินดี การเอื้อนเสียงของหมอลำวันดีคือการเอื้อนเสียงให้ยาวและใส่ลูกเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองเข้าไป การเอื้อนเสียงในแต่ละกลอนลำจะไม่เหมือนกัน หมอลำวันดี พลทองสถิตย์ จะดูความเหมาะสมในการใส่ลูกเอื้อน หมอลำวันดี มีเสียงค่อนข้างสูงเมื่อลำพื้นแล้วเสียงจะอยู่ในบันไดเสียงจีชาร์ปไมเนอร์ ($G^{\#}m$) ซึ่งแคนที่ใช้กับหมอลำวันดีก็ต้องอยู่ในระดับเสียงจีชาร์ปไมเนอร์ ($G^{\#}m$) เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับพิทยวัฒน์ พันธะศรี และปรีดี นามสง่า (2560: 55-56) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของครอบครัวทำแคน: กรณีศึกษาบ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ระบบเสียงแคนแปดจากเสียงที่ 1 ถึงเสียงที่ 7 ประกอบด้วยเสียง $F^{\#}$, $G^{\#}$, A , B , $C^{\#}$, D , E , และ ($F^{\#}$) (ทบช่วงคู่แปด) โดยพบว่า โครงสร้างของระบบเสียงแคนแปดอยู่ในบันไดเสียงฟาชาร์ปเนเจอร์อัลไมเนอร์ ($F^{\#}$ Natural minor) โดยช่างทำแคนให้ข้อมูลว่าแคนแปดโป่งนี้เป็นระดับเสียงที่หมอแคนนิยมใช้กันมากที่สุด หากต้องการแคนเจ็ดโป่งหรือเก้าโป่งก็ต้องสั่งทำเพื่อนำไปใช้กับหมอลำที่มีระดับเสียงพอดีกับระดับของแคนนั้น ๆ

2. ด้านทำนองลำพื้นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์ มีเทคนิคการย้ายบันไดเสียง (Modulation) สลับการลำอยู่ 2 กลุ่มเสียง คือ จีชาร์ปไมเนอร์ ($G^{\#}m$) และจีชาร์ปโดเรียน ($G^{\#}$ Dorian) เมื่อวิเคราะห์เสียงของทั้งสองกลุ่มเสียงแล้วพบว่า บันไดเสียงจีชาร์ปไมเนอร์ ($G^{\#}m$) และกลุ่มเสียงจีชาร์ปโดเรียน ($G^{\#}$ Dorian) มีตำแหน่งเสียงที่แตกต่างกันเพียงจุดเดียว คือ เสียงที่ 6 โดยบันไดเสียงจีชาร์ปไมเนอร์ ($G^{\#}m$) เสียงที่ 6 จะเป็นเสียง E ในกลุ่มเสียงจีชาร์ปโดเรียน ($G^{\#}$ Dorian) เสียงที่ 6 จะเป็นเสียง $E^{\#}$ ซึ่งเสียง $E^{\#}$ ทำให้เกิดเสียงโดเรียน (Dorian) สอดคล้องกับพชร พิฆาตไพร และจตุพร สีม่วง (2562: 243) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงพื้นบ้านอีสาน สำหรับวงโยธวาทิต พบว่า เพลงพื้นบ้านอีสานนั้นมีชื่อเรียกขึ้นต้นว่า ลาย ใช้จำแนกบันไดเสียงของบทเพลงบทเดียวกันออกจากกันกรณีนี้คำว่า ลาย ความหมายจะพ้องกับทฤษฎีดนตรีตะวันตกเรื่อง Modal Music หรือ Mode บรรเลงเป็นทำนองเพลงได้ทั้งหมด 6 ลาย คือลายใหญ่ (Aeolian Mode) ลายน้อย (Dorian Mode) ลายเซ (Mixolydian Mode) ลายสุดสะแนน (Ionian Mode) ลายไป้ซ่าย (Lydian Mode) และลายสร้อย (Phrygian Mode)

3. ด้านแนวทางการฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดขอนแก่น ปัญหาหลักคือ ความนิยมในการรับชมการแสดงลำพื้นเสื่อมถอยลง เพราะรูปแบบการแสดงที่ไม่เข้าใจ การลำพื้นที่มีเนื้อหาที่อาจเข้าถึงได้ยากของเยาวชนรุ่นใหม่ ส่งผลให้การว่าจ้างหมอลำพื้นมีน้อยลงหมอลำพื้นที่มีอยู่ต้องเปลี่ยนไปแสดงหมอลำในประเภทอื่นแทนหรือเปลี่ยนไปทำในอาชีพอื่นในการฟื้นฟูหมอลำพื้นต้องเริ่มต้นจากหมอลำพื้นต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อความอยู่รอดก่อนมีการพัฒนาการแต่งกลอนลำให้มีเนื้อหาที่ทันสมัย มีการนำทำนองลำพื้นไปประยุกต์ใช้ร่วมกับกับดนตรีหมอลำสมัยใหม่เพื่อสร้างมูลค่ารูปแบบแสดงลำพื้นควรมีการเพิ่มการแสดงดนตรีลูกทุ่งหมอลำร่วมสมัยเข้ามาแทรกในบางช่วงของการแสดง เพิ่มช่องทางการเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองสินไซ จังหวัดขอนแก่น โดยวรศักดิ์ วรยศ (2554: 152-154) จากการศึกษาพบว่า ควรมีการนำเอาเพลงสมัยใหม่มาสลับกับการขับร้องทำนองสินไซ เพื่อสร้างอารมณ์ความสนุกสนานให้กับผู้ชมใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยเผยแพร่ทำนองลำ เพื่อสร้างอารมณ์ความสนุกสนานให้กับผู้ชมมีการแสดงวงลูกทุ่งพร้อมวงเครื่องดนตรีก่อนทำการแสดงหมอลำและมีการแสดงตลกประกอบด้านการสืบทอดควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยให้การฝึกซ้อมหมอลำง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาหมอลำกลอนในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยอภิสิทธิ์ เบื้องบน (2555: 99-102) พบว่า การพัฒนาหมอลำกลอนในกระแสโลกาภิวัตน์มีการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ เช่น คอมพิวเตอร์ในการบันทึกกลอนลำแทนการเขียนด้วยลายมือ เพราะอ่านง่ายใช้เครื่องบันทึกเสียงอัดเสียงกลอนลำจากครู เพื่อนำกลับมาฝึกฝนที่บ้านและเป็นแนวทางในการท่องทำนองลำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ สามารถเป็นฐานข้อมูลทางวิชาการให้กับหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือสถาบันทางการศึกษา สามารถนำไปใช้ในการวางแผนในการฟื้นฟูและการอนุรักษ์วัฒนธรรมหมอลำพื้นหรือวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานในลักษณะเดียวกันได้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีการขยายผลการวิจัยแนวทางฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นในจังหวัดอื่นหรือหมอลำประเภทอื่น ๆ ต่อไป เพื่อให้เกิดการส่งเสริมและอนุรักษ์ฟื้นฟูและสืบทอดหมอลำพื้นให้คงอยู่กับสังคมไทยอย่างยั่งยืนสืบไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์ และนางวันดี พลทองสถิตย์ ตลอดจน คณาจารย์หลักสูตรศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และคณาจารย์ นักศึกษาศาสาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต ศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แก่ผู้วิจัยจนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เจริญชัย ชนไพโรจน์. (2558). หมอลำหมอลำแคน: ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เปรียบดั่งแก้วสารพัดนึกของชาวอีสาน. จัดพิมพ์เผยแพร่ในงานมหกรรมหมอลำ: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ณ ปรำพิธิ หน้าที่ว่าการอำเภอ จังหวัดมหาสารคาม วันที่ 25-26 มิถุนายน 2558.
- วรศักดิ์ วรยศ. (2554). แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองลิ้นไซ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุษกร บินทสันต์ และข้าคม พรประสิทธิ์. (2553). หมอลำ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำเร็จ คำโมง. (2537). ดนตรีอีสาน: แคนและดนตรีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง. มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- ดวงฤทัย บุญสินชัย และจตุพร สีม่วง. (2562). กลวิธีการลำพื้นวาทขอนแก่นของหมอลำวันดี พลทองสถิตย์. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(2)
- พิทยวัฒน์ พันระศรี และปรียัติ นามสง่า. (2560). กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของครอบครัวทำแคน: กรณีศึกษาบ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารช่อพะยอม, 28(1)
- เพชร พิฆาตไพรี และจตุพร สีม่วง. (2562). การเรียบเรียงเสียงประสานชุดเพลงพื้นบ้านอีสานสำหรับวงโยธวาทิต. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(1)
- อุดม บัวศรี. (2528). หมอลำพื้น. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(2)
- อภิสิทธิ์ เบื้องบน. (2555). การพัฒนาหมอลำกลอนในกระแสโลกาภิวัตน์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย
**The Opinions of to Free Marijuana Policy of Community Enterprise Group
in Nong Khai Province.**

วาริรัฐ สังกวศ์¹, แคนวิชัย สายรักษา², และ รังสรรค์ สิงห์เลิศ³
Wareerat Sangwong¹, Danwichai Sairaksa², and Rangson Sianghaiert³
¹นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามหาภาค
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Received: 21 January 2020

Revised: 28 February 2020

Accepted: 20 March 2020

^{2,3}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Master Student of the Regional Development Strategies program Rajabhat Maha Sarakham University

^{2,3}Lecturer from the faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University

¹Email: Vareerat.Singwong@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย และ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยมีตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย จำนวน 147 คน ที่ได้มาจากการใช้สูตรของ Taro Yamane (1967: 158) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหาและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.95$) และความคิดเห็นรายด้านที่เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1.1) การตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.03$) 1.2) ด้านการรับผลการรับประโยชน์ ($\bar{x} = 2.94$) 1.3) การติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 2.94$) และ 1.4) การดำเนินกิจกรรม ($\bar{x} = 2.84$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง เพศ และอายุ จำแนกตามกลุ่มเพศชาย และเพศหญิง เปรียบเทียบทางเดียวระหว่างตัวแปร การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล พบว่า เพศชายมากกว่าเพศหญิงทุกด้านและจำแนกตามกลุ่มอายุ แตกต่างกัน ทั้ง 5 กลุ่มอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะ พบว่า 3.1) การตัดสินใจ ควรสนับสนุนและควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการปลูกกัญชาและสร้างกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง 3.2) การดำเนินกิจกรรม ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจกรรมจริงการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนต้องมีการประชุมชี้แจงอย่างชัดเจน 3.3) การรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและให้เกิดข้อดีมากที่สุด และ 3.4) การติดตามและประเมินผล ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลมาจากคนกลางมีความยุติธรรม สุจริต และโปร่งใส และควรส่งเสริมให้จริงจึงเกิดรูปธรรมชัดเจน

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, นโยบายกัญชาเสรี, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purposes of the study was 1. to study The Opinions of to Free Marijuana Policy of Community Enterprise Group in Nong Khai Province. 2. To compare opinions of Free Marijuana Policy of Community Enterprise Group in Nong Khai Province. And 3. To study the suggestions and Opinions of to Free Marijuana Policy of Community Enterprise Group in Nong Khai Province. There are research tools, including questionnaires and interview forms. There are 147 quantitative examples of community enterprise groups in Nong Khai Province that have been derived from the formula of Taro Yamane (1967: 158). In

determining the sample size And group of quality targets of 20 people by specific selection Then the collected data is analyzed in content and analyzed with basic statistical program such as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The results of the revealed that 1) The overall opinions were at a moderate level ($\bar{x}=2.95$) and opinions in each aspect which were arranged from the highest to the lowest, namely 1.1) decisions ($\bar{x}=3.03$) 1.2) benefits ($\bar{x}=2.94$) 1.3) Monitoring and evaluation ($\bar{x}=2.94$) and 1.4) Activities ($\bar{x}=2.84$) respectively Which is in line with the hypothesis at a moderate level. 2) The comparison of opinions between gender and age classified by male and female groups, one-way comparison between variables, decision making, activity Beneficiary Monitoring and evaluation It was found that males were higher than females in all aspects and were classified by age groups in all 5 age groups with statistical significance at the level of .05 and 3) Recommendations: 3.1) The decision should support and should support the community to grow marijuana and create activities correctly. 3.2) Activities Should promote the implementation of actual activities, the activities of each step must have a meeting to clearly explain 3.3) the benefits Should promote benefits to the community enterprise group and maximize the benefits, and 3.4) monitoring and evaluation There should be a follow-up and evaluation committee from the middleman that is fair, honest and transparent, and should promote to be seriously concrete.

Keywords: Opinions, Free Marijuana Policy, Community Enterprise.

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญาทางการพัฒนาประเทศต่อเนื่องได้จัดทำเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจน ประเด็นการปฏิรูปประเทศนอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาพร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมขณะเดียวกัน ยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนนโยบายกัญชาเสรี ซึ่งแนวคิดนี้เห็นว่าจะทำให้เกิดการสร้างรายรายได้เพิ่มขึ้นของประชาชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จึงให้สิทธิพิเศษในนโยบายกัญชาเสรีโดยให้มีการติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ปัจจุบัน รัฐบาลได้มีแนวคิดริเริ่มทางนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในระดับครัวเรือนโดยการปลูกกัญชา (พืชเศรษฐกิจ) แล้วนำมาจำหน่ายเพื่อนำไปใช้ในทางการแพทย์หรือการรักษาโรคภัยต่าง ๆ ตามสรรพคุณที่มีน่านับประการ แต่อย่างไรก็ดี กัญชายังเป็นยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ซึ่งมีข้อจำกัดในมาตรา 26/5 ว่าผู้อนุญาตจะออกใบอนุญาตให้ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ได้เมื่อปรากฏว่าผู้ขออนุญาตเป็นหน่วยงาน (1) หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยหรือจัดการเรียนการสอนทางการแพทย์ เกษษศาสตร์วิทยาศาสตร์ หรือเกษตรศาสตร์ หรือมีหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์ เกษษกรรม หรือวิทยาศาสตร์หรือมีหน้าที่ให้บริการทางเกษตรกรรม เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือเกษตรกรรม หรือหน่วยงานของรัฐที่มี

หน้าที่ในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือสภากาชาดไทย (2) ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ชั้นหนึ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ทั้งนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและหมอพื้นบ้าน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ (3) สถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัย และจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับทางการแพทย์หรือเภสัชศาสตร์ (4) ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจ เพื่อสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรือสหกรณ์การเกษตร ซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ ซึ่งดำเนินการภายใต้ความร่วมมือและกำกับดูแลของผู้ขออนุญาตตาม (1) หรือ (3) ทั้งนี้ ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมดังกล่าว สามารถร่วมผลิตและพัฒนาสูตรตำรับยาแผนโบราณหรือยาสมุนไพรได้ เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ ภายใต้ความร่วมมือและกำกับดูแลของผู้ขออนุญาตตาม (1) หรือ (3) ด้วย (5) ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะระหว่างประเทศ (6) ผู้ป่วยเดินทางระหว่างประเทศที่มีความจำเป็นต้องนำยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ติดตัวเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อใช้รักษาโรคเฉพาะตัว (7) ผู้ขออนุญาตอื่นตามที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกำหนดในกฎกระทรวงผู้ขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง (2) (3) (4) และ (7) ในกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดาต้องมีสัญชาติไทยและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ในกรณีที่เป็นนิติบุคคลต้องจดทะเบียนตามกฎหมายไทย และกรรมการของนิติบุคคล หุ่นส่วนหรือผู้ถือหุ้นอย่างน้อยสองในสามต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยและมีสำนักงานในประเทศไทยจาก (4) ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีในระดับใด (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

การส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนด้วยนโยบายกัญชาเสรีนั้น ควรมีการให้ความรู้ ทักษะ การมองเห็นช่องทางและช่องทางในการประกอบธุรกิจชุมชนด้วยนโยบายกัญชาเสรีที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเน้นให้มีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้การบริหารงานทุกขั้นตอนมีประสิทธิภาพทำให้ธุรกิจชุมชนมีการเจริญเติบโตไปในทิศทางที่ดีขึ้น รวมถึงสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนในยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ กลาง เล็ก วิสาหกิจเริ่มต้น วิสาหกิจชุมชน หรือวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมทั้งเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน โดยมีนวัตกรรมใน 3 ด้าน คือ นวัตกรรมในการสร้างโมเดลธุรกิจ นวัตกรรมในเชิงสินค้าและบริการ และนวัตกรรมในเชิงกระบวนการผลิตและบริการ พร้อมทั้งเป็นนักการค้าที่เข้มแข็งที่จะนำไปสู่การสนับสนุนการเป็นชาติการค้ามีความสามารถในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ เป็นผู้ประกอบการที่ “ผลิตเก่ง ขายเก่ง” หรือ “ซื้อเป็น ขายเป็น” บริการเป็นเลิศ สามารถขยายการค้าและการลงทุนไปต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคายมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งนโยบายกัญชาเสรีได้เปิดช่องให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างรายได้จากการปลูก การแปรรูปหรือการสกัดน้ำมันกัญชา โดยมีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

ดังนั้น จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวในข้างต้น จึงเป็นโอกาสที่ผู้วิจัยจะได้ทำศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่องความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการตามนโยบายกัญชาเสรี อีกทั้งยังขอเสนอแนะเชิงนโยบายให้กับภาครัฐในการนำไปปรับใช้กับนโยบายกัญชาเสรีอย่างเหมาะสม และสามารถพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชนอื่น ๆ ให้ความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร ได้แก่ สมาชิกที่เป็นตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่มาต่อทะเบียนแล้วในจังหวัดหนองคาย จำนวน 232 กลุ่ม/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกที่เป็นตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่มาต่อทะเบียนแล้วในจังหวัดหนองคาย จำนวน 147 กลุ่ม/คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1970: 580-581) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สมาชิกที่เป็นตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่มาต่อทะเบียนแล้วในจังหวัดหนองคาย จำนวน 20 กลุ่ม/คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ เป็นชนิดแบบสอบถามรายการ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะจากตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่มาต่อทะเบียนแล้วจังหวัดหนองคาย เป็นชนิดปลายเปิด ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่นำมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่า ความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) ที่มีค่า IOC ได้ที่ 0.67 และ 2) แบบสัมภาษณ์ (Interview) ที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แล้ว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่วิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือในการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับกลุ่มเป้าหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จะนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์จำแนกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1.1) ตอนที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ใช้ค่าความถี่ และ ร้อยละ 1.2) ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวมทั้งหมดขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินค่าและแปลความหมายของคะแนน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความ และ ตอนที่ 3 วิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วนำเสนอแบบความเรียงและพรรณนาวิเคราะห์

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ซึ่งหากมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจะทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ผลข้อมูลความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.95$) และความคิดเห็นรายด้านผู้วิจัยสามารถจำแนกผลไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคายเป็นรายด้าน

ด้าน	ความคิดเห็น	(\bar{X})	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1	การตัดสินใจ	3.03	1.035	ปานกลาง	1
2	การดำเนินกิจกรรม	2.84	1.048	ปานกลาง	4
3	การรับผลประโยชน์	2.97	1.075	ปานกลาง	2
4	การติดตามและประเมินผล	2.94	1.008	ปานกลาง	3
โดยรวม		2.95	1.042	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคายจำแนกออกเป็นรายด้านในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.95$) โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1. การตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.03$) 2. ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 2.94$) 3. การติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 2.94$) และ 4. การดำเนินกิจกรรม ($\bar{x} = 2.84$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าความคิดเห็นต่อการลดปัญหาความยากจนด้วยนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.027$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1.1) การตัดสินใจนำนโยบายกัญชาเสรีมาใช้ ($\bar{x} = 3.22$) 1.2) การตัดสินใจใช้กัญชามาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 3.21$) 1.3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเมื่อมีการประชุมในกลุ่มวิสาหกิจ ($\bar{x} = 3.21$) และ 1.4) การตัดสินใจเตรียมความพร้อมแปรรูปผลิตภัณฑ์แทนผลิตภัณฑ์เดิม ($\bar{x} = 2.63$)

1.2 ด้านการดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวม ($\bar{x} = 2.84$) เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ 2.1) การมีกิจกรรมทางเลือกใหม่ ($\bar{x} = 3.29$) 2.2) การมีกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{x} = 3.07$) 2.3) การมีกิจกรรมเพื่อลดปัญหาความยากจน ($\bar{x} = 3.01, S.D. = .983$) และ 2.4) การมีกิจกรรมการพัฒนาด้านสุขภาพจากกัญชา ($\bar{x} = 2.57$)

1.3 ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 3.1) การได้การรับผลประโยชน์จากการลดปัญหาความยากจนด้วยนโยบายกัญชาเสรี ($\bar{x} = 3.15$) 3.2) ประชาชนจะได้รับการรับผลประโยชน์จากนโยบายกัญชาเสรี ($\bar{x} = 3.15$) 3.3) คิดว่าจะได้รับการรับผลประโยชน์ด้านสุขภาพของชุมชนจากนโยบายกัญชาเสรี ($\bar{x} = 3.07$) 3.4) การได้รับการรับผลประโยชน์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน ($\bar{x} = 2.71$)

1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 4.1) การประเมินผลต่อแหล่งท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 3.93$) 4.2) การประเมินการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 3.35$) 4.3) การประเมินการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 3.21$) 4.4) การประเมินในการใช้เงินทุนในพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 2.84$) ตามลำดับ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีระหว่าง เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ โดยนำเฉพาะเพศ และอายุ มาทำการเปรียบเทียบได้ ดังนี้

2.1 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย จำแนกตามกลุ่มเพศ (เพศชายและเพศหญิง) แตกต่างทางสถิติที่ระดับ .05 เปรียบเทียบทางเดียว ระหว่างตัวแปร การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายมากกว่าเพศหญิงทุกด้าน แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรี จำแนกตามกลุ่มอายุ แตกต่างกัน จำแนกตามปัจจัย ทั้ง 4 ปัจจัย โดยรวม ($\bar{x} = 2.95$) ส่วนรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.03$) การรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 2.97$) การติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 2.97$) การติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 3.00$) และการดำเนินกิจกรรม ($\bar{x} = 2.29$) ตามลำดับ

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย ได้แก่ 1) การตัดสินใจ ควรสนับสนุนและควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการปลูกกัญชา มีการตัดสินใจนโยบายกัญชาเพื่อส่งเสริมสร้างกิจกรรมสมาชิกอื่นที่ร่วมนโยบายกัญชาเสรี เป็นการสร้างปัญหาให้กับชุมชนมากกว่า 2) การดำเนินกิจกรรม ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจกรรมจริง การดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนต้องมีการประชุม ชี้แจงอย่างชัดเจน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการลงทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรมีการวางแผนควบคุมอย่างรัดกุมในการดำเนินกิจกรรมและต้องการให้เกิดนโยบายกัญชาเสรีอย่างชัดเจน 3) การรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมส่งผลดีต่อประชาชนเป็นประโยชน์กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลประโยชน์/ข้อดีจะเกิดน้อยมากชุมชนก็จะกลายเป็นการใช้กัญชาเสรี ซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียมากกว่าและเพื่อสุขภาพและเกิดเศรษฐกิจที่ดีในอนาคตลดปัญหาความยากจน และ 4) การติดตามและประเมินผล ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลมาจากคนกลางมีความยุติธรรม สุจริต และโปร่งใส และควรส่งเสริมให้จริงจึงเกิดรูปธรรมชัดเจน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย พบว่า ความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.95$) และความคิดเห็นรายด้านที่เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.03$) 2) ด้านการรับผลการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 2.94$) 3) การติดตามและประเมินผล ($\bar{x} = 2.94$) และ 4) การดำเนินกิจกรรม ($\bar{x} = 2.84$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคายอยู่ในระดับปานกลาง

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง เพศ และอายุ จำแนกตามกลุ่มเพศชาย และเพศหญิง เปรียบเทียบทางเดียวระหว่างตัวแปรการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล พบว่า เพศชายมากกว่าเพศหญิงทุกด้านและจำแนกตามกลุ่มอายุ แตกต่างกัน ทั้ง 5 กลุ่มอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย พบว่า มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ 3.1) การตัดสินใจ ควรสนับสนุนและควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการปลูกกัญชาและสร้างกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง 3.2) การดำเนินกิจกรรม ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจกรรมจริงการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนต้องมีการประชุม ชี้แจงอย่างชัดเจน 3.3) การรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและให้เกิดข้อดีมากที่สุด และ 3.4) การติดตามและประเมินผล ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลมาจากคนกลางมีความยุติธรรม สุจริต และโปร่งใส และควรส่งเสริมให้จริงจึงเกิดรูปธรรมชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย มีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

ความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นสาเหตุจากที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีความมั่นใจจากนโยบายกัญชาเสรีของรัฐบาลมากนัก เนื่องจากยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการดำเนินการก่อนเพื่อเป็นต้นแบบและสมาชิกยังเชื่อว่า "กัญชา" เป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ทางการแพทย์เท่านั้น ซึ่งยังมีความเชื่อว่ากัญชาอาจจะไม่สามารถนำมาปลูก แปรรูป และจำหน่ายได้โดยเสรีตามที่คิด จึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการวิเคราะห์ปัญหาของสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2554: 45) ได้วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดพิษณุโลก ไว้ดังนี้ 1) กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานภาคีให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนน้อยไม่จริงจังและแนวทางการส่งเสริมไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง อีกทั้งยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มได้เข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาคีหลายหน่วยงานและมีการใช้ชื่ออื่นในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มเดียวกันทำให้เกิดการสับสน

และเข้าใจผิดระหว่างหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน 3) วิสาหกิจชุมชนยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และยังต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิต และเงินทุนจากภายนอก 4) หน่วยงานภาคีในระดับอำเภอ/จังหวัด ยังทำงานแบบไม่บูรณาการและยังไม่เห็นความสำคัญเนื่องจากมีความเข้าใจว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นงานของกรมส่งเสริมการเกษตร และ 5) วิสาหกิจชุมชนบางแห่งที่มาจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ไม่ได้เกิดจากปัญหาหรือความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง แต่มาจดทะเบียนเพื่อรอรับการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ และเพื่อหวังกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งมีได้ประกอบกิจกรรมอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยา ถาอุปชิต และนุศราพร เกษสมบุรณ์ (2559: 228-240) ได้วิจัยเรื่องการใช้กัญชาทางการแพทย์ การศึกษานี้จะมุ่งเน้นไปที่การใช้ประโยชน์ทางการแพทย์และเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ของการใช้กัญชา วิธีดำเนินการวิจัย: ทบทวนตำราแพทย์แผนไทย 2 เล่ม คือตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์และตำราพระโอสถพระนารายณ์ในส่วนของตำราแพทย์แผนปัจจุบัน สืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลทางการแพทย์ จากเดือนตุลาคม พ.ศ. 2535 จนถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 โดยจำกัดการศึกษาแบบ Systematic Reviews เท่านั้น ผลการวิจัย: ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์มีตำรับยาไทยที่เข้ากัญชา จำนวน 11 ตำรับ และในตำราพระโอสถพระนารายณ์ พบตำรับยาไทยที่เข้ากัญชา จำนวน 3 ตำรับ โดยมีข้อบ่งใช้หลักคือ แก้ปวด เจริญอาหาร ช่วยให้นอนหลับ เป็นต้น

สำหรับข้อมูลจากฐานข้อมูลทางการแพทย์ พบการใช้กัญชาในการแพทย์แผนปัจจุบัน เมื่อพิจารณาจากงานวิจัยที่มีคุณภาพระดับน่าเชื่อถือได้ มีการใช้สำหรับอาการปวดเรื้อรัง โดยเฉพาะภาวะกล้ามเนื้อเกร็งเนื่องจากภาวะปลอกประสาทอักเสบ โดยใช้สาร Cannabinoids ได้แก่ Nabixinna, Nabilore, Tetrahydrocannabinol Cannabidiol และ Dronabinol สรุปผลการวิจัย พบว่า กัญชาเป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ทางการแพทย์ ซึ่งมีหลักฐานทางวิชาการสนับสนุนทั้งแพทย์แผนไทยและแผนปัจจุบันสรุปข้อบ่งใช้หลัก คือ อาการปวดเรื้อรังและโรคปลอกประสาทเสื่อมแข็งด้านผลข้างเคียงของกัญชาในระยะสั้น พบว่า มีผลข้างเคียงที่ไม่รุนแรง ส่วนผลข้างเคียงในระยะยาวยังไม่มียังไม่มีข้อมูลที่แน่ชัดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา ด้านการรับรู้การรับผลประโยชน์รองลงมาการติดตามและประเมินผล และน้อยสุดการดำเนินกิจกรรมตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้ 1) ด้านการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การตัดสินใจ นำนโยบายกัญชาเสรีมาใช้ รองลงมาการตัดสินใจใช้กัญชาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รองลงมาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเมื่อมีการประชุมในกลุ่มวิสาหกิจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การตัดสินใจเตรียมความพร้อมแปรรูปผลิตภัณฑ์แทนผลิตภัณฑ์เดิม 2) ด้านการดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมเรียงจากค่าเฉลี่ย มากไปน้อย จำนวน 3 ระดับแรก ในหัวข้อดังต่อไปนี้ การมีกิจกรรมทางเลือกใหม่ รองลงมา การมีกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและการมีกิจกรรมเพื่อลดปัญหาความยากจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การมีกิจกรรมการพัฒนาด้านสุขภาพจากกัญชา 3) ด้านการรับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การได้รับการรับผลประโยชน์จากการลดปัญหาความยากจนด้วยนโยบายกัญชาเสรี รองลงมาประชาชนจะได้รับการรับผลประโยชน์จากนโยบายกัญชาเสรี และคิดว่าจะได้รับการรับผลประโยชน์ด้านสุขภาพของชุมชนจากนโยบายกัญชาเสรี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การได้รับการรับผลประโยชน์การพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน 4) ด้านการติดตามและประเมินผล โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลต่อแหล่งท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชน รองลงมาการประเมินการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการประเมินการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินในการใช้เงินทุนในพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

สอดคล้องกับงานวิจัยของธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านสังคม ี้อิทธิพลต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ส่วนปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี และปัจจัยทางนิเวศวิทยา เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีดังนี้ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และปัญหาต้นทุนการผลิต โดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ การสนับสนุนด้านการตลาดและการกำหนดระเบียบ

ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และสอดคล้องกับรายงานสถานการณ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ (2554: 58) ได้รายงานสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐไว้ว่า 1) มีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านเจ้าหน้าที่และระบบการทำงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2) หน่วยงานภาครัฐยังไม่ให้การสนับสนุนส่งเสริมเท่าที่ควร 3) การบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนช้า 4) เนื้อหาแบบประเมินศักยภาพมีมากเกินไปควรปรับให้กระชับเพื่อสะดวกและรวดเร็วและเข้าใจง่ายและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 5) แบบรายงานวิสาหกิจมีมากเกินไปควรจัดหมวดหมู่ที่เป็นข้อมูลที่สำคัญนำไปใช้ได้จริง 6) เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลมีงานบันทึกปริมาณมากทำให้เกิดความล่าช้าในการบันทึกข้อมูล 7) การติดตามการดำเนินงานกลุ่มหน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอให้ความร่วมมือน้อย 8) หน่วยงานภาครัฐไม่ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลการประเมินศักยภาพหรือข้อมูลอื่น ๆ ในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนในการพิจารณาส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และ 9) วิสาหกิจชุมชนมีจำนวนมากและเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยทำให้การติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การตัดสินใจ ถ้ามีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนมีการปลูกกล้วยาและสร้างกิจกรรมได้อย่างถูกกฎหมาย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนยินดีที่จะตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมตามนโยบายกัญชาเสรี

1.2 การดำเนินกิจกรรม ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจกรรมตามเกณฑ์ผ่านมติเห็นชอบนโยบายกัญชาเสรี มีข้อปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมทุกครั้งส่งผลต่อลงทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1.3 การรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจากการใช้กัญชาเสรีเพื่อสุขภาพ หรือในเชิงเศรษฐกิจควรกำหนดทิศทางที่ชัดเจนที่จะส่งผลในอนาคต

1.4 การติดตามและประเมินผล ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลมาจากคนกลางหรือหน่วยงานที่เชื่อถือได้ และประกาศอย่างเป็นทางการ เพื่อให้มีความยุติธรรม สุจริต และโปร่งใส และควรส่งเสริมให้จริงจังเกิดรูปธรรมชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควร มีการทำการวิจัยเพื่อศึกษาเรื่องความคิดเห็นต่อนโยบายกัญชาเสรีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขยายผลไปสู่ในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทยต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นที่หลากหลายอันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบายให้กับรัฐบาลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เป็นอย่างดีด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและที่ปรึกษาร่วมและคณาจารย์ทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนากุหลาบทุกท่านที่ได้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับอย่างดียิ่งขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 10 (1) มกราคม-มิถุนายน ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562. เล่ม 136 ตอนที่ 19 ก น.1-16

วีรยา ถาอุปชิต และนุศราพร เกษสมบุรณ์. (2559). การใช้กัญชาทางการแพทย์. ขอนแก่น: วารสารเภสัชศาสตร์อีสานปีที่ 13 ฉบับพิเศษ มกราคม-มีนาคม 2560 หน้า 228-240

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก. (2554). รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพิษณุโลก. กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก.

สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่. (2554). สถิติทางวิชาการ. กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตร จังหวัดแพร่:

สำนักงานสถิติแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11
(พ.ศ. 2555 - 2559). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี
_____. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กรุงเทพฯ:
สำนักนายกรัฐมนตรี
Yamane Taro. (1973). **Statistics and Introductoly Analysis**. 3rd ed. New York: Harper & Row.

ชนิดและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในป่าโคกข้าว
ตำบลชื่นชม อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม

Species and Local Wisdom Utilization of Wild Mushrooms in Khok Kao forest Chuen Chom Sub-District Chuen Chom District Maha Sarakham Province.

เนตรชนก จันทร์สว่าง¹, ยูวดี อินสำราญ², มานิตย์ อัญญาโพธิ์³, เนตรนภา เรืองไชย⁴, อรุณรัตน์ อุทัยคู⁵, และ ปริญญาศักดิ์ เจียรระแม⁶
Natchanok Jansawang¹, Yuwadee Insumran², Manit Anyabho³, Netnapha Reangchai⁴, Arunrat Uthai⁵,
and Parinyasak Jeramai⁶

^{1,2,3,5,6} อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2,3,5,6} Lecturer from the Faculty of Science and Technology Rajabhat Maha Sarakham University

⁴ Lecturer from the Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University

¹ Email: insumran_y@hotmail.com

Received: 29 January 2020

Revised: 27 February 2020

Accepted: 20 March 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชนิดและภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกข้าว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบสังเกต มีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และที่ใช้แบบสอบถาม คือ คนในชุมชนของป่าโคกข้าว จำนวน 145 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในแบบเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและข้อมูลที่ได้ในเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติในการวิจัยพื้นฐาน อาทิ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ชนิดของเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกข้าว ตำบลชื่นชม อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม มีเห็ดทั้งหมด 25 วงศ์ 42 สกุล 72 ชนิด จัดเป็นเห็ดกินได้ 40 ชนิด เห็ดกินไม่ได้ 25 ชนิด และเห็ดที่มีคุณสมบัติเป็นยา 9 ชนิด โดยพบเห็ดที่มีชนิดมากที่สุด ได้แก่ Boletaceae 13 ชนิด รองลงมา คือ Russulaceae 12 ชนิด, Polyporaceae 8 ชนิด, Agaricaceae 5 ชนิด, Tricholomataceae 5 ชนิด, Amanitaceae 4 ชนิด, Clavulinaceae 4 ชนิด, Entolomataceae 2 ชนิด, Ganodermataceae 2 ชนิด, Gloeophyllaceae 2 ชนิด ตามลำดับ และ 2) ภูมิปัญญาในการประโยชน์จากเห็ดป่า ประกอบด้วย 2.1) ประโยชน์ของเห็ดด้านอาหาร 2.2) ประโยชน์ของเห็ดด้านสรรพคุณทางยา 2.3) ประโยชน์ของเห็ดด้านการสร้างรายได้ และ 2.4) ประโยชน์ของเห็ดด้านการช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพให้กับป่าชุมชน

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์, ป่าโคกข้าว, เห็ดป่า

Abstract

The purpose of this research was to study the Species and Local Wisdom Utilization of Wild Mushrooms in Khok Kao forest Chuen Chom Sub-District Chuen Chom District Maha Sarakham Province., a combined research between qualitative and quantitative research (mixed methods). There are tools used in the research, including interview questionnaires and questionnaires. The target group used in the interview was 20 people. And the questionnaires were 145 people in the community of Khok Kao forest. By accidental random sampling Then the data were analyzed in a qualitative style with content analysis and quantitative data to be analyzed with statistics in basic research such as frequency, percentage, mean, standard deviation. The results of the showed that there are 25 species of wild mushrooms in Chuen Chom s Sub-district, Chuen Chom District, Maha Sarakham Province, 72 species, 72 species of mushrooms, 40 species of edible mushrooms, 25 types of edible mushrooms and 9 species of medicinal properties. The most abundant species were found in Boletaceae, 13 species, 12 Russulaceae, 8

Polyporaceae, 5 Agaricaceae, 5 Tricholomataceae, 4 Amanitaceae, 2 Clavulinaceae, 2 Clodulinaceae, 2 Entolomataceae, Gloeophyllaceae 2. Respectively type And 2) the wisdom of benefits from wild mushrooms consisting of 2.1) the benefits of food mushrooms 2.2) the benefits of mushrooms in medicinal properties 2.3) the benefits of mushrooms in generating income and 2.4) the benefits of mushrooms in helping to create fertility And biodiversity for community forests.

Keywords: Local Wisdom Utilization, Khok Kao forest, Wild mushroom

บทนำ

ป่าโคกขาว เป็นป่าที่ตั้งอยู่ ตำบลชื่นชม อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ป่าโคกขาว มีพื้นที่ 5,387 ไร่ มีลักษณะพื้นที่เป็นป่าเบญจพรรณ เป็นป่าชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่งของจังหวัดมหาสารคามที่ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้บริโภคและผู้ย่อยสลายที่ก่อให้เกิดภาวะสมดุลของระบบนิเวศวิทยาในปัจจุบันได้มีการศึกษา สิ่งมีชีวิตในป่าโคกขาว เช่น พืช แมลง และจุลินทรีย์ แต่ยังคงขาดการศึกษากลุ่มจุลินทรีย์จำพวกเห็ดที่จัดได้ว่ามีความสำคัญสำหรับคนในชุมชนป่าโคกขาว เนื่องจากเห็ดป่าสร้างรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่เป็นประจำทุกปีและประชาชนคนอีสานนิยมบริโภคเห็ดป่า (Sanmee et al., 2003) ป่าโคกขาวมีสภาพเป็นป่าเบญจพรรณ มีความหลากหลายทางชีวภาพพบพรรณไม้ชนิดต่าง ๆ ขึ้นอยู่มากมาย เช่น เต็ง (จิก) รัง (ฮัง) ประดู่ (ตุ๋) พลวง (กุง) และกระบก (บก) เป็นต้น เป็นแหล่งกักเก็บความชุ่มชื้นตามธรรมชาติ ลดมลภาวะ และช่วยลดปัญหาโลกร้อน นอกจากนี้ชุมชนยังได้ใช้เป็นแหล่งอาหารหรือซูเปอร์ฟู้ดของของคนในท้องถิ่น เช่น เป็นแหล่งเก็บหาเห็ดป่าชนิดต่าง ๆ ในแต่ละปีพื้นที่ป่าโคกขาวจะมีเห็ดป่าเกิดขึ้นจำนวนมากและมีหลากหลายบางชนิด เริ่มตั้งแต่ช่วงกลางฤดูฝนจนกระทั่งเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชุ่มชื้นของดิน เมื่อดินมีความชุ่มชื้นมาก จุลินทรีย์ในดินเริ่มมีกิจกรรมในการย่อยสลายเศษไม้ใบไม้ให้กลายเป็นธาตุอาหารคืนความสมบูรณ์ให้แกดิน หลังจากนั้นเห็ดป่าจะเริ่มทยอยเกิดขึ้น ซึ่งชาวบ้านทราบดีว่าช่วงเวลาไหนเห็ดชนิดใดจะเกิดขึ้นและบริเวณที่เคยเก็บเห็ดป่า นั้นมักจะจะมีเห็ดป่าชนิดเดิมเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี (อรุณ โมนะตระกูล และคณะ, 2545)

ความหลากหลายของเห็ดราขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในเขตป่าโคกขาวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนภายในชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์และเรียนรู้คุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษา สืบค้น และเก็บรวบรวมเห็ดป่าที่พบในป่าโคกขาวนี้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้กับคนรุ่นหลังได้รู้จัก โดยอาศัยความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลรักษาป่าการใช้ประโยชน์จากป่าและการเก็บเห็ดป่า การศึกษาความหลากหลายชนิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้และการจัดการเห็ดป่าภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนพร้อมทั้งเน้นให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของเห็ดป่าและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่น อันจะส่งผลให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหารและแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนตลอดไป เป็นต้น

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นหัวข้อเรื่องชนิดและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในป่าโคกขาว ตำบลชื่นชม อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นฐานข้อมูลทางด้านวิชาการให้กับชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่นำไปเป็นข้อมูลในการสำรวจและสร้างเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริม อนุรักษ์พื้นที่ป่าโคกขาวให้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหารและแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ท้องถิ่น อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาชนิดและภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกขาว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และที่ใช้แบบสอบถาม คือ คนในชุมชนของป่าโคกขาว จำนวน 145 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสังเกต (Observation)

3. การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลใน 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Documents Research) อาทิ หนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสารวิชาการ และสื่อออนไลน์ เป็นต้น 2) ข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม อาทิ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย การใช้แบบสอบถาม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้วยการวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสถิติพื้นฐาน

5. สถิติในการวิจัย ได้แก่ สถิติพื้นฐาน อาทิ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องชนิดและภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกขาว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาชนิดของเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกขาว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า จากการศึกษาความหลากหลายชนิดของเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกขาว พบเห็ดทั้งหมด 25 วงศ์ 42 สกุล 72 ชนิด จัดเป็นเห็ดกินได้ 40 ชนิด เห็ดกินไม่ได้ 25 ชนิด และเห็ดที่มีคุณสมบัติเป็นยา 6 ชนิด โดยมีพบชนิดที่ปริมาณมากที่สุด คือ **Boletaceae 13** ชนิด รองลงมา คือ **Russulaceae 12** ชนิด และ **Polyporaceae 8** ชนิด **Agaricaceae 5** ชนิด **Tricholomataceae 5** ชนิด **Amanitaceae 4** ชนิด **Clavulinaceae 4** ชนิด **Entolomataceae 2** ชนิด **Ganodermataceae 2** ชนิด **Gloeophyllaceae 2** ชนิด ส่วนเห็ดที่พบเพียง 1 ชนิด คือวงศ์ **Boletinellaceae, Dacrymycetaceae, Diplocystaceae, Fomitopsidaceae, Geastraceae, Gomphaceae, Hymenochaetaceae, Inocybaceae, Marasmiaceae, Mdanayastraceae, Pluteaceae, Sclerodermataceae, Suillaceae, Thelephoraceae** และ **Xylariaceae** ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาชนิดเห็ดที่พบในป่าโคกขาว ตำบลชื่นชม อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	เห็ดกระดุมครีบจัก	<i>Agaricus romagnesii</i> Wass.	Agaricaceae
2	เห็ดหัวกรวด	<i>Chlorophyllum molybdites</i> (Meyer ex Fr.) Masee	Agaricaceae
3	เห็ดตีนตุ๊กครีบเขียวหม่น	<i>Clarkeinda trachodes</i> (Berk.) Sing.	Agaricaceae
4	-	<i>Leucocoprinus bresadolae</i> (Schulz.) Wass.	Agaricaceae
5	เห็ดดาวกระจาย	<i>Leucocoprinus fragilissimus</i> (Rav.) Pat.	Agaricaceae
6	เห็ดระโงกเหลือง	<i>Amanita hemibapha</i> (Berk. & Br.) Sacc. subsp. <i>Javanica</i> Cor. & Bas.	Amanitaceae
7	เห็ดเกลื่อ	<i>Amanita onusta</i> (Cke. & Mass.) Reid.	Amanitaceae
8	เห็ดระโงกขาว	<i>Amanita princeps</i> Cor. & Bas.	Amanitaceae
9	เห็ดไข่เหี้ยวม้า	<i>Amanita vaginata</i> var. <i>vaginata</i> (Bull. ex Fr.) Vitt.	Amanitaceae
10	เห็ดกระบองเพชรเหลือง	<i>Boletellus russellii</i> (Frost) Gilb.	Boletaceae
11	เห็ดผึ้งฝ้ายขาวเหลือง	<i>Boletus albisulphureus</i> (Murrill) Murrill	Boletaceae
12	เห็ดตับเต่าสีเนย	<i>Boletus appendiculatus</i> (Schaeff. ex Fr.) Secr.	Boletaceae
13	เห็ดผึ้งหวาน เห็ดผึ้งขาว	<i>Boletus edulis</i> Bull. ex Fr.	Boletaceae
14	เห็ดเสม็ด, เห็ดผึ้งขาวกำ	<i>Boletus griseipurpureus</i> Cor.	Boletaceae
15	เห็ดผึ้งตับเต่าเทาดำ	<i>Boletus griseus</i> Frost.	Boletaceae
16	เห็ดผึ้งขาว, เห็ดผึ้งไข, เห็ด	<i>Boletus pallidus</i> Frost.	Boletaceae

17	ตับเต่าขาว เห็ดผึ้งหวานขาโขง	<i>Boletus rectus</i> Corner.	Boletaceae
18	เห็ดผึ้งพระ	<i>Leccinum extremiorientale</i> (L. Vass) Sing	Boletaceae
19	เห็ดผึ้งแดง	<i>Phylloporus rhodoxanthus</i> (Schw. ex. Fr.) Bresadola.	Boletaceae
20	เห็ดผึ้งตาแมวตกรกระ	<i>Strobilomyces confusus</i> Sing.	Boletaceae
21	เห็ดผึ้งไวท์ฮงุ่น	<i>Tyloporus vinosobrunneus</i> Hongo	Boletaceae
22	เห็ดผึ้งพระจันทร์เสี้ยว	<i>Xerocomus subtomentosus</i> (L.: Fr.) Quél.	Boletaceae
23	เห็ดตับเต่า	<i>Phlebopus portentosus</i> (Berk. & Broome) Boedijn	Boletaceae
24	เห็ดปะการังหนามสีเทา	<i>Clavulina cinerea</i> (Bulliard) J. Schroter	Clavulinaceae
25	เห็ดปะการังขาว	<i>Clavulina cristata</i> (Fr.) Schroet.	Clavulinaceae
26	เห็ดเข็ม	<i>Multiclavula</i> sp.	Clavulinaceae
27	เห็ดปะการังตีนเป็ด	<i>Scytinopogon pallens</i> (Bres.) Singer	Clavulinaceae
28	เห็ดพายทอง	<i>Dacryopinax spathularia</i> (Schwein.) G.W. Martin	Dacrymycetaceae
29	เห็ดถอบฝ้าย	<i>Astraeus asiaticus</i> Phosri, M.P. Martin & R.Watling.	Diplocystaceae
30	-	<i>Clitopilus apalus</i> (Berk. & Br.) Petch	Entolomataceae
31	เห็ดครามก้านขาว	<i>Entoloma nitidum</i> Quelet	Entolomataceae
32	เห็ดหิ้งเหลืองกำมะถัน ท้องขาว	<i>Laetiporus gilbertsonii</i> Burds.	Fomitopsidaceae
33	-	<i>Ganoderma</i> sp.	Ganodermataceae
34	เห็ดหมื่นปี, เห็ดหลินจือ	<i>Ganoderma lucidum</i> (Ley.ex Fr.) Kar.	Ganodermataceae
35	เห็ดดาวดินกลม	<i>Geastrum saccatum</i> Fr.	Geastraceae
36	-	<i>Gloeophyllum subferrugineum</i> (Wulf.) Karst.	Gloeophyllaceae
37	เห็ดหิ้งน้ำตาลเหลือง	<i>Gloeophyllum sepium</i> (Fries) Karsten	Gloeophyllaceae
38	เห็ดปะการังอ่อนเหลืองนวล	<i>Ramaria sinoconjunctipes</i> R. H. Petersen & M. Zang	Gomphaceae
39	เห็ดหลินจือ	<i>Fuscoporia gilva</i> (Schwein.) T. Wagner & M. Fisch.	Hymenochaetaceae
40	-	<i>Inocybe</i> sp.	Inocybaceae
41	เห็ดขล้าหมา	<i>Mycoamaranthus cambodgensis</i> (Pat.) S. Lumyong, R Sunmee, P. Lumyong, & Z.L. Yang & M. Trappe	Mdanayastraceae
42	ข้าวดอกตั้ง	<i>Amanita virginoides</i> Bas.	Pluteaceae
43	เห็ดแปงลูกบวบ	<i>Coriolopsis telfarii</i> (Kl.) Ryv.	Polyporaceae
44	เห็ดเพ็กหยอง, เห็ดเพ็ก หัวหยอง	<i>Lentinus</i> sp.	Polyporaceae
45	เห็ดเพ็ก, เห็ดหูกวาง, เห็ด ไผ่	<i>Lentinus strigosus</i> (Schwein.) Fr.	Polyporaceae
46	เห็ดหิ้งพัดเหลือง	<i>Lenzites betulina</i> (L.) Fr.	Polyporaceae
47	เห็ดกรวยทองตะกั่ว	<i>Microporus xanthopus</i> (Fr.) Ktz.	Polyporaceae
48	เห็ดหิ้งเบาบางฟ้า	<i>Polyporus squamosus</i> Hudson: Fries	Polyporaceae
49	เห็ดขอนแดงรูเล็ก	<i>Pycnoporus sanguineus</i> (Fr.) Murr.	Polyporaceae
50	เห็ดหิ้งน้ำตาลขอบขาว	<i>Trametes pubescens</i> (Schum.: F.) Pilát	Polyporaceae

51	เห็ดไพล	<i>Lactarius affinis</i> var. <i>viridilactis</i> (Kauff.) Hes & Sm.	Russulaceae
52	เห็ดข่า	<i>Lactarius glaucescens</i> Crossl.	Russulaceae
53	เห็ดหาด	<i>Lactarius volemus</i> (Fr.) Fr.	Russulaceae
54	เห็ดน้ำแป้ง	<i>Russula alboareolata</i> Hongo	Russulaceae
55	เห็ดหน้าม่วง	<i>Russula cyanoxantha</i> (Schaeff. Ex Secr.) Fr.	Russulaceae
56	เห็ดตะไคลขาว	<i>Russula delica</i> Fr.	Russulaceae
57	เห็ดแดงน้ำหมา	<i>Russula emetica</i> (Schaeff. & Fr.) S.F.Gray.	Russulaceae
58	เห็ดตะไคลเหลือง	<i>Russula flavida</i> Frost ex Peck	Russulaceae
59	เห็ดหน้าวัว	<i>Russula foetens</i> (Pers.) Fr.	Russulaceae
60	เห็ดถ่านใหญ่	<i>Russula nigricans</i> (Bull.) Fr.	Russulaceae
61	เห็ดแดงกุหลาบ	<i>Russula rosacea</i> (Pers.) S.F.G.	Russulaceae
62	เห็ดหล่มเขียว, เห็ดหล่ม เขียวตกกระ	<i>Russula virescens</i> (Schaeff.) Fr.	Russulaceae
63	เห็ดก้อนกรวด	<i>Pisolithus arrhizus</i> (Pers.) Rauschert	Sclerodermataceae
64	เห็ดผึ้งปอดนกขมิ้น	<i>Boletinus cavipes</i> (Opat.) Kalchb.	Suillaceae
65	เห็ดกระเทียมป่า	<i>Thelephora palmata</i> Scopoli: Fries	Thelephoraceae
66	ดิน	<i>Marasmius papyraceus</i> Massee	Tricholomataceae
67	เห็ดปลวกตาบ	<i>Termitomyces aurantiacus</i> (Heim) Hiem	Tricholomataceae
68	เห็ดปลวกจิก	<i>Termitomyces cypeatus</i> Heim	Tricholomataceae
70	เห็ดโคนปลวกหมวกกลม	<i>Termitomyces globules</i> Heim & Goossens	Tricholomataceae
71	เห็ดโคนปลวกข้าวตอกยอด น้ำตาล	<i>Termitomyces indicus</i> Natar.	Tricholomataceae
72	เห็ดเล็บมือนาง	<i>Xylaria cubensis</i> (Mout.) Fr.	Xylariaceae

2. ผลการศึกษาภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกขาว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า จากการสอบถามจากคนในชุมชนพื้นที่ป่าโคกขาว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 145 คน แบ่งเป็นเพศหญิง ร้อยละ 46.5 เพศชาย ร้อยละ 51.2 ไม่ระบุเพศ ร้อยละ 2.3 ประกอบอาชีพ เกษตรกร ร้อยละ 41.9 แม่บ้าน ร้อยละ 9.3 ข้าราชการ 9.3 ไม่ระบุอาชีพ ร้อยละ 60.5 และช่วงอายุที่มีการเก็บเห็ดมากที่สุด คือ มีอายุอยู่ระหว่าง 46-55 ปี ร้อยละ 55.8 รองลงมาอยู่ระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 20.9 เดือนที่พบเห็ดมากที่สุดคือ เดือน สิงหาคม มิถุนายน และกรกฎาคม ช่วงเวลาที่นิยมเก็บเห็ด ได้แก่ เวลา 04.00-06.00 น., 06.00-08.00 น., 08.00-10.00น., 14.00-16.00 น. และ 18.00-20.00 น. อายุที่ชาวบ้านเก็บเห็ดป่ามากที่สุด จะอยู่ในช่วงวัยอายุ 1-9 ปี และช่วงวัยอายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.93 และ 16.28 ตามลำดับ

การศึกษาศาสตร์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์ของเห็ดป่าโคกขาว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกประโยชน์ได้ ดังนี้

2.1 ประโยชน์ของเห็ดด้านอาหาร โดยทำการสำรวจคนในชุมชน พบว่า ชนิดของเห็ดกินได้ที่พบมากที่สุด ได้แก่ เห็ดตะไคลขาว ร้อยละ 44.19 รองลงมา ได้แก่ เห็ดตะไคลเขียว ร้อยละ 39.53 เห็ดตะไคลเหลือง ร้อยละ 37.21 เห็ดแดงน้ำหมา และเห็ดดิน ร้อยละ 32.56 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับชนิดและปริมาณของเห็ดที่พบจริงในการสำรวจ ชาวบ้านมีความคิดเห็นว่ามีจำนวนชนิดของเห็ดป่ามากขึ้นร้อยละ 34.9 ขณะที่ร้อยละ 32.6 บอกว่ามีจำนวนชนิดของเห็ดลดลง ปริมาณของเห็ดลดลง ร้อยละ 39.5 ขณะที่เห็นว่าเหมือนเดิมและมากขึ้น ร้อยละ 20.90 ชาวบ้านนำเห็ดป่าที่เก็บได้หรือซื้อมาเป็นอาหาร โดยการแครงรวมมากที่สุด 41.90 รองลงมาคือ ทำซूप 27.90 หรือแกงเดี่ยว ๆ อ่อม นึ่ง และก้อย ตามลำดับ

2.2 ประโยชน์ของเห็ดด้านสรรพคุณทางยา คนในชุมชนเก็บเห็ดป่าที่นำมาเป็นยา จะอาศัยความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้เป็นตัวยาในการรักษาโรคและบำรุงร่างกายมาตั้งแต่โบราณ เช่น เห็ดชิงช่าง 1 ดอก ผสมเห็ดกระถินพิมาน ที่มีฤทธิ์ รสเย็นด้วยเพื่อตัดฤทธิ์กัน จะสามารถนำมาต้มช่วยรักษาโรคกระเพาะที่เรื้อรังหรือสลายลิ่มเลือดผู้ป่วยความดันโลหิตสูง เส้นเลือดตีบ เห็ดชินโคน ชาวบ้านจะนำเห็ดสดมาต้มน้ำดื่มใช้เป็นยาเอ็นท้องเอ็นไส้ บำรุงหัวใจและช่วยทำให้ระบบร่างกายมีภูมิคุ้มกัน ชนิดเห็ดมาใช้ในการใช้เห็ดเป็นยาบำรุงร่างกาย เช่น เห็ดโคนปลวก เห็ดมันกุ้งเห็ดระโงก เห็ดเกลือ แก้วโรคกระเพาะ เช่น เห็ดชิง เห็ดตะไคร เห็ดโคนปลวก สรรพคุณ ลดน้ำตาลในเลือด เห็ดผึ้งแต่แก้วริดสีดวง ลดอาการอักเสบของแผล เป็นต้น

ตารางที่ 2 แสดงชนิดของเห็ดที่มีสรรพคุณทางยา

ชื่อเห็ด	ชื่อวิทยาศาสตร์	สรรพคุณทางยา
เห็ดข่า	<i>Lactarius glaucescens</i> Crossl.	บดเป็นผงแห้ง ต้มน้ำดื่ม ขับลม รักษาโรคกระเพาะที่เป็นเรื้อรัง
เห็ดตะไครขาว	<i>Russula delica</i> Fr.	แก้โรคกระเพาะ ขับลม
เห็ดตะไครเขียว	<i>Russula virescens</i> (Schaeff.) Fr.	แก้โรคกระเพาะ ขับลม
เห็ดถ่าน	<i>Russula densifolia</i> (Secr.) Gill.	บำรุงธาตุ บำรุงกำลัง
เห็ดแดงน้ำหมาก	<i>Russula emetica</i> (Schaeff.) Pers.	ทำให้อ่อนหลับ รักษาแผลพุพอง บำรุงเลือด
เห็ดโคนปลวก	<i>Termitomyces indicus</i> Natar.	บำรุงร่างกาย รักษาโรคกระเพาะ แก้อาเจียน
เห็ดผึ้งแต่	<i>Phylloporus rhodoxanthus</i> (Schw. ex. Fr.) Bresadola.	แก้ริดสีดวง ลดอาการอักเสบของแผล
เห็ดระโงกเหลือง	<i>Amanita hemibapha</i> (Berk. & Br.) Sacc. Subsp. <i>Javanica</i> Cor. & Bas.	บำรุงร่างกาย แก้อักเสบ
เห็ดเกลือ	<i>Amanita onusta</i> (Cke. & Mass.) Reid.	บำรุงร่างกาย กระตุ้นภูมิคุ้มกัน

2.3 ประโยชน์ของเห็ดด้านการสร้างรายได้ ในปัจจุบันมีประชาชนจำนวนมากที่นิยมบริโภคเห็ดทำให้เห็ดเป็นที่ต้องการของตลาดและคนในชุมชนทำให้มีการเก็บเห็ดป่าและของป่าจำหน่ายตามริมทางของป่า สำหรับขายให้กับผู้บริโภคภายนอกชุมชนและคนในชุมชน เห็ดแต่ละชนิดจะมีราคาที่แตกต่างกันไป เช่น ในปีนี้เห็ดที่มีราคาสูงสุด คือ เห็ดปลวก ซึ่งราคากิโลกรัมละ 400 บาท การเก็บเห็ดขายมีผลดีต่อครอบครัวชาวบ้าน คือ เป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว รายได้ปีละประมาณ 10,000 บาท เห็ดชนิดที่ขายดี ได้แก่ เห็ดตะไคร เห็ดปลวก เห็ดระโงก เห็ดผึ้ง เห็ดแดง เห็ดที่มีราคาแพง คือ เห็ดตะไคร เห็ดระโงก เห็ดโคนปลวกโดยราคาใกล้เคียงกัน แต่ดอกอ่อน (ยังไม่บาน) จะมีราคาแพงกว่า ถ้าหากขายเห็ดไม่หมด ชาวบ้านจะเอาไปนึ่งหรือต้มให้สุกใส่ถุงหรือขวดเก็บใส่ตู้เย็น เห็ดตะไคร ตากแห้งไว้ เป็นต้น

2.4 ประโยชน์ของเห็ดด้านการช่วยสร้างคุณธรรมและคุณความหลากหลายทางชีวภาพให้กับป่าชุมชน ในชุมชนมีวิธีการอนุรักษ์เห็ดป่าให้คงอยู่โดยการช่วยกันดูแลระบบนิเวศป่าไม้ ไม่ตัดไม้ทำลายป่า รณรงค์ในการปลูกป่า ป้องกันไม่ให้เกิดไฟไหม้ป่า ซึ่งเป็นแนวทางในการอนุรักษ์เห็ดป่าให้มีอยู่ในป่าชุมชนในทางอ้อม ภายหลังจากการเกิดไฟป่าจะพบเห็นเฉพาะเห็ดเหาะหรือเห็ดถอบแต่จะไม่พบเห็ดชนิดอื่น ๆ ออกดอกเลยหรือเกิดขึ้นเล็กน้อย ส่วนการเก็บเห็ดป่าของคนที่ในชุมชนจะเก็บเห็ดป่าโดยให้เหลือดอกเห็ดไว้บางส่วนเพื่อให้เกิดการขยายพันธุ์และเกิดกระจายของสปอร์เห็ดราในรุ่นต่อ ๆ ไป และไม่ใช้อุปกรณ์ที่เป็นโลหะในการเก็บเห็ดเพราะจะมีผลทำให้เห็ดไม่ออกดอกและคนในชุมชนมีความเชื่อว่าการเก็บของป่าไม่ได้เป็นการทำลายความสมดุลของธรรมชาติ เพราะคนในชุมชนเก็บของป่าเพื่อนำมาบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ประกอบกับคนในชุมชนได้มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชนและมีกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า เช่น ป้องกันการเกิดไฟไหม้ป่าเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น การศึกษาการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัย จากผลการศึกษาค้นคว้าของเห็ดป่าในบริเวณป่าชุมชนป่าโคกข้าว ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเป็นคนที่ในชุมชน นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจ ในการอบรมปฏิบัติการในการนำไปใช้ประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ จำนวน 95 คนประกอบด้วย ประชาชนในชุมชนจำนวน 45 คน นักเรียน จำนวน 20 คน และนักศึกษา จำนวน 25 คน ได้มีการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดและเผยแพร่ให้กับคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการศึกษาครั้งนี้ โดยได้จัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการอนุรักษ์ ฌ ศูนย์การเรียนรู้จากป่าชุมชน จากผลการประเมินความเห็นในการจัดนิทรรศการและอบรมเชิงปฏิบัติการตาม พบว่า ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในภาพรวมของ

การจัดการอบรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพของป่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.62$) มากที่สุด รองลงมา ได้รู้จักชนิดของเห็ด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องชนิดและภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกข้าว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้วิจัยสามารถสรุปผลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ชนิดของเห็ดในบริเวณพื้นที่ป่าโคกข้าว มีเห็ดทั้งหมด 25 วงศ์ 42 สกุล 72 ชนิด จัดเป็นเห็ดกินได้ 40 ชนิด เห็ดกินไม่ได้ 25 ชนิด และเห็ดที่มีคุณสมบัติเป็นยา 9 ชนิด และ 2) ภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกข้าว ประกอบด้วย 2.1) ประโยชน์ของเห็ดด้านอาหาร 2.2) ประโยชน์ของเห็ดด้านสรรพคุณทางยา 2.3) ประโยชน์ของเห็ดด้านการสร้างรายได้ และ 2.4) ประโยชน์ของเห็ดด้านการช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพให้กับป่าชุมชน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องชนิดและภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในบริเวณพื้นที่ป่าโคกข้าว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

ป่าโคกข้าว ตำบลชื่นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ยังเป็นป่าธรรมชาติที่ยังไม่มีการรุกรานส่งผลให้เห็ดป่ามีความหลากหลายโดยพบเห็ดทั้งหมด พบเห็ดทั้งหมด 25 วงศ์ 42 สกุล 72 ชนิด จัดเป็นเห็ดกินได้ 40 ชนิด เห็ดกินไม่ได้ 25 ชนิด และเห็ดที่มีคุณสมบัติเป็นยา 9 ชนิด โดยมีพบชนิดที่ปริมาณมากที่สุด คือ Boletaceae 13 ชนิด รองลงมา คือ Russulaceae 12 ชนิด และ Polyporaceae 8 ชนิด จากความอุดมสมบูรณ์ของป่าโคกข้าวส่งผลให้เกิดความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตมากมาย ชาวบ้านมีการจัดการพื้นที่ดี รวมทั้งการป้องกันไฟป่าและการรุกรานป่าของคนในชุมชนทำให้มีการสะสมของซากพืชต่าง ๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพรรณไม้ต่าง ๆ ไม่ถูกทำลายไป ในการเก็บเห็ดพบว่า เพศหญิงจะออกเก็บเห็ดมากกว่าเพศชาย เนื่องจากผู้หญิงจะมีความละเอียดในการเก็บเห็ดมากกว่าส่งผลทำให้เห็ดไม่เกิดการช้ำก่อนนำมารับประทานหรือจำหน่าย และเห็ดจะออกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ธันวาคม หลังจากฝนตก เมื่อสภาพดินได้รับความชื้นที่เพียงพอร่วมกับสภาพอากาศที่อบอุ่น และมี แสงแดดจัด อุณหภูมิ pH และค่าความชื้นแฉะ และจะกระตุ้นให้เห็ดงอก พร้อมกับสภาพพื้นดินที่มีเศษซากพืช ทับถมก่อให้เกิดธาตุอาหารสมบูรณ์จะส่งผลให้ดอกเห็ดเจริญสมบูรณ์ได้ดี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความหลากหลายชนิดของเห็ด ส่งผลให้มีเห็ดป่าเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันเห็ดบางชนิดพบมากในฤดูร้อน เช่น กลุ่มเห็ดหึ่งและเห็ดเผาะจะพบในช่วงเดือนพฤษภาคม บางชนิดพบมากในฤดูฝน ส่วนในช่วงที่ไม่มีฝนตกหรือฝนตกน้อยจึงไม่ค่อยพบเห็ดในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์จากเห็ดป่าในพื้นที่ป่าโคกข้าว จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามสำรวจจากคนและ การใช้แบบสัมภาษณ์คนในชุมชน คือ กลุ่มผู้บริโภครวม กลุ่มผู้จำหน่าย กลุ่มผู้เก็บเห็ดป่าและกลุ่มปราชญ์ชุมชน/ผู้รู้ พบว่า คนในชุมชนมีภูมิปัญญาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิธีการเก็บเห็ดป่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่ชาวบ้านคิดได้เองจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากวิถีทางวัฒนธรรมและธรรมชาติแวดล้อมและได้นำเอาภูมิปัญญานี้มาใช้ในการแก้ปัญหาของตนเองและชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นสิ่งที่เก่าแก่มาเพราะดำรงอยู่มายาวนานควบคู่กับชุมชนหมู่บ้านสอดคล้องกับบรรพชน สุขเกษม และคณะ (2556) พบว่า การออกเก็บเห็ดนั้นมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย ช่วงอายุที่มีการเก็บเห็ดตัวแทนประชากร 3 ช่วงอายุ ได้แก่ วัยรุ่น วัยกลางคน และวัยชรา เห็ดป่าที่เก็บมาได้จะนำมาทำอาหารโดยสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลากหลาย เช่น การนำไปแกง ยำ ผัด ต้ม ย่าง นึ่งจิ้มกับน้ำพริก หมก หมัก หรือรับประทานสด และยังสามารถนำไปนึ่งแปรรูปได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำเห็ดไปจำหน่ายสร้างรายได้ เช่น เห็ดปลวกราคา กิโลกรัมละ 400 บาท เห็ดผึ้ง รากาโลโลกรัมละ 200 บาท เห็ดระโงก รากาโลโลกรัมละ 200 บาท สอดคล้องกับการรายงานของ ละออศรี เสนาะเมือง และคณะ (2554) ที่ศึกษาการเพิ่มมูลค่าของเห็ดในพื้นที่ป่าภูผากูด จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ไม่มีเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นตัวหนังสือ แต่อาศัยการเรียนรู้สั่งสมเป็นระยะเวลายาวนาน และนำเห็ดมาใช้ประโยชน์ทางยา เช่น เห็ดกระถินพิมานมาต้มดื่ม เพื่อบำรุงร่างกายเนื่องจากมีฤทธิ์ รสเย็นด้วยเพื่อตัดฤทธิ์กัน จะสามารถนำมาต้มช่วยรักษาโรคกระเพาะที่เรื้อรังหรือสลายลิ้มเลือดผู้ป่วยความดัน โลหิตสูง เส้นเลือดตีบ ชาวบ้านนำเห็ดขามาต้มกับน้ำดื่มเพื่อบำรุงร่างกายเพราะเชื่อว่าเห็ดช่วยทำให้ระบบภูมิคุ้มกันทำงานได้ดี เห็ดจวกูง สามารถนำมาผสมกับน้ำมะนาวใช้พอกหรือทาบริเวณที่ถูกงูกัดหรือเห็ดหลินจือขอบขาวหรือเห็ดเนื้ออย่าง นำมาต้มดื่มก่อนอาหารสามารถลดน้ำตาลในเลือดได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควร มีการจัดเวทีประชาคมในชุมชนตำบลชั้นชม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นการคืนข้อมูลสู่ชุมชน และทำให้ประชาชนหรือชุมชนได้ทราบถึงข้อมูลผลการวิจัยอย่างทั่วถึงอันจะนำไปสู่การร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชุมชนโคกขาว ร่วมกันอย่างยั่งยืน

1.2 ควร นำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.ชั้นชม) ได้นำไปเป็นยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การจัดทำเป็นข้อบัญญัติในการจัด โครงการ/กิจกรรมในการดูแลรักษาป่าชุมชนโคกขาวอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร มีการส่งเสริม สนับสนุน ขยายผลการทำวิจัยในพื้นที่ป่าชุมชนพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป เพื่อเป็นฐานข้อมูลทาง วิชาการเกิดองค์ความรู้ให้กับประชาชนในชุมชนและเป็นแนวทางในการพัฒนาป่าชุมชนให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ต่อไป

2.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ ควรมีการสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบและได้ฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ และทีมนักวิจัยทุกท่าน ขอขอบพระคุณ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ที่ได้สนับสนุน งบประมาณในการทำวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจน ขอขอบพระคุณประชาชนในชุมชนป่าโคกขาว อำเภอชั้นชม จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ธนาวรรณ สุขเกษม สุพจน์ เกิดมี พวงผกา แก้วกรม และสุรางค์รัตน์ พันแสง. (2556). การศึกษาความหลากหลายชนิดของเห็ด ป่าในชุมชนพัฒนารพงษ์ จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ละออศรี เสนาะเมือง ไพโรจน์ ประมวล ขวัญเรือน พาป้อง อุษา กลิ่นหอม และวินัย กลิ่นหอม. (2554). ความหลากหลาย ทางชีวภาพของเห็ดและภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากเห็ดของประชาชนที่อยู่อาศัยรอบภูผากูด จังหวัด มุกดาหาร. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรุณ โมณะตระกูล นิตยา แซ่ซิ้ม มานิตย์ อัญญาโพธิ์ ศิลปะ สมยาภักดี และสมบัติ คำพันธ์. (2545). การศึกษาความ หลากหลายทางชีวภาพของเห็ดกับวิถีชีวิตของประชาชน ในเขตป่าชุมชนดงใหญ่ ตำบลดงใหญ่ อำเภอวาปี ปทุมจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม :มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Sanmee R., B.Dell, K. Izumori, P. Lumyong. and S. Lumyong (2003). **Nutritive value of Popular wild edible mushrooms from northern Thailand.** Food Chemistry, 82(4), 527-532.

การพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
**The Potential Development of Community Business in Champasak Province,
Lao People's Democratic Republic.**

Received: 23 January 2020

Revised: 24 February 2020

Accepted: 20 March 2020

เที่ยงธรรม นวลประเสริฐ¹, ศศิธร เขาวรัตน์², และ ธนชัย สิงห์มาตย์³
Boonthieng Nouanpaseuth¹, Sasithorn Chaowarat², and Tanachai Singmat³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิทยาศาสตร์การพัฒนารัฐวิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Doctoral Student of the Regional Development Strategies program Rajabhat Maha Sarakham University

²Lecturer from the faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University

³Lecturer from the Faculty of Management Science Rajabhat Maha Sarakham University

Email: nouanpaseuth@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ 3. เพื่อทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 334 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรการคำนวณของทาร์โย ยามาเน่ จากนั้นทำการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนขนาดของกลุ่มประชากรในแต่ละอำเภอจนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง แล้วจะนำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์ในสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson' Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการวิเคราะห์สมการถดถอย (Linear Regression) และการวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน X_7 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก X_2 ด้านภาวะผู้นำ X_1 ด้านการจัดการ X_5 2) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน ประกอบด้วย L= Leadership คือ ภาวะผู้นำ, P= Participation คือ การมีส่วนร่วม, M= Management คือ การจัดการ, M= Money คือ การเงิน และ 3) การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลรูปแบบซึ่งนำมาทดลองใช้กับกลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านสะพาย เมืองชนะสมบุรณ์ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลปรากฏว่าทำให้ผลการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนดำเนินงานดีและเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ธุรกิจชุมชน, แขวงจำปาสัก, การพัฒนาศักยภาพ

Abstract

The purpose of this research were 1. To study factors affecting to The Potential Development of Community Business in Champasak Province, Lao People's Democratic Republic 2. To create forms The Potential Development of Community Business in Champasak Province, Lao People's Democratic Republic 3. To try and evaluate the effectiveness of the form The Potential Development of Community Business in Champasak Province, The Lao People's Democratic Republic It is a combined research between quality methods and quantitative research (Mixed Methods). The instruments used in the research were questionnaires, interview forms, and observation forms which consisted of 334 samples by

determining the sample size by the formula of Taro Yamane. After that, random sampling will be chosen according to the proportion of the population size in each district until reaching the specified amount. And target group of 20 people by selecting specific Then the data will be analyzed in the research statistics, such as average, percentage, frequency, standard deviation. And analyzed the relationships of various variables by calculating Pearson's correlation coefficient. (Pearson' Product Moment Correlation Coefficient) And analyze the causal factors affecting The Potential Development of Community Business in Champasak Province, Lao People's Democratic Republic By analyzing Linear Regression and content analysis The results of the research are as follows: 1) Factors affecting the development of the competitiveness of community business in Champasak Province, Lao People's Democratic Republic have 4 aspects, which are financial, X7 X2 member participation Leadership X1 Management aspect X5 2) Community business capacity development model consists of L= Leadership is leadership, P= Participation is participation, M= Management is management, M= Money is finance and 3) Trial and evaluation of model effectiveness Which was put to trial for Ban Saphai Muang Chana Sombun Community Business Group, Champasak Province, Lao People's Democratic Republic The results show that the result of the development of the business potential of the community to perform well and increase.

Keywords: Community Businesses, Champasak Province, The Potential Development.

บทนำ

เศรษฐกิจชุมชนมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในหลายด้าน คือ 1) เปิดโอกาสให้มีการประกอบการเป็นช่องทางและโอกาสให้มีการประกอบการในชุมชนที่มีความสามารถมีความคิดริเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ และต้องการหาประสบการณ์รวมถึงโอกาสพิสูจน์ความสามารถในการดำเนินการได้ ทั้งนี้ เพราะใช้ทุนน้อยเน้นการสร้างงานและความร่วมมือในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ถ้ากิจการประสบความสำเร็จจะสามารถขยายไปสู่การประกอบการขนาดใหญ่ได้ 2) ก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและลดปัญหาการว่างงานพัฒนาฝีมือแรงงาน เพราะมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ จึงมีโอกาสฝึกทักษะความสามารถในการทำงานได้ตามที่ต้องการ 3) เป็นฐานให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับมหภาค ทั้งในด้านการเป็นแหล่งวัตถุดิบตลอดจนการรับช่วงการผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ การฝึกประสบการณ์การยกระดับฝีมือแรงงานและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการประกอบการให้สูงขึ้น 4) สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพราะจะเกิดการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจไปยังชุมชนต่าง ๆ ไม่กระจุกตัวอยู่เฉพาะในเขตเมืองชุมชนเองจะมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้มากยิ่งขึ้น และ 5) ลดปัญหาสังคม เพราะประชาชนมีรายได้มีงานทำมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงเกิดจิตสำนึกที่รับรู้ถึงความเป็นเจ้าของและรับผิดชอบต่อชุมชนมากขึ้น ปัญหาสังคมและความรุนแรงต่าง ๆ ในสังคมจึงลดลงได้ความตระหนักถึงศักยภาพของคนในสังคมหรือชุมชนโดยการพึ่งตนเองและหันกลับมาเรียนรู้ถึงคุณค่าวิถีชีวิตทรัพยากรและความรู้ที่มีอยู่อย่างลึกซึ้งภายใต้ระบบภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเดิมของตน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาและการสร้างศักยภาพของชุมชน (เดชรัต สุขกำเนิด, 2547)

ความตระหนักถึงศักยภาพของคนในสังคมหรือชุมชนโดยการพึ่งตนเองและหันกลับมาเรียนรู้ถึงคุณค่า วิถีชีวิต ทรัพยากรและความรู้ที่มีอยู่อย่างลึกซึ้ง ภายใต้ระบบภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเดิมของตน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาและการสร้างศักยภาพของชุมชน (เดชรัต สุขกำเนิด, 2547) เศรษฐกิจชุมชนจึงเป็นแนวทางในการสร้างควมยั่งยืนของความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและสังคมฐานรากจากการบริหารจัดการปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทรัพยากร ภูมิปัญญาหรือศักยภาพของสมาชิกท้องถิ่นที่มีอยู่ในการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อใช้ในครัวเรือน เพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่พึ่งพาตนเองได้หรือ

เศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน ตลอดจนพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้าจากการรวมกลุ่มเพื่อสร้างร่วมมือและประสานผลประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน เช่น การมีกลุ่มและองค์กรต่าง ๆ หรือกลุ่มอาชีพจนนำไปสู่การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชน ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนี้ จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คนในสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้จากการมีภูมิปัญญา ความมีความสัมพันธ์ที่เอื้ออาทรต่อกัน การเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน ทำให้คนในชนบทเกิดความรักและห่วงแหนท้องถิ่น ไม่ละทิ้งท้องถิ่นของตนเพื่อเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้การพัฒนาชนบทและเมืองมีความเชื่อมโยงพึ่งพากันและเป็นการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเพื่อลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำในสังคม (สรเสรีญ วงศ์ชะอุม, 2546) อีกทั้งยังก่อให้เกิดการสะสมทุนมนุษย์หรือการสร้างศักยภาพคนในชุมชนเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาประเทศที่สำคัญ จากการดำเนินชีวิตตามความพอเพียงบนพื้นฐานวิถีชีวิตแบบไทยอย่างมีสติรอบคอบระมัดระวังภายใต้ความพอเพียงการตระหนักในการคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพึ่งตนเองและพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า จนเกิดเครือข่ายเชื่อมโยงสู่การพัฒนาในระดับประเทศ

ดังนั้น จากหลักการและความสำคัญในข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อเรื่องการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การพัฒนาในรูปแบบธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ กลุ่มธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสัก ทั้งหมด 10 อำเภอ จำนวน 1,560 กลุ่ม (พาณิชย์จังหวัดแขวงจำปาสัก, 2560: 50)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวน 334 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรการคำนวณของทาร์ยามาเน (Taro Yamane, 1979) จากนั้นทำการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนขนาดของกลุ่มประชากรในแต่ละอำเภอจนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประธานกลุ่มธุรกิจชุมชน จำนวน 12 คน จากแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์ (Interview) และแบบสังเกต (Observation)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) การรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสารวิชาการ และสื่อออนไลน์ เป็นต้น 2) การรวบรวมจากภาคสนาม อาทิ การแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย และการใช้แบบสังเกต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ คือ 1) การวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ โดยสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการวิเคราะห์สมการถดถอย (Linear Regression) และ 2) การวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ประธานกลุ่มธุรกิจชุมชน จำนวน 12 คน จากแขวงจำปาสัก และการวิเคราะห์แบบสอบถาม จำนวน 334 คน ได้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสัก ประกอบไปด้วย ดังนี้

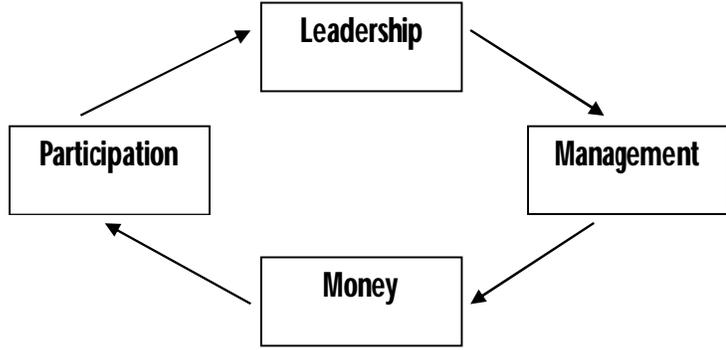
1.1 ปัจจัยด้านผู้นำ (Leadership) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากผู้นำสามารถกำหนดแผนกลยุทธ์ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มของธุรกิจชุมชน จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาของกลุ่มธุรกิจชุมชน ผู้นำที่สามารถพัฒนาธุรกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี คือ ผู้นำที่มีความเสียสละ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง

1.2) ปัจจัยด้านการจัดการ (Management) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการจัดการที่ดี จึงจะทำให้การดำเนินงานธุรกิจชุมชนนั้นเป็นไปอย่างราบรื่น การจัดการนั้นจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการวางแผนการบริหารร่วมกันและที่สำคัญต้องมีการแก้ไขปัญหาาร่วมกันภายในกลุ่ม จึงนำไปสู่การพัฒนาในรูปแบบของพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.3 ปัจจัยด้านการเงิน (Money) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งการเงินมีความสำคัญต่อการดำเนินงานธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสัก สมาชิกในกลุ่มธุรกิจชุมชนจะต้องมีการจัดทำบัญชีอย่างโปร่งใสและสามารถสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนั้น คณะกรรมการกลุ่มธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสักจะต้องให้ความสำคัญในการระดมเงินทุนเพื่อช่วยให้ธุรกิจชุมชนดำเนินไปได้เป็นอย่างดี

1.4 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (Participation) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสักจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสัก ไม่ว่าจะเป็นการร่วมวางแผนในการดำเนินธุรกิจชุมชนร่วมกำหนดหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสัก

2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยสามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย L= Leadership คือ ภาวะผู้นำ, P= Participation คือ การมีส่วนร่วม, M= Management คือ การจัดการ, M= Money คือ การเงิน ตามแผนภาพรูปแบบที่สร้างขึ้นมา ดังนี้

แผนภาพที่ 1 รูปแบบ LPMM Framework การพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า หลังจากที่ได้รูปแบบตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยได้นำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง คือ กลุ่มธุรกิจชุมชนทอผ้าบ้านสพาย อำเภอชนะสมบูน แขวงจำปาสัก ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจการทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย และตัดเย็บ ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ การเงิน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งหลังจากทดลองใช้รูปแบบ LPMM Framework พัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนแขวงจำปาสัก กลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านสพาย เมืองชนะสมบูน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มียอดขายที่เพิ่มมากขึ้น จึงสรุปได้ว่าหลังจากที่กลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านสพาย เมืองชนะสมบูน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เป็นกลุ่มทดลองได้นำรูปแบบศักยภาพการแข่งขันธุรกิจชุมชนแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปทดลองใช้แล้ว ทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสัก ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้นำ (Leadership) 2) ปัจจัยด้านการจัดการ (Management) 3) ปัจจัยด้านการเงิน (Money) และ 4) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (Participation)

2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย L= Leadership คือ ภาวะผู้นำ, P= Participation คือ การมีส่วนร่วม, M= Management คือ การจัดการ, M= Money คือ การเงิน

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า หลังจากทดลองใช้รูปแบบ LPMM Framework พัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนแขวงจำปาสัก กลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านสพาย เมืองชนะสมบูน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มียอดขายที่เพิ่มมากขึ้น จึงสรุปได้ว่าหลังจากที่กลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านสพาย เมืองชนะสมบูน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เป็นกลุ่มทดลองได้นำรูปแบบศักยภาพการแข่งขันธุรกิจชุมชนแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปทดลองใช้แล้ว ทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น เป็นต้น

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1) ด้านการเรียนรู้ของผู้ประกอบการ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงกว่าบุคคลอื่นทั่วไปในองค์กร จึงต้องมีความรู้ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาและพัฒนาตนเองเพื่อสร้างประสพการณ์สู่ความสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นการสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับตนเองและบุคลากรในองค์กรอยู่ตลอดเวลาและพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ ผู้ประกอบการที่ปราศจากประสพการณ์ในอุตสาหกรรมนั้น ๆ มีโอกาสที่จะประสพความล้มเหลวมากกว่าผู้ที่มีประสพการณ์ (สาโรจน์ โอปัททชีวิน, 2554: 203-205)

2) ด้านการตลาด ข้อคำถามที่มีความสำคัญสูงสุดอันดับหนึ่ง คือ สร้างความประทับใจโดยมุ่งเน้นการให้บริการที่ดี เพื่อให้ลูกค้าซื้อซ้ำและบอกต่อเนื่องจากชัยชนะทางธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการผลิตสินค้า หรือการจัดจำหน่ายสินค้าหากขาดการให้บริการหลังการขายที่ดีแล้ว ก็ย่อมเป็นการยากที่ธุรกิจจะประสพผลสำเร็จได้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจที่ให้บริการโดยตรงก็ย่อมต้องพัฒนารูปแบบวิธีการให้บริการแก่ลูกค้าให้เป็นที่น่าประทับใจและกลับมาใช้บริการซ้ำอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับทฤษฎีการให้บริการที่ประทับใจของ Lovelock (2011) ที่กล่าวว่า การที่ลูกค้าจะกลับมาซื้อซ้ำและบอกต่อนั้นยังขึ้นอยู่กับ 1) ลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ เอกสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและสัญลักษณ์ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าจะได้รับการดูแล ห่วงใย

และความตั้งใจจากผู้ให้บริการที่ถูกนำเสนอออกมาเป็นรูปธรรมจะทำให้ผู้รับบริการรับรู้ถึงการให้บริการนั้น ๆ ได้ชัดเจนขึ้น 2) ความสามารถในการให้บริการให้ตรงกับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้รับบริการ บริการที่ให้ทุกครั้งจะต้องมีความถูกต้อง เหมาะสม และได้ผลออกมาเช่นเดิมในทุกจุดของบริการ ความสม่ำเสมอนี้จะทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าการบริการที่ได้รับนั้นมีความน่าเชื่อถือ สามารถให้ความไว้วางใจได้ 3) ความพร้อมและความเต็มใจที่จะให้บริการ โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที่ผู้รับบริการสามารถเข้ารับบริการได้ง่ายและได้รับความสะดวกจากการใช้บริการ รวมทั้งจะต้องกระจายการให้บริการไปอย่างทั่วถึง รวดเร็ว 4) ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการผู้ให้บริการจะต้องแสดงถึงทักษะความรู้ความสามารถในการให้บริการและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการด้วยความสุภาพ นุ่มนวล มีกริยามารยาทที่ดี ใช้การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและให้ความมั่นใจว่าผู้รับบริการจะได้รับบริการที่ดีที่สุด และ 5) ความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการที่แตกต่างของผู้รับบริการแต่ละคน ซึ่งเหตุผลที่กล่าวมานี้ เป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่จำเป็นต้องสร้างเป็นกลยุทธ์ด้านการตลาด เพื่อที่จะรู้จักและเข้าใจลูกค้า ค้นหาความต้องการของลูกค้าให้บริการที่สร้างความประทับใจแก้ไขปัญหาให้แก่ลูกค้า ตลอดจนนำกลยุทธ์เหล่านี้มาสร้างเป็นนวัตกรรมการให้บริการ เพื่อให้เกิดความประทับใจสูงสุดอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการวิจัยของ Leila Agha Kasiria, Kenny Teoh Guan Chengb, Murali Sambasivanc, Samsinar Md Sidind (2017) พบว่า การรวมกลุ่มของมาตรฐานและการพัฒนาการให้บริการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการและมีอิทธิพลต่อการกลับมาซื้อซ้ำและการบอกต่อในควมมีมาตรฐานของการให้บริการ นอกจากนี้คุณภาพของการให้บริการยังมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า เมื่อเทียบกับคุณภาพทางเทคนิคของสินค้า เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจในสินค้าและบริการแล้วนั้น ย่อมส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า ในทำนองเดียวกันการศึกษาของ Kajalo, S. and Lindblom, A. (2015: 580-596) ได้ข้อค้นพบว่า ผู้ประกอบการต้องมีการประสานงานทุกอย่างให้ลูกค้าประทับใจ เพื่อเพิ่มความพึงพอใจสูงสุด เป็นข้อที่มีค่าน้ำหนัก (Factor Loadings) สูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่งในด้านทิศทางการตลาด (R= 0.7) เนื่องจากประสบการณ์การซื้อสินค้าที่ดีจะส่งผลต่อความพึงพอใจลูกค้า เมื่อมีความพึงพอใจมากขึ้นโอกาสในการขายสินค้าก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อเกิดความประทับใจขึ้น ผู้ซื้อจะให้ความสนใจในสินค้าและบริการ พร้อมทั้งแสวงหาช่องทางในการติดตามข้อมูลสินค้า เช่น การออกผลิตภัณฑ์รุ่นใหม่หรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายต่าง ๆ โดยจะทำให้เกิดการจดจำและนึกถึงสินค้าและบริการเมื่อต้องการซื้อสินค้าประเภทนั้นอีกครั้ง เมื่อเกิดความพึงพอใจและความประทับใจจากประสบการณ์การซื้อสินค้าและบริการแล้ว ในภายหลังหากผู้ซื้อต้องการซื้อสินค้าประเภทเดิมอีก ก็มีโอกาสสูงที่จะกลับมาซื้อซ้ำและจะนำไปสู่การแนะนำและบอกต่อไปยังบุคคลที่รู้จักอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 กลุ่มธุรกิจชุมชน 1) ควรมีการส่งเสริมให้ธุรกิจชุมชนสร้างเครือข่ายทั้งภายในกลุ่มจังหวัดและการสร้างเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ และการซื้อขายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบในการผลิตสินค้า และ 2) ในการผลิตสินค้านั้นควรเน้นให้กลุ่มผลิตสินค้าที่มีคุณภาพโดยการตรวจสอบสินค้าก่อนออกวางจำหน่ายเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในสินค้า

1.2 ภาครัฐ ภาครัฐควรส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่อง ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมแก่ธุรกิจชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถแข่งขันได้

ภาครัฐควรส่งเสริมในการสร้างเครือข่ายและอบรมให้ความรู้ในการทำธุรกิจชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ในด้านการทำธุรกิจให้เพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควร วิจัยในการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนแต่ละประเภทกิจการ เช่น ประเภทผลิตภัณฑ์อาหาร ประเภทผลิตภัณฑ์ผ้าทอและเสื้อผ้า เป็นต้น เพื่อเป็นการศึกษาในรายละเอียดของธุรกิจแต่ละประเภทเพื่อการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจชุมชน

2.2 ควร ทำวิจัยในบริบทต่างพื้นที่ เช่น การทำวิจัยในแขวงอื่น ๆ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้ทราบว่าจะแต่ละบริบทมีพื้นฐานและสามารถเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจชุมชนได้อย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีต้องขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านคณาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการคิดวิเคราะห์ที่ดีเพื่อนำมาสู่การปรับปรุงต่อยอดในการวิจัยครั้งนี้และขอบคุณกลุ่มธุรกิจชุมชนในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้ความร่วมมือในการเก็บแบบสอบถาม ตลอดจนขอขอบพระคุณสาขาวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ส่งเสริม สนับสนุน ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

เดชรัตน์ สุขกำเนิด. (2547). นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ แนวคิด ความรู้ และการเคลื่อนไหว. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

สรรเสริญ วงศ์ช่อม. (2546). เศรษฐกิจพอเพียงพื้นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพชรรุ่งการพิมพ์.

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). การจัดการและพฤติกรรมองค์กรเพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชัน. กรุงเทพฯ: สยาม บุ๊คส์.

Kajalo, S. and Lindblom, A. (2015). **The policy-making process**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Leila Agha Kasiria, Kenny Teoh Guan Chengb, MuraliSambasivanc, SamsinarMd .Sidind. (2017). **Integration of tandardization and customization: Impact on service quality, customer satisfaction and loyalty**. Journal of Retailing and Consumer Services. 35, 91-97.

Lovelock C. and Wirtz, j. (2011). **Principles of Service Marketing: People, Technology, Strategy**. 7th ed. P108. The United States of America: Pearson education.

Taro Yamane. (1979). **Statistic: An Introductory Analysis**. 3rd. New York: Harper & Row.

บทความวิชาการ

บทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทการเลือกตั้งท้องถิ่น
The role of citizens in political participation in the context of local elections.

พระวรชาติ ปยุตโต (ทฤษฎี)¹, สุเนตร ธนศิลาพิชิต², และ อติศักดิ์ จันทร์ไทย³

Phra Worachat Tasa¹, Sunait Thanasinlapaphichit², and Adesak Juntathai³

¹อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

^{2,3}อาจารย์พิเศษ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

¹Lecturer from the Faculty of Social Sciences Mahamakut Buddhist University, KalasinBuddhist College

^{2,3}Special Instructor from the Faculty of Social Sciences Mahamakut Buddhist University, KalasinBuddhist College

¹E-mail: Pukkipuk7@gmail.com

Received: 15 February 2020

Revised: 6 March 2020

Accepted: 15 March 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ต้องการนำเสนอบทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทการเลือกตั้งท้องถิ่น และเพื่อสะท้อนทิศทางแนวโน้มการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะเกิดขึ้น เป็นการนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประจำปี 2563 ที่จะถึงนี้ให้กับประชาชนได้เกิดการตระหนักรู้และเข้าใจถึงเจตนารมณ์ในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเฉพาะบทบาทของประชาชนในการเลือกตั้งตัวแทนของตน เพื่อที่จะเข้ามาบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งบทบาทที่สำคัญยิ่งของประชาชน คือ การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของรัฐส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้บทความนี้ยังต้องการเพื่อนำเสนอทิศทางแนวโน้มการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 85/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นการชั่วคราว เนื่องจากในช่วงนั้นสถานการณ์ยังไม่อาจจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้ครบวาระหรือว่างลงหรือมีกรณีสิ้นสุดสมาชิกภาพ แต่มีความจำเป็นต้องได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่บริหารงานและดูแลจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชน จึงงดการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นไปก่อน จนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง แต่ปัจจุบัน ได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2562 เกี่ยวกับการดำเนินการเลือกตั้งท้องถิ่น ทั้งนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าบทความนี้จะเห็นว่าเป็นประโยชน์กับประชาชนโดยทั่วไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้งได้เข้าใจบทบาทของตนและบริบทของกระบวนการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งท้องถิ่นและตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่น

คำสำคัญ: บทบาทของประชาชน, การเลือกตั้งท้องถิ่น, การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Abstract

This article aims to present the role of citizens in political participation in the context of local elections. And to reflect the direction of the upcoming local elections. Is the presentation of knowledge about local elections And political participation in the year 2020 for the public to be aware And understand the spirit of local elections Especially the role of citizens in the election of their representatives In order to manage in the local government organization In which the most important role of the people is to participate in politics Participate in policy making Of local government In addition, this article also wants to present the direction and trend of local elections due to the announcement of the National Council for Peace and Order 85/2014 regarding the acquisition of local council members. Or local administrators temporarily Because at that time the situation could not be held for the election of local council members And local administrators Which has expired or is vacant Or in the case of membership termination But there is a need to acquire a local councilor or local administrators To perform administrative duties And overseeing the preparation of public services For the benefit of the

people Therefore refrain from organizing elections for local councilors Or the local administrators under the law governing that first Until further notice, but the current Election Commission rules for local council members Or the local administrators in 2019, announced in the Government Gazette on December 17, 2019 regarding the conduct of local elections. The author therefore considers that this article will benefit the general public who has the right to vote. Understand their role And the context of the election process especially the participation of citizens who will come to play a role in local elections and aware of the importance of local elections.

Key words: Public Role, Local Elections, Political Participation

บทนำ

ระบอบประชาธิปไตยยึดถือหลักแห่งอำนาจอธิปไตยของปวงชน เป็นเสมือนหัวใจของระบอบการเมือง กล่าวคือ ประชาชนเท่านั้นที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง ประชาชนแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการใช้สิทธิ ในการกำหนดตัวผู้ปกครองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง (Election Process) กระบวนการเลือกตั้งจึงเป็นกลไกสำคัญในการ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้พิจารณาเลือกสรรคู่แข่งชั้นทางการเมืองให้เข้ามารับผิดชอบหน้าที่ในการปกครองรัฐ การแสดงออก ซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถกระทำได้ทั้งการเลือกตั้งผู้แทนให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการถอดถอนออก จากตำแหน่งทางการเมืองการเลือกตั้งจึงนับว่าเป็นกลไกสำคัญในการเลือกสรรผู้นำหรือผู้ปกครองที่มีความสามารถและมี คุณธรรม ดังนั้นผู้ที่ประสงค์จะเสนอตัวเข้าแข่งขันเลือกตั้งเป็นผู้นำทางการเมืองจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ปัญหาและความต้องการของประชาชน จะต้องมีความสามารถในการเสนอทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่างเป็น รูปธรรม จะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนในการเสนอตัวเข้าแข่งขัน อีกทั้งจะต้องทำให้ประชาชนเชื่อ ว่านอกจากเป็นผู้มีความรู้ความสามารถแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมอีกด้วย กระบวนการนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พิจารณาเปรียบเทียบคู่แข่งกัน เพื่อให้มั่นใจว่าจะเลือกได้บุคคลที่เหมาะสม ที่สุด (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2543: 220 – 221)

โดยความสำคัญของบทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองปัจจัยที่สำคัญคือ รูปแบบการปกครอง กล่าวคือ หากเป็นระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น จะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งตั้งแต่การคัดเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศบริหารกิจการสาธารณะของ ท้องถิ่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ เช่น การพูดคุยกันทางการเมือง การเขียนบทความหรือจดหมาย แสดงความคิดเห็นทางหนังสือพิมพ์การร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการสนทนาการเมืองทางโทรทัศน์ หรือการรวมตัว ประท้วงในรูปของกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงทัศนคติทางการเมืองของประชาชนโดยการออกแบบสอบถาม (Poll) ความ คิดเห็นต่อการดำเนินนโยบายสาธารณะของรัฐ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบระเบียบเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น ซึ่งการมีส่วน ร่วมในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น กระทำผ่านการใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารระดับท้องถิ่น การช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น การแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบ ติดตาม การทำงานของผู้บริหารในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น การชุมนุมประท้วงคัดค้านเรียกร้อง หรือสนับสนุนต่อนโยบายการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จันทนา สุทธิจารี, 2544: 410-415) ทั้งหลายเหล่านี้ล้วนเป็นบทบาทหน้าที่ของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อกำหนดนโยบายและบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ดังนั้น เพื่อเป็นการตระหนักถึงอำนาจหน้าที่ ตลอดจนบทบาทของประชาชนที่จะเข้ามาเลือกผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภา ท้องถิ่น ผู้เขียนจึงต้องการที่จะนำเสนอการเตรียมการเลือกตั้งที่จะมีขึ้น โดยนำเสนอบริบทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชน ทั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและนายกองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นประชาชนต้องร่วมมือกันไม่สนับสนุนการซื้อสิทธิขายเสียงและการเลือกตั้งที่เป็นไปด้วยความสุจริตธรรม เพื่อเป็นการยกระดับให้การเลือกตั้งท้องถิ่นมีความโปร่งใสและเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ผู้แทนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทวิเคราะห์

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของประชาชน ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยได้แบ่งเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ส่วนแรกเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับบทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนที่สองเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับบริบทการเลือกตั้งท้องถิ่นซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นภายในปี 2563 นี้ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และเข้าใจบริบทหรือเป็นการทบทวนกระบวนการเลือกตั้งที่เป็นหลักการแห่งการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยการเลือกตั้งถือเป็นปฐมบทในระบบนี้ ซึ่งผู้เขียนจะขอล่าว่า ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอส่วนแรก และส่วนที่สองตามลำดับ ดังนี้

1. บทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระดับต่าง ๆ มากขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งให้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วย มิใช่เพียงมีอำนาจปกครองหรือมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น อาจจะเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยตรง อาทิเช่น การออกเสียงประชามติ การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงน่าจะอยู่ตรงกลางระหว่างการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบตัวแทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อมที่ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างเดียวกับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองตัวแทนซึ่งประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองในรูปแบบของประชาธิปไตยโดยตรงควบคู่กันไปด้วย นอกจากนั้นแล้วยังมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้

Nie and Verba (1975) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า จะต้องเป็นกิจกรรมของประชาชนทุกคนแต่เป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสิทธิที่จะเข้าสมาคมหรือก่อตั้งพรรคทางการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาลสิทธิเกี่ยวกับการพูด การชุมนุม และการพิมพ์อย่างอิสระและเป็นกิจกรรมซึ่งมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาล ทั้งในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล รวมทั้งการเข้ามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการปกครอง (อ้างใน ไชยพร ตันต์จิตานนท์, 2536: 24)

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2556: 136-137) การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลหรือภารกิจต่าง ๆ ที่รัฐบาลกระทำหรือการเลือกผู้นำรัฐบาล ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้อาจมีความแตกต่างกันไป

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับต่ำหรือกลุ่มผู้ดู (Onlookers) ซึ่งได้แก่ การให้ความสนใจต่อข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การถกเถียงปัญหาทางการเมือง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การพยายามชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยกับจุดยืนทางการเมืองของตนเอง การเป็นสมาชิกกลุ่มผลประโยชน์และการร่วมชุมนุมทางการเมือง

2) ระดับกลางหรือกลุ่มผู้มีส่วนร่วม (Participants) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในโครงการของชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองและการช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

3) ระดับสูงหรือระดับนักกิจกรรม (Activists) ได้แก่ การเป็นผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ การมีตำแหน่งและทำงานเป็นเวลาให้แก่พรรคการเมือง การได้รับเสนอชื่อให้เข้าแข่งขันเพื่อชิงตำแหน่งทางการเมือง และการได้รับตำแหน่งทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 3 ระดับนี้ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตย (สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า, 2545; อ้างถึงใน ชิงชัย ศิริโวหาร, 2550: 16-17)

จะเห็นวาระระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวเป็นการแบ่งระดับโดยภาพรวมเพื่อสะท้อนให้เห็นว่าทิศทางของประชาชนต่อการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นนั้น เป็นสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนในระบบประชาธิปไตยที่สามารถเลือกตัวแทนของตนได้ ซึ่งผู้เขียนมองว่าเนื้อหาในเบื้องต้นนี้จะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจต่อบทบาทของตนเองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อกำหนดทิศทางกำหนดอนาคตของประชาชนส่วนมากได้ในส่วนการเลือกตั้งหรือการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นของชลัช จงสืบทพันธ์ (2546) ได้กล่าวถึงรูปแบบไว้ ได้แก่ 1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) การร่วมกิจกรรม การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียง 3) การจัดตั้งและรวมกลุ่มทางการเมือง 4) การติดต่อกับผู้เกี่ยวข้องทางการเมืองและการบริหาร 5) การร่วมกิจกรรมในชุมชน 6) การประท้วง 7) การควบคุมตรวจสอบการบริหาร (ชลัช จงสืบทพันธ์, 2546: 338-341)

จากที่ชลัช จงสืบทพันธ์ (2546) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่ารูปแบบที่กล่าวไว้ทั้ง 7 ข้อนั้น ข้อที่ 6 และข้อที่ 7 เป็นการประท้วงและการควบคุมตรวจสอบการบริหาร ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นบทบาทและสิทธิ์ของประชาชน (ภาคประชาชน) ที่สามารถตรวจสอบการบริหารจัดการของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ โดยการประท้วงหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างอิสระภายใต้กฎหมาย เมื่อผู้แทนของประชาชนไม่สนใจกับนโยบายที่ให้ไว้กับประชาชน ตลอดถึงการไม่เข้าไปแก้ปัญหาที่เป็นประโยชน์สาธารณะของประชาชน ซึ่งในปัจจุบันเราจะสังเกตเห็นว่าประชาชนเริ่มตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นและมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมทางการเมือง เพื่อเรียกร้องให้ผู้แทนของประชาชนตระหนักถึงความเสียหายที่เกิดจากการแสวงหาอำนาจอันไม่ชอบธรรมต่อตนเอง ซึ่งปรากฏเป็นข่าวที่เห็นผู้แทนย้ายพรรคหรือถูกกล่าวหาว่าขายตัวให้กับพรรคการเมืองบางพรรค (หรืองูเห่า) การเมืองท้องถิ่นก็เช่นกันเป็นที่ทราบกันดีว่ามีความเกี่ยวข้องกับการเมืองระดับชาติ ในส่วนนี้ผู้เขียนต้องการเพื่อที่จะสื่อให้เห็นว่าบริบทในการเลือกตั้งทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติต่างก็เป็นการเลือกโดยประชาชนเป็นตัวแทนของประชาชน

ซึ่งผู้เขียนจึงต้องการนำเสนอพร้อมทั้งวิเคราะห์ให้เห็นบางแง่มุมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะถึงนี้ โดยเฉพาะบทบาทของประชาชนที่แสดงออกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งสมบัติ อารัมธัญวงศ์ ได้กล่าวไว้สอดคล้องกับชลัช จงสืบทพันธ์ ไว้ดังนี้

1) การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมือง (Political stimuli) จากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควรจนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง บุคคลที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอุทิศความพยายามเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเมืองของตนเอง กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จำเป็นในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ

2) การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยทำให้คู่แข่งทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ ความสามารถและการเป็นคนมีคุณธรรม เพื่อขอรับความไว้วางใจหรือฉันทานุมัติจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น การใช้สิทธิเลือกตั้งแม้จะเป็นการแสดงออกในลำดับขั้นพื้นฐานของการเกี่ยวพันทางการเมืองแต่การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นการแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญ

3) การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง โดยธรรมชาติของมนุษย์จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ดังนั้น บุคคลที่คิดว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดจากระบบการเมืองก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมือง แต่บุคคลที่รู้และเข้าใจว่าระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนเองอย่างไรจะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

4) การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การแสดงออกในการชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนสนับสนุน นับเป็นความก้าวหน้าที่สูงขึ้นหนึ่งของผู้ที่สนใจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมือง ลักษณะของการแสดงออกเช่นนี้มีลักษณะคล้ายกับการเป็น "หัวคะแนน" ของคู่แข่งทางการเมืองเป็นการแสดงออกถึงความผูกพันทางการเมืองทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยทางการเมือง

5) การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์ เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปรู้ว่าตนให้ความสนับสนุนพรรคการเมืองใด หรือคู่แข่งทางการเมืองใด ทั้งนี้เพราะการติดกระดุมที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรคหรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ปกเลี้ยย่อมเป็นการประกาศตนในฐานะผู้สนับสนุนอย่างชัดเจนหรือการติดสติ๊กเกอร์ที่รถยนต์ย่อมเป็นการแสดงเจตนาของเจ้าของรถยนต์ว่าตนสนับสนุนผู้ใดและมีลักษณะของการช่วยเหลือโฆษณาเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย

6) การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง การกระทำทางการเมืองในลำดับนี้แสดงว่าคุณคนได้เพิ่มระดับความสนใจทางการเมืองขึ้น จนถึงกับอยากจะมีสัมพัทธ์หรือสื่อความเห็นโดยตรงกับผู้นำทางการเมืองโดยอาจจะเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือให้กำลังใจนักการเมืองให้มีขวัญและกำลังใจในการต่อสู้

7) การบริจาคเงิน เป็นการแสดงออกถึงการสนับสนุนทางการเมืองที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะในระบอบประชาธิปไตยการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยเฉพาะการรณรงค์และการแข่งขันเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่ค่าใช้จ่ายมาก ดังนั้น การที่บุคคลร่วมบริจาคเงินย่อมแสดงถึงความมุ่งมั่นในการสนับสนุนอย่างจริงจังและอาจพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองโดยตรงในฐานะสมาชิกที่สำคัญของพรรค

8) การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเป็นการแสดงออกถึงความเห็นพ้องและผูกพันที่แนบแน่นยิ่งขึ้นการเข้าร่วมประชุมและการเข้าร่วมชุมนุมย่อมเป็นการแสดงออกซึ่งการสนับสนุนทั้งทางกายและจิตใจเป็นการร่วมให้กำลังใจแก่ผู้ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกันเป็นการแสดงออกซึ่งการสังกัดกลุ่มอย่างชัดเจนการแสดงออกเช่นนี้เป็นพลังสำคัญในการต่อสู้ทางการเมืองและเป็นสิ่งที่ผู้แข่งขันทางการเมืองมีความประสงค์จะได้รับการสนับสนุนมาก

9) การร่วมรณรงค์ทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการขยายความสนับสนุนจากประชาชนให้มีความกว้างขวางและทั่วถึงการร่วมรณรงค์ทางการเมืองเป็นการแสดงออกซึ่งการมีภารกิจร่วมของผู้ที่สนใจและความรู้สึกที่ดีต่อพรรคการเมืองและต่อคู่แข่งทางการเมืองต้องการแสดงให้เห็นว่าตนเองมีส่วนร่วมในความสำเร็จของการต่อสู้ทางการเมือง

10) การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจนว่าตนเองสังกัดพรรคใดและเป็นการยอมรับภารกิจในฐานะสมาชิกของพรรคที่จะต้องช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของพรรค การขยายความศรัทธาในพรรคหลายในหมู่ประชาชนและการร่วมผลักดันเพื่อให้พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

11) การร่วมประชุมแกนนำของพรรค เป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมของพรรคกล่าวได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงบุคคลที่จะเข้ามามีบทบาทในการร่วมประชุมแกนนำของพรรคหรือการร่วมประชุมวางแผนกลยุทธ์ของพรรค โดยทั่วไปจะวางใจและมีความเชื่อมั่นว่าจะช่วยเสริมสร้างกิจกรรมของพรรคให้มีความแข็งแกร่งสามารถที่จะเอาชนะคู่แข่งทางการเมืองได้

12) การร่วมระดมทุน เป็นกิจกรรมสำคัญของสมาชิกพรรคระดับสูงผู้ที่จะอยู่ในฐานะที่จะระดมทุนให้แก่พรรคการเมืองแล้วยังต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยเพื่อให้สามารถติดต่อกับบุคคลชั้นสูงในสังคมที่มีฐานะดีและอยู่ในวิสัยที่จะบริจาคทรัพย์เพื่อร่วมสนับสนุนการแข่งขันทางการเมืองได้

13) การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญยิ่งทั้งนี้เพราะการเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนพิจารณาให้ความไว้วางใจบุคคลที่จะมีบทบาทในระดับนี้ได้ต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงสามารถสร้างความนิยมศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชนได้ประการสำคัญจะต้องสร้างความประทับใจให้แก่ประชาชนอย่างกว้างขวางสามารถทำให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ว่าจะเป็นผู้นำความสำเร็จและการมีชีวิตที่ดียิ่งขึ้นมาสู่ประชาชน

14) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองในระดับสูงเป็นผลจากการได้รับชัยชนะจากการเสนอตัวเข้าแข่งขันทางการเมือง การแสดงบทบาทในฐานะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะจะมีผลกระทบต่อความศรัทธาเชื่อมั่นของประชาชนในระยะยาวถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความสามารถในการพัฒนาประเทศทำให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีและมีความสุขจะทำให้พรรคได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมากยิ่งขึ้น (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2547: 387-393)

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองหรือบทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทการเลือกตั้งท้องถิ่น แยกออกเป็น 3 ด้าน กล่าวคือ 1) ด้านการเลือกตั้ง 2) ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 3) ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จะเห็นว่าทั้ง 3 ด้านมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะมาถึง ผู้เขียนมองว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมีความสำคัญมากต่อการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชน ซึ่งน่าจะเป็นความสำคัญอันดับต้น ๆ เพราะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางการเมืองให้กับประชาชน ซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่าประชาชนรับรู้ข่าวสารการเมืองที่มีความสะดวกมากขึ้น โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสารการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายมือถือแม้แต่การระดมทุนเพื่อการ

ประท้วงทางการเมือง โดยใช้การระดมคนหรือทรัพยากรผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ก (Social Network) ซึ่งถือว่าทำหายความรู้อื่นที่การระดมทุนหรือการระดมคนในการเคลื่อนไหว ชุมชน ต้องใช้เงินเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะการเข้าใจบทบาทต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งด้านการเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หากทั้งสามด้านนี้มีความยึดโยงกับประชาชนจนเกิดความตระหนักในอำนาจอธิปไตยของตนแล้ว ผู้เขียนมองว่าจะเป็นก้าวสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง มีความเจริญยิ่งขึ้นในอนาคต

3. การเลือกตั้งท้องถิ่น

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างต้นในส่วนแรก เกี่ยวกับบทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยภาคประชาชนให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และอำนาจอธิปไตยที่เป็นของประชาชน ในส่วนที่สองนี้ ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งคาดการณ์จากหลาย ๆ ฝ่ายว่าจะมีการเลือกตั้งภายในปี 2563 นี้ ซึ่งหากพิจารณาจากหนังสือกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 10 มกราคม 2563 ที่กล่าวถึงเรื่อง ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ที่ได้ประกาศแล้วในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2562 โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไปมีการแจ้งให้หน่วยราชการทั้งส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ได้ทบทวน และพิจารณาตั้งงบประมาณในข้อบัญญัติประจำปีงบประมาณ 2563 ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร สถานที่ ที่รับสมัครเลือกตั้ง คูหาเลือกตั้ง และวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผนวกกับการให้ความเห็นจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ที่กล่าวถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นน่าจะเกิดขึ้นปลายเดือนมีนาคม แต่ถึงอย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นเดือนใดภายในปี 2563 นี้ ที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น ผู้เขียนมีเป้าประสงค์เพียงต้องการนำเสนอบริบทของการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยองค์รวมในเบื้องต้นว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง เพื่อเป็นการทบทวนองค์ความรู้ให้กับประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะถึงนี้ ก่อนอื่นผู้เขียนขอกล่าวถึงรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ถึงหน้าที่ของประชาชนหรือปวงชนชาวไทย ซึ่งหากพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ป้องกัประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติมิ ผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ (5) รับประทานอาหารตามที่กฎหมายบัญญัติ (6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นและไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม (9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ (10) ไม่รวมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

หากพิจารณาจากหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ตามมาตรา 50 ข้อ 7 จะเห็นว่า หน้าที่ของประชาชน คือการไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชนที่สามารถกำหนดนโยบายหรือผู้แทนของเขาได้อย่างอิสระภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งในลำดับต่อไปผู้เขียนจะขอเสนอเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบเบื้องต้นอื่น ๆ ของการเลือกตั้ง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้และแสดงไว้ ดังนี้

4. ความหมายของการเลือกตั้ง

วิชา ไชยสาร (2544: 10) ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมืองหรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำ

อุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการ แสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร (2550: 150) ได้อธิบายความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้ง ว่าการเลือกตั้งเป็นวิธีการ คัดสรรคนเพื่อเข้าทำกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในระบบประชาธิปไตยทางอ้อมหรือ ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (Representative Democracy) เพราะเป็นกระบวนการจัดสรรตัวบุคคลที่จะไปทำหน้าที่แทน บุคคลทั่วประเทศในสถาบันนิติบัญญัติและบริหารการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย ต้องเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมืองต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีตัวเลือก เพื่อที่จะคัด สรรบุคคลเป็นตัวแทนของตัวเองเข้าไปบริหารประเทศหรือออกกฎหมาย

กล่าวโดยสรุปการเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในการใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อ เลือกผู้แทนที่มีอุดมการณ์และนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของตน เพื่อบริหารประเทศ ประกอบด้วย การไปใช้สิทธิทุก ครั้งในการจัดกิจกรรมเลือกตั้งในหมู่บ้าน การสนใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การชักจูงประชาชนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงของประชาชน การแก้ปัญหา การจัดการเลือกตั้งและการดำเนินงานจัดการเลือกตั้ง

5. หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้ง

หลักเกณฑ์ของการเลือกตั้งสรุปได้ ดังนี้

1) หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) หมายถึง ความมีอิสระต่อการออกเสียงเลือกตั้ง ปราศจาก การข่มขู่บังคับให้มีการเลือกตั้งบิดเบือนไปจากเจตจำนงอันแท้จริงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง องค์กรของรัฐหรือบุคคลใด บุคคลหนึ่งไม่สามารถจะบีบบังคับให้ประชาชนคนใดคนหนึ่งไปออกเสียงหรือไม่ออกเสียงเลือกตั้งหรือมีผลต่อการตัดสินใจของ ประชาชน

2) การเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodical Election) หมายถึง การเลือกตั้งจะต้องมีกำหนดเวลาไว้แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยปกติทุก 4 ปีหรือทุก 6 ปี และเมื่อครบตามระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ก็ต้องให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากต้องการให้ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนมีความรับผิดชอบ ลดอำนาจผูกขาดเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นได้มีโอกาสเข้าสู่อำนาจทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและเพื่อให้ ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่

3) หลักการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Genuine Election) หมายถึง ให้มีการดำเนินการให้มีการเลือกตั้งเป็นไปโดยความ บริสุทธิ์ยุติธรรม รัฐบาลต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะป้องกันมิให้การคดโกงในการเลือกตั้งเกิดขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการ คัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

4) หลักการออกเสียงทั่วถึง (Universal Suffrage) หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง อย่างทั่วถึง โดยไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษ ที่อาศัยข้อพิจารณาทางการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคม ไม่ว่าจะเป็นเพศ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ จำนวนภาษีที่จ่าย สถานะทางการศึกษา หรืออาชีพ สถานภาพทางการเมืองมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบุคคลใด ๆ ว่ามีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่ เว้นแต่กรณีที่มี ข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปหรือเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น สิทธิเลือกตั้งของเด็ก พระภิกษุสงฆ์ บุคคลที่ บกพร่องทางจิต เป็นต้น

5) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายถึง บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่ง เสียง (One man, One vote) และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีค่าเท่ากัน (One vote, One value) ดังนั้น กรณีที่จะแบ่งเขต การเลือกตั้งให้มีผู้แทนได้หลาย ๆ คน (Multiple Member Constituency) จึงเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาให้ถ่องแท้

6) หลักการลงคะแนนเสียงลับ (Secret Ballot) หมายถึง การลงคะแนนเสียงที่ไม่ได้มีผู้อื่นผู้ใด นอกจากเจ้าตัวเอง ทราบว่า ได้มีการลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้ใด เพื่อป้องกันการขู่ข่มคุกคาม แต่ในการนี้อาจจะให้วิธีการออกเสียงอิสระอย่างอื่นก็ได้ แทนการลงคะแนนเสียงลับ ซึ่งจะต้องรับประกันได้ว่าวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ๆ ได้เป็นไปโดยเสรีเหมือนกัน (วัชรา ไชยสาร, 2544: 11)

6. วิธีการเลือกตั้ง

วิธีการเลือกตั้งสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1) การเลือกตั้งโดยตรง (Direct Suffrage) หมายถึง การให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เลือกตัวบุคคลหรือคณะบุคคลที่ประสงค์จะเลือกโดยตรงการเลือกตั้งแบบนี้มีข้อดีในแง่ที่ทำให้ประชาชนสามารถเลือกผู้แทนได้ตรงตามเจตจำนงอันแท้จริงของตนและเมื่อก้าวในระดับประเทศฝ่ายที่ได้รับคะแนนเสียงข้างมากก็จะได้จัดรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศเท่ากับเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชนข้างมากในชาติแต่วิธีการนี้ย่อมเหมาะสมกับกรณีที่ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำนึกในหน้าที่และผลประโยชน์ของตนติดตามผลงานและพฤติกรรมทางสภาอยู่เสมอเพื่อจะได้พิจารณาบุคคลหรือคณะบุคคลตามความต้องการที่แท้จริง

2) การเลือกตั้งโดยทางอ้อม (Indirect Suffrage) หมายถึง การที่ประชาชนเลือกบุคคลหรือคณะบุคคลให้ไปทำหน้าที่เลือกตั้งแทนตนเองอีกครั้งหนึ่ง การเลือกตั้งแบบนี้ดีในแง่ที่มีการพิจารณากลับกรอง 2 ชั้น มีโอกาสที่จะได้ตัวแทนที่มีคุณสมบัติสูงกว่าเหมาะกับการเลือกตั้งในสังคมที่ประชาชนทั่วไปยังไม่มีการศึกษาหรือความรู้ทางด้านการเมืองการปกครองและความสำนึกทางการเมืองดีพอ (ธีรวุฒิ โศภิชฐิกุล, 2543: 225-226)

7. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเลือกตั้ง

ประกอบด้วย ดังนี้

- 1) การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2) การเลือกตั้งเป็นการลงคะแนนเลือกตัวแทนของตน
- 3) การเลือกตั้งเป็นการแสดงความเท่าเทียมเสมอภาคของคนในการตัดสินใจทางการเมือง
- 4) การเลือกตั้งเป็นตัวกำหนดมติของประชาชนส่วนใหญ่ที่มีต่อการเมือง
- 5) การเลือกตั้งเป็นกลไกที่นำไปสู่การผสมผสานและสร้างบูรณภาพของความแตกต่างจนนำไปสู่ความสมานฉันท์ซึ่งเป็นการลดความขัดแย้งหรือความแตกแยกลงไป
- 6) การเลือกตั้งเป็นการปกครองโดยยึดหลักเสียงข้างมาก
- 7) การเลือกตั้งเป็นการเลือกผู้นำที่มีความสามารถและมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความประสงค์ของประชาชนส่วนใหญ่ (ธีรวุฒิ โศภิชฐิกุล, 2543: 227)

บทสรุป

การเลือกตั้งถือว่าเป็นหัวใจหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการแสดงออกถึงสิทธิ์และหน้าที่ในการที่จะเลือกตัวแทนเข้าไปเพื่อให้รัฐตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชน ดังนั้น ประชาชนจึงควรให้ความสำคัญและตระหนักในบทบาทหน้าที่ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการทำความเข้าใจต่อกระบวนการการเลือกตั้ง ทำความเข้าใจถึงระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การทำความเข้าใจทางการเมืองในบริบทการเลือกตั้งท้องถิ่น 3 ด้าน กล่าวคือ 1) ด้านการเลือกตั้ง 2) ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 3) ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ส่วนการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นปี 2563 ซึ่งมีหลายฝ่ายที่ออกมาให้ความคิดเห็นว่าจะมีขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญ คือ ประชาชนเข้าใจบริบทของการเลือกตั้งท้องถิ่น เข้าใจความหมาย เข้าใจหลักเกณฑ์ของการเลือกตั้ง เข้าใจวิธีการและประโยชน์ที่ได้จากการเลือกตั้ง ดังที่เขียนได้แสดงแล้วนั้น ทั้งหมดนี้จึงเป็นสิ่งซึ่งตอบโจทย์ “บทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทการเลือกตั้งท้องถิ่น” ได้อย่างแท้จริง ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะแสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมหรือการแสดงออกทางการเมืองทั้งในด้านใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง ด้านการเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและด้านการรับรู้ข่าวสารเลือกตั้ง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้แก่ประชาชนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์โดยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจน นักบริหารงานท้องถิ่นที่ให้การปรึกษาและช่วยตรวจเนื้อหาเบื้องต้น ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลในการจัดทำบทความวิชาการที่ใช้

อ้างอิงในวารสารชิ้นนี้จนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจและนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าอ่านประกอบเพิ่มพูนความรู้ทั้งนี้คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์กับประชาชนและผู้สนใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา สุทธิจारी. (2544). การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง.
- ชิงชัย ศิริไวยหาร. (2550). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยชุม
ซีเหล็ก อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชลัช จงสีบพันธ์. (2546). "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น" ในเอกสาร
การสอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น หน่วยที่ 8 - 16. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. (2550). รัฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวุฒิ ไศภิชฐิกุล. (2543). การเมืองการปกครองของไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ก. พล (1996).
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2556). สังคมวิทยาการเมือง. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560
- วัชรา ไชยสาร. (2545). พัฒนาการมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและพหุการเมือง: การเมือง
ภาคประชาชน. กรุงเทพฯ: เมฆขาว.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2547). การเมือง: แนวคิดและการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

การพัฒนาชุมชนภายใต้ภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบล
**Community development under the main mission of the Subdistrict
Administrative Organization.**

สุนทร ธนศิลป์พิชิต¹, อติศักดิ์ จันทร์ไทย², และ อรุณา รัตนพล³

Sunait Thanasinlaphaphichit¹, Adesak Juntathai², and Ornuma Ratanapon³,

^{1,2,3}อาจารย์พิเศษ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Special Instructor from the Faculty of Social Sciences Mahamakut Buddhist University, Kalasin Buddhist College

¹E-mail: turee8888888@gmail.com

Received: 15 February 2020

Revised: 9 March 2020

Accepted: 15 March 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ต้องการอธิบายถึงอำนาจหน้าที่ ซึ่งเป็นภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ คุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น โดยภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังกล่าว จะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงการบริการสาธารณะได้อย่างครบถ้วน ทำให้เกิดการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อประโยชน์ของประชาชนในชุมชน/ตำบล ซึ่งจะเห็นได้ว่า หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ถือได้ว่าเป็นหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด จึงสามารถรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างทันที่ทันที่ ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การพัฒนาชุมชนที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคีเครือข่ายในชุมชน รวมทั้งประชาชนในชุมชน อันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชนให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนาชุมชน, องค์การบริหารส่วนตำบล, อำนาจหน้าที่

Abstract

This article has a purposes. To explain the authority which is the main task of the Subdistrict Administrative Organization consisting of providing and maintaining waterways and land Maintain cleanliness of roads, waterways, passages and public areas. Including waste disposal and sewage Disease prevention and suppressing communicable diseases Prevention and mitigation of disaster Promote education, religion and culture, promote the development of women, children, youth, the elderly and the disabled. Protection, care and maintenance of natural resources and the environment Art maintenance Custom, local wisdom And the good culture of the locality The primary mission of the Subdistrict Administrative Organization will enable the public to fully understand public services. Cause to strengthen the community For the benefit of people in the community / sub-district which can be seen that Local Administrative Organization Especially the Subdistrict Administrative Organization Considered as a government agency that is closest to the community. Therefore able to know the problems and needs of the people in the area, resulting in the ability to solve problems and respond to the needs of people in a timely manner under the legal authority. Therefore, the development of communities that are effective and sustainable requires participation between the Subdistrict Administrative Organization Network partners in the community Including people in the community Which will lead to driving the community development to truly meet the problems and needs of the people.

Key words: Community Development, Subdistrict Administrative Organization, Authority

บทนำ

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเป็นคำที่บัญญัติมาจากคำว่า “Community” การนำคำว่าชุมชนมาใช้ในสังคมไทยเป็นอิทธิพลทางความคิดการพัฒนาของประเทศตะวันตกมีการใช้อย่างแพร่หลายนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยราชการโดยแยกส่วนพัฒนาการท้องถิ่นจากกรมมหาดไทยจัดตั้งเป็นกรมพัฒนาชุมชน สังกัดกระทรวงมหาดไทย คำว่า “ชุมชน” ได้รับการนำมาใช้ในลักษณะซ้อนทับกับบ้าน หรือหมู่บ้านซึ่งมีมาโดยธรรมชาติอยู่แล้ว ในการตั้งบ้านเรือนอยู่ร่วมกันในหมู่เครือญาติและมิตรสหาย ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การจัดการต่อปัญหาและความต้องการร่วมกัน มีการนำคำว่าชุมชน มาใช้อย่างกว้างขวาง และใช้ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ชุมชนจึงเป็นคำที่มีความหมายไม่แน่นอนตายตัวเพียงประการเดียว อาจพิจารณาได้หลายแง่มุม เช่น ทางด้านปรัชญา กายภาพ สังคมวิทยา จิตวิทยา ในบางครั้งความหมายของชุมชนไม่ได้จำกัดอยู่กับความหมายที่ให้ความสำคัญกับอาณาบริเวณภูมิศาสตร์หรือบริเวณเล็ก ๆ ที่หมายถึงหน่วยทางการปกครองในระดับหมู่บ้านเท่านั้น ความหมายของชุมชนมีทั้งรูปธรรมและนามธรรม มีขนาดหลายระดับตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับโลกก็ได้ (ชาญวิทย์ โปธิ์เจริญ, 2550:13)

บทวิเคราะห์

วิทยากร เชียงกุล (2527) ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญงอกงามทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติ ซึ่งนอกจากนี้ขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุ เพื่อตอบสนองความต้องการของทางร่างกายแล้วประชาชนยังต้องพัฒนาทางการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดี การผ่อนคลายและการพัฒนาด้านวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วยความต้องการ ทั้งหมดนี้เรียกว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้ขึ้น แต่อยู่ที่การเพิ่มความพอใจและความสุขของประชาชนมากกว่า

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน พรรณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ, 2560: 30) การพัฒนา คือ ต้องการเปลี่ยนแปลงขึ้นก่อนที่จะมีการพัฒนาตามจะต้องมีสิ่งอื่นหรือลักษณะอื่นเข้ามาผสมผสานจึงจะเรียกว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นว่าการพัฒนา ลักษณะที่เพิ่มเข้ามานั้นที่สำคัญคือทิศทางของการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์ (2550) ได้กล่าวถึงหลักการ วิธีการ และกระบวนการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

- 1) ทุกคนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุดในการสร้างความเจริญให้ท้องถิ่นดีขึ้น
- 2) ทุกคนในชุมชนควรจะได้รับ การส่งเสริมให้ได้เข้าร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติต่าง ๆ ตามโครงการพัฒนาชุมชน
- 3) จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนโดยเสรี เพื่อจะได้รับความคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนความต้องการของผู้คนในท้องถิ่น
- 4) ผู้นำชุมชนควรที่จะได้รับการเปลี่ยนตัวกันบ้างตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและจะต้องมีการเตรียมบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนไว้หลาย ๆ คน
- 5) พึงให้การศึกษาค้นคว้าในชุมชนอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป
- 6) หากจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์การนั้นจะต้องสามารถทำหน้าที่ได้อย่างดีไม่ใช่ว่าจัดตั้งหน่วยงานนั้นขึ้นเพื่อแสดงผลของการพัฒนาชุมชน
- 7) การปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติต่าง ๆ ควรให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยเพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นได้รับรู้และเข้าใจวิธีการต่าง ๆ ของระบบนี้ได้ถูกต้อง

ลักษณะของชุมชน แบ่งตามการบริหารการปกครองสามารถแบ่งตามลักษณะของชุมชนได้ 6 ชุมชน โดยพิจารณาจากลักษณะการปกครองของไทยตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2547 ได้แก่ (1) ชุมชนหมู่บ้าน (2) ชุมชนเขตสุขาภิบาล (ปัจจุบันยกฐานะเป็นเทศบาล) (3) ชุมชนเขตเทศบาลตำบล (4) ชุมชนเขตเทศบาลเมือง (5) ชุมชนเขตเทศบาลนคร (6) ชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร ลักษณะชุมชนแบ่งตามกิจกรรมทางสังคม สามารถแบ่งได้ 5 ลักษณะ ได้แก่ (1) ชุมชนเกษตรกรรม (2) ชุมชนศูนย์การค้า (3) ชุมชนศูนย์กลางขนส่ง (4) ชุมชนเขตอุตสาหกรรม (5) ชุมชนศูนย์กลางแห่งการบริการ

และลักษณะชุมชนแบ่งตามความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมเป็นการแบ่งชุมชนในแง่ความสัมพันธ์ทางสังคมและเป็นการมองในทัศนะของนักสังคมวิทยาที่มองในลักษณะของชุมชนในด้านความสัมพันธ์ทุก ๆ ด้าน ไม่เพียงแต่เฉพาะการเมืองการปกครองหรือกิจกรรมทางสังคมเท่านั้น แต่รวมไปถึงความสัมพันธ์ในสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนลักษณะทางนิเวศวิทยาอีกด้วยลักษณะของชุมชนแบ่งได้เป็น 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนชนบท และชุมชนเมือง เป็นต้น

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนสามารถจำแนกประเด็นเพื่อการอธิบายวิเคราะห์ ได้ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาชุมชน

1.1 ความสำคัญของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนถือเป็นหัวใจหลักในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในเมืองและชนบท ให้ทุกระดับทั้งผู้มีฐานะดี ผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาสให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่จะอยู่ในเมืองหรือชนบทได้อย่างเท่าเทียมกันและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสะดวกสบาย ความสะอาดถูกหลักอนามัยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การพัฒนาชุมชนนำอยู่ให้ประสบความสำเร็จได้ต้องมีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคีการพัฒนา ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ การสร้างจิตสำนึกและจิตวิญญาณการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนา ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นการระดมความร่วมมือร่วมใจกันในการช่วยกันคิดช่วยกันทำช่วยกันรับผิดชอบในผลของการพัฒนาก่อให้เกิดการเรียนรู้และชุมชนนำอยู่ตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานสำคัญในการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน เป็นหน่วยงานที่กล่าวได้ว่าอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุดหน่วยงานหนึ่ง จึงกล่าวโดยรวมได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในลำดับแรกที่เข้ามาเพื่อพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ตลอดจนถึงการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นไปตามที่ชุมชนต้องการ การส่งเสริมประชาชนในการพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งเป็นลำดับไป

1.2 แนวคิดการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติกระจายอำนาจการบริหารให้แก่หน่วยงานปกครองท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินกิจการภายในอาณาเขตของตนโดยปราศจากการแทรกแซง (อุทัย ธีรญาโต, 2523: 14) การกระจายอำนาจเป็นระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเองกิจกรรมที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลได้แก่ระบบสาธารณสุข โภค การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือ การทหารและการต่างประเทศ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2548: 290-295) ประโยชน์ที่สำคัญของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจเป็นการแบ่งเบาภารกิจของรัฐบาลที่จะต้องทำในท้องถิ่นและรัฐบาลเองก็อาจทำไม่ได้ผล เพราะแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาที่ต้องบำบัดแตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอยู่เป็นอันมากโดยวิธีเดียวกันย่อมไม่ได้ผล การกระจายอำนาจให้แต่ละท้องถิ่นรับผิดชอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานให้ตรงกับความต้องการของประชาชนมากกว่า 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจเก็บภาษีจากประชาชนได้โดยตรงและสามารถนำเงินนั้นไปใช้จ่ายได้ทันทีที่การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานเองจึงชอบด้วยเหตุผลที่จะให้ประชาชนติดตามผลการใช้เงินว่าเป็นไปตามความต้องการของประชาชนเพียงใดประโยชน์ในข้อนี้ก็จะทำให้การใช้จ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนองความต้องการมากยิ่งขึ้น 3) การกระจายอำนาจจะทำให้ท้องถิ่นสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างฉับพลันทำให้การบริหารงานเป็นไปตามความต้องการของประชาชนได้ดีกว่ารัฐบาลทำเองเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแหล่งฝึกฝนให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการบริหาร และการเมืองระดับท้องถิ่นช่วยให้ประชาชนมีความคุ้นเคยและมีความชำนาญในการใช้สิทธิหน้าที่ของพลเมืองอันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการปกครองระดับชาติที่ดีและถูกต้องต่อไป (อุทัย ธีรญาโต, 2523: 16)

สรุปได้ว่า ประโยชน์ที่สำคัญของการกระจายอำนาจคือการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะบริหารจัดการท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างทันที่และประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนซึ่งจะทำให้ประชาชนรู้จักสิทธิหน้าที่รวมถึงบทบาทของตนตามระบอบประชาธิปไตยและลักษณะสำคัญของหลักการปกครองท้องถิ่นสรุปได้ ดังนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน

2) มีอิสระในการบริหารงานและสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการวินิจฉัยและการกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ

3) มีงบประมาณของตนเองโดยมีอำนาจเก็บภาษีและรายได้ต่างตามที่กฎหมายกำหนด

4) คณะผู้บริหารท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน (อุทัย หิรัญโต, 2523: 22)

จากลักษณะสำคัญของหลักการปกครองท้องถิ่นจะเห็นได้ว่าการปกครองท้องถิ่นยึดหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นนั้นการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นจัดการปัญหาในระดับท้องถิ่นจึงมีคุณประโยชน์อย่างน้อย 5 ด้าน คือ 1) แบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง 2) ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ 3) ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทของตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตน 4) เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาระดับชาติ 5) เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศเนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไขสังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง

2. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาชุมชน

2.1 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1) อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ดังนี้

1.1) มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 66 คือพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

1.2) มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 67 ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

(2) รักษาความสะอาดของถนนทางน้ำทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

(3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

(4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) ส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม

(6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กเยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการ

(7) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(8) บำรุงรักษาศิลปประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

1.3) องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 68 ได้

ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตร

(2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

(3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

(4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุมการกีฬาการพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

(5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

(6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การควบคุมดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หา ผล ประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาดท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

2) อำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 แห่ง พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำทางบกและทางระบายน้ำ
- (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาดท่าเทียบเรือท่าข้ามและที่จอดรถ
- (4) การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ
- (5) การสาธารณูปการ
- (6) การส่งเสริมการฝึกและการประกอบอาชีพ
- (7) การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน
- (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (9) การจัดการศึกษา
- (10) การส่งเสริมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กสตรีคนชราและผู้ด้อยโอกาส
- (11) การบำรุงรักษาศิลปจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (14) การส่งเสริมกีฬา
- (15) การส่งเสริมประชาธิปไตยความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (16) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (18) การกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
- (19) การสาธารณสุขการอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
- (20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- (21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- (23) การรักษาความปลอดภัยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัยโรงมหรสพและสาธารณะ

สถานะอื่น ๆ

- (24) การจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (25) การผังเมือง
- (26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- (27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- (28) การควบคุมอาคาร
- (29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(30) การรักษาความสงบเรียบร้อยการส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

(31) กิจกรรมอื่นใดที่เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

กล่าวสรุปได้ว่า จากอำนาจหน้าที่และภารกิจอันหลากหลายจะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการในฐานะที่เป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองเพื่อสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาท้องถิ่นของตน จากอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 และอำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 นั้น จะเห็นได้ว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลครอบคลุมภารกิจในการพัฒนาชุมชนในทุกด้าน ซึ่งหากองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าใจในบริบทพื้นที่ มีการค้นหาปัญหาและความต้องการของประชาชนให้ตรงกับความเป็นจริงก็จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจหน้าที่ที่เป็นภารกิจหลักหรืออำนาจที่ต้องทำตามมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบด้วย จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ค้ำครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องดำเนินการในพื้นที่ โดยการพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องค้นหาปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยเครื่องมือที่ใช้กำหนดทิศทางการปฏิบัติที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล จะมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการที่จะพัฒนาตามความเหมาะสมตามบริบทพื้นที่

2.2 โครงสร้างส่วนราชการองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทสามัญ ประเภทสามัญ ระดับสูง ประเภทพิเศษ โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล และมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวันโดยมีปลัดและรองปลัด อบต. ผู้อำนวยการกอง เป็นหัวหน้างานบริหาร ภายในองค์กรมีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ได้เท่าที่จำเป็นตามภาระหน้าที่ของ อบต. แต่ละแห่งเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่ ประกอบด้วย 1) สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หน้าที่ของสำนักงานปลัด อบต. งานบริหารทั่วไป ได้แก่ งานสารบรรณ งานอำนวยความสะดวกและข้อมูลข่าวสาร งานบริหารงานบุคคล งานเลือกตั้ง งานรัฐพิธี งานตรวจสอบภายใน-งานประชุมสภา อบต. งานประชาสัมพันธ์ งานส่งเสริมการท่องเที่ยว งานนโยบายและแผน ได้แก่ งานวิเคราะห์นโยบายและแผน งานวิชาการ งานข้อมูลและประชาสัมพันธ์ งานสารนิเทศและระบบคอมพิวเตอร์ งานงบประมาณ งานกฎหมายและคดี ได้แก่ งานกฎหมายและนิติกรรม งานการดำเนินการทางคดีและศาลปกครอง งานร้องเรียน ร้องทุกข์และอุทธรณ์ งานระเบียบการคลัง งานข้อบัญญัติ อบต.งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ งานอำนวยความสะดวก งานป้องกัน งานช่วยเหลือฟื้นฟูและบรรเทา งานดับเพลิงและกู้ภัย 2) กองคลัง หน้าที่ความรับผิดชอบของส่วนการคลังมีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและทะเบียนรับจ่ายเงินทุกประเภท งานเกี่ยวกับการเงิน การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำส่งเงิน การฝากเงิน การตรวจเงินองค์การบริหารส่วนตำบล รวบรวมสถิติเงินได้ประเภทต่าง ๆ การเบิกตัดปี การขยายเวลาเบิกจ่าย งบประมาณ การหักภาษีและนำ ส่งเงิน รายงานเงินคงเหลือประจำวัน การรับและจ่ายขาดเงินสะสมขององค์การบริหารส่วนตำบล การยืมเงินทดรองราชการ การจัดหาผลประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างและทรัพย์สิน ตรวจสอบงานของจังหวัดและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน การเร่งรัดใบสำคัญและเงินยืมค้างชำระ การจัดเก็บภาษี การประเมินภาษี การเร่งรัดจัดเก็บรายได้ การพัฒนารายได้ การออกใบอนุญาตและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง 3) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ งานสุขาภิบาลทั่วไป งานสุขาภิบาลโรงงาน งานสุขาภิบาลอาหารและสถานประกอบการ งานอาชีพอนามัย งานส่งเสริมสุขภาพและสาธารณสุข ได้แก่ งานอนามัยชุมชน งานสาธารณสุขมูลฐาน งานสุขศึกษา งานควบคุมมาตรฐานอาหารและน้ำ งานป้องกันยาเสพติด งานรักษาความสะอาด ได้แก่ งานควบคุมสิ่งปฏิกูล งานรักษาความสะอาดและขนถ่าย

สิ่งปฏิภูล งานกำจัดมูลฝอยและน้ำเสีย งานควบคุมโรค และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง 4) กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานจัดการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่น งานสันทนากการ งานการศึกษา งานศิลปวัฒนธรรม งานส่งเสริมและสนับสนุนการกีฬาและนันทนาการ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งส่วนราชการ ภายในออกเป็น 2 งาน คือ งานส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ งานส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน งานส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งานสนับสนุนกิจการศาสนา งานสนับสนุนศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น งานสันทนากการ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย งานกิจการโรงเรียน ได้แก่ งานจัดการศึกษา พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งานประสานและสนับสนุนโรงเรียนประถมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งานจัดกิจกรรมเด็กและเยาวชน งานห้องสมุดและเครือข่ายทางการศึกษา งานเทคโนโลยีทางการศึกษา งานส่งเสริม สนับสนุน เสนอแนะ และการเผยแพร่เกี่ยวกับการศึกษางานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย 5) กองช่าง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจออกแบบการจัดทำข้อมูลทางด้านวิศวกรรม การจัดเก็บและทดสอบคุณภาพวัสดุ งานออกแบบและเขียนแบบ การตรวจสอบการก่อสร้าง งานการควบคุมอาคารตามระเบียบ กฎหมาย งานแผนการปฏิบัติงาน การก่อสร้างและซ่อมบำรุง การควบคุมการก่อสร้างและซ่อมบำรุง งานแผนงานด้านวิศวกรรม เครื่องจักรกล การรวบรวมประวัติติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานเครื่องจักรกล การควบคุมการบำรุงรักษาเครื่องจักรและยานพาหนะ งานเกี่ยวกับแผนงาน ควบคุม เก็บรักษา การเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์ อะไหล่ น้ำมันเชื้อเพลิง และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาชุมชน การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ภายใต้ภารกิจหลักหรืออำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 มาตรา 67 ประกอบด้วย จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ คุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ดังกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้กำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานให้เป็นไปโครงสร้างส่วนราชการ โดยแบ่งเป็นกองงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการบริหารงาน โดยความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชนไม่สามารถที่จะแยกการดำเนินงานออกจากกันได้ เนื่องจากภารกิจที่จะดำเนินงานต่าง ๆ นั้น จะเริ่มจากการวางแผนงาน โดยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งโดยหลักการนั้นจะต้องมีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน ตำบล เพื่อค้นหาปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้รับทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน จึงจะสามารถแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนและสามารถพัฒนาชุมชนได้ครบทุกด้าน เมื่อได้แผนงาน โครงการก็จะสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงาน รวมทั้งงบประมาณที่จะใช้ในการพัฒนาต่าง ๆ ก็จะส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะแยกเป็นกองราชการภายในและดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินงานในทุกด้านจะมีความเกี่ยวข้องกับชุมชน ดังนั้น การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน หากว่า องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีศักยภาพในการค้นหาปัญหาและความต้องการของประชาชนมากเท่าใดก็จะสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมในทุกด้านโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่ได้ประโยชน์ทางบวก และผลที่เด่นชัดในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะได้ประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมิน (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้ (Cohen and Uphoff, 1980; อ้างถึงใน ลดา เสรีเรื่องยุทธ, 2553: 21)

นอกจากนั้นขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2549: 41)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีความสำคัญ การมีส่วนร่วมนั้นมีหลักการคือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากที่สุดทุกขั้นตอนตั้งแต่ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาร่วมคิดรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติตามแผนงานร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งจะเกิดขึ้นต่อตนเองและส่วนรวม

บทสรุป

องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน่วยราชการที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในชุมชนมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และสามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการตรงตามความต้องการของประชาชน ดังนั้นการพัฒนาชุมชนที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการค้นหาปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ประกอบกับอำนาจหน้าที่ที่ได้ตามกฎหมายของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น จึงทำให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่องก่อให้เกิดความผาสุกของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ทั้งอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำตามภารกิจและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามนโยบายทั้งจากภาครัฐ นโยบายผู้บริหาร รวมทั้งจากปัญหาและความต้องการของประชาชน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลในการที่จะบริหารราชการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมิน จึงจะทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางที่เหมาะสมและเกิดการพัฒนาท้องถิ่นหรือพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยข้อมูลความรู้จากครูบาอาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดไว้ในหนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลในการจัดทำบทความวิชาการที่ใช้อ้างอิงในวารสารชิ้นนี้ จนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจและนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าอ่านประกอบเพิ่มพูนความรู้ทั้งนี้คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์กับประชาชนและผู้สนใจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2549). การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ. (2550). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนาขาม อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2548). 100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ

พรรณมณี วัฒนมงคลลาภ. (2560). แนวทางในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองแพร่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ. (2550). การพัฒนาชุมชน. สืบค้นออนไลน์จาก <https://www.gotoknow.org/posts/295403> (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562)
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เล่ม 116/ตอนที่ 114 ก/หน้า 48/17 พฤศจิกายน 2542
- _____. (2552). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เล่มที่ 111 ตอนที่ 53 ก 2552
- ลดา เสรีเรืองยุทธ. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิทยากร เชียงกุล. (2527). การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย: บทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: ฉบับกระแส.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

รูปแบบการเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เหมาะสม
Appropriate Forms of Local Democracy Promotion.

อดิศักดิ์ จันทไทย¹, สุเนตร ธนศิลปพิชิต², และ อรุณา รัตนพล³

Adesak Juntathai¹, Sunait Thanasinlaphaphichit², and Ornuma Ratanapon³

^{1,2,3} อาจารย์พิเศษ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Special Instructor from the Faculty of Social Sciences Mahamakut Buddhist University, KalasinBuddhist College

¹E-mail: ade_sak@icloud.com

Received: 15 February 2020

Revised: 7 March 2020

Accepted: 15 March 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ต้องการอธิบายถึงการกระจายอำนาจรัฐส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ซึ่งนับได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของการเสริมสร้างหลักประชาธิปไตย อันเนื่องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดทำให้รับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่จึงสามารถที่จะช่วยในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพนับว่าเป็นการบริหารจัดการของคนในท้องถิ่น ทั้งจากการเลือกตัวแทนเพื่อเข้าไปบริหารท้องถิ่นรวมทั้งตัวแทนเข้าไปมีบทบาทในสภาท้องถิ่นจะเห็นได้ว่าการเสริมสร้างบทบาทให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ตามหลักประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนสามารถบริหารท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการที่เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานก็จะถือได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งนั้นเกิดการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของหลักการกระจายอำนาจเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งได้มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบลและกรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย

คำสำคัญ: รูปแบบ, เสริมสร้างประชาธิปไตย, ท้องถิ่น

Abstract

This article aims to explain the decentralization of central state power to localities. Which is regarded as the cornerstone of the promotion of democracy Due to the local government organization is the government agency that is closest to the people Make it aware of the problems and needs of the people in the area. Therefore able to help with local development efficiently Considered as the management of the local people Both from selecting an agent to go to manage the local area, including the agent has a role in the local council It can be seen that enhancing the role to make people aware Democratic roles and duties are therefore important in promoting the people to be able to manage the district efficiently. In addition, if any local government organization There is a management that is transparent and fair. Emphasizing public participation And apply good governance principles to manage operations Would be considered that that local government organization Resulting in effective management In accordance with the spirit of the principle of decentralization It is in accordance with the Act deciding plans and procedures for decentralization to the local government organization in 1999, which has the power and duty to provide public services to the Provincial Administrative Organization, Pattaya Municipality, Subdistrict Service Organization And Bangkok Has the power and duty to provide public services according to the assignments

Keywords: Model, Democracy Promotion, Local

บทนำ

ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการบริหารราชการท้องถิ่นโดยทั่วไปของประเทศต่าง ๆ จะมีองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ คือ 1) สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้น จะมีเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง 2) พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการ และบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น 3) การกระจายอำนาจและหน้าที่การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ 4) องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติ นโยบายนั้น ๆ 5) การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การ หรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง 6) อิสระในการปกครองตนเองสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลและไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ 7) งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้ได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป 8) การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ทั้งนี้มีได้หมายความว่ามีการอิสระเต็มที่ทีเดียวหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไปรัฐจึงต้องการสงวนอำนาจในการควบคุมดูแล (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2537: 27-29)

ทั้งนี้ การแบ่งรูปแบบการปกครองท้องถิ่นตามรูปแบบใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง นอกจากนั้นการเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นจึงควรมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าใจในบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบทบาทหน้าที่การเป็นพลเมือง เพื่อให้เกิดทิศทางการเป็นประชาธิปไตยที่เหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันการส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการท้องถิ่นนับว่ามีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ตอบสนองเจตนารมณ์หลักการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

บทวิเคราะห์

บทความวิชาการเรื่องนี้ ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างรอบด้านจึงแบ่งเนื้อหาได้ ดังนี้

1. การเสริมสร้างประชาธิปไตยที่เหมาะสม

1.1 หลักการกระจายอำนาจ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้ท้องถิ่นบริหารจัดการส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบลและกรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมายและกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรเงินอุดหนุนและเงินจากการจัดสรรภาษีและอากรเพื่อให้การดำเนินการด้านบริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนจากรัฐแบ่งออกได้เป็น 4 ด้านหลัก คือ ด้านการจัดบริการสาธารณะที่เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนนทางระบายน้ำ ไฟฟ้าสาธารณะและการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เช่น การบริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การบริการสาธารณสุขมูลฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่นและการบริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในท้องถิ่น ด้านการจัด

ระเบียบชุมชน สังคมและรักษาความสงบ เช่น การป้องกันอุบัติเหตุทางถนน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและการจัดการท้องน้ำสาธารณะในท้องถิ่น และด้านสุดท้ายคือ ด้านการลงทุน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาป่าชุมชนและการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและจารีตประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

จากการดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมายังประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมายที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถให้บริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักการของการจัดการบริการสาธารณะ โดยทั้งนี้สามารถแบ่งปัญหาของการจัดการบริการสาธารณะออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ปัญหาการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับมหภาค จากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในเชิงอำนาจการบริหารจัดการกิจการสาธารณะที่ยังไม่ได้รับอิสระที่แท้จริงในการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะภายในท้องถิ่นด้วยข้อจำกัดทางกฎหมายและงบประมาณในการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาในเชิงโครงสร้างของระบบการบริหารราชการในการจัดการบริการสาธารณะที่ยังเน้นการรวมศูนย์อำนาจขาดความชัดเจน มีความซับซ้อนสายการบังคับบัญชายาวและมีโครงสร้างการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหาเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการกระจายอำนาจตามบริบททางการเมืองของแต่ละรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบันที่ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายกระจายอำนาจขาดความชัดเจนไม่มีความต่อเนื่องและมีความสับสนในการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายกระจายอำนาจที่ต่างตีความหมายและกำหนดขอบเขตในการกระจายอำนาจที่แตกต่างกันไปในแต่ละยุคจนทำให้การปฏิบัติงานขาดเอกภาพและขัดแย้งกันเองในภาพรวมซึ่งส่งผลต่อการส่งเสริมให้เกิดการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ดังนั้น แนวทางในการแก้ปัญหาจึงควรมีการปรับปรุงให้นโยบายในการกระจายอำนาจของรัฐให้มีความชัดเจนต่อเนื่องทั้งในส่วนของทิศทางนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาลและแนวทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การขับเคลื่อนกระบวนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพปัญหาการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจุลภาค ที่การจัดการบริการสาธารณะยังไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมทั้งไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น นอกจากนี้การบริการสาธารณะยังมีลักษณะที่ไม่เหมาะสม อันเป็นผลจากการให้บริการสาธารณะที่ไม่ครบถ้วนทุกด้านและทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่ม เช่นอาจเน้นประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่มและละเลยประโยชน์ของประชาชนบางกลุ่ม ขาดการลำดับความสำคัญในการจัดการบริการสาธารณะที่ควรมีการเตรียมการล่วงหน้าหรือควรมีการพิจารณาถึงความจำเป็นเร่งด่วนทำให้การจัดการบริการสาธารณะขาดคุณภาพ ขาดความชัดเจน ขาดความเป็นธรรมและไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในการเสนอแนะนโยบาย การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการตรวจสอบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งควรมีการปรับแนวทางการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและเพิ่มขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหา เช่น แนวทางการทำงานในลักษณะของเครือข่าย (Network) ที่เป็นการทำงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน สถาบันวิชาชีพหรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรเนื่องจากเป็นแนวทางการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาแนวร่วม (Partnership) ที่มีความรู้ความสามารถในด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ทั้งนี้ก็เพื่อให้การบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง (สถาบันพระปกเกล้า, 2563)

2. หลักการประชาธิปไตยท้องถิ่น

แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยท้องถิ่น นักวิชาการได้เสนอคำนิยามไว้หลายมิติ เช่น เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2552) กล่าวว่า หัวใจของการปกครองท้องถิ่นคือการสร้างประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเอง เพื่อสร้างรากฐานของประชาธิปไตยให้เข้มแข็งและยังมองว่าประชาธิปไตยควรเริ่มต้นที่ท้องถิ่นในขณะที่ประชาธิปไตยระดับชาติควรให้เป็นไปในลักษณะประชาธิปไตยของผู้แทน รวมทั้งให้ความสำคัญต่อความสามารถในการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรงว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตยหลักการสำคัญของประชาธิปไตยท้องถิ่นอยู่ที่เรื่อง “การปกครองตนเอง” และมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

2.1 ประชาธิปไตยท้องถิ่นเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง กล่าวคือ เป็นเรื่องของความคิดความเชื่อเกี่ยวกับที่มาของอำนาจรัฐและสิทธิการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นในแง่นี้ อุดมการณ์มีนัยสำคัญกับการเมืองท้องถิ่นในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมาก เนื่องจากว่าเป็นระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน จึงเป็นระบบที่สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรแบ่งปันสิ่งมีคุณค่าในสังคมโดยผ่านสถาบันและกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เช่น กลุ่มผลประโยชน์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระบวนการเลือกตั้ง เป็นต้น อุดมการณ์ประชาธิปไตยนับเป็นรากฐานสำคัญของการเมืองท้องถิ่นทีเดียว เพราะเมื่อประชาชนมีอุดมการณ์ว่าอำนาจเป็นของประชาชนแล้วผู้ใช้อำนาจ ได้แก่ ประชาชนหรือโดยประชาชนและการใช้อำนาจนี้ก็จะต้องเป็นไปเพื่อประชาชน

2.2 ประชาธิปไตยท้องถิ่นเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองตนเองระดับล่าง คือ ระดับท้องถิ่นประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีการปกครองตนเองหรือที่เรียกว่า “การปกครองท้องถิ่น” (Local Government) โดยเป็นสิทธิของประชาชนในการปกครองตนเองอย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นผ่านตัวแทนที่ประชาชนเลือกเข้าไป เป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ตัวแทนประชาชนดังกล่าวนี้เข้าไปทำหน้าที่จัดสรรแบ่งปันสิ่งมีคุณค่าในสังคมของท้องถิ่นนั้น โดยประชาชนกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วยการใช้อำนาจในการถอดถอน สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารที่ประพฤติไม่เหมาะสมกับตำแหน่งออกจากตำแหน่งได้ เป็นต้น

2.3 ประชาธิปไตยท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจหรือการเพิ่มอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยที่ประชาชน/กลุ่มคนในท้องถิ่นมีบทบาทเกี่ยวข้องในการติดตามตรวจสอบการทำงานของตัวแทนประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเรียกร่องกตตัน ผู้มีอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น เพื่อให้ตอบสนองความต้องการหรือผลประโยชน์ของตนหรือของกลุ่ม ดังนั้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองตนเอง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเมืองภาคตัวแทนเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการเมืองภาคพลเมืองอีกด้วยที่ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทเรียกร่อง เสนอแนะ และติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของการเมืองภาคตัวแทน (ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น)

2.4 ประชาธิปไตยท้องถิ่นเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน กล่าวคือ วิธีการเมืองท้องถิ่น ประชาธิปไตย ได้แก่ การมีจิตใจที่เปิดกว้าง ยอมรับความแตกต่าง หลากหลายทางความคิดเห็น อาศัยการเจรจา ประนีประนอมกันมากกว่าการใช้กำลังตัดสินมีความเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจดำเนินกรต่าง ๆ และการมุ่งถึงผลประโยชน์ส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ (ปธาน สุวรรณมงคล, 2554: 26-29)

3. เกณฑ์ชีวิตของการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น

เครื่องมือวัดสำคัญประการหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ในการวัดความเจริญของประเทศชาติ คือ กระบวนการทางการเมืองการปกครองที่จะเป็นภาพสะท้อนถึงการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับหนึ่ง ที่นำมาประเมินการพัฒนาประเทศและกระบวนการของ “การพัฒนาประชาธิปไตย” (Democratization) โดยพิจารณาองค์ประกอบหรือตัวชี้วัดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคทางการเมือง ความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย และการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น ส่วนประชาธิปไตยท้องถิ่นให้ความสำคัญหรือเน้นการที่ประชาชนปกครองตนเองทางตรงให้มากขึ้น ซึ่งต่างจากประชาธิปไตยระดับชาติที่เน้นการเลือกผู้แทน ดังนั้นการพิจารณาองค์ประกอบหรือตัวชี้วัดของการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น จึงควรพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่น การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎ กติกาท้องถิ่น การมีจิตสำนึกรับผิดชอบเพื่อส่วนรวม และความสามารถพึ่งตนเองหรือการจัดการตนเองของท้องถิ่นได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่นการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จะเห็นว่าความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมและการเมืองในอดีตการมีส่วนร่วมของประชาชนมักหมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยทางตรง และประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเอง ส่งผลให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น (อรทัย ก๊กผล, 2552: 17) และได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและการตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดย

ส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ โดยหลักการ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว เช่น ในแก้ปัญหาของชุมชน ควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ได้แก่ 1) การเกิดจิตสำนึกในตนเอง และเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่ 2) ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชนมีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไรและควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง 3) ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมากน้อยเพียงใดจะจัดหางบประมาณมาจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา 4) ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจเต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง 5) ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย 6) ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้ว ย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของแต่อาจเป็นความสุขสบายความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

4. การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎ กติกาของท้องถิ่น

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2556: 248-250) กล่าวว่า “สังคมประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้ด้วยดีผู้คนในสังคมจะต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง ปฏิบัติตามข้อบัญญัติที่สังคมได้วางบรรทัดฐานไว้อย่างเคร่งครัดและพร้อมที่จะทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ โดยไม่ยอมให้ผู้ใดละเมิดได้ตามอำเภอใจแต่หากเห็นว่ากฎหมายที่ใช้อยู่ไม่เป็นธรรมก็ต้องการหาทางเรียกร้องให้มีการแก้กฎหมายนั้น ไม่ใช่การฝ่าฝืนไม่ยอมรับเพราะหากบางคนละเมิดกฎหมายได้ คนอื่นก็นำเป็นข้ออ้างได้ทำให้สังคมเกิดความวุ่นวายไร้ระเบียบและอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองรวมทั้งอาจก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นภายในสังคมที่หลีกเลี่ยงได้ยาก” พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2556: 247-248) ได้ให้ความหมายของการมีจิตสำนึกรับผิดชอบเพื่อส่วนรวมหรือการมีจิตสาธารณะว่า คือการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การมีจิตสำนึกรับผิดชอบเพื่อส่วนรวมเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมที่ว่า ประเทศเป็นของทุกคนและตนเป็นเจ้าของประเทศ ดังนั้นประชาชนทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการช่วยกันรับผิดชอบดูแลบ้านเมือง รวมถึงการมีความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่และการกระทำของตน การมีจิตใจที่เสียสละเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญมากประการหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตย ส่วนความสามารถในการพึ่งตนเองหรือการจัดการตนเองของท้องถิ่นได้แก่อาณาเขต และถนนหนทาง (2530: 34) กล่าวถึงความสามารถการพึ่งตนเองของท้องถิ่นควรจะมีการจัดระบบที่เอื้ออำนวยเพื่อให้สมาชิกสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self - Fulfillment) ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเองด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันการพึ่งตนเองที่แท้จริงหมายถึง การมีอิสระของกลุ่มชนในการตั้งเป้าหมาย และมีอิสระในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ความพยายามและกำลังของตนเอง ส่วนการดำเนินงานของกลุ่มหรือองค์กรชุมชนหมายถึงกลุ่มควรมีความเป็นอิสระสามารถตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมด้วยตัวของกลุ่มเอง เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกหรือให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กล่าวคือองค์กรชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ต้องมีกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหที่สมาชิกกำลังประสบผลสำเร็จในที่สุดหรือพึ่งตนเองได้ในที่สุด

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543: 69-72) ได้ให้ความหมายของความสามารถการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) หมายถึงความสามารถในการดำรงตนเองอยู่ได้อย่างอิสระมั่นคง สมบูรณ์ การพึ่งตนเองได้ มีได้ทั้งระดับปัจเจกชนและชุมชน คำว่า “ปัจเจกชนพึ่งตนเอง” หมายถึง การที่บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ เช่น สามารถแยกตัวออกมาต่างจากพ่อแม่มีความมั่นคงในชีวิต ตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ได้หรือสามารถขอคำแนะนำของผู้อื่นมาประกอบการตัดสินใจของตน แนวคิดการพึ่งตนเองของท้องถิ่น 5 ด้าน คือ 1) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technological Self - Reliance) หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุ เช่น เครื่องมือ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีทางสังคม เช่น การวางโครงการ การจัดการมนุษย์สัมพันธ์เป็นการรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพการบำรุงรักษาให้คงสภาพที่อยู่เสมอ เพื่อให้งานเทคโนโลยีซึ่งหมายถึงรวมถึงของสมัยใหม่และของ ดั้งเดิมของท้องถิ่นที่เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” (Folk-Wisdom) ด้วย 2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic Self-Reliance) หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจที่มีความมั่นคงสมบูรณ์พูนสุข

พอสมควรและให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน จุดสมดุลอยู่สูงพอสมควรถึงขั้นสมบูรณ์พูนสุขดังกล่าว 3) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resource Self-Reliance) ซึ่งหมายถึงสิ่งใด ๆ ที่มีอยู่โดยธรรมชาติในชุมชนหรือสามารถหามาได้จากธรรมชาติมีความสามารถในการใช้ประโยชน์และรักษาธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่เสื่อมสลายไป 4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Psychological Self-Reliance) หมายถึง การที่สภาพจิตใจที่กล้าแข็งพร้อมที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในการหาเลี้ยงชีพการพัฒนาชีวิตให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นในการปกครองตนเองในการป้องกันกิลเลสตัดหาไม่ให้โลกโกรธ หลง หรืออยากได้ อยากมี จนเกินความสามารถของตนเอง 5) การพึ่งตนเองได้ทางสังคม (Social Self-Reliance) หมายถึง สภาพการณ์ที่กลุ่ม คนกลุ่มหนึ่งมีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่นมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่หรืออาจขอความช่วยเหลือจากภายนอกได้เป็นกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถระดับหนึ่งติดต่อสัมพันธ์กันด้วยดีสม่ำเสมอ

5. หลักธรรมาภิบาล

ในประเทศไทย ธรรมาภิบาลได้ถือเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการที่เกื้อหนุนสังคมประชาธิปไตย โดยมีการเสนอ และกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวาง หากมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยประชาชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องและระบบบริหารของรัฐบาลมีความยุติธรรมและเป็นที่น่าเชื่อถือ และปัจจุบันแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล ได้มีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยงานภายในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน ในส่วนของภาครัฐนั้น ระยะเวลาปีที่ผ่านมารัฐบาลได้พยายามปรับตัวเข้าสู่ระบบธรรมาภิบาลอย่างเห็นได้ชัด เช่น การก่อตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การปรับลดขนาดของหน่วยราชการ การปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพ มีการบริการที่ประทับใจไม่แพ้องค์กรเอกชน การรวมหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน การพัฒนาและคัดเลือกบุคลากรในองค์กรให้มีคุณภาพเป็นต้น สำหรับหลักการเรื่องธรรมาภิบาลก็ได้มีการกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม หมายถึง การปกครองโดยใช้กฎหมายที่เป็นธรรมโดย การดำเนินการตามกฎหมายอย่างไม่ลำเอียงหรือเลือกปฏิบัติ ให้ความเสมอภาคและความเป็นธรรมกับประชาชนทุกคนและกฎหมายที่ยุติธรรมนี้ยังสามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กฎหมายระเบียบข้อบังคับขององค์กรชัดเจน เป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อข้อบังคับนั้น มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และพัฒนากฎหมายให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ 2) หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมให้การปฏิบัติกับคน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดหลักนี้การปฏิบัติเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมให้ประชาชนได้พัฒนาคุณธรรมตนเองไปพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อสะท้อนคุณค่าที่ดีงามของมนุษย์ 3) หลักความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์ กติกา มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมสามารถถ่ายโอนได้อย่างเป็นอิสระ และการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกทำงานขององค์กรทุกองค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส เช่น การบริหารกิจการต่าง ๆ สามารถเปิดเผยให้สาธารณะตรวจสอบได้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้เรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง การส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนรู้การทำงาน เป็นต้น 4) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนทั้งชายและหญิงมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ที่มีอำนาจโดยชอบธรรม ร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นต่อองค์กร เช่น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมในการประชุม เป็นต้น 5) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตัดสินใจใด ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนต้องกระทำโดยมีพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำต่อสาธารณชนรวมถึงการตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำคัญในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง เช่น การมุ่งมั่นปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น 6) หลักความคุ้มค่า หมายถึง กลไกที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ตอบสนองความต้องการของสังคมโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด มีการดำเนินการและให้บริการสาธารณะที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่พอใจและกระตุ้นการพัฒนาสังคมทุกด้าน เช่น การจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า การให้ความสำคัญแก่ประชาชนที่มาใช้บริการการลดความซับซ้อนและขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือการให้บริการ เป็นต้น

6. การปกครองท้องถิ่นกับธรรมาภิบาลท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น เป็นแนวคิดและรูปแบบการเมืองการบริหารท้องถิ่นมานานหลายทศวรรษและอยู่คู่กันกันมากระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยจนถึงยุคสมัยโลกาภิวัตน์ก็ได้ปรากฏว่ารูปแบบการปกครองท้องถิ่นหรือ

การเมืองภาคตัวแทนในท้องถิ่นที่มีส่วนในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในประเทศในด้านหนึ่งพบว่า การปกครองท้องถิ่นที่เป็นอยู่ยังมีปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่มากทีเดียวและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นการเมืองภาคตัวแทนก็ยังไม่มีประสิทธิภาพในการตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงและตรงความต้องการ รวมถึงเกิดปัญหาการเมืองภายในองค์การอันเนื่องมาจากการแย่งชิงอำนาจและผลประโยชน์จนกลายเป็นความขัดแย้งถึงขั้นเอาชีวิตกันก็มีหรือเกิดความไม่โปร่งใสในการบริหารงานอันเนื่องมาจากการแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมืองท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ เช่น ขณะนี้ที่มีผลกระทบลงไปถึงระดับท้องถิ่น เช่น ความขัดแย้งทางการเมืองทำให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ราคาน้ำมันในประเทศสูงตามไปด้วยประชาชนในท้องถิ่นย่อมได้รับผลกระทบดังกล่าวนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้หรือกรณีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของโลกชะลอตัวทำให้การสั่งซื้อสินค้าทางการค้าเพื่อผลิตชิ้นส่วนในอุปกรณ์ของเครื่องจักรกลต่าง ๆ ลดลงส่งผลให้ราคาภายในประเทศผู้ผลิตยางพาราลดต่ำลงเกษตรกรผู้ผลิตก็ได้รับผลกระทบดังกล่าวนี้ด้วย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเช่นนี้มีผลต่อการเมืองการบริหารท้องถิ่นโดยลำพังเพียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมไม่สามารถบริหารจัดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแบบเดิมได้ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้มีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า โปร่งใส และภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นนำมาสู่แนวคิด “ธรรมาภิบาลท้องถิ่น” (Local Government)

กล่าวสรุปได้ว่า แนวคิดธรรมาภิบาลท้องถิ่น เป็นแนวคิดที่แตกต่างไปจากแนวคิดการปกครองแบบดั้งเดิม คือ แนวคิดที่เน้นโครงสร้างและสถาบันการปกครองเปลี่ยนมาสู่แนวคิดธรรมาภิบาลที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการของบริหารจัดการและมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลมาสู่ท้องถิ่นที่เรียกว่าแนวคิด “ธรรมาภิบาลท้องถิ่น” และเริ่มกลายเป็นแนวคิดสำคัญควบคู่ไปกับแนวคิดการปกครองท้องถิ่นที่ดำรงอยู่มานาน มีความพยายามมากขึ้นจากภาครัฐในการทำให้การบริหารท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งเน้นประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่นอย่างจริงจังมากขึ้น เช่น กรณีรัฐบาล นางมากาเรต แธทเซอร์ แห่งอังกฤษในทศวรรษที่ 1980 ที่มีการดึงอำนาจกลับไปสู่รัฐบาลกลาง เมื่อพบว่า การปกครองท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพไม่คุ้มค่า ประชาชนไม่ศรัทธาไม่เห็นความสำคัญและที่สำคัญคือ ตัวแทนที่ประชาชนเลือกไปทำหน้าที่ไม่ได้ยึดประโยชน์ประชาชนส่วนร่วมเป็นสำคัญรัฐบาลจึงได้วางแผนปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่าเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น และประเทศชาติส่วนรวมอย่างแท้จริงและความพยายามนี้ก็ยังคงดำเนินมาจนถึงทุกวันนี้ ในขณะที่เดียวกับที่ภาคประชาสังคมซึ่งมีความคาดหวังสูงต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เข้ามาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนอันเป็นผลประโยชน์สาธารณะที่มีหลากหลายมากขึ้นตามสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งต้องการมีส่วนร่วมและการบริหารที่มีความโปร่งใสมากขึ้น การปกครองท้องถิ่นจึงเริ่มเปลี่ยนมาสู่ธรรมาภิบาลท้องถิ่นมากขึ้นและหลักการสำคัญของธรรมาภิบาลท้องถิ่น แนวคิดธรรมาภิบาลท้องถิ่นประกอบด้วยหลักสำคัญ ได้แก่ 1) การเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นอย่างชอบธรรมและบริสุทธิ์เที่ยงธรรมผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ต้องมีความชอบธรรมโดยผ่านการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์เที่ยงธรรมไม่มีการให้อำมริสินจ้างหรือใช้อิทธิพลข่มขู่เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกตนเอง หลักการประการแรกนี้นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะทำให้ได้คนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตสาธารณะยึดประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง 2) การยึดประโยชน์สุขของคนในท้องถิ่นเป็นเป้าประสงค์สำคัญในการบริหารท้องถิ่น ดังนั้น ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นที่ได้เข้ามาทำหน้าที่และใช้อำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริงโดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนตัว 3) ความมีประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าในการบริหารท้องถิ่น การบริหารท้องถิ่นต้องมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า มีการลดขั้นตอนการบริหารและการบริการ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อ เช่น การลดขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านทะเบียน การจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่การให้บริการทุกวัน โดยไม่มีวันหยุด เป็นต้น และต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการบริหารควบคู่กันไปด้วยซึ่งความคุ้มค่าก็พิจารณาจากสิ่งที่ได้ดำเนินการไปนั้นเกิดประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวมหรือไม่เพียงใด 4) ความโปร่งใสตรวจสอบได้ การบริหารท้องถิ่นต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทั้งจากภายในและภายนอก โดยไม่มีเงื่อนไขให้สงสัยว่ามีความผิดเกิดขึ้นในการบริหารในลักษณะที่มีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้องเกิดขึ้น ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นข้าราชการท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ได้รับมอบอำนาจจากประชาชนในท้องถิ่นไปทำหน้าที่แทนต้องบริหารงานอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 5) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้น

เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะต้องถือว่าท้องถิ่นเป็นของทุกคนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น มิใช่ของผู้บริหารท้องถิ่นหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะจึงต้องมีช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือตรวจสอบ เช่น การมีเวทีประชาคม การเปิดให้ประชาชนร่วมรับฟังการประชุมพิจารณา ร่างข้อบัญญัติงบประมาณการยื่นถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น 6) การยึดหลักกฎหมายในการบริหารท้องถิ่น การบริหารงานต้องเป็นไปตามหลักกฎหมาย ระเบียบที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม ระเบียบที่กำหนดไว้ถูกต้องและเป็นธรรม ไม่มีการเลือกปฏิบัติจากผู้ใช้อำนาจ 7) การมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้อำนาจนับเป็นสิ่งกำกับพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารท้องถิ่น โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะการมีคุณธรรมจริยธรรมทำให้การใช้อำนาจเป็นไปอย่างมีเหตุผลเป็นธรรม

บทสรุป

การเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นที่เหมาะสม ต้องสอดคล้องแนวคิดธรรมาภิบาลท้องถิ่นที่เป็นแนวคิดที่มีความแตกต่างกันไปจากแนวคิดการปกครองท้องถิ่นที่เน้นสถาบันและโครงสร้างการปกครองตนเองเป็นสำคัญ แนวคิดธรรมาภิบาลท้องถิ่นให้ความสำคัญกับกระบวนการของการบริหารจัดการโดยมีหลักสำคัญ 6 ประการ คือ การเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองอย่างชอบธรรมและบริสุทธิ์ เทียบธรรม การยึดประโยชน์สุขของคนในท้องถิ่น ความมีประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการบริหารท้องถิ่น ความโปร่งใสตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การยึดหลักกฎหมายในการบริหารท้องถิ่น การมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้อำนาจ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาจากคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้สละเวลาในการให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบข้อมูลเชิงเนื้อหาและสาระสำคัญของบทความ สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความสนใจในการนำไปสร้างความรู้และประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). การพึ่งตนเองศักยภาพในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2537). เปิดประเด็นการเลือกตั้งผู้ว่าฯ. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2556). สังคมวิทยาการเมือง. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). การกระจายอำนาจแนวคิดและประสบการณ์จากเอเชีย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันพระปกเกล้า. (2563). การปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นออนไลน์จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title> (สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2563)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). ทฤษฎีและกลยุทธ์ในการพัฒนาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อรทัย ก๊กผล. (2552). คู่มือคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน สร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

The Development OF Education in Indonesia: After the New Order Government.

Received: 13 February 2020

Revised: 1 March 2020

Accepted: 12 March 2020

Rezkitita Bagas Prakasih¹, Siwach Sripokangkul², Muhammad Kamil³, and Hevi Kurnia Hardini⁴

¹Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University of Muhammadiyah Malang, Indonesia

²Lecturer from the Faculty of College Local Administration Khon Kaen University, Thailand

^{3,4}Lecturer from the Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University of Muhammadiyah Malang, Indonesia

¹E-mail: rezkitabagas@gmail.com

Abstract

Education in Indonesia continues to experience very good development. This started since the collapse of the Suharto-led New Order government. Before education in Indonesia was very bad. This can be seen from the era of Suharto leadership in which education was very authoritarian who make a movement of student in the inside and outside school is very terminate. During the New Order, both government and education were regulated authoritarian. Because of the authoritarian system, education in Indonesia lag behind other countries in Southeast Asia both in terms of mindset and behavior. After the end of new order, education in Indonesia start experiencing a little better development from various aspects. This became a big challenge in the reform era, because it was needed to correct defects the education in new order. the development of education in Indonesia is not only for the system, but also for students, teachers and people working in the field of education. Making the country of Indonesia has a quality education is one of the goals of the current government. One way to do this is by applying an appropriate curriculum that aims to improve the quality of education and students in Indonesia.

Keywords: Development, Education, New Order, Indonesia

Introduction

The freedom of the development of education in Indonesia began after the New Order (1998). At that time education experienced a massive growth in quantity. Schooling opportunities for school-age children are widely open. The disparity in schooling between regions, and between genders is narrowed. However, quality improvement is very slow. In the quality of education, there are still serious gaps between Jakarta and the regions. Jakarta as its own capital, is far behind other countries at the global level. Even worse than its closest neighbors in Southeast Asia (Heryanto, 2018)

Looking at the history of existing educational developments, the question arises, why is the new order? How was the state of education in Indonesia during the New Order? How is the condition of education in Indonesia after the new order? This article will answer those questions. This article builds on the deductive paradigm from general matters in the form of post-New Order education development. First of all, a construction was based on the New Order as a result of the generalization of facts collected through existing data. Then there was a discussion about the state of education in the new order. Furthermore, it is explained about the state of education after the new order until now. Judging by type, this article was created with a literacy study in which the author tries to collect data from books that discuss education, journals, previous research, and newspapers and so on.

Review

1. New Order

On March 27, 1968, Suharto was to be a president supported MPRS Decree No. XLIV regarding Suharto appointment as President of the Republic of Indonesia. The New Order regime was built by the complete support of groups who wanted to be free from the past, within the Old Order with Soekarno as president. The New Order government may be a rearrangement of the whole lifetime of the state and therefore the state and may be a start my point of the correction of past distortions. The New Order are often interpreted as an order that has an attitude and a deep determination to serve the people and the national interests supported the Pancasila philosophy and uphold the principles and joints of the 1945 Constitution. "The New Order also can be interpreted as an orderly society and therefore the state supported law, where there's a balance between individual and community interests and citizens have leaders or authorities who are subject to applicable regulations" (Suharto, 1967: 7)

2. The Condition of Education in New Order

In the development of education, especially at the level of basic education, there is a very significant leap because of the president's instructions in basic education. However, what is unfortunate is the application of this presidential instruction only takes place in terms of quantity without being matched by developments in quality. The most important thing now is to create as many educated graduates as possible without regard to the quality of teaching and educational outcomes. (Soewarso, 1989)

The implementation of education in the new order period found many obstacles, because the new order education carried the ideology of "uniformity" so that it could solidify progress in the field of education. In the New Order education equality in education cannot be created because dominative and submissive elements are still very thick in the New Order education pattern. At that time, students were given a heavy and heavy load of subject matter without regard to the limited allocation of interests with other curriculum factors to be sensitive to the environment. The New Order government, which was led by Suharto, put forward the motto "building Indonesian people completely and Indonesian society". At that time all forms of education were aimed at fulfilling the wishes of the authorities, especially for national development. Students are made to become "workers" who will later act as a ruling tool in determining the direction of state policy. Education is not intended to maintain human existence, but to exploit their intellect for the benefit of the ruler.

Even sadder than the New Order government policy towards education is the doctrine system. It was a system that forced the ideas of the New Order government to take root in the minds of children. The New Order government indoctrination was carried out centrally. This centralized ideology certainly also has a large influence in various fields including in the field of education. All education policies are implemented and controlled from the center. Thus, education during the New Order was not to improve the standard of living of the people, let alone to improve Indonesia's human resources, but rather to prioritize political orientation so that everyone always obeys every government policy. Government decisions are absolute and must not be violated. That is the doctrine of the New Order in our education system.

Indoctrination during the Suharto era was instilled from the elementary school level to the tertiary level where education must have freedom of thought. At that time, education was directed at the development of militant militarism in accordance with the demands of living in an atmosphere of cold

war. Everything is rigid and runs in an authoritarian system. The opening of the Constitution which places education as one of the top priorities is one proof that the New Order government is concerned with the issue of education. However, the strategic role of education was sufficiently realized by the New Order government so that education was not carried out wholeheartedly. Education carried out by the New Order government was no more than a political tool. The focus of the development of the new order government is also more on the economic field.

Finally, education policy in the New Order aimed at differences through clothing and thought. Thus, causing students could not visionary thought. It was due to the fact that during the new authoritarian era, it was very hindering the development of ideas originating from students. The existence of sanctions imposed by the government is one of the problems faced by education in Indonesia. Penalties imposed by the Indonesian government have always been a thing that is always feared by students. All organizations, both single and multiple, are formed in a homogeneous culture. Even political parties are restricted. Only three parties have the right to participate in elections. Is not the policy has violated the constitution 45 which is the basis of the founding of this country. (Soewarso, 1989)

Education does not have social accountability because the community is not included in the design of the education system because everything is centralized. Thus, education at the time denied the pluralism of the people so that tolerance was diminished, only selfish attitudes. As a result of this government policy, education developed only in Java while in other regions the education system was less advanced due to the lack of community acceptance of the education system. Finally, the application of education is not directed at quality but at quantity. This has led to an increase in unemployment at various levels. Many graduates, but do not have jobs. At that time education accountability was still very low.

3. Post New Order Education Condition

After the fall of the New Order government in 1998 due to the Asian financial crisis or monetary crisis which caused the Indonesian economy to weaken and the growing dissatisfaction of the Indonesian people against the government led by Suharto at that time led to large-scale demonstrations conducted by various student organizations in various regions. Education during the reformation period developed basically more advanced than education during the New Order. Education in the reform era prioritizes the development of students who are more focused on the management of each region (educational autonomy). However, instead of that, education in Indonesia has not yet experienced equity. This can be seen from the existence of several schools, especially in rural areas, where there are still limitations in various aspects of their implementation. The socio-political dynamics of Indonesia which also have an impact on curriculum changes is a form of improvement in the field of education to improve the quality of education in Indonesia. To change the education system that was previously very radical, of course also has problems. the problem was that the teaching staff at the time were products of an inappropriate education system (Marijan, 2019) It takes a serious decision and political issue to transform the education system in Indonesia into a national culture builder. However, our education experts are more oriented towards reading books than doing practice in the field. Elementary school teachers are still only teaching staff, not teachers who are innocent and imitated as in our national education philosophy for a long time. Doctors and professors in education must continue to teach in primary and secondary schools so that they are able to give birth to a culture-based education system, discover facts that can be developed

into theories, not then gather in the bureaucracy to then arrange education from behind the counter based on Western theories. While education is carried out by elementary school instructors, it is difficult to develop it at the next level of education. International schools are needed in response to changing times, but the opening of international schools by foreigners is very different in terms of culture because of different educational philosophies. To accelerate and renew the culture of learning not only for formal schools, but also for informal schools and non-formal schools. At one point the labor market will no longer see formal school diplomas but see labor skills, and this can be developed in informal and non-formal schools. At one point, the academic degree is also no longer relevant.

At that time, there was a policy led by the president Abdurrahman Wahid who was famous for a significant increase in teacher salaries. where Abdurrahman had hopes to improve academic and professional skills and improve the welfare of education staff so that the education staff could function optimally, especially in improving character education and character so as to be able to restore the authority of educational institutions and staff. Empowering educational institutions, both schools and outside schools, as a center to civilize the value of attitudes and abilities and increase family and community participation supported by adequate facilities and infrastructure (Aspinall, 2000).

The Era of Educational Reform has advantages. Education in Indonesia is becoming more advanced, because of the efforts made to advance education and increase motivation for education members both from teachers and students. But Education in the Reformation Era also has weaknesses. The existing education system (both implemented by schools and madrasas) as explained by many education experts as a rigid and centralized education system. This includes all areas; school uniform, curriculum, exam materials, evaluation system exam materials, and so on. Simple, centralization has been practiced in all fields relating to the implementation of national education in great detail. In the aspect of curriculum, originally there was almost no room at all for schools as providers of front guard education to add, let alone participate in designing curriculum taught in their schools.

The education system never considers the reality that exists in society. Even worse, the community is considered only as an object of education that is treated as a person who does not have the strength or ability to participate in determining the types and forms of education that fit their own needs. Both systems (centralized and lack of community empowerment) are supported by a rigid bureaucratic system which is not infrequently used as an instrument of power or political instrument for the authorities. That is why student's ethics, behavior, and morals have never been a major concern or measure in life both at school and at home. Children have never been educated or accustomed to being creative and innovative and have an orientation to the desire to know (curiosity or like). Lack of attention to this aspect results in children only being forced to memorize and accept what is being packaged by the teacher at their school (Soearni, 2003)

Conclusion

After 32 years of being ruled by an authoritarian regime, Indonesia has finally experienced a change in the post-New Order era. This era is called the era of reform in which it aims to correct the defects created during the New Order era. Many changes occurred in this reform era both in terms of economic, social, political, and education. The development of education in this era is arguably better than the new order. The system for students has been changed and the president's instructions for basic lessons that discuss Suharto's ideological problems have now been abolished.

However, even though education in the reform era was better than the new order, this did not mean that there were no shortcomings. In this reform era the fate of students has improved, but the fate of the teachers and their teachers has not progressed. The minds of the teachers still cannot keep up with the changing patterns of the times. This causes the teacher to call the product a failure in teaching. As a form of solution and improvement in the development of education in Indonesia, what is done is that the government reviews the implementation of the current curriculum. not only for the sake of momentary interests but forgetting the interests of the public at large, especially students, teachers and people working in the educational environment. Some lessons that are indeed worthy of added such as religious education and moral education must be added, so students can respect others, behave politely, do not violate immorality and are not easily provoked by emotions which have fatal consequences for themselves, and others. Not only the government and teachers who role in education. the role of parents is also needed because the surest time is in the family. At school, students only study for a few hours. Parental affection is needed so that children do not do things that are not desirable.

Acknowledgement

The author wishes to acknowledge the extensive contributions of Dr. Siwach Sripokangkul to this article. The author also wishes to acknowledge the assistance of College of Local Administration, Khon Kaen University and Department of Government Science, Faculty of Social and Political Science, University of Muhammadiyah Malang, Indonesia.

References

- Aspinall, E. (2000). **Titik Tolak Reformasi Hari-hari Berakhirnya Presiden Soeharto**. Yogyakarta: LKIS
- Heryanto, A. (2018). **Pendidikan, Setelah 20 Tahun Reformasi**. Retrieved from <https://theconversation.com/pendidikan-setelah-20-tahun-reformasi-97209>
- Marijan, K. (2019). **Sistem politik Indonesia: konsolidasi demokrasi pasca Orde Baru**. Jakarta: Kencana.
- Soewarso, I. (1989). **Sejarah Nasional Indonesia dan Dunia**. Jakarta: Widyaduta.
- Soearni, E. (2003). **Pengembangan Tenaga Kependidikan pada Awal Era Reformasi. (1998-2001)**. Jakarta. Departemen Pendidikan Nasional RI.
- Suharto, J. (1967). **Orde Baru (Kutipan dari Pidato Pejabat Presiden Suharto pada Sidang Paripurna Kabinet Ampera tanggal 19 April 1967)**. Surabaya: Grip.

Student Movement in the Enforcement of Democracy (Rejection Revision Act 2019 Corruption Eradication Commission)

Imam Yusuf Abdulah¹, Siwach Sripokangkul², Tri Sulistyarningsih³, and Muhammad Kamil⁴

¹Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University of Muhammadiyah Malang, Indonesia

²Lecturer from the Faculty of College Local Administration Khon Kaen University, Thailand

^{3,4}Lecturer from the Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University of Muhammadiyah Malang, Indonesia

¹E-mail: Imamyusufa@gmail.com

Received: 18 February 2020

Revised: 4 March 2020

Accepted: 12 March 2020

Abstract

This article explains the importance of a student movement to uphold democracy in Indonesia. The student's movement, which is a movement carried out by a group of students to demand democracy. This movement is also a proof that democracy is still going on in this country because the student movement brings criticism and self-criticism of the choices to be taken by the government, all policies that will be made, and become an agent of change, social control and an iron stock in the country. The commencement submissions Revised draft the Corruption Eradication Commission legislation proposed in September 2019 that shocked the entire people of Indonesia because it is information that suddenly of such legislature. House of Representatives secretly knock hammer on full meeting in mid-September. The alliance of students and activists make the student movement to defend democracy where they feel that something is covered and what is so hastily rushed to the House of Representatives to revise several laws from the end of their tenure at the end of 2019. The explanation above is evidence that the student movement is proof that democracy in Indonesia is developing well. The Student Movement must continue to maintain the stability of the country, and maintain democracy to defend the sovereignty of the people.

Keywords: Student Movement, Democracy, Corruption Eradication Commission

Introduction

Indonesia is a country that adheres to the democratic system. Democracy is also a state of the country, where a system of the highest sovereign government, namely the people's hands. The highest authority is the joint decision of the people, the people in power, the government of the people and the power of the people. Democracy is a system of government which always involve citizens in taking decisions of government extremely important in order to progress the country itself (Noor, 2019)

Therefore, the role of the community is also part of the word democracy. In 1998, Indonesia has been hit by the financial crisis in which the economy in Indonesia fell signified by the weakening of the rupiah against the global market, the high cost of basic commodities, and the many problems in the Soeharto regime that embraces the authoritarian system. It makes discontinuity to the public until the words "the poor are getting poorer, and the rich will get richer" and also at that time the number of local people who are jealous of the wealth owned by people of ethnic Chinese to make the amount of looting that occurred during the unrest in 1998. The student movement, a movement carried out by a group of students for the demands of democracy. With the demands of the students are not satisfied with

authoritarianism that has been carried out by the Suharto regime, because it is considered as the bearer of the people's misery. At that time the freedom of the people blockaded, students are obligated as critical groups in block patterns of thought. Because the students were afraid of being arrested, imprisoned, and even eliminated by the administration if deemed critical to many cases of Human Rights that occurred during the period. Because of the community action spearheaded by the students begin to take place throughout Indonesia. Students demanded retreat Suharto has rated failed in addressing the financial crisis in Indonesia (Baity & Adi, 1998)

History at the end of Suharto's regime will not be forgotten by the rest of Indonesian society. Due to the many demonstrations that were aided by the people, the Suharto regime finally collapsed by the student movements. Starting from that time, the student movement has proved to be very unusual to social change in Indonesia. History also records that the student movement dynamically moves with the ebb and flow problems occurring in Indonesia. Morale and awareness of students to the still smoldering for the promotion of democracy. It signified the existence of problems in the Draft Anti-Corruption Commission which considered students and the community it weakens the Institute. In a democratic government people want a clean government of corruption, collusion, and nepotism. But this makes the controversial issues in mid-2019. Of these issues makes the authors related to the student movement are very interested in establishing democracy in Indonesia in the problem.

And Methodology The method used in this study is a qualitative method, because qualitative research is the study focusing on a phenomenon that existed at the time, later described the facts and explain the circumstances of the objects found in accordance with the situation properly and try analyzes to provide fact based on data obtained using qualitative methods to study the procedures that will produce descriptive data (Simorangkir & Mathius, 2019) The data collective technique will be done first is a literature study, from research, books, and news that relevance to the topic. Second, documentation, such as documents that can be text, such as life history, news, biographies, diaries, regulations and policies that are relevant to this study.

Review

1. Democracy

Democracy is a system of government that always involve the community in making decisions of government is very important in the context of the country's progress in the future. Thus democracy can be said that a government of the people, by the people and for the people where their demands or support of the people as input, then the charge was considered and discussed by the people who sit in the legislature as the conversion process and the results in the form of policy or rules for the people as results. Democracy as the basis of statehood which gives the sense that democracy is a country that is held by the will of people in other words the government of the people, by the people and for the people by Abraham Lincoln (Noor, 2019).

2. Student Movement

The student movement is a proof that it still goes on democracy in this country, because the movement brought criticism and self-criticism constantly on the choices to be taken by the government, all of the policies that will be created, and be agents of change, social control and become iron stock in the country. The birth of the student movement because of their dissatisfaction with the phenomenon that is considered awkward towards democracy because as Agent Of Change students must fight for

changes towards improvements in the social sector, and others in public life. The role of social control must supervise students in government social such as the quality and quantity of all the policies that will be issued by the government (Istichomaharani & Habibah, 2016).

Results

1. Development of Democracy in Indonesia

Indonesia is a democratic country included in the study of Global Democracy Ranking. Where it has opened the eyes of the world that Indonesia has a huge potential to lead the advent of a democratic state (Jiwandono, 2020). Indonesia, which has gone through four phases of democracy that is the phase of liberal democracy, guided democracy, Pancasila democracy, and democracy develop until today. Because the four phases that make Indonesia has established itself as a democratic state. But the problem in the practice of democracy in Indonesia where at least the people's role in determining the state policy in the design of legislation. Because the practice of democracy is wrong at that time the case of draft legislation Corruption Eradication Commission is not considered to involve the people in its formulation. It was, make student anger on behalf of the people to overturn the bill, until it is confirmed by the demonstration that was held by the student movement at that time because of discontent against the government and the parliament's performance because it does not involve the role of the community and not to listen to the aspirations of the people in the formulation of such legislation.

2. Commencement of the Draft Law

According to Indonesian Corruption Watch, the beginning of the draft law proposing the Corruption Eradication Commission was started in 2010 when the legal committee of the House of Representative discourse revision of the law Corruption Eradication Commission (Son, 2020). Submissions Revised draft legislation proposed in September 2019 that shocked the entire people of Indonesia because it is information that suddenly of such legislature. House of Representatives secretly knocks hammer on full meeting in mid-September. Where the decision on the revision of Law No. 30 of 2002 about the Corruption Eradication Commission is approved by all board members present at the plenary meeting (Haryanti, 2019). House of Representatives only takes 12 days to prepare and ratify the revision of this legislation in September that and sent to President Joko Widodo (Idhom, 2019). In the end, President Joko Widodo sent a letter as a sign of government approval to discuss the revision of the Law Corruption Eradication Commission with the House of Representatives on September 11, 2019. According to Indonesian Corruption Watch, there are many points in the revision of legislation considered to weaken the Corruption Eradication Commission (Defianti, 2019). That create public opinion about the revision of the law would weaken the Corruption Eradication Commission.

3. Rejection by Student Movement

Heard House of Representatives will ratify the revised legislation, the alliance of students and activists also made a movement to fight to wedge in the revision of the law. The alliance of students and activists make the student movement to defend democracy where they feel that something is covered and what is so hastily rushed to the House of Representatives to revise a number of laws from the end of their tenure at the end of 2019 (Mayasari, 2019). The case is highly controversial given for enforcement democracy student movement recalls the heyday when a student in 1998. The student movement is made coordination among university students throughout Indonesia to reject Revision Act which will be passed by the House of Representatives and also President Joko Widodo, Students deem that the

revision of these laws weaken the Corruption Eradication Commission in some of the provisions so as to make massive rejection that occurs in all of Indonesia in September 2019. Thousands of students during the demonstration in front of the House of Representatives to rejected the revision of the Act to be passed (Lusiana, 2019). The student movement but still ignored by the House of Representatives in the Decision. The student movement lasted for weeks and made a hashtag that read #ReformasiDiKorupsi indicating that the students on behalf of the people feel disappointed because of the revision of the legislation. As a result of the demonstration by students making government took steps to provide extra security in the demonstration. The rejection was very chaotic and causing casualties, recorded that there are four people who died and 232 people were injured in a riot demonstration at the time (Bayu, 2019). Student's movement continues to demonstrate and demand that President Joko Widodo to Government Regulation in Lieu of Law (Government Regulation) thwart the law revision. However, despite the number of victims falling Joko Widodo President still refuses raw crude on student proposals to Government Regulation in Lieu of Law (Government Regulation) and found to sue through the Constitutional Court. In this case, the student as a reflection of the people who reject the revision of this law was disappointed with the response of President Joko Widodo and the decision of the Council of Representatives that led to the ratification of the revised legislation.

Conclusion

The refusal to revise the law proves that the spirit of the struggle of the student movement to uphold democracy signifies that the function of students as Change Agents, Control Agents, and Iron Reserves continues until people today become more critical of the government. The explanation above is proof that the student movement is proof of democracy in Indonesia is developing well. This is evidenced by the many concerns of the student movement towards the sustainability of the Indonesian state. The government should make the Corruption Eradication Commission become a stronger institution and not intervene in independent government institutions like nowadays. The Student Movement must continue to maintain the stability of the country, and maintain democracy to defend the sovereignty of the people.

Acknowledgement

The author wishes to acknowledge the extensive contributions of Dr. Siwach Sripokangkul to this article. The author also wishes to acknowledge the assistance of College of Local Administration, Khon Kaen University and Department of Government Science, Faculty of Social and Political Science, University of Muhammadiyah Malang, Indonesia.

Reference

- Baity, N.A., & Adi, S.A. (2016). **Persepsi Aktivistis Mahasiswa 1998 Tentang Demonstrasi Tahun 1998 Dalam Rangka Menurunkan Soeharto**. *Kajian Moral dan Kewarganegaraan*, 3 (4), 1675-1690.
- Bayu B. D. (2019). **Demo 2019 Law Commission and RKUHP, 232 People Victim 3, Reportedly Critical**. <https://www.kompas.com/tren/read/2019/09/25/072855665/demo-uu-kpk-dan-rkuhp-232-orang-jadi-korban-3-dikabarkan-kritis?page=all> (Accessed 10 February 2020).

- Defianti, I. (2019). **Record 14 Points weakening Commission Revised results for the DPR.** <https://www.merdeka.com/peristiwa/icw-catat-15-poin-pelemahan-kpk-hasil-revisi-dpr.html> (Accesed 9 February 2020).
- Haryanti, P. Sari. (2019). **Legalized DPR Law Commission 2019.** Results of revision. <https://nasional.kompas.com/read/2019/09/17/12583431/dpr-sahkan-uu-kpkhasil-revisi?page=all#page2> (Accesed 9 February 2020).
- Idhom, M. A. (2019). **Law Revision Commission in 2019 and Two Other Draft Rejected in the Age of Jokowi.** <https://tirtoid.com/isi-revisi-uu-kpk-2019-dua-draf-lain-yang-ditolak-di-era-jokowi-ehMc> (Accesed 9 February 2020).
- Istichomaharani, I.S., & Habibah, S.S. (2016). **Mewujudkan Peran Mahasiswa Sebagai "Agent Of Change, Social Control, dan Iron Stock".** Proceedings of the National Seminar and Call for Papers 2nd, 1 (1), 1-6.
- Jiwandono, I.S. (2020). **Dinamika Sosial Sikap Narcisitic Demonstrasi Mahasiswa Dalam Prospek Demokrasi Indonesia.** Equilibrium: Jurnal Pendidikan, 8(1), 34-40.
- Lusiana, M. (2019). **Regarding Demo 2019 Students Reject Bill Criminal Code and Law Revision Commission.** <https://news.detik.com/berita/d-4714460/seputar-demo-mahasiswa-yang-tolak-ruu-kuhp-dan-revisi-uu-kpk> (Accesed 9 February 2020).
- Mayasari, R.I. (2019). **Dampak Kebijakan Kontroversial (RUU KUHP) Yang Dibuat Oleh Pemerintahan Terhadap Rasa Bela Negara Mahasiswa.** Journal of Entrepreneurship, Business Development and Economic Research, 3 (1), 1-8.
- Noor, M. (2019). **Merawat Demokrasi.** Mimbar Administrasi FISIP UNTAG, 15 (29), 14-30.
- Simorangkir., & Mathius. (2019). **Subdistrict Leadership in Improving the Quality of Public Services in the District of North Tapanuli Sipoholon.** Sumatera Utara: Universitas Sumatera Utara.
- Son, A. (2020). **Efforts to weaken KPK has lasted more than a decade.** <http://theconversation.com/upaya-pelemahan-kpk-telah-berlangsung-lebih-dari-satu-dekade-130396> (Accesed 9 February 2020).

Indonesia's Role in the Paris International Conference on Cambodia: Reconciliation and Conflict Resolution in Cambodia.

Riko Ratna Setiawan¹, Siwach Sripokangkul², Muhammad Kamil³, and Hevi Kurnia Hardini⁴

¹Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University of Muhammadiyah Malang, Indonesia

²Lecturer from the Faculty of College Local Administration Khon Kaen University, Thailand

^{3,4}Lecturer from the Department of Government Science Faculty of Social and Politics Science University of Muhammadiyah Malang, Indonesia

¹E-mail: Riko.ratset97@gmail.com

Received: 18 February 2020

Revised: 6 March 2020

Accepted: 12 March 2020

Abstract

Since Lon Nol having risen to power and the coup was done by Pol Pot to Lon Nol's reign was creating an internal conflict in Cambodia. The conflict in Cambodia has become a threat to security in ASEAN countries. Pol Pot's reign was condemned by the international world because it implemented Year Zero which caused many casualties from that policy and the genocide done by Pol Pot's reign. The victim of genocide was Vietnam Descend, thus causing Vietnam to intervene and throw Pol Pot from the throne and governed over Cambodia. This conflict causing Indonesia to step up and feel responsible for resolving the conflict which happened between the two countries. Indonesia was mandated by ASEAN to reconsolidate and find a way to put an end for the conflict between Vietnam and Cambodia by being appointed as mediator. The conflict was resolved because of a breakthrough from The Jakarta Informal Meeting which led to the signing of the Paris Agreement Document in The Paris International Conference on Cambodia.

Keywords: Conflicts, Reconciliation, Zero Year, Genocide.

Introduction

Conflicts that happened internationally are one example of an action that commenced by one country to achieving or sequencing their interests which they had. Many factors could affect a conflict of a war that happened inside a country, but a conflict of war between countries is often caused by fight over territory or difference between respected ideologies. Besides the example mentioned above, the conflict caused by internal factors could be ignited due to no stability existed inside the mentioned country. Internal conflict is often created massive collateral damage, mostly civilian. If particular conflict left unchecked it could be affecting political stability on the regional level or worse, threatening world peace. Especially one with an international dimension, must be located in the context of the international system. In such a system, capabilities determine its power structures (Singh, 1999).

The mediation is often conducted by the third party who acted as a mediator, one who could be mediating a conflict that happened. Mediation could be referred to as an action in which creating an intervention to resolve conflict and quarrel between countries (Herrman, 2009). To resolve a conflict, the mediator could not be biased towards one from two parties on a conflict. The case of Cambodia serves to illustrate the point. In its eagerness to resolve conflict, the international community was party to the reluctance of the various Cambodian factions to address the horror of genocide perpetrated by the

Khmer Rouge government in its short tenure in power (Mani, 1998). In 1975 Cambodians is delighted, knowing that Pol Pot succeeded in overthrowing Lon Nol from the throne.

Indonesia, which is one of the founding countries of ASEAN, has responsibility in showing its role and capacity as a stabilizer in the ASEAN region. Sihanouk, who is one of the presidents of the Coalition Government of Democratic Kampuchea (CGDK), has the agreement of the countries belonging to ASEAN and also several other United Nations members. Indonesia's ability to resolve a conflict in ASEAN cannot be taken lightly and had been proven since ASEAN countries had recognized Indonesia as one of the countries which acted as mediator and broker in ASEAN. In 1984, there was ASEAN's convention which happened in Jakarta with an agenda addressing the conflict in Cambodia. This convention was proposed by Indonesia's Ministry of Foreign Affairs, Mochtar Kusumaatmaja who was trying to develop a strategy to end Cambodian conflict peacefully.

This Object article is intended to explain Indonesia's role at The Paris International Conference on Cambodia. However, Indonesia is one nation among others which is part of ASEAN, therefore it has an important role and obligation to helping reconciliation and resolving a conflict that happened in Cambodia. The other objective of this article is finding out how Indonesia plays its role in The Paris International Conference on Cambodia. And method

And Methodology The method author used to write this article is a literature review. On this matter, the author was looking and gathering resources that correlated with the theme of this article which had been set before. The sources were getting his resources from articles, books, and the internet.

Review

1. Lon Nol's Coup

Lon Nol, who had an ambition to rule Cambodia always had a plan to overthrow the rightful ruler, who was ruled by Sihanouk. When Sihanouk went for official visitation to Moscow and Beijing in late 1970, Lon Nol was not going to waste that time to start a coup in Sihanouk reign and ruled Cambodia. At that time, Lon Nol was backed by the United States of America. Lon Nol overthrew Sihanouk by asking Senates to investigate democratic frauds done by Sihanouk with re-election to evaluate Sihanouk eligibility in ruling Cambodia. When the senates evaluated matters which asked by Lon Nol, they found out that Sihanouk was not eligible to rule Cambodia. With those secrets out in the open, Cambodians started to lose their trust and doubt to their leader, Sihanouk. With Cambodians lost their trust, Sihanouk lost, and the coup which Lon Nol started succeeded and he rose to the throne. In 1975, Lon Nol's reign was undergone political situation and security instability. This happened because there was a conflict between Republic Khmer under Lon Nol and Red Khmer under Pol Pot. While Republic Khmer got backed up by the USA, Red Khmer got theirs from China. Civil war bound to happen, with Pol Pot's army had to siege Lon Nol's defenses, Pol Pot's army won the battle and he succeeded in overthrown Lon Nol.

2. Pol Pot's Reign and Democratic Kampuchea

After Lon Nol was overthrown from the throne of Cambodia, Pol Pot rose to power, sadly it was turned to be a nightmare for Cambodians. Their life turned out to be worse than the last reign. Under the Khmer Rouge rule, most of the country's economic and social infrastructure was dismantled. All economic activities became part of the state apparatus. There were no markets and no independent production or means of exchange; currency was abolished. Schools ceased to function and many were destroyed or put

to other uses. The country's Buddhist pagodas were defaced and converted into communal dining halls and storage sheds (Curtis, 1993).

Cambodians were forced to work under intimidation and without payment and ransom. Besides slavery which caused people to suffer and ended with a horrible death, there was also genocide done by Red Khmer's reign. The death tolls were estimate by 2.52 million deaths (1.52 million males and 1.00 million females) (Heuveline, 2016). To start on their independent path to modernity, the Khmer Rouge re-set the Cambodian clock to Year Zero. The wholesale execution of Buddhist monks, civil servants, and the urban educated class under the Khmer Rouge rule from 1975 to 1979 was intended to transform society of bourgeois elements and religion (Gellman, 2010). Living conditions under the Khmer Rouge rule were extremely harsh, with collective manual labor for up to 18 hours a day, often with only starvation rations of food (Curtis, 1993). In 1979 was the peak of Vietnam's intervention because Cambodia was not responding protest which Vietnam filed, Vietnam went from intervention to military intervention and was succeeded to put Pol Pot's reign down and possessed Cambodian governance for a while. Vietnam's action which takes hold of Cambodian was criticized by ASEAN and the UN alike, but Vietnam pleads that their intervention was supposed to freed and protected Cambodian from Pol Pot tyranny. Furthermore, this standpoint was also supported by ASEAN countries' fear for the communist influence which could threaten ASEAN countries which neighboring Cambodia (Peang-Meth, 1990).

3. Indonesia as Moderator in Paris International Conference on Cambodia.

Indonesia is a country that has a democratic and sovereign governance system. Therefore, Indonesia would always keep and stand the principles of equality and world order, especially in ASEAN. World order could be realized by giving a country's right to deciding its fate to live alongside each other peacefully. Therefore, Indonesia would always be criticized and condemned the act of intervention from a foreign country. The intervention could take form ranging from political and economic pressures, or economy controlled by other countries. This response is singular with what had been written on the preamble of the 1945 State Constitution of the Republic of Indonesia, where Indonesia has a responsibility to create and maintain world order based on freedom, forever-peace, and social justice.

Based on ASEAN's official documents referring to democracy was first mentioned in the declaration of ASEAN Concord II (Bali Concord II), which was adopted from the ninth ASEAN Summit (KTT ASEAN) in October 2003 (Secretariat, 2003). The promotion of democracy in ASEAN was followed by a concept called ASEAN Security Community (ASC) which was first proposed by Indonesia. That concept was used to promoting democracy in ASEAN, democracy which highlighting the importance of societal participation, for example, was chose their leader through an election, running a good governance, to strengthen justice system and law reformation, and to promote human rights and obligations with the establishment of ASEAN commission for human rights (Emmerson, 2009)

4. D. Cocktail Party, Breath of Fresh Air

That visitation created communiqué to do an informal meeting or "Cocktail Party" which was planned to be two stages. The first stage would be a meeting between CGDK and Heng Samrin group, second would be meeting which includes Vietnam and ASEAN. With Ho Chi Minh Understanding commitment, Indonesia was reassured by Vietnam that they would come to the meeting. This was fresh air for Indonesia because its attempt to make reconciliation through a diplomatic way would soon be

realized after all. Cambodia also attended the “Cocktail Party”. Indonesia which acted as interlocutor was resilient and wanted to show ASEAN about its diplomatic prowess.

5. Jakarta Informal Meeting and the Signing of Paris Agreement

Even though Ho Chi Minh Understanding was a breakthrough which was initiated by Indonesia as ASEAN interlocutor, there were ASEAN countries disagreed about it, which was making Ali Alatas, Mochtar successor visited those countries. Ali’s resilience was succeeded in making those countries and even other international community believed in this initiation. The next job for Ali was convincing CGDK to participate in Jakarta Informal Meeting (JIM) which soon to be held. This would be commenced on the UNESCAP conference in Jakarta on April 13, 1988. In 1980 the reconciliation was getting progressive with the help of the UN’s Security Council. With the agreement from the Paris International Conference on Cambodia, the UN had its framework to create the Supreme National Council of Cambodia (SNCC). On October 23, 1991, the Paris International Conference on Cambodia was being held under Indonesia and Paris resulting in the signing of the Paris Agreement Document. That agreement was the end of the process of conflict resolving on Cambodia (Haas, 1991).

Conclusion

Indonesia is one of the ASEAN countries that has an important role in conflict resolution between Vietnam and Cambodia which had a long history. Indonesia anchored its decision based on preamble of the 1945 State Constitution of the Republic of Indonesia which participated in creating world order. The principle of its constitution was implemented in the process of resolving the conflict between Vietnam and Cambodia. With resilience and everlasting spirit, Indonesia succeeded to bring peace for both parties, namely Vietnam and Cambodia through the signing of the Paris Agreement Document in Paris International Conference on Cambodia. That document is a sign which had been recognized as a symbol of peace between Vietnam and Cambodia. Diplomacy is one of the important instruments in implementing a country’s national interests. Diplomacy is the main tool in determining state interests or the practice of negotiations between countries through official representation. As a form of preventive action in the event of another conflict involving Cambodia and Vietnam, the first thing that needs to be done by both is through an act of peaceful resolution of the conflict (diplomatic). Because diplomatic action can be found in various types of international treaties contained in the United Nations Charter. In terms of diplomacy, various things that need to be known, namely: 1) Negotiation: Negotiations are conducted directly between the parties to the dispute through dialogue without involving a third party. Article 33 paragraph (1) of the Charter of the United Nations puts negotiation as the first way to resolve disputes. 2) Inquiry: Inquiry is a body formed by the country in dispute. This body was formed to investigate the facts that occur in the field. The facts found are then reported to the parties to the dispute, so that both parties can resolve the issue. 3) Mediation: In this mediation action, requires assistance from a third party. The parties can currently be individuals, groups, countries or international organizations. If indeed these actions do not get results, one alternative is international judicial settlement dispute resolution through the International Court. The International Court of Justice is a juridical institution of the United Nations. The international court is the main organ of the United Nations judiciary. The function of the international court is to explain cases of international disputes where the subject is the state.

Acknowledgement

The author wishes to acknowledge the extensive contributions of Dr. Siwach Sripokangkul to this article. The author also wishes to acknowledge the assistance of College of Local Administration, Khon Kaen University and Department of Government Science, Faculty of Social and Political Science, University of Muhammadiyah Malang, Indonesia.

References

- Curtis, G. (1993). **Transition to What? Cambodia, UNTAC and the Peace Process**. United Nations Research Institute for Social Development (UNRISD). Retrieved February 09, 2020, from [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/httpNetITFramePDF?ReadForm&parentunid=2F0008467C7D3EBC80256B67005B6556&parentdoctype=paper&netitpath=80256B3C005BCCF9/\(httpAuxPages\)/2F0008467C7D3EBC80256B67005B6556/\\$file/dp48.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/httpNetITFramePDF?ReadForm&parentunid=2F0008467C7D3EBC80256B67005B6556&parentdoctype=paper&netitpath=80256B3C005BCCF9/(httpAuxPages)/2F0008467C7D3EBC80256B67005B6556/$file/dp48.pdf)
- Emmerson, D. K. (Ed.). (2009). **Hard Choices: Security, Democracy, and Regionalism in Southeast Asia**. Singapore: ISEAS Publishing.
- Gellman, M. (2010). **World Views in Peace building: A Post-Conflict Reconstruction Challenge in Cambodia**. *Development in Practice*, 20(1), 85-98.
- Haas, M. (1991). **The Paris Conference on Cambodia, 1989**. *Journal Bulletin of Concerned Asian Scholars*, 23(2), 42-53.
- Herrman, M. S. (Ed.). (2009). **The Blackwell Handbook of Mediation: Bridging Theory, Research, and Practice**. Oxford: Blackwell Publishing.
- Heuveline, P. (2016). **Between One and Three Million: Towards The Demographic Reconstruction Of A Decade Of Cambodian History (1970-79)**. *Journal Population Studies*, 52 (1), 49-65.
- Mani, R. (1998). **Conflict Resolution, Justice, and The Law: Rebuilding The Rule of Law In The Aftermath of Complex Political Emergencies**. *Journal International Peacekeeping*, 5(3), 1-25.
- Peang-Meth, A. (1990). **A Study of the Khmer People's National Liberation Front and the Coalition Government of Democratic Kampuchea**. *Contemporary Southeast Asia*, 12(3), 172-185.
- Secretariat, ASEAN. (2003). **Declaration of ASEAN Concord II (Bali Concord II)**. Retrieved February 09, 2020, from https://asean.org/?static_post=declaration-of-asean-concord-ii-bali-concord-ii.
- Singh, H. (1999). **Understanding Conflict Resolution in Cambodia: A Neorealist Perspective**. *Asian Journal of Political Science*, 7 (1), 41-59.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์

1. บทความวิจัย

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 ตัวหนา)
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ENGLISH TITLE (TH Sarabun PSK font size 16)

ชื่อผู้พิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
วาริช ราศรี¹, และ ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์²
Warit Rasri¹, and Thanongsak Patsin²

ประเภทผู้พิมพ์และสังกัดที่อยู่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
¹อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University

² Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University

ใส่ Email ทุกคนที่มีชื่อในบทความ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น

¹Email: sanowa_cmu@hotmail.com

บทคัดย่อภาษาไทย (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

ตัวอย่างการจัดทำเอกสารต้นฉบับ ควรปฏิบัติโดยเคร่งครัด บทคัดย่อ (Abstract) มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีย่อหน้าเดียว ความยาวไม่เกิน 300 คำ บทคัดย่อภาษาไทยให้จัดหัวข้อบทคัดย่อไว้ด้านซ้ายของกระดาษ กับเนื้อความในบทคัดย่อและควรจะทำตัวอักษรประสมค์และสรุปผลที่ได้จากงานวิจัยนั้น ๆ โดยให้เขียนเป็นความเรียง โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

คำสำคัญ: คำสำคัญคำที่ 1 คำสำคัญคำที่ 2 คำสำคัญคำที่ 3 (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

Abstract (TH SarabunPSK 14 point size)

This is an instruction for manuscript preparation for Publication. Please follow this guideline strictly. It should contain a single paragraph and its length should not exceed 300 words. Use by character TH SarabunPSK 14 point size. It should include a concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: word1, word2, word3 (TH SarabunPSK 14 point size)

By character TH SarabunPSK 14 point size.

บทนำ (Introduction) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

เป็นส่วนของคุณค่าสำคัญที่นำไปสู่การวิจัยสรุปความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และไม่ควรใส่ตารางหรือรูปภาพ โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective/Aim) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research methodology) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

อธิบายเครื่องมือและวิธีการดำเนินการวิจัยให้กระชับและชัดเจน โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

ผลการวิจัย (Results) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

บรรยายผลการวิจัยที่ได้ ซึ่งต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย อาจมีรูปภาพ/ตาราง ประกอบผลการวิจัย โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา (ตัวอย่างตาราง)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของภาวะซึมเศร้าของกลุ่มตัวอย่าง (n=280)

ภาวะซึมเศร้า	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ	280	78.01

สรุปผลการวิจัย (Conclusions) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการวิจัย ไม่ควรเข้าช้ช้อนกับการแสดงผล แต่เป็นการสรุปให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

อภิปรายผล (Discussion) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

วิจารณ์เปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่มีมาก่อนหน้าอย่างมีหลักการ โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Suggestions) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

ขอแนะนำ/ข้อชี้แจง/แนวทางที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ที่ได้จากการวิจัย โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

ควรจะมีเพื่อแสดงคำขอบคุณสำหรับแหล่งทุนสนับสนุนหรือผู้ช่วยเหลืองานวิจัย โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

เอกสารอ้างอิง (Reference) (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

ตามตัวอย่าง ดังนี้ โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

อ้างอิงจาก	รูปแบบและตัวอย่าง
วารสารและนิตยสาร	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย ตัวอย่าง: สุชาติ ตั้งทางธรรม. (2545). การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ: กรณีโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง. วารสารสุขุทัยธรรมาราช, 15(3), 23-37.
บทความวารสารออนไลน์	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง ชื่อวารสาร. ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย เว็บไซต์ ตัวอย่าง: Al-Hawarmdeh, S. (2002). Knowledge management: Rethinking information management and facing the challenge of massaging tacit knowledge. Information Research. 8(1), paper no.143 (October). Retrived from http://InformationR.net/ir/8-1/paper143.html
หนังสือ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: ปีที่พิมพ์. ตัวอย่าง: นิตา ชูโต. (2545). การวิจัยเชิงคุณภาพ.(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์ Streibel, B. J. (2003). The manager's guide to effective meetings.

	NewYork: McGraw-Hill.
ชุดวิชามหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหน่วยการสอน ชื่อชุดวิชา. (หน่วยที่, หน้า) สถานที่พิมพ์: สาขาวิชา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตัวอย่าง: ชัชณะ รุ่งปัจฉิม. (2539). แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศในงานโรงแรมและ ภัตตาคาร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาระบบสารสนเทศในงานโรงแรม และภัตตาคาร. (หน่วยที่ที่ 1, หน้า 1-36). นนทบุรี: สาขาวิชา มนุษยนิเวศศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
รายงานการประชุม หรือสัมมนาทางวิชาการ	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรายงานการประชุม. วัน เดือน ปี สถานที่จัด สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. ตัวอย่าง: กรมวิชาการ. (2538) การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน, 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. Deci, E. L., & Ryan, R.M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), Nebraska Symposium on Motivation: Vol.38. Perspectives on Motivation (pp.237-288). Lincoln: University of Bebraska Press.
วิทยานิพนธ์	ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ชื่อปริญญา, สาขาวิชา คณะ, มหาวิทยาลัย. ตัวอย่าง: วันเพ็ญ ส่งเสริมทรัพย์. (2539). การจัดระบบองค์การมหาชนอิสระชนใน กระบวนการ จัดทำบริการสาธารณะในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
เว็บไซต์	ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อวันที่ เดือน ปี, จากเว็บไซต์: URL Address ตัวอย่าง: กรมศุลกากร. (2552). สถิติการส่งออกไข่ไก่. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2552, จาก http://www.customs.go.th/Statistic/Statisticindex2552.jsp Lynch, T. (1996). DS9 trials and tribble-ations review. Retrieved October 8, 1997, from Psi Phi: Bradley's Science Fiction Club Web site: http://www.bradley.edu/campusorg/psiphi/DS9/ep/503r.html

*** บทความควรมีความยาวไม่เกิน 9-10 หน้า ***

2. บทความวิชาการ

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 ตัวหนา)
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ENGLISH TITLE (TH Sarabun PSK font size 16)

ชื่อผู้พิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
วาริช ราศรี¹, และ ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์²
Warit Rasri¹, and Thanongsak Patsin²

ประเภทผู้พิมพ์และสังกัดที่อยู่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
¹อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University

² Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University

ใส่ Email ทุกคนที่มีชื่อในบทความ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น

¹Email: sanowa_cmu@hotmail.com

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

คำสำคัญ: (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

Abstract (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

Keyword: (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

บทนำ (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

เนื้อเรื่อง/บทวิเคราะห์ (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

สรุป (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

กิตติกรรมประกาศ (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)
(เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ)

.....
เอกสารอ้างอิง (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

ตามตัวอย่าง ดังนี้ (เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ) (ตัวอย่างอยู่ในแบบฟอร์มบทความวิจัย)

***** บทความควรมีความยาวไม่เกิน 9-10 หน้า *****

3. บทปริทัศน์หนังสือหรือบทความปริทัศน์

ชื่อเรื่อง:	รูปภาพปกหนังสือ หรือเล่มหนังสือ
ผู้แต่ง:	
ปีที่พิมพ์:	
สำนักพิมพ์:	
จำนวนหน้า:	

ชื่อผู้พิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
วาริธ ราศรี¹, และ ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์²
Warit Rasri¹, and Thanongsak Patsin²

ประเภทผู้พิมพ์และสังกัดที่อยู่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
¹อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
²อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
¹ Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University
² Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University
ใส่ Email ทุกคนที่มีชื่อในบทความ (ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 12 ตัวบาง) เช่น
¹Email: sanowa_cmu@hotmail.com

บทคัดย่อภาษาไทย (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

คำสำคัญ: คำสำคัญคำที่ 1 คำสำคัญคำที่ 2 คำสำคัญคำที่ 3 (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

Abstract (TH SarabunPSK 14 point size)

This is an instruction for manuscript preparation for Publication. Please follow this guideline strictly. It should contain a single paragraph and its length should not exceed 300 words. Use by character TH SarabunPSK 14 point size. It should include a concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: word1, word2, word3 (TH SarabunPSK 14 point size)

By character TH SarabunPSK 14 point size.

บทนำ/เกริ่นนำ (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

จุดประสงค์ (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

สาระสำคัญ (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

การสะท้อนคุณค่า (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

บทสรุป (TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา)

โดยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวธรรมดา

เอกสารอ้างอิง (Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา) (ถ้ามี)

ตามตัวอย่าง ดังนี้ (เนื้อหา Font TH SarabunPSK 14 Point ตัวปกติ) (ตัวอย่างอยู่ในแบบฟอร์มบทความวิจัย)

***** บทความควรมีความยาวไม่เกิน 9-10 หน้า *****

ใบสมัครสมาชิก

วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
(JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE FOR LOCAL RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY)

หลักสูตรสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อ-สกุล

ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....มือถือ.....

มีความประสงค์ขอ

สมัครสมาชิกวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ต่ออายุวารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

โดยขอให้จัดส่งวารสารไปยัง

ที่อยู่ที่ระบุไว้ข้างต้น

ที่อยู่อื่น (โปรดระบุ).....

พร้อมนี้ได้ส่งเงินจำนวน.....500-.....บาท (เพื่อสมัครสมาชิกรายปี/ปีละ 500 บาท)

(.....)

ลงลายมือชื่อผู้สมัคร